

Infanterie - Regiment Markgraf Karl

(7. Brandenburgisches) Nr. 60

I den store krig 1914-1918

Efter officielle krigsdagbøger

af

Hermann Cron
Oberstleutnant a.D.
Oberarchivarat im Reicharchiv

Med 29 billeder og 22 kortskitser

Berlin W 62
Richard Carl Schmidt & Co.
1926.

Erindringsbøger tyske regimenter

Deltager troppeenheder fra den forhenværende tyske hær i
Verdenskrigen, udarbejdet under medvirken
af Rigsarkivet.

Troppeenheder fra den
tidligere preussiske kontingent

Bogseriens 155. bind:
Infanterie-Regiment Markgraf Karl
(Nr. 60)

Oldenburg i.O/Berlin 1926

Tryk og Forlag Gerhard Stalling
Grundlagt 1789

Dansk udgave:
Jørgen Flintholm – 2021
flinth@stofanet.dk
Må ikke gøres til genstand for salg

”Til de i denne serie af bearbejdede enhedshistorier stiller Rigsarkivet de respektive enheders tjenstlige krigsdagbøger (inklusive de udvidede udgaver) til disposition efter særlige betingelser, og i overensstemmelse med en i hvert tilfælde udfærdiget kontrakt mellem arkiv og forfatter.
Ansvar for indhold af de enkelte bind bæres udelukkende af den navngivne forfatter.

Reicharchiv Abtlg. G, Potsdam.

Ledelsen af bogserien
Erinnerungsblätter deutscher Regimenter

Forord

Vores kære regiment eksisterer ikke mere; den faldt med de andre dele af den æreskronede tyske hær som offer for likvideringen efter verdenskrigen. Det er imidlertid kun udadtil, at den tilhører fortiden, historien. For mændene, der engang smykkedes af æresklædet med tallet 60 – for de gamle 60'ere fædrelandssindede og i trofaste kammeratskab, forbliver den levende. På trods af den tabte krig kan vi med stolthed kikke tilbage på vores gamle regiment, for ikke alene bevarede den i verdenskrigen dens renommé fra Dybbøl og Gravelotte, men øgede den i betydelig grad.

Vores tyske fædreland ligger lemlæstet og såret. Det gælder derfor nu som tysker, der elsker sit folk, at lægge arbejde i genopbygning, og lægge sæden til fremtidige generationens høst. Som engang vore fædre skabte den tyske kunst og det tysk væsen og indgød den tyske ånd, vil vi også overføre disse goder, som ingen magt i verden kan berøve os, til vore unge, således at de også til fulde bliver tapre og tro tyske. Må historien om vores regiment i verdenskrigen, i denne indsats, finde vej til alle gamle 60'eres hjem, som et æresblad for de faldne helte, til opmuntring for alle medkæmpere, som bindemiddel til kammeratskabet, og frem for alt til vækning af den tyske ungdom.

Det er mig en kær pligt at udtale min og alle 60'eres tak til de kammerater, som har medvirket i tilblivelsen af vores regimentshistorie. Særligt tænker jeg på den handlekraftige støtte fra formanden for officersforeningen, Hr. Oberstleutnant a.D. Hans v. Chamier-Glisczinski, den utrættelige flittige skriftfører, Hr. Major a.D. Georg Müller og den trofaste støtte fra hr. Major d.R. a.D. Richard Carl Schmidt til gennemlæsning og for den gode opsætning af værket.

Hjertelig tak også til alle kammerater, der har støttet med under udarbejdelsen!

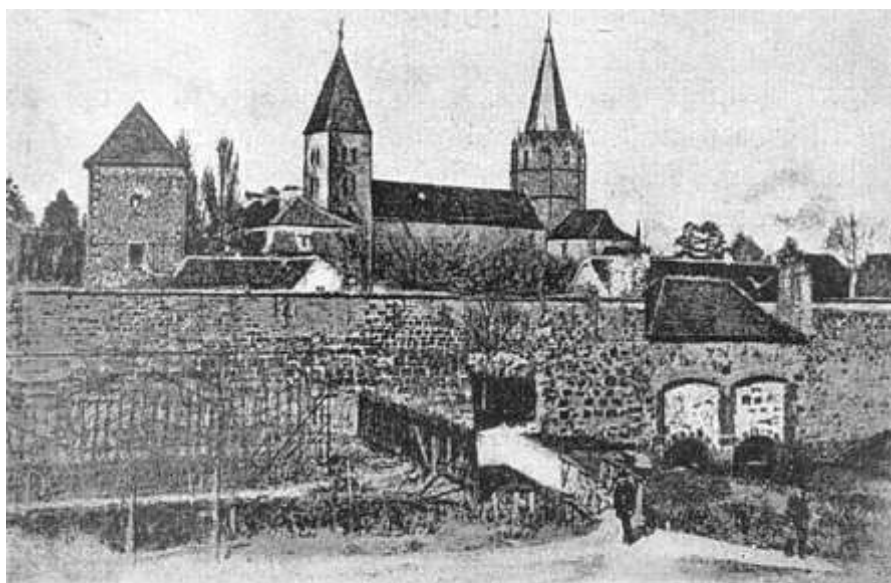
Potsdam den 1. december 1925
Herman Cron, Oberstleutnant a.D.
Oberarchivrat im Reichsarchiv

Fra følgende kammerater kan bidrag med angivelse af forfatter findes under følgende datoer:

Oberstabsarzt dr. Dietrich: 12. 7. 1916
Major a.D. Martini: 20. 8. 1914
Major a.D. Lienau: 17. og 24. 9. 1914; 2.10.1914; 15.4.1915; 8 og 10.4.1916.
Major a.D. Schrader: 16, 19. og 20.8.1914
Major a.D. Gengnagel: 12. 7.1916.
Hauptmann a.D. Klett: 2.8., 5.9. og 4.11.1914; 6.10.1914; 25.3.1915; 9.-13.4.1915; 12.6 – 4.8.1915;
2.3.1916, 16.11.1918, 6.1.1919
Hauptmann a.D. Hensel: 5.9.1914, 24 og 28.6.1916
Hauptmann Hammer: 22.12.1914
Oberleutnant d.R. a.D. Fischer (Hans): 28.8.1914, 31.10.1914, 4.7.1915; 3.7.1916; juli 1918
Leutnant a.D. Vonalt: 19. og 22.8.1917; 20.9.1917; 2.og 4.5.1918, 24. og 26. 8.1918.
Leutnant d.R. a.D. Kossatz: begyndelsen 3 og 4 (?)
Leutnant d.L. a.D. Rust: 1.8.1914; 24.12.1914; 5.1., 13.4., 20.4., 4.7., 9.11. og 21.11.1915; 2.3.1916.
En Vizefeldwebel 10./60: 8.6.1915
Ubekendt Vizefeldwebel: 4.7.1915
Hoboist Rischau: 24.12.1914
En Gefreiter 5/60: 20.8. og 22.8.1914
Gefreiter Johann Müller 11/60: 27.9.1916, 12. og 22.12.1916; 11.2., 24.8, 5.10. og 25.10.1917, 21.7.1918

Indholdsfortegnelse

Forord	4
Krigsudbrud og mobilisering	7
Opmarch og grænsebevogtning (Skitse 1)	9
Slaget i Lorraine og foran Nancy – Epinal (Skitse 1, 2 og 3).....	11
Slag og stillingskamp på Somme 1914/1915 (Skitse 4, 5 og 6)	26
Flirey (Skitse 7).....	43
Priesterwald (Skitse 8)	48
Slaget om Verdun (Skitse 9)	63
Stillingskamp og slag på Somme 1916 (Skitse 10)	72
Slaget om Kowel og stillingskampe Styr – Stochob (Skitse 11 og 12).....	82
Narotsch-sø (Skitse 13).....	94
Uddannelse i Flandern	98
Cambrai (Skitse 14)	100
Slaget i Flandern (Skitse 15)	103
Combres-højderne (Skitse 16)	113
Kemmel (Skitse 17)	121
Slager om Roye og om nordkanalen ved Nesle (Skitse 18 og 19)	129
Slaget Cambrai – St. Quentin (Skitse 20 og 21).....	139
Hermann-Stilling og tilbagetrækning til Antwerpen – Maas stilling (Skitse 22).....	146
March til Tyskland	150
Slutord	152
 Bilag:	
1. Af regimentets ældre historie	153
2. Tid og kampkalender	154
3. Foresat myndighed	157
4. Rangliste	158
5. Stillingsbesættelse ved mobiliseringen	159
6. Stillingsbesættelse ved staben under krigen	160
7. Organisation og bevæbning	163
8. Æresliste	164
9. Fordeling af tab	167
10. Sønderjyske tab ved Infanterie-Regiment 60	169

Weissenburg

Krigsudbrud og mobilisering

Med geniale skaberkraft og stålsat energi havde Fyrst Bismarck i året 1871 fuldendt sit store skaberværk, det tyske kejserrige. Dette rige blev det stærke centrum for freden i Europa, som den forstod at opretholde i 43 år. Med dens magtfulde og hurtig voksende betydning for verdenshandlen, øgedes imidlertid også gnidningerne mellem Riget og de øvrige stormagter, især efter at Bismarcks overlegne visdom ikke længere stod ved roret. Interesses modsætningerne voksede og lod sig ikke længere undertrykke, så der til sidst kun behøvedes en ringe årsag til at udløse en voldsom uoverensstemmelse.

Mordet på den Østrig-ungarske tronfølger i Sarajevo medførte Donau-monarkiets ultimatum til Serbien. Denne konflikt førte hurtigt til Ruslands indblanding. Den russiske hær totalmobilisering den 20. juli 1914 betød imidlertid en så stærk fare for det tyske rige, at Kejseren den 31. juli erklærede »truende krigsfare«, det vil sige, indførelsen af visse sikrings- og forberedelsesforanstaltninger. Samtidige bestræbelser for Frankrigs neutralitet og en indstilling af den russiske mobilisering, forblev resultatløse, og den 1. august udgik mobiliseringsbefalingen til Tysklands hær og flåde.

Det var på forhånd givet, at det ville blive en hård kamp, hvor centralmagterne måtte anstrenge deres kræfter i et hidtil ukendt omfang. Tyskland og Østrig-Ungarn rådede nu engang kun over 120 millioner indbyggere mod Ententens 278 millioner – Rusland, Frankrig, England, Serbien – hvori ikke er medtalt den farvede befolkning. Alligevel drog den tyske hær i felten fuldt overbevist om sejr i dens retfærdige kamp, tro mod det ridderlige motto: »mange fjender, stor ære«.

Vores regiment befandt sig i de kritiske uger før krigen på øvelsespladsen Elsenborn til regiments- og brigadøvelser. Så kom pludseligt om aftenen den 28. juli ordre til tilbagetransport til Weissenburg ¹⁾. Det betød krig. Det var som lyset fra den hidtidige verden slukkedes, og man følte, som skæbnes tunge hånd bankede på porten til Riget. Man var bevist om omfanget af den forestående kamp. Samtidig følge man sig stolt over at være tilkaldt til deltagelse i den hellige opgave at forsvare fædrelandet og vores tyske form mod enhver fjende. »Om så den ganske verden var fulde af djævl«, det skulle og ville lykkes!

¹⁾ I dag Wissembourg, Frankrig.

Den 29. juli vendte regimentet tilbage til den stille lille garnisonsby Weissenburg. Den 31. om eftermiddagen blev »tilstand af truende krigsfare« indført, og den 1. august kl. 1900 indtraf ordren til mobilisering. Der udviklede sig hurtigt en travl, men samtidig også rolig aktivitet for at bringe regimentet i mobiliseringstilstand, præcist som det var sket i krigen 1870. Leutnant d. L., a. D. Rust beretter herom:

Allerede samme dag rykkede 3. og 4. Kompanie ud til jernbanebevogtning Weissenburg – Lauterburg – Selz – Walburg – Weissenburg. De blev 3. august fulgt af 5. Kompanie med en deling fra MG-kompagniet, der transporterendes til bevogtning af godsbanegården Bensdorf.

I mellemtiden ankom til Weissenburg tog efter tog med opfyldningspersonel til regimentet og til de enheder, regimentet skulle opstille. Hvilken gevaldig arbejdsindsats der blev udført af de militære – og med dem de civile – myndigheder, kan kun reelt vurderes af dem, de selv deltog. Allerede den 5. august kunne den fuldstændigt nyopstillede II. Bataillon, Reserve-Infanterie-Regiment 60 under kommando af Major Stüve transporteres til Vogeserne, mens 3. og 4. Kompanie fra det aktive regiment kunne afløses af I. Bataillon, Landwehr-Infanterie-Regiment 60 i jernbanebevogtningen.

Om formiddagen den 6. august var pårørende til regimentet samlet i kirken for at søge Guds hjælp i krigen mod fjender af vores fædreland og for at samle nye kræfter i sakramentet og i nadveren. Mobiliseringen af fuldstændig afsluttet, og det indkaldte mandskab havde allerede i nogle dage gennemført felt- og skydeuddannelse. Kl. 1830 den 7. august samlede hr. Oberst v. Tschirschmitz sit regiment til en appel på kasernegården, der ligeledes blev overværet af spidsen af de civile myndigheder. Med manende ord formanede han til den yderste opfyldelse af pligten under henvisning til faneeden. Hvem havde vel på dette tidspunkt haft anelse om, at han allerede 14 dage senere som lysende forbillede for sine undergivne, med døden ville besegle sin trofasthed mod Kejser og Rige.

Den følgende nat omkring kl. 0400 blev regimentsstab med resten af MG-kompagniet med jernbane bragt til Insmingen, og kom i første omgang i kvarter i Albedorf. Bataljonerne fulgte den 8. august om eftermiddagen og den følgende nat.

Oberst v. Tschirschmitz.

Opmarch og grænsebevogtning

(Skitse 1)

Aftalen mellem Tyskland og Østrig-Ungarn udmøntede sig deri, at den tyske hær med sin hovedstyrke i første omgang skulle gennemtvinge en hurtig afgørelse i Frankrig, mens Donau-monarkiet, støttet af en tysk arme i operationer i Øst- og Vestpreussen, i første omgang skulle vinde tid. Den tyske overkommando samlede derfor 7 armeer langs vestgrænsen i rummet mellem Aachen og Strassburg. Med en stærk højre fløj skulle den angivelige neutrale, men for længst gennem hemmelige aftaler til Frankrig og England, knyttede fæstning Belgien, løbes over ende, og herefter den franske hær omringes fra nord. Modsat havde franskmændene til hensigt med to armeer at gå i offensiv mellem Metz og Vogeserne, og med tre armeer fra linjen Verdun – Mézières at imødegå de nord for Metz fremrykkende tyske hærenheder. Det engelske ekspeditionskorps skulle rykke frem over Maubeuge.

Men allerede inden opmarch var afsluttet, faldt allerede de første succesfulde slag. Natten mellem 5. og 6. august gennembrød 14. Infanterie-Brigade, personligt anført af den dengang endnu ukendte Generalmajor Ludentorff, fæstningskæden omkring Liège og nåede byen og dets kastel. Efterfølgende faldt de moderne panserforter som ofre for de tyske 42-cm kanoner. Vejen gennem Belgien var dermed fri. Modsat forsøgte franskmændene overraskende at sætte sig i besiddelse af den sydligste del af Alsass, men blev den 9. august i slaget ved Mühlhausen (Mulhouse) blodigt kastet tilbage gennem den Burgundiske Port til Belfort af de tyske XIV. og XV Armeekorps under 7. Armee.

Dagen før slaget ved Mühlhausen havde vores regiment forladt garnisonen, og ankom i natten med I. og II. Bataillon og tidligt om morgenen den 9. august med III. Bataillon til banegården i Insmingen. Regimentsstab, 5., 7. og MG-Kompagnierne blev indkvarteret i Kuttingen, Stab II, 6. og 8. i Losdorf, I/60 i Rohrbach og III./60 i Lauterfingen. Dens forplejningsstyrke var: 86 officerer, 284 underofficerer, 3.005 mand og 234 heste.

Regimentet var nu underlagt 6. Armee under Kronprins Rupprecht af Bayern. Armeen bestod af I., II. og III. bayr. Armeekorps, I. bayr. Reserve-Korps og vores preussiske XXI Armee-Korps (General der Infanterie Fritz v. Below). Af korpsets to divisioner var 42. Infanterie-Division indsat i grænsebevogtningen og stod syd for linjen Burgaltdorf – Kuttingen, mens 31. Infanterie-Division¹⁾, hvortil også vores regiment hørte, stod nord for denne linje, altså bag søsterdivisionen.

Allerede dagen efter ankomst til opmarchområdet bragte krigerisk forskydning. I. bayr. Armee-Korps skulle rykke frem over Blâmont – Raon l'Etape, mens 42. Infanterie-Division med elementer skulle marchere frem over Moussey mod Autrepierre for om nødvendigt at kunne støtte bayrerne. Generalkommando XXI trak derfor også 31. Infanterie-Division frem og stillede den klar i to grupper ved Dieuze og Freiburg.

Om eftermiddagen den 10. august blev regimentet alarmeret og marcherede med I., II. og MG-Kompagniet kl. 1130 fra Rohrbach til Højde 272, 1½ km sydvest for Freiburg, mens III. Bataillon forskød til Højde 289, 1 km øst for Freiburg. den første højde blev nået kl. 1430, den sidste kl. 1630. Marchen var kun lidt over 12 kilometer; den måtte imidlertid gennemføres i den gloende middagshede, og også den vin, der var nydt under indkvarteringen, lod sig mærke. De første døde måtte beklages; 8 mand døde som følge af solstik. I løbet af dagen blev situationen mere klar; foran korpsets front blev der kun konstateret en fransk kavaleridivision i området ved Parroy. Korpset gik derfor i hvil, imidlertid nu med begge divisioner ved siden af hinanden, efter af 31. Infanterie-

¹⁾ Krigsorganisation for 31. Infanterie-Division (Generalleutnant v. Berrer):

82. Infanterie-Brigade med Infanterie-Regiment 70 og 174.

62. Infanterie-Brigade (Generalmajor Maschke) med Infanterie-regiment 60, 137 og 166.

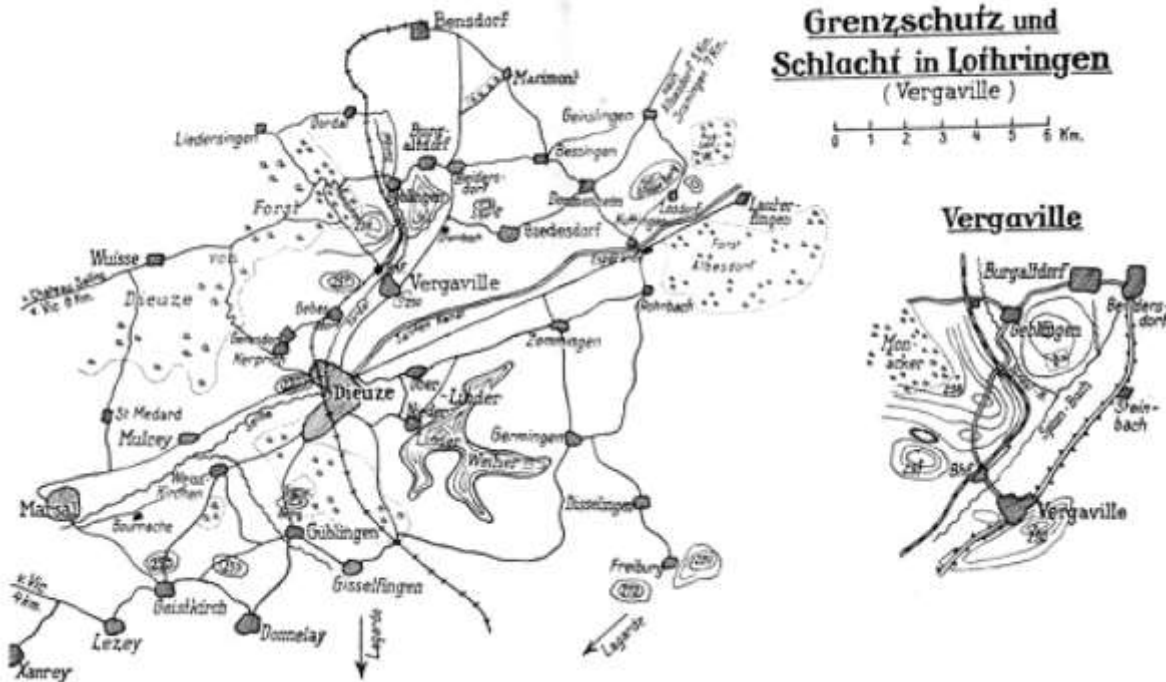
Ulanen-regiment 7

31. Feldartillerie-Brigade med Feldartillerie-Regiment 31 og 67.

1. Kompanie, Pionier-Bataillon 27.

Divisions-Brückentrain 31

Sanitäts-Kompanie 1, XXI Arme-Korps.

Division havde overtaget grænsebevogtningen Vic-Donnelay fra 42. ID. Vores regiment skulle ikke stille forposter og gik i kvarter i Oberlinder, Niederlinder, Geringingen og Zemmingne.

Om aftenen denne dag trængte fjendtlige tropper ind i Lagarde og kastede den herværende postering ud. Generalkommando XXI Armee-Korps besluttede herefter at udnytte muligheden for at gennemføre en gunstig operation og befalede 42. Infanterie-Division til overraskende at angribe denne fjende. Mens denne division den 11. august sammen med den bayriske Kavallerie-Division gennemførte deres første større våbenindsats, stillede 31. Infanterie-Division sig klar til efter behov at gribe ind. Efter udlevering af mad, samlede vores regiment kl. 1615 ved Niederlinder og nåede kl. 130 Signalberg nord for Güblingen. I mellemtiden havde 42. ID stormet Lagarde og skoven Kreuzberg nordvest for denne landsby og tilkæmpet sig en strålende sejr, hvorunder de erobrede 8 kanoner. 31 ID kunne derfor snart ophæve beredskabsstillingen og gå i hvil. Vores regiment gik kl. 1845 i bivak omkring Weisskirchen med I. og II. sydvest og III. syd for landsbyen, mens MG-kompagniet lå i den østlige udkant.

De følgende dage bragte ingen ændringer. Da imidlertid fjenden den 14. august kort efter middag angreb korpsets forposter, blev regimentet stillet til disposition for divisionskommandøren i en sænkning 1 km sydvest for Geistkirch. Da det franske på alle måder forblev uden resultat, kom regimentet ikke til indsættelse og fik kl. 20 i bivak.

Den 15. august fandt vores regiment fra kl. 0500 i en beredskabsstilling 2 km nordøst for Geistkirch bag Højde 253. Franskmandene genoptog imidlertid ikke deres angreb, men nøjedes med en ret virkningsløs kanonade.

Slaget i Lothringen og foran Nancy-Epinal

(Skitse 1, 2 og 3)

I mellemtiden var 6. Armee kommet til den overbevisning, at et fransk angreb mellem Metz og Vogeserne var umiddelbart forestående, og befalede en planmæssig tilbagetrækning af armeen. Det var den øverste hærledelses håb, at åbningen mellem 5. og 7. Armee ville lokke franskmændene frem, for herefter at kunne nedkæmpe ham i en dobbelt omgælse.

XXI. Armeekorps beordrede derfor i denne situation i de første morgentimer den 16. august en tilbagetrækning til linjen Burgaltdorf – Losdorf. Sammen med 31. Infanterie-Division brød vores regiment kl. 0230 op fra dens bivouak nordøst for Geistkirch og marcherede over Dieuze til vejgaflen 1½ km nord for Beidersdorf, som den nåede kl. 11. Da det om aftenen og i løbet af natten havde regnet og vejret var gråt, gav de 17 km march ingen større anstrengelser.

Efter at have nået marchmålet, gik korpset i gang med indretning af en feltbefæstet stilling med front mod syd, hvor 31. Infanterie-Division fik tildelt en nogenlunde linje Geblingen – Beidersdorf – Bessingen. Vores regiment skansede fra kl. 1630 i afsnittet vejen Bendsdorf – Beidersdorf til omkring 1200 meter øst for denne. III. Bataillon overtog med 10. Kompanie stik øst for Beidersdorf den højre (vestlige), II. Bataillon til østlige del af regimentets front. Beidersdorf blev besat af en halvdeling fra 11. Kompanie. Efter mørkefald blev der bivouakeret i stillingen. Regnen, der begyndte hen under aften og fortsatte natten igennem, var mindre velkommen. Fjenden var kun meget tøvende fulgt efter til Weisskirchen, så den forpost, 31. Infanterie-Division havde placeret i Vergaville, forblev uantastet.

Den daværende regimentsadjutant og nuværende Major a.D. v. Schrader, skriver om stillingen:

I. Bataillon og MG-kompagniet lå som reserve i den vestlige del af Marimont-skoven. En regimentskommandostation blev gravet på højderyggen, der fra vejgaflen i det sydvestlige hjørne af samme skov løber i sydsydøstlig retning. Herfra havde man, i de omfang det stærkt bevoksede terræn tillod, en fin udsigt over hele regimentets afsnit.

Lige syd for kommandostationen var en enkelt kanon fra Feldartillerie-Regiment 31 placeret til bestrygning af sænkningen. Jeg bemærkede dette, da denne forholdsregel var sket på direkte foranledning af Oberst Tschirschnitz. Det viser, at nødvendigheden af fordeling af kanonerne til bedre støtte for infanteriet, allerede den gang blev anset for påkrævet af vores kommandør.

Skansningen fortsatte den 17. august uden at fjenden forstyrrede. Han rykkede kun frem til Dieuze, men stødte stærke kræfter frem på venstre fløj af korpset, der var besat af 42. Infanterie-Division. Af denne grund placerede den kommanderende general den 18. august tre bataljoner fra 31. Infanterie-Division som korpsreserve ved Marimont. Til denne overdrog vores regiment sin I. Bataillon, mens de to øvrige bataljoner fortsatte udbygning af stillingen. Omkring kl. 1500 åbnede fjenden en kraftig artille-

riild mod venstre fløj af 42. Infanterie-Division, der var placeret på Grossen Berg, 1 km nordvest for Losdorf. Snart efter begyndte også et fransk infanteriangreb fra skoven syd for Lauterfingen, som af 42. Infanterie-Division blev kastet tilbage, og hvorunder det kom til en forbitret bykamp i Lauterfingen. Under disse begivenheder blev korpsreserven (I/60, I/70 og II/166) under Oberstleutnant Campbell kl. 18 trukket frem til den sydvestlige del af Aussenwald, 2 km sydøst for Geinslingen, hvor den kl. 1945 blev underlagt kommandøren for 42. Infanterie-Division. Denne gav ordre til besættelse af højderne nordøst for Losdorf. Under kom I/60 under artilleriild og havde 3 døde og 27 sårede, regimentets første blodige tab.

Omkring samtidig, omkring 1930, måtte vores regiment afgive endnu en bataljon, II. Denne blev kl. 2300 placeret til dækning af højre flanke af 42. Infanterie-Division, som fulgte efter fjenden, og placeredes på bakken ½ km syd for Dommenheim. En patrulje under Leutnant Borndran trængte frem til Espérance, hvor den kom under fjendtlig beskydning.

Mens II. Bataillon den 19. august kl. 11 returnerede til regimentet, blev I. Bataillon på ordre fra 42. Infanterie-Division kl. 1230 trukket frem fra bakkerne nordøst for Losdorf til Højde 251 2 km nordøst for Lauterfingen, og blev kl. 1730 sendt frem til I/97 for at overtage dennes gravede stilling på bakken lige syd for Lauterfingen. Da fjenden stadig stod i Albesdorfer Wald syd for Lauterfingen, kom det gentagende gange til sammenstød mellem bataljonens patruljer og fjendens. Det lykkedes at finde og evakuere talrige sårede. Patrulje Marquardt 4/60 indbragte endda to efterladte franske maskingeværer. Kl. 1450 kaldte en befaling fra divisionen igen I. Bataillon tilbage til Marimont som korps reserve. Den ankom hertil kl. 1830 og gik i alarmkvarter i landsbyen nordøstlige del.

Om de videre hændelser den 19. august skriver Major a.D. v. Schrader:

Om morgenen den 19. august så vi fra vore stillinger for første gang en mindre fransk infanteristyrke rykke frem fra Vergaville – Biedesdorf. Vores søsterbrigade, 32. Infanterie-Brigade på vinbjergene vest for den store landevej, lå også allerede under betydelig artilleriild. Fra kl. 11 lå en sådan ild også over vore stillinger, men for det meste gik skuddene henover os.

Regimentets kommandostation, der efter de daværende retningslinjer for feltbefæstninger, var overdækket med egetræsstammer, syntes at være erkendt af fjenden; i det mindste kom den med skiftende styrke under fjendtlig ild hele dagen. Måske blev den opdaget på grund af den i nærheden placerede infanterikanon. Også vores luftværnskanon på lastbil havde tiltrukket sig beskydning. Under alle omstændigheder stod den placeret på vejen tæt på kommandostationen. Herfra havde den på lang afstand beskydet det først opdagede fjendtlige infanteri.

Med ro og besindighed observerede Oberst von Tschirschnitz ildkampen, dels fra den kun knædybe løbegrav ved kommandostationen.

Mere end en gang lod han en af de hyppige blindgængere med ordonnans sende til vores artilleri, som på grund af brandrørets indstilling kunne aflæse afstanden til det fjendtlige artilleri, en dengang kun ringe anvendt metode.

Da artilleribeskydningen svandt hen som det blev mørkt, kom sygevojnene fra sanitets-kompagniet med røde lys kørende frem ad vejen for at bringe de sårede væk, især fra 82. Infanterie-Brigade, der i stort omfang havde lidt under den fjendtlige artillerivirkning: Vi var usikre over, hvad den næste dage ville bringe os.

I mellemtiden havde franskmændene langs hele armeens front nået ind på en afstand af 1500 meter. Derfor anså 6. Armees overkommando, som i disse dage også førte kommando over 7. Armee, tidspunktet kommet til iværksættelse det generelle angreb, der fuldstændigt overraskende skulle ramme fjenden. Kronprins Rupprecht besluttede sig derfor til at iværksætte angrebet med begge armeer den 20. august, og gik hertil godkendelse af den øverste hærledelse. Under angrebet skulle II. bayr. Armeekorps til højre for XXI med sin venstre fløj rykke frem over Liederfingen – Wuisse, mens I. bayr. Armeekorps til venstre for korpset skulle rykke syd fra linjen Losdorf- Kuttingen - Espérance. 31. Infanterie-Division på højre fløj af XXI. Armeekorps fik ansvaret for rummet mellem II. bayr. Armeekorps og linjen østkant Drei Berge (2 km sydøst for Burgaltdorf) – Højde 250 (øst for Verga-ville) – Dieuze. I den forbindelse udsendte divisionen følgende befaling:

Infanterie-Regiment 137 angriber kl. 0500 fra Dordal gennem Dieuze skoven mod st. Medard.
32. Infanterie-Brigade angriber kl. 0500 fra dens stilling mellem skoven og linjen Burgaltdorf (inkludativ) – højde 220, vest Dieuze (eksklusiv).
62. Infanterie-Brigade angribe i tilslutning til 32. Brigade.
Regimenter 60, 137 og 166 afgiver som hidtil hver en bataljon som divisionsreserve til disposition for den kommanderende general.

62. Infanterie-Brigade, der havde måttet afgive hele Infanterie-Regiment 137 og en bataljon af de to øvrige regimenter, indsatte i det tildelte ansvarsområde Infanterie-Regiment 60 til højre og Infanterie-Regiment 166 til venstre, med landevejen Steinbach-Vergaville som skillelinje.

Oberst von Tschirschnitz disponerede dermed til det første slag kun over II. og III. Bataillon, samt MG-kompagniet.

Natten til den 20. august kl. 0330 indløb angrebsbefalingen til regimentet. Indrykning i udgangsstillingen foran den hidtidige feltbefæstningerne i linjen Burgaltdorf – Dreiberge skulle være afsluttet kl. 0600. På grund af den korte frist var dette imidlertid ikke mulig, men alligevel gennemførtes den forsinkede opstilling uden forstyrrelse fra fjenden side, idet der indtil kl. 0630 lå en tæt tåge over området. På dette tidspunkt kom der fra østlig retning en livlig kanonild fra I. bayr. Reservekorps. Oberst v. Tschirschnitz lod derfor uden tøven træde an. Om regimentsstabens forberedelser, fortæller Major a.D. v. Schrader:

Da regimentsstaben tæt bag den forreste linje passerede gennem Burgaltdorf, lå landsbyen som uddød. En gammel bonde kom til syne, men krøb væk, sky under vore blikke. Vi red i retning af den skovbevoksede bakke 1 km sydøst for Geblingen. Som vi nåede nordkanten af bevoksningen svirrede geværskud om ørene på os.

Regimentsstaben sad af i skoven og gik til sydvestkanten af skoven, hvorfra vi ganske godt kunne overskue hele kampområdet. Et brugt skud ramte Oberst v. Tschirschnitz på bæltespændet. Han fik sin ordonnans til at samle det op og lagde det i sin pung med ordene: »Nu er jeg immun!«

Regimentet rykkede flot frem gennem korn- og roemarker. Der herskede overalt den munter og festlig stemning, der ofte ledsager soldater under den første træfning, kombineret med den sikre følelse af ubetinget overlegenhed over den gamle arvefjende. Bag en løs skyttekæde rykkede til højre 10. og 12. Kompanie fra III. Bataillon frem og til venstre 5. og 6. Kompanie fra II. Bataillon, med 11. og 8. Kompanie bag midten af deres respektive bataljoner. Længere bag fulgte 9. og 7. og MG-kompagnerne, i første omgang til disposition for regimentskommandøren.

Som skytterne fra III. Bataillon kom over bakken sydøst for Geblingen, kom de under infanteriild fra bakkerne på den anden side jernbanelinjen. Disse havde franskmændene besat i forbindelse med deres line i nordøst kanten af Monacker skoven og højdeterrænet ved Højde 256. 10. og 12. Kompanie, hver med to delinger fremme, lod sig ikke standse af denne ild, men hastede med højre fløj tæt forbi Geblingen, til lavningen om Dordalbach, hvor også banedæmningen ydede dækning. Efter en kort pause til at puste ud, gik det i nogle få lange spring over banedæmningen og frem mod den næste, af fjendtlig ild dækkede, lavning i terrænet. Her blev ilden åbnet på kort afstand. Den ubændige angrebsvilje fik snart ny næring, da bataljonskommandøren indsatte 11. Kompanie. Samtidig blev der imidlertid åbnet en heftig artilleriild, også med tunge kalibre, hvorunder bataljonen, især 11. Kompanie, led tab. Den afholdte kompagnichef, Hauptmann Schmidt og Leutnant d.R. Duschek, faldt. Under hård kamp, støttet af divisionsartilleri og maskingeværer, i første omgang indsat på bakkerne sydøst for Beblingen og siden delingsvis lagt frem, gik angrebet trods store tab frem som var det under en øvelse, og

bragte bataljonen i besiddelse af den fjendtlige stilling kort efter kl. 8. Blandt de døds ofre, III. Bataillon måtte bringe under dette første store angreb, var også Oberleutnant d.R. Pfannenschwarz og Feldwebel Gebel.

Lad os nu følge II. Bataillon. Denne rykkede frem mellem III. Bataillon og landevejen. Det stærkt snoede forløb af Dordalbach nord for Vergaville, som også blev fulgt af jernbanelinjen, betød at bataljonens højre fløj, 5. Kompanie, stødte på højre fløj af den franske stilling bakkestilling sydøst for 256, og derfor også deltog i det stærkt tabsgivende angreb på denne bakke i forbindelse med III. Bataillon, mens den øvrige del af bataljonen kæmpede sig frem mellem jernbanen og landevejen.

En ukendt Gefreiter fra 5. Kompanie skildrede sit kompagnis angreb på følgende måde:

I kompagnikolonne gik det gennem marker og over bakker. Bang! Den første shrapnel eksploderede foran os, højt oppe i luften. Som afstandsbedømmer ved den langt fremme befindende Hauptmann Jaehnigen, fik jeg ordren: »2. og 3. Deling skal folde ud«. På et øjeblik er jeg hos dem, og så igen tilbage til Hauptmannen, der nu rykker frem med 2. Deling. Nu kan jeg regelmæssigt hører skuddene suse forbi. Det er et uhyggeligt fløjt. Mit hjerte slår virkelig hurtigere, er det måske angst? Med et voldsomt drøn slår en granat med ved 3. Deling. Så går det gennem et bredt vandløb. Dyngvåd fra øverst til nederst. Foran ligger en græsmark. 800 meter foran os jernbanelinjen.

I fire spring er vi fremme, og der foran os stiger bakken op. Så går det hurtigt gennem skyttekæden, at vores gode Hauptmann, som koldblodigt med revolver i hånd var gået os forud uden overhovedet at tænke på dækning, var blevet hårdt såret. Så kommer nyheden om at delingsføreren var faldet. Jeg ligger 4 mand fra siden af vores Feldwebel, da han råber, at kompagniet nu skal følge hans kommando. »Klar til spring! Spring! Fremad!« råber han, og som en mur går vi videre. »I stil...«, ordet dør på læberne af vores Feldwebel. Ramt i munden, falder han sammen. Han er øjeblikkelig død.

Franskmændene skyder som besatte mod os fra den overfor liggende bakke. Der står et hus. Hver gruppe tager et vindue under ild. Salverne brager. Som på kasernegården lægger jeg mig om på siden for at få fat i en ramme patroner, så rykker det gennem hele kroppen, men kun frakke og teltbane er blevet gennemhullet af et skud. Så bliver vi beskudt fra højre side. Jeg fortsætter med at forbinde en kammerat. Så suser nogle enkelte skud hen over os bagfra. I kornstakkene sidder stadig franskmænd. Vi gør kål på disse lumske karle. Så igen frem til kompagniet. På en gang er vi fremme ved huset. Omkring 30 franskmænd sidder derinde. De bliver nedkæmpede. Så står vi på jernbanebroen og skyder som vilde mod de franskmænd, de flugtere langs jernbanen.

Med erobringen af bakken sydøst for Monackar var det første træfning afsluttet og den franske hovedstilling vest for banelinjen på vore hænder. Derimod fastholdt fjenden stillinger øst for banen på bakkerne syd for Steinbach og ved Biedesdorf. Med den yderste heftighed lå nu den franske artilleriild over hele divisionens område, så der vest for banen ikke kunne komme yderligere fremrykning på tale.

Omkring kl. 0830 faldt kommandøren for III. Bataillon, Major Becker på højdepunktet af hans sejr. Kort efter ramte en lumsk granat den tapre regimentskommandør. Major a.D. v. Schrader giver os følgende øjenvidne beretning om Oberst v. Tschirschnirtz død:

Som angrebet havde nået Dordalbach, forlod vi skovkanten sydøst for Geblingen og gik ned til åen, hvor vi søgte dækning for observation bag nogle pilebuske; vi var allerede erkendt som stab, og ilden fra enkelte skarpskytter var især rettet mod os.

Obersten var nu hele tiden helt fremme, og flere opfordringer fra officerer ved kompagnierne omkring os om at søge dækning, blev afvist af ham, ligesom han afviste et maskingevær beskyttelseskjold, tilbudt ham af Oberleutnant Müller.

Som vi havde set, at vores angreb mod banegården Vergaville gik i stå overfor stærke fjendtlige befæstninger og godt ledet infanteri- og maskingeværild, gav Oberst von Tschirschnirtz ordre til Leutnant Breith

(Ordonnansofficer ved regimentsstaben) om personligt at foretage en opklaring og – hvis der manglede føring – at gribe ind. Jeg vil her bemærke, at denne højt agtede officer til fulde opfyldte sin opgave og personligt deltog i angrebet.

For bedre at kunne observerer gik Oberst og Tschirschnitz og jeg i mellemtiden op på højden på den anden side åen og jernbanelinjen. Hele tiden svirrende geværskud om ørene på os. En ordonnans blev herunder såret.

Som vi nåede foden af bakken, sendte kommandøren mig et stykke tilbage mod Geblingen for at hente reserve-kompagniet (7./60), da han efter tingenes tilstand tilsyneladende ønskede at have i hænderne til et angreb på Vergaville.

Jeg kom tilbage efter at have udført opgaven, og så vores kommandør på den vestlige side af banelinjen, hvor vejen Geblingen – Vergaville krydset linjen. Netop som jeg nåede Obersten, blev han ramt af et infanteriskud (fra en fransk skarpskytte, som lå bag en barrikade i jernbane hulvejen) – næsten på samme sted, hvor tidligere skuddet var blevet standset af bæltespændet! Bevidstløs, som et fældet træ, styrtede vores tapre kommandør om. To ordonnanser styrtede straks frem til ham og lagde et tornyster under hans hoved. Kort efter kom han til sig og spurgte, hvordan kampen gik. Da jeg kunne fortælle ham godt nyt, grinede han endnu engang. Vel vidende, at han ville dø, lukkede han øjnene med en bøn om at hilse kone og datter. Kort efter holdt hjertet på en af vores bedste op med at slå!

I mellemtiden var regimentets angreb fortsat. Da jeg så, at dele af regimentet trængte ind i Vergaville, sendt jeg to mand derind for at skaffe transportmulighed til de jordiske rester af vores kommandør. Jeg bestemte, at han blev bragt til det sted, hvor et Røde Korps flag viste, der lå en fransk forbindeplads.

Selv måtte jeg frem til regimentet for at opsøge kommandøren for II. Bataillon, Major Ahlers, der nu måtte overtage kommandoen over regimentet.

42. Infanterie-Divisions storm på Biedesdorf havde i mellemtiden også knust det franske forsvar øst for jernbanen, men med forstrækninger bagfra, satte fjenden sig omkring 1-2 kilometer længere mod sydvest igen fast på steder, der egnede sig til forsvar, og gjorde det nødvendigt med nye tyske angreb. For vores regiment drejede det sig om landsbyen og banegården Vergaville og bakkerne vest herfor.

II. Battalion erobrede nu med 5. Kompanie banegården og med 6. det nordvestlige hjørne af landsbyen. Tabene steg kraftigt under den heftige fjendtlige artilleriild. Også den dygtige, lille Leutnant Wolff faldt dødeligt såret. Så kom en effektiv støtte fra Feltartilleri-Regiment 67. Den havde indskudt sig mod de franske batterier syd og øst for Vergaville, og ødelagde dem nu i en næsten overvældende virkningsskydning.

Der var nu intet, der længere kunne holde II. Bataillons kompagnier tilbage. I en heroisk ignorering af den franske infanteri- og maskingeværild, trængte de ustopelig frem i hurtige spring. Nok så mange kunne falde, der var kun én tanke hos alle: frem til fjenden!

Omkring kl. 10 brød II. Bataillon som et uvejr ind i landsbyen og banegården. Hvem, der ikke overgav sig, mødte det blanke stål. 8. Kompanie fortsatte med det samme til bakkerne lige syd for landsbyen, hvor de kl. 1100 kunne sætte sig fast. Herunder blev en fransk kanon erobret.

Et modangreb, som fjenden indledte i tætte kolonner fra Dieuze i retning af banegård Vergaville, blev standset af vore maskingeværer.

Også III. Bataillon havde nydt godt af en effektiv støtte fra divisionsartilleriet. En afdeling af Feldartillerie-Regiment 31 var kort efter kl. 9 gået i stilling bag bataljonen, og kunne hurtigt reducerer fjendens indvirkning på kompagnierne. Lige så snart bataljonen havde fået luft, arbejdede de enkelte delinger sig frem i spring »næsten som under inspektion« som en medkæmper fastslog fuld af stolthed. Kl. 10 var stormlinjen nået, og alt var gjort klar til det sidste spring da franskmændene rømmede sine stillinger, og faldt tilbage til Dieuze.

Regimentet havde dermed afsluttet anden del af slaget på samme ærefulde måde som det første. Omkring middagstid stod den klar i den erobrede linje (landsby og banegård Vergaville), klar til ny indsats. Omkring kl. 1300 iværksatte den mellem landevej og jernbane fremrykningen mod Dieuze.

Mens 32. Infanterie-Brigade vest for jernbanen endnu flere gange måtte bryde fjendtlig modstand, stødte også vores regiment kort før Dieuze på den fjendtlige bagtrop, der en tid forsvarede bakkerne nord for byen. Omkring kl. 16 rømmede franskmændene også disse stillinger, så regimentet mellem kl. 16 og 17 kunne rykke ind i Dieuze. Den fortsatte gennem byen og stillede sig klar til yderligere opgaver i den østlige udkant på vejen mod Mulcey. Samtidig sikrede den Feldartillerie-Regiment 31, der hastede frem til højderne nordvest for Dieuze, og herfra lagde en effektiv ild over den fjendtlige tilbagetrækning mod Weisskirchen og Geistkirch.

Om indmarchen i Dieuze skriver en Gefreiter fra 5/60:

Nu går det videre mod Dieuze. Fjenden er flygtet langs hele linjen. Hvor hurtigt, vidner de bortkastede udrustningsgenstande. Landevejsgrøften er fuldt med tornystre, geværer, kapper, frakker og døde. I Dieuze finder vi en hel bagage med de fineste silkeskjorter, lugtevand, gamacher osv. Hvilken jubel under indmarchen i Dieuze. I store kar blev den skønneste vin bragt frem. De lykkelige indbyggere gav os brød, flæsk, ci-

garer og cigaretter, hvoraf meget var blevet efterladt af de hastigt forsvindende franskmænd. Kasernen var skrækkeligt rodet rundt af fjenden. Alt lå strøet rundt på kasernepladsen.

Den af regimentet afgivne I. Bataillon marcherede kl. 0830 fra Marimont til den sydvestlige kant af skoven sydvest for denne landsby, hvor den sammen med I/70 og II/166 under Oberstleutnant Campbell (Infanterie-Regiment 70) som divisionsreserve stod til disposition for Generalleutnant v. Berrer. Reserven fulgte kl. 0950 efter det fremadgående angreb indtil 300 meter nord for Vergaville, hvortil de selv nåede kl. 1115. Her blev den frem til kl. 1615, hvor den over Gebesdorf marcherede til Kerprich, hvor den kl. 1830 sammen med I/60 sikrede mod vest og sydvest. Efter ordren om at gå i hvil, blev bataljonen kl. 2150 frigivet og marcherede tilbage til regimentet i Dieuze.

Ved regimentet havde i mellemtiden II. Bataillon kl. 1915 fået ordre til at rykke til Weisskirchen for her at sikre i retning af Bourrache – Geistkirch. Herom beretter Major a.D. Martini følgende:

II/60 marcherede ved mørkefald med 8/60 som sikring til Weisskirchen og oprettede her forposter.

5., 6., 7. Kompanie og bataljonsstab i udkanten mod Dieuze. Mit 8. Kompanie som forpostkompagni i den sydvestlig udkant i retning Geistkirch. Leutnant Camin med sin deling som feltvagt i vejgraffel sydvest for landsbyen. Denne meldte om en fjendtlig post på Bourrache Ferme.

Mit kompagni lå i alarmberedskab i den sidste lade i udkanten mod Gestkirch. I det næste hus stod min oppasser med hestene i indgangen til gårdspladsen.

Som vi passerede gennem landsbyen, hvor der herskede den dybeste ro, begav mig til landsbyens leder [ortsvorsteher], som først lukkede op efter ihærdig banken. Han var ret utilfreds med vores ophold, da det forstyrrede hans ro. På forespørgsel forsikrede han, at der ikke længere var franskmænd i landsbyen. Næppe havde min oppasser sat hestene af, da han meldte til mig, at der på gulvet i huset lå franskmænd i halmen. Jeg gik straks med nogle folk derhen og hentede dem ud. Herefter blev alle gårde gennemført. Dette varede hele natten, da bønderne altid først lukkede op efter lang tids banken. Hele tiden blev vi forsikret om, at der ikke var franskmænd i byen. Alligevel indsamlede vi endnu 30 fanger, inklusiv omkring 5 sårede. Selv på kirkegården fandt vi to snorkende. Da jeg i dagryet ville inspicere kompagniets post for gevær, så jeg hvordan to franskmænd forsøgte i terrænet mellem posterne at snige sig i retning af fjenden. Disse blev herefter også taget til fange.

Kl. 21 fik III. Bataillon ordre til at indkvarterer på kasernen i Dieuze, hvor også I. Bataillon fik underbringelse.

Slaget ved Vergaville havde kostet vores regiment (minus I. Bataillon, der som divisionsreserve ikke havde haft tab): 15 officerer, 381 underofficerer og mænd, heraf 7 officerer og 64 underofficerer/mandskab dræbt. Blandt de dræbte officerer var Oberst v. Tschirschnitz, Major Becker, Hauptmann Schmidt, Hauptmann Jaehningen, Oberleutnant d.R. Pfannenschwarz, Leutnant Wolff, Leutnant d.R. Duschek, Feldwebel Schauff 5/60, Feldwebel Schlegelmilch 11/60, Feldwebel Gebel 12/60, Sergeant Sowa 5/60, Vizefeldwebel Fischer 11/60 og Unteroffizier Riegert 11/60.

Omfanget af disse tab kan man vurdere, når man nævner, at krigen 1870/71 totalt havde kostet regimentet 15 officerer som faldet for fædrelandet. Med en kampstyrke på 967 mand ved II. og 985 ved III. Bataillon beløb disse tab sig til 16% af II. og 24% af III. Bataillon. Det var tydeligt, at denne krig ville blive yderst blodig.

I sin krigs dagbog sætter 31. Infanterie-Division et værdigt punktum for deres tapre infanteri-regimenter indsats under deres første slag. Her heder det:

Under de gentagende infanteriangreb led regimenterne overordentlige tab, især blandt officerer. Den tapshed, hvormed der blev angrebet, var uforglemmelig.

Mens 31. Infanterie-Divisions angreb havde kostet smertelige tab, navnlig på grund af virkningen af det franske artilleri, var 42. Infanterie-Division under gunstigere forhold gået frem. XXI. Armeekorps tog 3000 fanger og erobrede 8 kanoner. De fjendtlige tab var meget store. Om natten blev det fastslået, at den fjendtlige bagtrop holdt linjen Marsal – Donnelay.

Den 21. august skulle angrebet fortsættes. Vores regiment gjorde klar i den vestlige udkant af Weisskirchen, og begyndte kl. 0630 fremrykning i solskin. Uden kamp nåede II. Bataillon kl. 0715 Højde 257 nord for Geistkirch, mens I. Bataillon til venstre nåede Højde 253 nordøst for denne landsby. Sammen med MG-kompagniet rykkede III. Bataillon frem i den sydvestlige del af skoven syd for Weisskirchen. I hobetal lå franske udrustningsgenstande, geværer og ammunition langs veje og gader, specielt i nævnte landsbyer. Flere gange viste rækker af tornystre, hvor de franske skyttelinjer havde opholdt sig.

af artilleriet unødvendig, greb II/60 omkring kl. 13 selvstændigt ind i kampen, som Infanterie-Regiment 166 var involveret i øst for vejen Einville – Bonviller. Med tre kompagnier i forreste linje, gik bataljonen fra nord frem i angreb sammen med IR 166 på det hårdnakket forsvarede Bonviller. Der udspillede sig en meget heftig kamp, hvori til sidst også de sidste dele af bataljonen blev indsat. Genforsyning med ammunition måtte derfor overtages af folk fra Infanterie-Regiment 131. Chefen for 8. Kompanie, Hauptmann Martini blev såret.

Det henholdende franske forsvar, frem for alt den kraftige virkning af det fjendtlige artilleri, gjorde det snart nødvendigt med en kraftig forstærkning af den hårdt kæmpende 31. Infanterie-Brigade. Kl. 1430 fik regimentet ordre til at gribe ind.

III. Bataillon fik til opgave at støtte Infanteri-Regiment 70 under angreb på Højde 287, 1 km vest for Bonviller. Bataljonsføreren indsatte heri to kompagnier langs vejen Einville – Lunéville – 9. vest og 12. øst for landevejen, og holdt begge de to øvrige kompagnier tilbage bag møllen i vestkanten af Einville. Det franske infanteri ydede en yderst hårdnakket modstand, og blev hele tiden effektivt støttet af deres artilleri. For at få angrebet i gang måtte først 11. og til sidst også 10. Kompanie ind sættes.

Omkring kl. 1600 blev I Bataillon indsat til højre for III. til støtte for Infanterie-Regiment 174. Efter hinanden blev 4., 3. og 2. Kompanie kastet ind i ildkampen, mens 1. Kompanie, der var reserve for regimentskommandøren, fulgte efter langs landevejen og omkring kl. 18 blev trukket ind i kampen om Bonviller. Da beboerne på Remonville Ferme deltog i kampen og åbnede ild i flanken, blev gården sat i brand.

Da nabokorpset imidlertid var et stykke længere tilbage, kunne XXI. Armeekorps ikke i første omgang fortsætte fremrykningen. Den forreste linje gravede sig ned. Først kl. 1630 gik det videre, vores regiment under kommando af den netop ankomne nye kommandør, Oberstleutnant v. Balluseck. I godt, rimeligt varmt vejr fortsatte regimentet fremmarchen over Geistkirch, Legey til Xanrey, hvor der blev indkvarteret. I Bataillon fortsatte over den franske grænse til Juvrecourt for at sikre en linje fra Højde 320, 1 km nordvest herfor til Højde 286 vest for Réchicourt-le-Petit (eksklusiv).

Den 22. august fortsatte XXI. Armeekorps offensiven i rammerne af 6. Armee i den generelle retning af Lunéville. Kl. 0745 samledes vores regiment ved Réchicourt-le-Petit og rykkede kl. 0920 frem med 31. Infanterie-Divisions hovedstyrke. Marchen gik delvist over stenede markveje over Bures, St. Pancrace mod Bauzemont. Her blev der kl. 1050 gjort holdt, da divisionen med 32. Infanterie-Brigade iværksatte et angreb mod en fjendtlig styrke ved Einville. II. Bataillon fra vores regiment fik til opgave at beskytte artilleriet, som gik i stilling på Højde 2245 syd for Bauzemont. I den forbindelse rykkede II/60 frem i retning Bonviller.

Den øvrige del af regimentet forblev i reserve. Efter at Einville imidlertid var erobret blev regimentet kl. 1230 trukket frem mod denne, hvor I/60 placeredes i den nordlige del og III/60 ved kirkegården med front mod syd.

Da den fortsatte fremrykning gjorde bevogtningen

Oberstleutnant v. Balluseck

Kl. 18 var den hårdt omkæmpede bakke endeligt sikret. Regimentets MG-kompagni kom frem i galop og ryddede gevaldig op under beskydningen af den mod sydvest retirerende fjende.

Omkring samtidig blev også landsbyen Bonviller stormet efter at det var lykkedes at trække II. Abteilung, Feldartillerie-Regiment 31 frem til en virksomhedsfuld ildstøtte. Det var imidlertid først efter en forbitre kamp hus for hus, at landsbyen til sidst var rensset for fjender.

Adjudanten ved III. Bataillon, Leutnant Noë fortjener nærmere omtale. Da han hørte, at chefen for 9. Kompanie, Hauptmann Dulheuer var faldet, ilede han på eget initiativ frem til skyttelinjen, overtog det forældreløse kompagni og rev den ved sit eksempel frem til sejr. Da han igen meldte sig tilbage til sin bataljonskommandør, blev han modtaget af følgende anerkendelse: »I dag har De gjort Dem fortjent til både Jernkorset og 3 dages arrest!«

Den allerede to gange citerede Gefreiter fra 5/60, giver følgende interessante enkeltheder om kampen om Bonviller:

Vi ligger i reserve. Fra bakken kan vi følge slagets gang. Foran os rykker infanteriet frem spring for spring. Så bliver der kampe i landsbyen Bonviller. Den er blevet stormet af tyskerne, men overfor en overmagt, kan den ikke fastholdes. Tyskerne viger tilbage. Så bombarderer vores artilleri landsbyen. Så går alle igen fremad. Så er det det franske artilleri, der beskyder tyskerne.

Så bliver også vi sendt derover. Der går på tværs af terrænet. På en græsmærk kommer vi under ild fra shrapnels. Jeg blive selv ramt på hjelmen af en shrapnelkugle. Masserne foran os viger tilbage. Nu da de ser forstærkninger ankomme med blafrende fane, vender de om, og for tredje gang bliver der stormet.

Landsbyen er vores. Men siden Vergaville har jeg ikke set så mange døde tyskere. I skyttelinjerne er alt blandet sammen på grund af slagets bølgen frem og tilbage. En helt fremme major kommanderer os. Maskingeværerne rasler uhyggeligt. Af os bliver det beordret, med fanen at rykke ind i landsbyen og undersøge hver eneste hus for franskmænd.

Så kommer der ordre til, at alle i landsbyen værende soldater skal lægge vinbjergene i retning Lunéville under ild. Jamen så i gang da. Det går frem gennem husene. Ind i baghaverne. Næppe frie af disse, kommer vi unde ren morderisk ild. Ingen tænker på at skyde. Med hovedet presset mod jorden må vi lande den franske maskingeværidl gå hen over os. Bag os står en havemur. Skuddene klasker mod denne. Så skyder vore egne maskingeværer gennem skydeskår i muren og strør hele vinbjerget af. Så forstummer den franske ild og med nyt vækket mod bliver vinbjerget taget i storm.

Forfølgelsen af de flygtende franskmænd bringer II/60 frem til den nordlige kant af Lunéville. Sammen med MG-kompagniet samles I. og III. Bataillon i første omgang i vejgaflen Einville/Maixie – Lunéville, og rykker herfra frem til den nordlige kant af byen. Kl. 19 er regimentet igen samlet her, og efter det blodige dagsværk kunne mad endeligt udleveres.

Med stolthed kunne der i 31. Infanterie-Divisions krigsdag indføres:

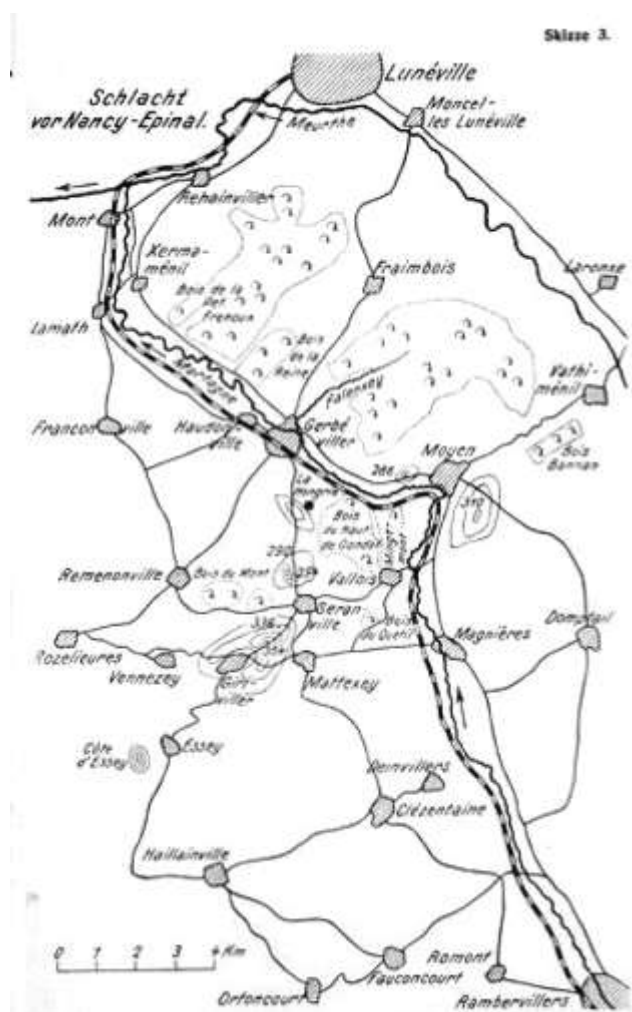
Kl. 1930 ankom Divisionens stab til Chateau Fiskati (nordvest for Lunéville). Troppernes jubel var ubeskrivelig på trods af de store tab. Alle enheder trængte under høje hurra omkring divisionsstaben. Lunéville i aftensbelysningen udgjorde et opløftende syn.

Omkring kl. 2130 fik vores regiment ordre til at på i kvarter i Bonviller og Bienville-la-Petit. Førstnævnte optog Regimentsstab, II. Bataillon og MG-kompagniet, mens I. og III. Bataillon rykkede til sidstnævnte. På grund af tilstrømningen af artilleri og træn nord for Lunéville, kom det i mørket hele tiden til forstyrrelser af marchen, så de sidste dele af regimentet først nåede frem omkring kl. 0130.

Endnu engang havde regimentet kæmpet med stor ære, men endnu engang havde den også – med undtagelse af I. Bataillon – også haft store tab. Kompagnicheferne for 6. og 9. Kompanie, Hauptmann Creutz og Dulheuer, var faldet. Hauptmann Creutz var blevet hårdt såret og døde få dage senere på lazaret. Tabene beløb sig til:

3 officerer, 198 underofficerer og mænd, hvoraf 2, henholdsvis 36 var faldet.

For den 23. august besluttede Generalkommando XXI. Armeekorps af sætte over på østsiden af Meurthe i afsnittet Lunéville – Laronxe (9 km sydøst for byen). Vores regiment fik i den forbindelse til opgave med at sikre højderne vest for Lunéville. Kl. 0800 marcherede den fra vestsiden af Bonviller til Léomont Chateau og Aux-Quatre-Vents nord for Vitrimont og gravede sig ned her. Kort efter middag kom der nye ordre til regimentet om at forskyde til Château Friskati, hvortil den ankom kl. 1530 og begyndte at skanse. Kl. 18 gik den i bivouak. På efterretningen om, at der var forsprængte franske enheder i Forêt de Vitrimont, blev Hauptmann Winkel kl. 19 med 3. og en deling fra 2. Kompanie flyttet til la Faisanderie Ferme.

lige del, I. Bataillon med 1. og halvdelen af 4. Kompanie fra nordøstlig retning og med resten af bataljonen fra sydøst mod byen. Bag den sydlige del af I. Bataillon satte III. Bataillon over Mortagne floden for at nå byens sydlige del.

Dele af 62. Infanterie-Brigade var allerede trængt ind i byen, hvor der udviklede sig forbitrede kampe, hvori også indbyggerne deltog i stort omfang. Brigaden gav derfor ordre til rømning, så artilleriet kunne skyde stedet i brand, en fornuftig disposition for at undgå større tab. Byen stod snart i flammer og omkring kl. 18 kunne en besættelse af stedet endeligt finde sted. Talrige franske soldater blev taget til fange, hvorimod et antal indbyggere, der fortsat skød fra kældre, krigsretslig blev skudt ¹⁾).

Kl. 19 samledes regimentet i den sydøstlige udkant af Gerbéviller og rykkede kl. 2230 til Seranville, hvor den dækket af den allerede etablerede forpostlinje Giriviller – Mattkey, ved midnatstid kunne gå i kvarter. Denne dag havde regimentet haft tab på 5 officerer og 36 underofficerer og mænd, hvoraf 5 af sidstnævnte var faldet.

Den 25. august skulle angrebet være fortsat, da fjenden tilsyneladende var gået i stilling Hasillainville – Ortoncourt og på bakkerne ved Romont og Rambersvillers. men det kom til at gå anderledes.

Mens regimentet kl. 0700 samledes i den vestlige side af Geranville til den planlagte fremrykning, angreb fjenden overraskende fra Rozelieures frem mod Infanterie-Regiment 137 forposter og trængte dem tilbage mod bakkerne sydvest for Seranville. For ikke at blotte de forsamlede regimenter 60 og 166 for den fjendtlige artilleri,

For den 24. august besluttede 6. Armee at afskære den fjendtlige styrke, der trak sig tilbage foran 7. Armee. II. bayr. og XXI. Armeekorps fik derfor ordre til tidligt at rykke frem fra Lunéville i sydlig retning. For XXI. Armeekorps vedkommende startede fremrykningen kl. 0700 med at krydse Meurthe, 31. Infanterie-Division over Rehainviller mod Xermaménil, 42. Infanterie-Division over Moncel-les-Lunéville mod Fraimbois.

Vores regiment rykkede kl. 0615 fra dens bivakplads ved Chateau Friskati mod Lunéville, og indtog i den sydlige udkant af byen i 31. Infanterie-Divisions marchkolonner forrest i hovedstyrken. Det var igen en varm dag. Marchen blev gennemført planmæssigt. Omkring kl. 10 svingede regimentet på ordre fra division af i retning af Bois de la Petite Frenoux (2 km sydøst for Xermaménil), passerede gennem denne og den syd for tilstødende skov og nåede Bois de la Reine, 2 km nord for Gerbéviller. Her fik den kl. 1230 ordre til at støtte 166 Infanterie-Regiments angreb på Gerbéviller.

Mens II. Bataillon blev indsat mod byens nordøstlige hjørne med I. Bataillon til venstre, fulgte III. Bataillon efter skråt bagved på regimentets venstre fløj som reserve. Gerbéviller var stærkt besat og befæstet. Især kostede det 2. Kompanie dyrt at overskride den 7 meter brede Falexey å på grund af maskingeværid, mens 4. Kompanie på et tidspunkt kom under beskydning af eget artilleri.

Angrebet udviklede sig på den måde at II. Bataillon fra nord rykkede frem mod byens nordøst-

¹⁾ Franskmændenes had og deres umættelige hævntrøst skabte en rædselsfortælling om den folkeretslige korrekte skydning af Franktireur i Gerbéviller, der i oktober 1924 udmøntede sig i en »krigsforbryderdom«. Man dømte vores daværende divisionskommandør, Generalleutnant v. Verrer og den daværende regimentes adjutant v. Schrader in absentia til døde. Og det 10 år efter begivenheden og 7 år efter Verrers helledød!

trak brigadekommandøren dem begge til Højde 290, 1 km nord Seranville med IR 60 vest og IR 166 øst for vejen.

Kl. 0800 blev 3. Kompanie og en deling fra 2. Kompanie sendt frem til støtte for den hårdt pressede I/Infanterie-Regiment 137, der forsvarede Højde 336 1 km sydvest Seranville, og kort efter også resten af 2. Kompanie. De to kompagnier genoprettede ligevægten. Kl. 10 opstod der imidlertid igen en krise, da Infanterie-Regiment 137 og 2. Kompanie blev presset tilbage på grund af kraftig fransk granatild. Lynhurtigt kastede imidlertid skytterne fra 4. Kompanie sig frem, rev de retirerende med frem og genbesatte de netop rømmede bakker. Samtidig gik også 1. Kompanie frem i angreb fra skovkanten 1 km vest for Seranville.

Kl. 1150 indsatte II. Bataillon,

der i mellemtiden var trukket frem bag højre fløj af I. Bataillon, sine 7. og 8. Kompanie med tilslutning til højre. Også III. Bataillon blev til sidst indsat i angrebet, for at hele regimentets afsnit kunne rykke frem. Det kom dog ikke mere til indgriben, da fjenden i hast rømmede dens stillinger sat over for det truende angreb.

Forfølgelsen blev overtaget af Infanterie-Regiment 137. Vores regiment samledes sig langs vejen Giriviller – Wattexey på grund af en fra sydøst meldt fjendtlig fremrykning. Da også denne udeblev, gravede divisionen sig omkring kl. 1630 ned. I/60 indrettede bakken sydøst for landsbyen til forsvar, III/60 bakken nordvest for landsbyen, mens II/60 forblev som reserve langs vejen Wattexey – Giriviller. Kampene havde kostet regimentet tab på 1 officer og 27 underofficerer og mænd, hvoraf 1 var faldet.

Hen under aften beordrede 6. Armee overkommando, at XXI. Armeekorps skulle gribe ind i kampene ved II. bayr. Armeekorps nordvest for 31. Infanterie-Division. XXI. Armeekorps bestemte derfor, at 31. Infanterie-Division skulle rykke ind i linjen Gerbéviller – Bois du Mont (2 km nord for Giriviller). En marchbefaling nåede regimentet kl. 2315. 10. Kompagnie blev for at dække tilbagetrækningen efterladt på bakken ved Giriviller, mens de øvrige dele af regimentet samledes i Seranville og marcherede ind i Bois du Haut de Gondal nordvest for Vallois, hvortil regimentet ankom den 26. august omkring kl. 0300.

I løbet af natten afviste 10. Kompanie talrige fjendtlige patruljer, der opklarede frem mod stillingen. Den gik først den 26. august kl. 0830 tilbage, da stærke franske enheder angreb fra sydvest. I Wattexey standsede det midlertidigt op for at rette ild mod den eftertrængende fjende, og marcherede derefter til Seranville.

Allerede ved midnat 25./26. august havde situationen igen ændret sig. Bayrerne behøvede ikke længere støtte, og derfor kunne armeen angreb mod syd genoptages den 26. august. 31. Infanterie-Division fik her til opgave at sikre Côte d'Essey. Da imidlertid II. bayr. Armeekorps endnu ikke var klar til igen at rykke frem, måtte angrebsmålene begrænses for at undgå en isoleret fremtrængning af det preussiske korps. Opgaven for 31. Infanterie-Division blev derfor en generobring af højdeterrænet Remenonville – Giriviller.

Efter nogle få timer i bivak i Bois du Haut de Gondal, rykkede regimentet kl. 0730 over Vallois frem til Bois du Quetil (1 km sydvest for Vallois), hvortil den ankom en time senere til disposition for divisionskommandøren. Som reserve denne dag oplevede regimentet de frem og tilbage bølgende kampe. Kl. 0835 blev det beordret tilbage til den nordlige kant af Bois du Haut de Gondal; kl. 1330 til et brosted syd for Gerbéviller og frem over Mortagne floden for at indtage en forsvarsstilling på den østlige skråning. Så igen kl. 1500 blev den trukket tilbage over floden, og til nordvest kanten af Bois du Haut de Gondal. Der blev herefter indrettet forsvar i denne skovkant.

Vi har fulgt 10. Kompanie, som var afgivet fra regimentet, til den under tilbagetrækningen nåede Seranville. På vej tilbage til regimentet fik den kl. 1430 af brigadekommandøren ordre til at besætte højderne ved La Hongrie på vejen mod Gerbéviller, indrette disse til forsvar og fastholde dem. Her blev kompagniet kl. 17 angrebet af meget stærke kræfter, men samtidig støttet på begge fløjt af Infanterie-Regiment 137. Kl. 1730 greb vores

regiment fra Bois du Haut de Gondal ind i denne kamp, idet de i første omgang forlængede I/137 skyttelinje med 4. og 5. Kompanie, og kort efter forstærkede ildfronten med 2. og 1. Kompanie. Ildkampen fortsatte til det begyndte at blive mørkt kl. 2030. Herefter blev I. Bataillon trukket ud af den med succes fastholdte stilling, og kl. 0230 blev også 10. Kompanie afløst af Infanterie-Regiment 127. De samlede tab denne dag beløb sig til 5 sårede.

Den 26. august løb 6. Armees offensiv, der havde været begunstiget af næsten uafbrudt godt vejr, foreløbig fast. Man erkendte at franskmændene over 6. og 7. Armee støttede sig på en artillerigruppering, der allerede i fredstid var blevet placeret med overordentlig dygtighed, og som ikke lød sig ryste i forbindelse med en bevægelseskrig. En fortsættelse af offensiven ville kræve en langt mere omhyggelig opklaring af fjendens artilleristillinger og støttepunkter, og en plan for deres planmæssige nedkæmpelse med tungt artilleri. Dette betød igen for 6. Armee i første omgang en mere defensiv indstilling, uanset om den øverste hærledelse her forberedte et gennembrud, eller om de ville forstærke hærens højre fløj med de styrker, 6. og 7. Armee i forsvar kunne undvære. XXI. Armeekorps udsendte derfor den 27. august direktiv om etablering af en stilling i den omtrent linje Moyon – Magnières – Domptail og syd, altså øst for Mortagne, der skulle forsvares til det yderste. Den nordligste halvdel af denne linje tildeltes 31. Infanterie-Division med tilslutning til II. bayr. Armeekorps.

Vores regiment brød den 27. august kl. 02 op fra sin bivouak i den nordvestlige del af Bois du Haut de Gondal og marcherede over Vallois til Moyon, hvor den kl. 0430 forplejede ved feltkøkkener. To timer senere indgik ordre til etablering af en forsvarsstilling med forbindelse med 28. Infanterie-Division, der var skubbet ind mellem II. Bayr. og XXI. Armeekorps. Fra kl. 0800 gravede I. og III. Bataillon skyttegrave på Højde 310 sydøst for Moyon med alle kompagnier indsat. Til venstre var der forbindelse til Infanterie-Regiment 166. Maskingeværkompagniet var placeret i beredskab i Bois Bannan og II. Bataillon øst for Moyon, med 7. Kompanie i selve byen.

Franskmændene havde ikke bemærket divisionens tilbagetrækning, og iværksatte ved daggry en meget heftig artilleribeskydning af de forladte stillinger. Først om eftermiddagen fulgte fjenden efter og åbnede hen under aften ild også mod regimentets stillinger. En granat eksploderede midt i III. Bataillons stab, hvor den dræbte en og sårede 4 mand.

De følgende dage arbejdede regimentet på udbygning af stillingen. Til dette måtte nattetimerne og tågen, der frem til omkring kl. 10 dækkede hele området, udnyttes, da det franske artilleri ved dagslys holdt stillingerne under artilleri, fra den 28. august eftermiddag også med tunge kalibre. Om denne periode beretter Hauptmann a.D. Klett meget beskrivende:

Så sad vi nu i den berømte Lothringens ler, der med den lige så berømte lothringske dagsregn, gjorde sig bemærket ved en mudret lyd i det kummerlige halmlag i bunden af graven, og i en højst ubehagelig fugtig følelse i den til at sidde ned, uundværlige kropsdel. Der sad vi så og knurrede næsten hele tiden, selvom det ikke er nær så hørbart som de talrige franske artilleribatterier, der efter alle kunstens regler overøsedede vore jordhuller, og det bag os stående artilleri med shrapnels og granater af op til livsfarlige kalibre.

Og hvad der værste var: feltkøkkener fandt først ved midnat vej til os, og derfor opstod der hver nat en hård sjælekamp mellem sult og dovenskab. Med undtagen i de tågede morgen og aftentimer var det i løbet af dagen meget betænkeligt at forlade graven, ikke kun for den letsindige selv, men i samme omfang for alle i nærheden, for franskmændene havde et helvedes skarpt øje, og uforsvarlig megen ammunition. På trods af at det var strengt forbudt at vise sig om dagen, blev det mange gange overtrådt, ganske vist ikke af mangel på fornuft og disciplin, men udelukkende af »indre årsager«, som vi ikke vil komme nærmere ind på. For kenderne er det vel tilstrækkeligt, når man nævner at der rundt om vore jordhuller var hele frugthaver med de skønneste Mirabeller.

Bemærkelsesværdig er også de humoristiske erindringer fra Oberleutnant d.R. a.D. Hans Fischer fra denne tid:

Efter at vi dag og nat havde vandret frem og tilbage i Bois de Gondal og Bois de Longrie, fik vi ved daggry den 27. august ordre til at grave os ned langs en langstrakt højderyk ved Mortagne, hvorfra vi kunne se den lille by. Den lå for vore fødder, lille, ikke særlig ren som alle hernede, med en bjergkirke og en slotsruin. På den fjendtlige side skære den sølvglinsende Mortagne gennem haver og marker. Mens terrænet på vores side falder ret brat ned mod byen, stiger det på den anden side floden langt mere glat gennem græsmarker, vinstokke og humlemarker ind til omkring 1000 meter i kanten på Bois de Gondal.

Moyon lå altså fredeligt mellem vore stillinger, og begge siders artilleri sendte deres granater hen over dets små huse.

Vi udsendte patruljer. De kom tilbage med tasker og kogekar fyldte med Mirabeller og fortalte om godt og skønt. Derfor var vi i 7. slet ikke utilfredse, da Major Ahlers gav os ordre til at besætte Moyon og indrette den til forsvar.

Kompagniet blev hurtigt placeret og alle forberedelser til forsvar mod et fransk angreb lod sig hurtigt træffe. Jeg lå med min deling i den sydlige udkant af den lille by, og skulle især sikre landevejen mod Vallons og broen over floden. Folkene var underbragt i halvdeling i store lokaler.

Det var allerede mørkt, da der med stor støj og halløj kom to kanoner fra Feldartillerie-Regiment 31 fra Hagenau. Artilleriet skulle hjælpe os, når franskmændene fik luft til at angribe os. Føreren, Leutnant d.R. Becker fra Mengede i Westpfalen, fordelte begge kanoner på min vej mod Vallois,0 og ved hovedbroen over Mortagne. Sammen med mig gik han i kvarter i det sidste hus i gaden.

Vi var alle pragtfuldt underbragt, og måtte med det samme advarer vore kære karle mod alkoholen, som åbenbart var til at støve op overalt. Sundhedstilstanden var ikke noget særligt. I dagevis havde vi dårligt fået varm mad, og kun enten alt for frisk eller muggen rugbrød. Mirabeller og anden, ikke moden frugt, havde ikke netop hjulpet på situationen. Men der var i alle de dage ingen grund til klage. Det lå vel deri, at der var så megen vin omkring, at ingen behøvede at være bange for ikke at få sin andel.

Den første nat var der patrulje til Bois de Gondal. Vi skulle forsøge at finde ud af, om landsbyerne Seranville og Wattexy var besatte. Til det formål gav man os et dusin Ulaner med. »Die Heinriche« følte sig imidlertid ikke rigtig tilpas i selskabet. Endnu mens vi var et par hundrede meter fra skoven, steg de af og forsvandt i området. De har sikkert kun gjort det rigtige, for med hestene var vi aldrig kommet lydløst gennem skoven. Kort før det igen blev lyst, nåede vi velbehødent tilbage til kvarter. Enkelte sidepatrulje var nået helt tæt på franskmændene, og langs vejen fra Mattexy var der observeret livlig kørende trafik.

Den omkring 30 mand stærke patrulje fortsatte deres livlige indsats, idet der til stadighed var omkring 20 mand i hold på 3 eller 4 fremme i ingenmandsland. Vizefeldwebel Stuhler, Elias og Gischewsky, Unteroffizier Stolpe, etårs frivillig Kruse og min landsmand, Unteroffizier d. R. Burbulla, var særlig flittige patruljegangere. Det gik ikke altid så roligt for sig, som under første gang, og især Ulanerne, der blev grådige, og hver morgen mellem nat og dag stødte frem mod Vallois, tiltrak sig regelmæssig en »hader« af shrapnels.

I det hele taget passede det ikke franskmændene, at vi havde taget ophold i Moyon. Allerede på 2. dagen sendte de shrapnels over tagene, så den af så mange elskede appel med »eisernen Portionen« hurtigt, og før tid måtte afbrydes. Til stor glæde for synderne og stor ærgrelse for Hauptmann v. Gabain, der på denne måde blev snydt for at udsende mange end skideballe.

Vores liv i slaraffenland kunne ikke skjules for de høje herrer i bataljon og regiment. Derfor forsøgte Major Ahlers med stab at lave et kvarterskifte til Moyon. En aften som det allerede var blevet mørkt, kom han med selskab ridende til byen og ødelagde det for os. Vinen, vi satte for ham, bestyrkede han i hans hensigt om at flytte ind hos os. Men så fik vi hjælp – af franskmændene – der samme nat indsatte en artilleribeskydning, som vi under de daværende forhold gik imod enhver beskrivelse.

Vi blev forskånet for en stab i byen. Derimod ikke for »røver-kommandoer« fra andre kompagnier. Således havde Leutnant Saal, adjutant ved I/60 opdaget, at en gode bagermester bagte franskbrød til det kongelige 7. Men da han også ville have andel heri, gjorde mester ham det klart, at kommandanten (Hauptmann v. Gabain) havde frataget ham rådigheden over brødet. Nå ja, vi var jo mennesker, så vi delte retfærdigt; det vil sige: når vores eget behov var dækket ind, så kom et bestemt antal brød til civilbefolkningen, og så kom vore kammerater i rækken. De var os af hjertet taknemmelig.

Vores gavmildhed må være blevet spredt blandt franskmændene, for i skumringen kom med hænderne oppe en alpejæger gående ud af en humlemark, og meddelte os, at for ham var krigen slut. Vi tog godt imod ham, og han kom til kanonen på broen. Her forrettede han trofast tjeneste som pudsekarl for artillerister og infanterister. Vi kunne alle godt lide ham, Alphons, og da vi rykkede ud fik han en brødpose, en feltflaske og et kogekar. Da han måtte tage afsked for at blive overdraget til feltgendarmerne, græd han og vinkede til os som han med de andre landsmænd blev ført i fangenskab.

Et fransk infanteriangreb mod stillingen syd for Moyon den 29. august blev alene totalt afvist af vores divisionsartilleri. Denne dag blev 6. Kompanie ligeledes forlagt til Moyon som forstærkning af 7. Kompanie.

Den 30. august blev 28. Infanterie-division til højre for vores regimenter trukket ud af fronten. Til udfyldelse af det opståede hul mellem vores XXI. og II. bayr. Armeekorps anlagde 1./Pionier-Bataillon 27 et støttepunkt på Højde 286 vest for Moyon, der først blev besat med en deling fra 6. Kompanie, senere af 5. Kompanie.

Samme aften ankom den første transport af erstatningspersonel på 2 officerer, 50 underofficerer og 350 mand unde kommando af Hauptmann Lienau. Folkene blev fordelt på kompagnierne, mens Hauptmann Lienau overtog 6. Kompanie.

Fra den 1. september indtrådte en forholdsvis behagelig forordning, hvorefter dagligt 2 kompagnier kunne trækkes ud af fronten til hvil og uddannelse. På en måde som optakt til den forventede genoptagelse af offensiven blev en større operation planlagt, hvori vore I. Bataillon deltog sammen med Infanterie-Regiment 166. Operationen kom til udførelse den 5. september. Herom beretter Hauptmann a.D. Klett:

Ordren til I. Bataillon lød: Besætte og fasthold Bois de Mignemont og Bois du Gondal og den bagved liggende afsnit af Mortagne-dalen for at holde den åben til en eventuel fremrykning. Til venstre for vores bataljon skulle III/166 rykke frem, mens en afdeling af FAR 31 skulle trækkes frem til støtte. Vi kendte begge

skove fra observationen fra vores huller og fra patruljemeldinger. Disse ægte lothringen skove var næsen uigennemtrængelig på grund af tjørn og underskov og blev nogle gange meldt besat, andre gange meldt frie for fjender. Major Geiseler og Leutnant Saal red forud for at rekognoscerer kompagnierne rute. 1. og 2. tog forbindelse til III/166 og gik udfoldet frem mod Bois de Mignemont, hvorfra den blev mødt af overraskende kraftig geværlid.

I mellemtiden marcherede bataljonsstaben med 4. og 3. Kompanie langs den skovkant, 1. og 2. Kompanie havde rønsat, og skulle netop til at svinge mod venstre for at forlænge de to nævnte kompagniers højre fløj. Pludseligt dukkede en kolonne op til højre for den med en lille forspids marcherende halv bataljon på en flad højderyg midt i vinbjerg, på et sted, hvor efter vores overbevisning de tilstødende bayriske enheder skulle ligge. Fører for forspidsen, Vizefeldwebel Marquardt (4/60), følte sig imidlertid utryg og overbeviste sig med kikkert, som også hans kompagnifører, at det på ingen måde drejede sig om en bayriske styrke. Tværtimod kunne man i den i halvt i tåge indhyllede kolonne af og til tydeligt se røde bukser lyse op.

Som lyn spredte de to grupper i forspidsen på ordre fra Marquardt; på få sekunder lå de i stilling på markerne og åbnede en hastig ild mod masse længere oppe. Først løb fjenden forvirret rundt som en flok forstyrrede får, men forsvandt så lynhurtig, og fordelte sig i små stykker grav. Hurtigt begyndte de at sende os en temmelig udførlig modtagelse, så det for os ned på de dejlige jævne græsmark blev temmelig ubehageligt. Alligevel fortsatte vore brave folk at skyde med en rimelig ro. Jeg vil næsten hævde, at jeg i Bitche og i Schliesental har set dem mere ophidset. Var det den hurtige tilvæning til den skarpe ammunition, som musketererne i fredstid havde haft så stor respekt for? Eller havde de på øvelsespladsen i den grad fået »rødbukserne« ind under huden, at de ikke mere kunne imponerer? Eller havde han – bevist eller ubevist – taget ordene til sig: »I felten har manden stadig værdi!«. Under alle omstændigheder lagde vi en godt fordelt ild mod franskmændene, og gennemførte endda enkelt gruppesalver jævnt før skydereglementets § dit elle dat med visir 650. I mellemtiden var resten af 4. Kompanie rykket ind til højre og 3. Kompanie til venstre, hvilket igen gav anledning til en ny fordeling af ilden.

Mens vi på den måde stredes med franskmændene, til alt held med forholdsvis få tab på vores side, gennemførte Vizefeldwebel Marquardt sig noget rigeligt fredstidsmæssigt. Han sprang op midt i skydningen og gik tilbage til skovkanten for at bringe sin 2. halvdeling ind i den noget tynde linje. Det gik også rimeligt godt indtil han et par meter bag linjen vendte sig halvt om mod den indkomne halvdeling. I det øjeblik tillod en ubekendt franskmænd sig den spøg, at sende ham et aflangt stykke kobber så omhyggeligt, at det gik gennem hans bagperron, så der opstod ikke mindre end fire ind- og udgangshuller. Til alt held var skaden ikke så stor, som den i første omgang så ud til, og efter at en ordonnans mere hastigt end fagmæssigt havde forbundet ham tre skridt bag fronten, fortsatte han med at føre sig deling som før hen.

Til henad middag kæmpede vi på den måde med franskmændene. Vi kunne ikke rykke fremad, foran os lå en tæt humlehave. Desuden var vi kommet et godt stykke foran den øvrige linje. Fra halv bataljonen til venstre for os, havde vi ingen nyheder, til højre for os, hvor bayrerne burde være, var overraskende franskmænd dukket op. Vi sad derfor nogenlunde i fælden.

Desto større var vores glæde da vi pludseligt i gravstykket foran os på bjerget så bevægelser, og slog fast at franskmændene rømmede marken. Tilsyneladende var det gået dem dårligere i den velrettede ild, end det var gået os. Altså endnu engang afsted med alt det, geværene kunne yde! Og til alt overflod hylede i dette øjeblik bagfra et par lag shrapnels og granater ned i humlehaven foran os, så tæt hen over os, at de nær havde revet hjelm-spidsene af. Samtidig dukkede et par grupper bayrere op på franskmændenes venstre flanke, som i forening med vores højre fløj, tog sig kærligt af den franske bagtrop i graven, og endda bragte et par fanger med tilbage.

Begge kompagnier blev trukket tilbage til skovkanten, mens et par posteringer forblev fremme.

Frem til kl. 16 lå kompagnierne i skovkanten under heftig artilleriild, men som et under anrettede de kun få skader. Så kom ordren til at falde tilbage til de gamle stillinger. Frigørelse fra fjenden skete ubemærket. Franskmændene forspildte frem til aften en respektabel mængde ammunition til ære for os mod de længst rømmede stillinger i skoven ved Mignemont.

Om 1. og 2. Kompanies kamp fortæller den daværende fører for 2/60, den nuværende Hauptmann a. D. Hensel:

Ankommet til Moyon modtog vores bataljon befaling til at sætte sig i besiddelse af Bois de Mignemont og Bois Gondal. Kompagnier trådte an; 1/60 folde ud i to delinger, 2/60 fulgte i første omgang samlet efter til

den nærmeste skovkant. 1. Kompanie trængte ind i skoven og banede besværligt vej gennem den tætte under-skov, og havde hele tiden vanskeligt ved at fastholde forbindelsen til 166'erne til venstre.

2/60 vil følge efter, men det er umuligt at bringe to kompagnier igennem skoven uden at det ville betyde et stort tidstab. Med accept fra Hauptmann Schütz (1/60) rykkede 2. Kompanie derfor i stedet frem parallel med Mortagne mellem denne og skoven. De første shrapnel susede hen over vore hoveder uden at gøre skade. Netop som spidsen når skovhjørnet blev den, som den kom ud af skoven, ramt af kraftig flankerende ild. Alt-så øjeblikkelig udfoldelse, i dækning og en ny spids frem.

Kompagniføreren sprang frem i spidsen i en foranliggende kornmark for at orientere sig. Foran lå et tæt skovstykke, Bois du Haut de Gondal, hvorfra fjenden livligt skød. Af og til kom også et lag shrapnels, der dog hidtil er gået for langt. Efter at forholdene var afklaret, indsatte kompagnifører 1. Deling og kort efter også 2. Deling. I spring og under tab rykkede de frem til på højde med forspidsen.

Så arbejdede begge delinger sig under stadig større tab nærmere fjenden. Herunder blev Leutnant Rippler ramt af et strejfskud i hovedet. Han førte imidlertid med stor dygtighed sin deling videre efter at han i største hast var blevet forbundet. Dage tidligere havde han i graven brummet utilfreds, at man i denne krig ikke en-gang kunne hente sig et jernkors.

På venstre fløj blev fører for delingen her, Vizefeldwebel Gaukel, en gammel sydvest afrikaner, hårdt så-ret i venstre skulder. Også han lod sig forbinde, og førte herefter sin deling videre indtil han under næste spring også blev ramt i højre skulder og på grund af blodtab måtte overlade føringen.

På omkring stormafstand gav kompagnifører ordre til anlæggelse af bajonet, og herefter storm på skov-kanten. Tabene blev hele tiden større, da vi ligger som på en tallerken, og fjenden usynlig i den tætte under-skov eller oppe i træerne. I mellemtiden havde 3. Deling gruppevis forlænget mod højre, hvorunder Musketer Horn og Pollmann udmærkede sig, og begge blev såret. I kort spring går det fremad under kraftig beskydning.

Så lød det på en gang: Leutnant Rippler er hårdt såret. Et eller andet sted bag ildlinjen ligger han med et skud i underlivet, en landeværnsmand forbinder ham, men såret er for stort, Rippler kunne mærke døden nærme sig. Hans sidste ord var en hilse til sine forældre og en bøn om, at det måtte blive sagt til dem, at han gerne døde for fædrelandet. Med ham døde billedet af en ung preussisk officer.

Under det næste spring blev kompagniføreren såret af et skud i benet. I hans gruppe var kun to mand til-bage, som ikke var såret. Delingsfører var døde eller sårede, de fleste af gruppeførerne ligeledes, grupperne stærkt decimerede. Det var derfor ikke længere muligt at komme længere fremad. Vi ligger 80 meter fra fjen-den, og vi forventer hvert øjeblik, at han skal bryde ud af skoven og gøre os færdige. Vi opretholder en rolig ild og forsøger efterhånden at grave os ned i dækning. Det er imidlertid hårdt arbejde liggende med spaderne i den hårde jord og den brændende sol. Især de sårede plages af tørst.

Endnu en time var gået, og det var over middag. Så kom der melding om, at 166'erne til venstre trak sig tilbage. Altså måtte vi også frigøre os. Lykkeligvis var fjenden foran os på vej væk, så derfor gik den gruppe-vise tilbagetrækning glat; endda en del af de sårede kunne med det samme tages med.

2/60 var rykket i felten med 2 officerer og 150 underofficerer og mænd; kompagniet mistede to officerer og over 60 mand. De havde præsteret, hvad deres kompagnichef, Hauptmann Freiherr v. Rotberg, som ved mobiliseringen var overgået til generalstaben, havde forventet af dem.

Mens regimentets blodige tab mellem den 27. august og 4. september omfattede 55 mand, herunder 113 dø-de, kostede kampen om Bois du Haut de Gondal den 5. september: 2 officerer og 149 underofficerer og mænd, herunder en Vizefeldwebel, 27 var faldet.

De følgende dage bragte ingen forandringer. Mellem den 6. og 11. september mistede regimentet kun 7 så-rede.

I mellemtiden havde der på andre dele af Vestfronten udspillet sig skæbnesvangre begivenheder. Den store omslutning med 1. til 5. tyske Armee havde frem til Marne været en uophørlig række af sejre. I mellemtiden lå de stærke kræfter fra 6. og 7. Armee fast foran den fæstningsagtige udbyggede stilling Nancy – Epinal. Imidler-tid flyttede den øverste hærledelse to Armeekorps væk fra hovedangrebet til østfronten for at afhjælpe den alvor-lige situation omkring 8. Armees tilbagegang. Allerede inden disse korps nåede Østpreussen, havde feltherrege-niet, Generaloberst v. Hindenburg og hans generalstabschef Ludendorff ved Tannenberg tilføjet den russiske Armee Samsonow verdenshistoriens næsten eneste totale nederlag. Så startede i vest tilbagetrækningen fra Marne. Det drejede sig nu om at kaste alle disponible dele af 6. og 7. Armee ind i Nordfrankrig for at give den truede højre fløj af hæren nye kræfter. Også vores XXI. Armeekorps var blandt dem, der skulle forskyde.

Den 11. september kl. 1915 befalede regimentet, at bataljonerne skulle rømme deres stillinger og samle sig i udkanten af Bathiménil. Sammen med en deling Ulanere fastholdt 7. Kompanie stillingerne som villledning af fjenden, og fulgte først efter senere. Beskyttet af natten og en næsten skybruds artig regn, der fortsatte til næsten morgen, lykkedes frigørelsen fra fjenden fuldstændig ubemærket. Kl. 2120 sluttede regimentet sig med I. og III. Bataillon til Infanterie-Regiment 166, mens II. Bataillon overtog bagtroppen.

Den 12. september kl. 0300 ankom regimentet til Bénaménil og hvilede her i to timer. Allerede kl. 0530 blev der brudt op igen, og under hyppige regnbyger fortsatte marchen over Manonviller, Embarménil, Lagarde, Bourdonnaye til Dieuze. Efter de total sønderkørte og dårligt vedligeholdte franske veje, var det yderst velgørende at nå de gode vejene efter at have passeret grænsen til Tyskland. Den næsten 50 km lange march blev afbrudt af endnu et længere hvil ved Bourdonnaye mellem kl. 1230 og 1500. Kl. 1830 blev målet endeligt nået. Efter de 16 timers march i det dårlige vejr var soldaterne nok meget trætte, men alligevel forblev sundhedstilstanden god. I Dieuze kom regimentsstab, I. Bataillon og MG-kompagniet i kvarter, mens III. Bataillon måtte bivakere uden halm og II. Bataillon forblev som bagtrop i Gisselfingen.

Den 13. september fortsatte vores regiment fra kl. 1230 marchen over slagmarken ved Bergaville, Liederfingen, Conthil til byerne vest for Mörchingen: Baronweiler, Rode og Pewingen, hvori der den 14. var indlagt en hårdt tiltrængt hviledag. Den 15. september nåede regimentet Han-s-Nied, den 16. til Füllingen og den 17. september til Welmingen (Regimentsstab, II. og MG-kompagni), Ottendorf (I.) Valmünster (9. og 12.) og Teterchen (10. og 11.).

Om stemningen i regimentet på dette tidspunkt beretter Major a. D. Lienau, der på tidspunktet var fører for 6. Kompanie:

I Welmingen ved Teterchen fik vi at vide, at vi skulle transporteres væk med jernbane. Hvorhen vidste ingen. Den almindelige situation var fuldstændig ukendt for os. Om den tyske hærs tilbagetrækning fra Marne til Aisne vidste vi intet. Det eneste vi havde hørt var et telegram fra den øverste hærledelse, som vi den 4. september havde modtaget i Moyon. Det lød:

Vore tropper lukker nordfronten af Paris. Engelsk kavaleri nordvest for Paris endnu engang slået. Fjenden, herunder også englændere, flygter mellem Paris og Reims tilbage over Marne. Også mellem Reims og Verdun er alle franske tropper under tilbagetrækning

Denne drømmeagtige sejrberetning fik den fulde tillid til en hurtigt afslutning af krigen til at gro i os alle. Under alle omstændigheder imødeså vi de kommende kampe med fortrøstning, der gjorde os alle sorgløse. Og så endda. Hvor bitterlig alvorlig så det ikke ud i disse dage rundt om Tyskland!

Efter at have modtaget jernbaneforplejning til to dage og en ration til den første dag i det nye opmarchområde, blev regimentet indladet i Teterchen og transporteret over Trier, Liège, Namur, Charleroi, Valenciennes til St. Quentin.

I. Bataillon:	afrejst 18.9. kl. 1000, ankommet 21.9. kl. 1000
Regimentsstab og MG-Kompanie:	afrejst 18.9 kl. 1230, ankommet 21.9. kl. 1100
II. Bataillon:	afrejst 18.9. kl. 2350, ankommet 22.9. kl. 0500
III. Bataillon:	afrejst 19.9. kl. 0100, ankommet 22.9. kl. 0840

Slaget og stillingskampe langs Somme 1914/15

(Skitse 4, 5 og 6)

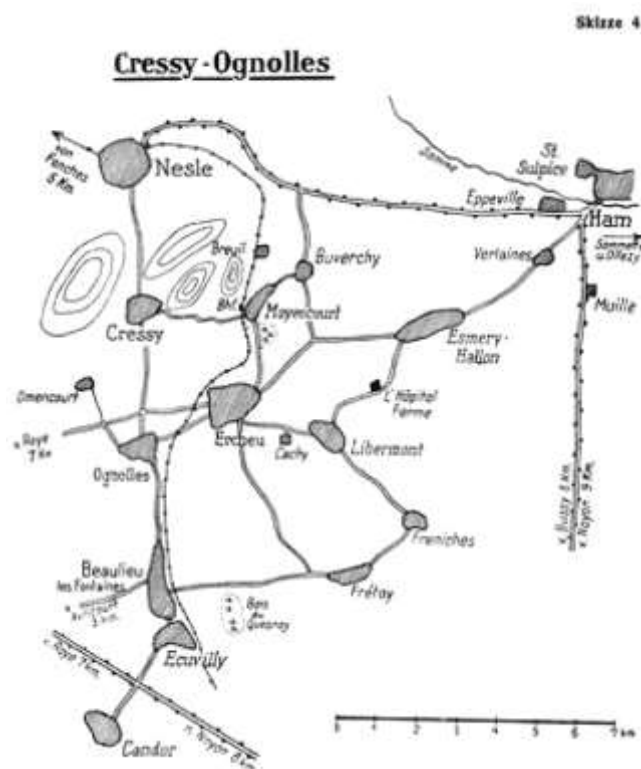
Efter ankomst til St. Quentin blev bataljonerne indkvarteret i skoler. Håbet om en hviledag til at se den skønne by, viste sig imidlertid forgæves. Den truede højre fløj af hæren – 4. Infanterie-Division ved Ecuville – havde indtrængende brug for forstærkning fra frisk ankomne enheder, for den 21. september havde ved Amiens en nyformeret fransk arme sat sig i bevægelse fra Castenau i retning af St. Quentin. Overfor denne stod i første omgang kun hærkavaleri.

Generalkommando XXI. Armeekorps opstillede derfor den 22. september af de allerede ankomne enheder i St. Quentin to blandede detachementer under samlet kommando af kommandøren for 62. Infanterie-Brigade Generalmajor Maschke, nemlig Detachement Balluseck (Infanterie-Regiment 60 minus III/60, II/166, en deling Ulanen-Regiment 7, I/Feldartillerie-Regiment 31) og en på samme måde sammensat detachement af 42. Infanterie-Division. Disse detachementer var tænkt som forud sendte dele af deres respektive divisioner, og skulle holde overgange over Somme åbne for en snarlig fremrykning med korpset, og aflaste hærkavaleriet.

Efter at være blevet alarmeret rykkede Detachement Balluseck kl. 17 ud og nåede over Ham kl. 0100 frem til Verlaines. Her fik I/60 til opgave at sikre Somme overgangen ved Ham i en linje Eppeville – Verlaines, II/60 ved Sommette og Ollezy øst for Ham, hvert med et kompagni. Resten af detachementer gik i bykvarter med infanteriet i Verlaines og artilleriet i gårdene langs vejen Ham – Muille.

III. Bataillon, der først ankom til St. Quentin om formiddagen den 22. september forblev i alarmberedskab i St. Quentin, underlagt Infanterie-Regiment 137.

Den 23. september brød Detachement Balluseck op fra Verlaines kl. 0600 for som bestemt af Divisionen at forskyde til Ercheu. Her fik den i løbet af formiddagen oplysninger om, at fjenden var under fremrykning mod Ognolles, og indrettede sig derfor fra kl. 10 til forsvar i den vestlige udkant af Ercheu. Generalmajor Maschke fragik på dette tidspunkt som samlet fører for divisionens forspids, og overtog i stedet føringen af det hidtidige Detachement Balluseck. Mens alt forblev roligt ved Ognolles, blev General Maschke

bestormet af en officer fra Dragoner-Regiment 12 om hjælp til Kavaleri-divisionen, som var hårdt trængt ved Avricourt. Da 31. Infanterie-Division ved middagstid måtte have nået Ham, efterkom General Maschke råbet om hjælp, og rykkede med II/166 som forspids mod syd i retning af Beaulieu. Forbavelsen var stor i forspidsen, da man fandt den angiveligt hårdt kæmpende Kavaleri-division fredeligt under forplejning. Detachment Maschke fik derfor i hvil i skoven 1½ km øst for Beaulieu-les-Frontaines. Kl. 20 trak den sig igen nærmere divisionen, idet den over Fretoy og Freniches marcherede til Libermont.

Ved middagstid havde yderligere dele af 31. Infanterie-Division, herunder vores III. Bataillon, nået Ham. Efter at bataljonen allerede havde fået tildelt kvarter i Suppice, blev den allerede kl. 1630 alarmeret for at sikre området mellem vejene Ham - Nesle og Ham - Bussy, der var blevet blottede efter Detachment Maschkes afmarch. Til løsning af denne opgave lagde bataljonen 9. Kompanie som forpostreserve til Esmery-Hallon og skubbede 12. Kompanie til Buvérchy, 10. til Libermont og 11. til Freniches. Denne opstilling var afsluttet kl. 20. To timer senere ankom Detachment Maschke fra syd og sluttede sig til. Infanteriet blev placeret i Libermont, artilleriet og en halv bataljon II/60 på l'Hôpital Ferme (halvvejs mellem Libermont og Esmery Hallon) og besatte Sachy med 2/60 for at sikre mod vest.

Fjenden var den 23. september i angreb mod den fastholdende IX. Reservekorps, fortsat videre mod nord. 6. Armees division havde derfor til hensigt med I. bayriske og XXI. Armeekorps at foretage et til højre omgående angreb. Herunder skulle XXI. Armeekorps rykke frem syd for I. bayriske rykke, og med venstre fløj - 31. Infanterie-Division - operere i afsnit Nesle - Cressy. Detachment Maschke i Libermont befandt sig dermed på venstre flanke af den fremrykkende armé.

I løbet af natten blev det fastslået, at der med den fjendtlige styrke foran divisionens front kun drejede sig om en fortrop. Detachment Maschke fik ordre til, den 24. september, med forbindelse til korpset, at angribe og sætte sig i besiddelse af Ognolles. Kl. 0700 iværksatte den march mod Ercheu. Kort før afgang kom der melding om, at en fjendtlig skyttelinje nærmede sig Ognolles og Omencourt. Mens I. Abteilung Feldartillerie-Regiment 31 kørte i stilling øst for Ercheu og tog de fjendtlige bevægelser under beskydning, fik forspids bataljonen II/60, ordre til angreb. Den foldede ud med 7., 6 og 5. Kompanie i den vestlige udkant af Ercheu med højre fløj ved banegården. 8. Kompanie forblev bagved til højre. I landsbyen holdt regimentets kommandøren I. Bataillon og MG-Kompanie som reserve, mens II/166 blev reserve for General Maschke.

Det svage fjendtlige infanteri trak sig snart tilbage til Ognolles og Omencourt. Ognolles syntes stærkt besat. Kl. 1015 begyndte ligeledes den fjendtlige artilleriild. II. Bataillon arbejdede sig langsomt frem og indsatte nu 8. og 7. Kompanie til højre og 6. og 5. Kompanie til venstre for vejen mellem Ercheu og Ognolles.

Kort efter middag blev Oberstleutnant v. Balluseck såret; kommandoen over regimentet blev overtaget af Major Ehlers. Denne fik kort efter ordre til, med begge sine bataljoner, at storme Ognolles efter afslutningen af en artilleriforberejdelse. Major Ehlers indsatte I. Bataillon til venstre for II. og lod kl. 18 skyttelinjerne gå længere frem. I spring arbejdede kompagnierne sig frem til 300 meter fra Ognolles, men kl. 1945 indløb befaling, udsendt på baggrund af den samlede situation, til at standse i den opnåede linje. Oplyst i den mørke nat af den brændende landsby, gravede man sig ned i en skyttelinje. Mod syd var der forbindelse til 1. eskadron Leibhusaren-Regiment 1, hvor også Maschinengewehr-Abteilung 3 var tilknyttet.

Om kampen ved Ognolles fortæller den daværende fører for 6. Kompanie, Major a. D. Lienau:

Vi lå indtil middag uden ordre. Det var blevet temmelig rolig, og der var det skønneste vejr. For at skabe forbindelse, gik jeg tilbage til Ercheu og fandt Major Geiseler. Han vidste heller ikke mere end jeg. Hans adjutant, Leutnant Saal, var kort før blevet alvorlig såret af et lungeskud. Jeg tog nu en cykel og kørte til regimentets kommandostation, der lå i en skov omkring 1 km længere tilbage. Oberstleutnant v. Balluseck og Oberleutnant v. Schrader var glade for at få en melding fra fronten. Ikke langt derfra stod General Maschke med sin adjutant, Hauptmann Schürmann. Også han spurgte mig om situationen ved fronten. Kort efter duk-

kede divisionsadjutant, Major Fischer, op og forhandlede med generalen. Straks efter dikterede generalen en angrebsbefaling. Artilleriet skulle mellem kl. 1730 og 1800 beskyde Ognolles, hvorefter Major Ahlers kl. 1800 skulle angribe med I. og II./60. Jeg cyklede tilbage og nåede mit kompagni på det gamle sted i roemarken.

Kl. 18 sprang jeg med mine ordonnanser frem i forreste linje, og så gik det fremad. Vi mødte kun ringe beskydning. Til venstre så jeg I. Bataillon i perfekt orden også gå frem, som var det under en øvelse. Til højre for os skød et franske maskingevær uafbrudt. Jeg søgte det i min kikkert, men kunne på grund af den nedgående sol ikke se meget. Vi skød mod et punkt, hvor vi formodede at den var placeret. Snart tav det. Det gik videre. Omkring 300 meter foran landsbyen blev vi liggende og skød på skytter til venstre for landsbyen. Foran gik et hus op i lys lue. Det begyndte at blive mørkt. Så modtog vi befalingen: »Landsbyen Ognolles tages ikke, grav stillinger«.

Jeg tænkte: nu er vi jo så tæt på, så jeg vil da i det mindste forsøge. Måske havde fjenden rømmet. Leutnant Rabe blev sendt frem med nogle folk, jeg fulgte 100 meter bagefter med kompagniet. Som Rabe nærmede sig landsbyen, kom han under heftig beskydning fra husene. Han kom tilbage, og nu vidste jeg, at landsbyen stadig var besat. Der var ingen formål ved at slås på dette sted. Derfor gav jeg ordre til at grave stillinger. Det var et flot billede; foran os det lysende brændende hus, der langsomt styrtede sammen.

Omkring midnat ankom fortroppen til XVIII. Armeekorps, der skulle indsættes i fronten syd for XXI. Armeekorps. De forskellige dele af 31. Infanterie-Division blev af den grund i løbet af natten over Nesle trukket sammen ved Fonches.

Om denne natmarch fortæller Major a. D. Lienau:

Det blev befalet, at vi lydløst frigjorde os fra fjenden ved midnatstid. En del af folkene sov og snorkede helt fast. Det var ikke let at vække dem. Så gik det bagud. I Ercheu blev kompagnierne reorganiseret. Så blev der marcheret. 0400, 0500. Der blev gjort et hold, det kan have været i Ham; vi kastede os ned på gaden og faldt med det samme i søvn. Igen antrædning. Jeg går til fods, da jeg falder i søvn på hesten. Til fods vakler jeg mellem Leutnants Rabe og Karstädt, indtil jeg støder ind i et eller andet og opdager, at jeg må have sovet. Vi vakler gennem Nesle. På den anden side byen går det videre ad den store vej.

Det bliver morgen. Vi går igen gennem en slagmark. Døsigheden viger for nye indtryk. Døde franskmænd i vejgrøfterne og på markerne. Geværer, jakker, tornystre, hestekadaver, alt ligger spredt mellem hinanden. Kolonnerne vågner til live, humøret dukker op, anstrengelserne glemmes. Nu kan det gå løs igen.

Vi svinger til venstre ad vejen forbi Etalon. En gruppe franske fanger kommer forbi. I Fonches stopper kolonnen. Hele landsbyen var fyldt med soldater. Køretøjer og feltkøkkener kommer os i møde. En tæt prop af mennesker. Råb, kommandoer, hestevrinsk, kanontorden. Langsomt opløses proppen.

III. Bataillon, der den 24. september endnu var underlagt Infanterie-Regiment 137, havde allerede ved dagry besat en bakke 1 km nordøst for Cressy med 9. Kompanie. 12. Kompanie fulgte efter, mens 10. og 11. Kompanie gik i beredskab i en lille bevoksning 500 meter syd for Moyencourt.

Da Cressy blev meldt fri for fjender, samlede Leib-Husaren-Brigade sig i sænkningen mellem Cressy og Breuil. De tiltrak sig hurtigt fransk artilleriild, der flyttedes mod 9. og 12. Kompanie som kavaleriet var forsvundet bag Moyencourt. I mellemtiden havde man fastslået fjendens tilstedeværelse i Cressy, hvorfor III./60 kl. 1030 af Infanterie-Regiment 137 fik ordre til at erobre denne landsby med forbindelse med Infanterie-Regiment 137 til venstre.

Bataljonen trak 10. og 11. Kompanie over Moyencourt til sin venstre fløj og iværksatte hurtigt et angreb på Cressy. Herunder kom den først under en omfattende artilleriild og siden heftig infanteriild, der kostede betydelige tab. Der udviklede sig en ildkamp, hvorunder også bataljonens adjutant, Leutnant Roë faldt dødeligt såret, da han som den 22. august, løb frem i skyttelinjen for at få den i bevægelse. Omkring kl. 15 opstod en forbigående alvorlig mangel på ammunition.

Endeligt begyndte vores artilleri imidlertid den planlagte beskydning af Cressy, og frem til kl. 18 lykkedes det at skyde den stormmoden. Herefter gik III. Bataillon til storm. Imidlertid afventede franskmændene ikke en nærkamp, men flygtede ilsomt. Landsbyen blev krydset uden kamp, og kompagnierne gravede sig ned 1 km længere mod vest.

Kl. 2200 fik bataljonen af Infanterie-Regiment 137 direktiv om afmarch over Nesle til Fonches, hvortil den ankom kl. 0300 og kom i kvarter. 12. Kompanie, der af IR 137 var placeret til dækning af artilleri ved Punchty, kom først kl. 0800 i hvil.

Fra kampene ved Cressy fortjener følgende episode at blive fastholdt:

Da angrebet mod den befæstede landsby ikke skred frem, råbte bataljonskommandøren på frivillige til en patrulje. Den en-års frivillige Unteroffizier Stamm 9/60 meldte sig straks sammen med to ægte kølnere, der tit havde været på patrulje sammen med Stamm. Uden oppakning krøb de tre frem til en busk i nærheden af landsbyen og susede så over nøgent terræn i den beskyttende døde vinkel af en havemur i kanten af landsbyen.

Mens de hidtil som et mirakel havde undgået franskmændenes skiveskydning, kostede forsøget på at komme over muren den ene kølner livet, mens den anden blev såret i hånden. Huset på den anden side havemuren var stærkt besat.

Sammen med den sårede, men stadig ikke mindre initiativrige kammerat, foretog Stamm herefter en omgående bevægelse. Netop som hurra-råb fra den stormende bataljon lød foran landsbyen, nærmede de to sig huset fra bagsiden. I det øjeblik, besætningen i huset trådte ud på gårdspladsen for at undgå stormangrebet, trængte Stamm og hans ledsager under hurra gennem laden ind på gårdspladsen. På dette kastede franskmændene, selvom det var to officerer og 17 mand, deres geværer væk og rakte hænderne op. De lod sig herefter fastholde af de to beslutsomme 60'ere indtil efter få minutter, bataljonens skytter nåede frem.

Tabene under kampene ved Ognolles og Cressy var betydelige: 8 officerer, 216 underofficerer og mænd, hvoraf 2, henholdsvis 42 var faldet.

Blandt sidstnævnte var også Leutnant d.R. Haymungs. Hårdest var det gået ud over III. Bataillon; den mistede 3 officerer og 128 mand. III/60 krigsdagbog omtaler især den opofrende indsats fra Assistentlæge Prenzel, der trods den kraftige beskydning tog sig af de sårede.

Efter at 6. Armees offensiv med succes var iværksat den 24. september, skulle den 25. september fortsættes med I. bayriske, XXI. og XVIII. Armeekorps. Herunder skulle det midterste, vores XXI. Armeekorps rykke frem med 42. Infanterie-Division over Fouquescourt mod Quesnel og syd herfor med 31. Infanterie-Division over Hattencourt og Hangest.

Vores regiment, der med I/60, II/60 og MG-kompagniet kort efter midnat var brudt op fra Ercheu, nåede i det regnfulde vejr kl. 0815 frem til Fonches, hvor den til et kort hvil placeredes i flyverskjul i Fonchette med front mod sydvest. Efter at den hele dagen havde stået i beredskab, overgik den kl. 1940 som divisionsreserve i hvil i Fonches.

III. Bataillon, der også denne dag havde være adskilt fra regimentet, havde haft hvil i Fonches mellem kl. 0300 og 0530, hvorefter den havde forskudt til skoven ½ km nordøst for Hattencourt som reserve for 62. Infanterie-Brigade. Herfra blev den kl. 1400 lagt frem i den østlige kant af Fransart. 11. og 9. Kompanie placeredes bag parkmuren nord for vejen til Hattencourt, 12. og 10. Kompanie i landsbyen syd for vejen. Den øjeblikkeligt startede tunge franske artilleriild fik sidstnævnte kompagnier til også at søge dækning bag parkmuren, så der trods den vedvarende beskydning kun havde været en enkelt såret frem til aften. Hen mod kl. 18 besatte bataljonen den vestlige kant af Fransart som optagestilling for de dele af Infanterie-Regiment 97 og 137, der faldt tilbage fra Fouquescourt. Da fjenden imidlertid ikke fugte efter og der indtraf ro, blev III/60 omkring kl. 20 trukket ud af fronten og i kvarter i Hattencourt.

Den 26. september havde XXI. Armeekorps til opgave i rammerne af den fortsatte armee-offensiv at blive i de opnåede linje indtil den til venstre angribende XVIII. Armeekorps, der endnu ikke var nået på linje, havde nået jernbanelinjen mellem Chaulnes og Roye.

Uden III. Bataillon indtog vores regiment som reserve for korpset en beredskabsstilling i den sydlige udkant af Fonchette, og returnerede om aftenen til dens kvarterer i Fonches. Som

reserve for 82. Infanterie-Brigade stod III/60 imidlertid kl. 0700 på vejen Hattoncourt – Hallu, 500 meter nord for Hattoncourt, og rykkede kl. 1930 ligeledes i kvarter i Fonches. Som sikring mod den vedvarende fjendtlige artilleriild, gravede kompagnierne dækningsgrave både i Fonchette og i Hattoncourt.

Tidligt den 27. september returnerede III. Bataillon igen til regimentet. Denne forblev også den følgende dag i korpsreserve og stod dagen igennem i dækningsgravene ved Fonchette. Det varme og solrige vejr frem til den 27. september ændredes til en grå himmel og en kølig vind.

Den 30. september bragte ændringer derhen, at II. Bataillon i divisionsreserve blev flyttet til den østlige udkant af Liancourt for om nødvendigt at blive indsat i den igangværende kamp ved la Chavatte. Den 1. oktober blev også MG-kompagniet flyttet til Liancourt.

XXI. Armeekorps angreb havde siden den 26. september ikke opnået resultater. 31. Infanterie-Division kæmpede i denne periode mellem 42. Infanterie-Division til højre og 25. Infanterie-Division fra XVIII. Armeekorps til venstre. Da der ikke var tilstrækkelig artilleri disponibel til at gøre de af franskmændene meget dygtigt befæstede landsbyer stormmodne, kunne infanteriet ikke rykke frem. Også 62. Infanterie-Brigade havde under store vanskeligheder og med store tab held til at sikre la Chavatte.

Den 2. oktober disponerede 62. Infanterie-Brigade endeligt igen over vores regiment. Bataljonerne blev individuelt beordret til Fransart. I. Bataillon rykkede ud af Fonches kl. 0930, men måtte på grund af artilleriild, ledet fra fly, gøre ophold i Hattoncourt i tiden mellem kl. 1040 og 1230. Kl. 15 afløste den en bataljon fra 137. lige sydvest for Fransart og trådte under kommando af Infanterie-Regiment 166. Tre gange overøseede fjenden denne stilling med artilleriild.

II. Bataillon marcherede kl. 9 fra Liancourt til østkanten af Fransart, hvor den forblev i brigade reserve.

III. Bataillon nåede Fransart lige efter II., og besatte med 9. og 12. Kompanie skyttegrave i den vestlige kan nord for vejen mod Fouquescourt. I slotsparken blev 11. Kompanie reserve for bataljonen og 10. Kompanie for regimentskommandøren. Også MG-kompagniet blev regimentsreserve. Fra kl. 2330 afløste 11. Kompanie dele af Infanterie-Regiment 138 til højre for 9. Kompanie. MG-Kompagniet marcherede efter mørkefald til Hattencourt.

Om denne periode fortæller Major a. D. Lienau, daværende fører for 6. Kompanie:

I Fransart stillede vi os den 2. oktober i dækning bag husmurene, for her fløj granater omkring. Så godt det lod sig gøre, trak jeg mine folk til venstre ud af byen til nogle her liggende smalle skyttegrave. Hen under aften gik Leutnant Fischer, Ritsche, Karstaedt, Rabe og jeg ind i et hus, hvor vi arrangerede nogle madrasser og lagde os ned.

Kl. 22 startede et voldsomt skyderi, granater slog ned i landsbyen. Alle sprang op og var på et sekund forsvundet. Udenfor hørte jeg hestehove, vognraslen, løben og springen fra alle huse. Der var et klart måneskin. Et feltkøkken rasler forbi mig, en sanitetsvogn følger, og endnu andre vogne pisket frem i galop. Mandskab passerer forbi mig; jeg råber, ingen hører efter. Men på mit kompagnis alarmeringsplads finder jeg alt i den skønneste orden stå og vente på mig. En følelse af stolthed gik gennem mit hjerte. Disse mænd har disciplin.

På marken et stykke længere tilbage gav Major Ahlers ordre til besættelse af jernbanedæmningen. Jeg fører kompagniet gennem mørket dertil. Stillingen er en tæt skyttelinje i graven bag dæmningen. Franskmændene kan var vove at komme. Vore bajonetter lyner i månelysset. Infanteriilden længere fremme bliver kraftigere, men hen omkring midnat bliver det igen roligt. Nu er der ikke længere brug for os, og vi må få i ro i husene i Hattencourt.

Den følgende dag forstærkede regimentet deres stillinger og opklarede om natten med officerspatruljer. Det fjendtlige artilleri forstyrrede hyppigt med ildoverfald, især med tre heftige ildoverfald den 4. oktober mod I. Bataillons afsnit. Da denne bataljon igen skulle stilles til disposition for regimentet, ankom den 4. oktober efter mørkefald delingsvis afløsning fra Infanterie-Regiment 166, så den mellem 2030 og 2130 med 2. og 4. Kompanie kunne indtage dens nye stilling med forbindelse til venstre fløj af III. Bataillon, mens 1. og 3. Kompanie som reserve kom i landsbyen. Denne nat blev der skudt en sappe frem til placering af en minekaster til det planlagte angreb på Fouquescourt.

Om dagene ved Fransart skriver Hauptmann a. D. Klett:

Dag og nat ligger en kraftig beskydning over Fransart og Hattencourt. I en vild storm har infanteri fra 31. Infanterie-Division bidt sig fast foran Fouquescourt og la Chavatte, men angrebet er midlertidigt gået i stå. Nu ligger modstanderne tæt overfor hinanden, fast presset mod jorden, hele tiden lige så meget parat til spring som til forsvar. Artilleriet på begge side forsøger at holde infanteriet nede, at tage luften ud af deres angreb og bane vejen for det næste spring. Enhver natlig opklaring, ja selv den mindste bevægelse i linjen vækker et helvede, der fra utallige hede munde spyer død over stillingen.

Fem lange dage ligger regimentet fast her: kompagnierne i forreste linje har gravet sig ned i den stenede jord lige foran Fransart; i spændt vagtsomhed lurer de på det fjendtlige angreb, der forventes til enhver øjeblik. Men heller ikke de lader modstanderen få ro, og forstyrrer ham igen og igen med dristige patruljer. Re-

serven trykker sig i grave, lavninger og kældre i landsbyen, der af den fjendtlige artilleri hus for hus bliver lagt i ruiner. Et par hundrede meter bag den forreste linje i slotsparken i Fransart, ligger regimentsstaben.

Den 5. oktober kl. 1430 befalede 31. Infanterie-Division, at dens enheder blev trukket ud af de hidtidige stillinger for at angribe på et afgørende punkt. Af denne grund blev vores regiment afløst af dele af 42. Infanterie-Division. Bataljonerne nåede den gammelkendte landsby Fonches i den rækkefølge, hvori de blev afløst: således at II. Bataillon kunne gå i landsbykvarter, I. Bataillon fra kl. 23 kunne bivuakere i den sydlige ende af Fonches, mens den sidst ankomne III. Bataillon enkelt måtte raste på landsbygaden i marchkolonne. MG-kompagniet forblev marchklar i Hattoncourt.

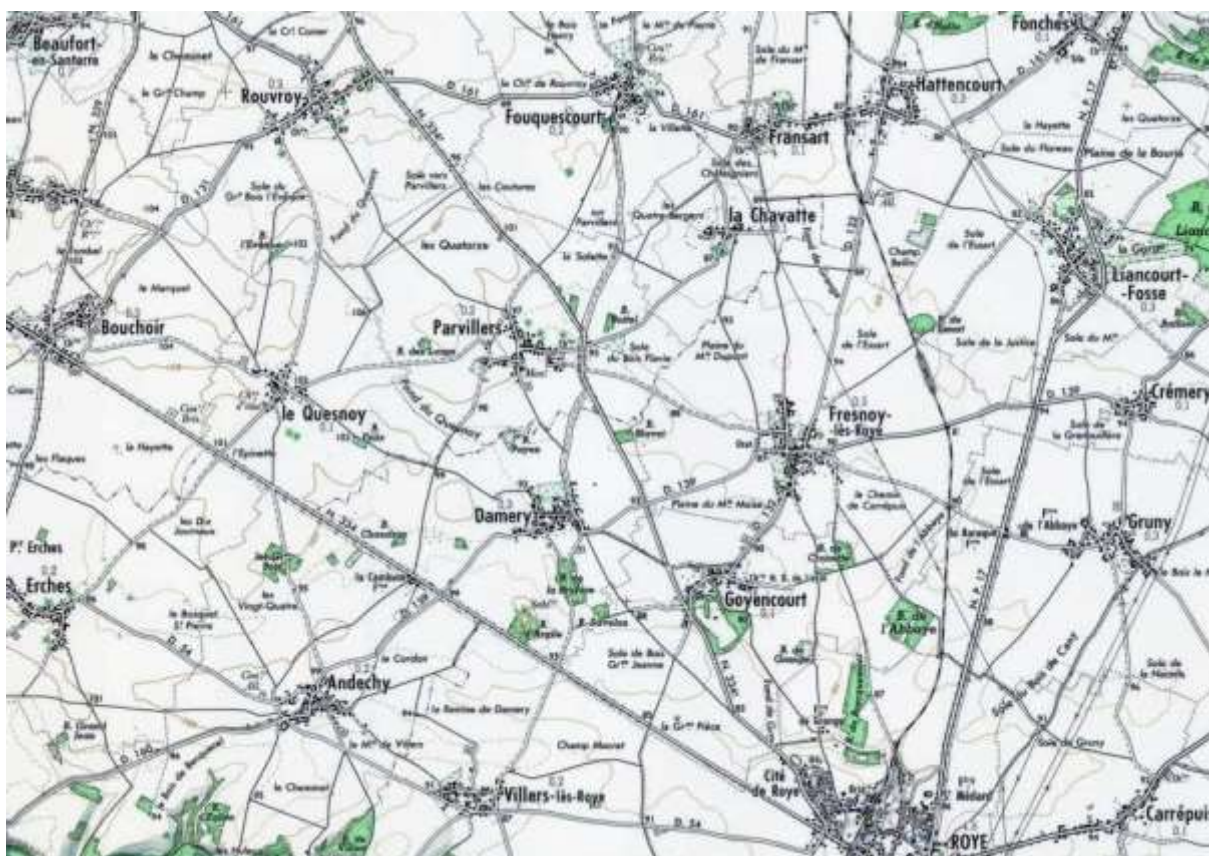
Regimentets tab i tiden fra 25. september til 5. oktober beløb sig til 3 officerer og 27 underofficerer og mænd, hvoraf 1, henholdsvis 3 var døde. Den 4. oktober var Leutnant d.R. Rath faldet.

Den 6. oktober trådte 31. Infanterie-Division over under XVIII. Armeekorps, der denne dag skulle gennembyrde den franske stilling i en omslutning manøvre til venstre. Divisionen kæmpede herunder mellem 25. Infanterie-Division til højre og 21. Infanterie-Division til venstre, på begge sider af vejen Roye – Bouchoir.

Kl. 0300 brød vores regiment – med divisionens hovedstyrke - op fra Fonches, og marcherede i første omgang til syd for Liancourt, hvor den stoppede mellem kl. 0400 og 0500 for at forpleje fra feltkøkkener. I en bue udenom Roye, som lå under kraftig fransk artilleriild, nåede 62. Infanterie-Brigade herefter frem til området 1 kilometer nord for byen, hvor den modtog sin befaling til angreb. Vores regiment fik til opgave i skjul at stille sig parat mellem det nordlige hjørne af Villers-les-Roy og vejkrydset nord herfor. Om fjenden vidste man, at Fouquescourt, Parvillers, le Quesnoy og Andechy var stærkt befæstede. Til højre for regimentet angreb 32. Infanterie-Brigade, hvortil også Infanterie-Regiment 166 var underlagt, i retning af Quesnoy, til venstre kæmpede Infanterie-Regiment 137.

Kl. 0730 blev fremrykning i kampformation startet. II/60 under Hauptmann v. Gabain, 6. og 5. Kompanie i forreste linje, med højre fløj langs vejen Roye – Bouchoir; I/60 til venstre herfor med 3. og 4. Kompanie forrest med venstre fløj i det nordlige hjørne af Villers-les-Roye. III. Bataillon fulgte bag midten med maskingeværerne på landevejen. Kl. 0830 var den befalede linje nået langs vejen Damery – Villers-les-Roy med højre fløj langs landevejen.

Om det videre forløb beretter Hauptmann a. D. Klett i overensstemmelse med de officielle akter:

Der lå et hårdt arbejde foran regimentet. I flere dage var XVIII. Armeekorps angreb gået i stå i dette område; Mainzer Brigaden lå i en sænkning mellem de to højtliggende landsbyer Villers-les-Roye og Andechy, og led hårdt under den koncentrerede fjendtlige infanteri- og artilleriild, der hovedsageligt var rettet mod den ubeskyttede venstre flanke, næsten bagfra. Erobringen af landsbyerne Parvillers, Damery og Andechy, og en mulig fortsatte fremrykning langs Route d'Amiens, skulle bringe det generelle angreb nordvest for Roye i gang igen.

Regimentets angreb begyndte kl. 0900. I korte, hurtige spring med grupper eller halvdelinger forsøgte de forreste kompagnier at underløbe den øjeblikkeligt indsatte, kraftige fjendtlige ild. Det dækningsløse, nedadgående terræn gav imidlertid modstanderen et næste perfekt mål. Ilden mod det fjendtlige infanteri måtte derfor åbnes på en betydelig afstand, selvom fjenden gemt i hække, huse og små skyttehuller var næsten usynlig. Artilleriet lagde Andechy under en virkningsfuld ild, som dog havde vanskeligt ved at nå de enkelte skyttereder. Angrebet kom derfor bogstaveligt kun frem skridt for skridt og under alvorlige tab. De udtyndede linjer måtte forstærkes bagfra: 8. Kompanie blev indsat mellem II. og I. Bataillon, 1. Kompanie gik ind på regimentets venstre fløj mod det flankerende fjendtlige infanteri. 7. og 8. Kompanie blev med hver to delinger bragt ind i forreste linje. III. Bataillon nåede under kraftig artilleribeskydning frem til landevejen Damery – Villers-les-Roye.

Omkring kl. 1600 blev den fjendtlige infanteriild mærkbar svagere. Den forreste linje havde på dette tidspunkt arbejdet sig nogle hundred meter frem mod fjenden, og kunne nu gøre det ham hedt med en velsigtet, kontinuerlig skydning. MG-kompagniet rykkede frem langs landevejen Route d'Amiens og bragte besættelsen af Andechy under en effektiv flankeild. Også artilleriet, både det lette og det tunge, gjorde deres arbejde; Andechy brænder kraftig. Omkring kl. 1800 rykkede III. Bataillon frem og nåede den forreste linje i rette tid til stormen, der kort efter kl. 18 iværksattes langs hele linjen. Med lynende bajonetter og brølende hurra stormede regimentet de fjendtlige stillinger. Andechy og bakkerne nordøst for landsbyen tages i den første storm. Sammen med dele af II. og III., brød I. Bataillon gennem Andechy uden i selve landsbyen at møde nærværdig modstand, frem til dens nordlige kant. Enhederne blev i hast reorganiseret, og hulvejen foran landsbyen besat og indrettet til forsvar under et haglvejr af shrapnel som et batteri, tilsyneladende på kort afstand, kastede over stedet. Næppe var linjen nødtørftig besat, før allerede fremsendte patruljer i lyset af den brændende Anderchy, konstaterede fjendtlige kolonner under bevægelse frem mod landsbyen. Modtaget af en ødelæggende ild, opgav modstanderen hurtigt angrebet så regimentet forblev i fuld besiddelse af den nåede stilling. 50 fanger blev indbragt.

I løbet af natten blev II. og III. Bataillon samlet på Route d'Amiens nordøst for Andechy, bivuakerede her og sikrede sig gennem stærke posteringer mellem vejen og landsbyen. I. Bataillon besatte den nordvestlige og vestlige kant af Andechy og indrettede sig til et hårdnakket forsvar.

Endnu engang havde regimentet tilkæmpet sig en strålende sejr. Tabene beløb sig til 5 officerer og 452 underofficerer og mænd, heraf af sidstnævnte 51 døde.

Det samlede resultat af denne blodige dag var erobringen af de fjendtlige stillinger i Parvillers over Le Quesnoy til Andechy.

Den 7. oktober skulle 31. Infanterie-Division forblive i den vundne stilling. II. Bataillon indrettede sig fra kl. 0530 mellem vejen Roye-Bouchoir og Andechy, omkring vejen 300 meter nordvest og parallel med vejen Andechy – Damery. III. Bataillon fulgte til venstre tæt nordvest for Anderchy på begge sider af vejen Andechy – Le Quesnoy, til venstre til nærheden af vejen Andechy – Erches med Maskingeværkompagniet placeret mellem de to bataljoner. I. Bataillon i Andechy afgav i løbet af formiddagen dens kvarterer til Infanterie-Regiment 87 fra 21. Division, og flyttede som regimentets reserve til en dækningsgrav nord og vest for Villers-les-Roye. Omkring kl. 2130 angreb fjenden med kraftige styrker Infanterie-Regiment 87 i Andechy. Under denne kamp blev kammeraterne fra Hessen støttet af III/60 til højre, der med en deling fra 10. Kompanie rettede flankerende ild mod angriberne. Efter 1½ times kamp var det franske angreb afvist.

På ordre fra XVIII. Armeekorps den 10. oktober blev stillingerne i de næste dage forstærket, hvorunder det fjendtlige artilleri ofte forstyrrede arbejdet. 1. og 2. Kompanie fra I. Bataillon i reserve oprettede en bataljonsgruppe, og blev indsat i hullet mellem II. og III. Bataillon, der hidtil havde været besat af MG-Kompagniet. Også pigtrådshindringer blev lagt foran stillingerne.

Natten til den 11. oktober blev 31. Infanterie-Division igen trukket ud af XVIII. Armeekorps og marcherede til omegnen af Omiécourt, mens den samtidig erstattede den nordlige fløj af XVIII. Armeekorps. Fra vores regiment marcherede I. Bataillon som den første afsted over Goyencourt – Fresnoy til la Chavatte. Her kom den under kommando af 42. Infanterie-Division og afløste ved midnat i stilling en bataljon fra 117. Infanterie-Regiment (25. Division). Denne stilling gik langs vejen Fouquescourt – Parvillers med højre fløj på førstnævnte landsby med en bredde på omkring 1 km. Forreste linje blev besat med 4., 3. og 2. Kompanie, mens 1. Kompanie som reserve placeredes i en lille skov lige vest for Chavatte.

Efter afløsning blev de øvrige dele af regimentet mellem kl. 22 og 23 samlet i den østlige udkant af Goyencourt, og nåede omkring kl. 0530 deres hvilekvarterer i Ablaincourt (Reg.Stab, II. Bataillon og MG-Kompanie) og Hyencourt-le-Grand (III. Bataillon). Minus I. Bataillon var regiment nu underlagt 62. Infanterie-Brigade fra I. Bayerische Armeekorps.

Om aftenen den 12. oktober returnerede 62. Brigade igen til 31. Division. Samtidig afgik hele XXI. Armeekorps fra 6. Armee og kom under kommando af 2. Armee.

Som dagen, hvor 31. Infanterie-Division endegyldigt overgik til stillingskrig, kan den 13. oktober regnes, for denne dag meddelte Armeekorps til Divisionen, at den først havde til hensigt at genoptage offensiven efter at tung artilleri og erstatningspersonel var indtruffet. Samme dag blev 42. Infanterie-Division afløst af 31. Division, hvorved I/60 blev trukket tilbage til regimentet.

I 31. Infanterie-Division nye stilling dannede landsbyerne Chilly og Fouquescourt fremskudte posteringer. Hovedmodstandslinjen gik derimod fra den lille skov 500 meter syd for Chaulnes banegård over Hallu – Fransart til skovstykket halvvejs mellem La Chavatte og Parvillers.

Besætningen i hovedmodstandslinjen blev holdt i beredskab i de bagved liggende landsbyer for at være i dækning for artilleribeskydningen.

Regimentet besatte som fremskudt stilling Chilly og det lille skovstykke 400 meter nord for denne landsby med fire kompagnier og $\frac{2}{3}$ af Maskingevær-Kompagniet, mens hovedstillingen var besat med seks kompagnier og resten af MG-kompagniet. I tredje linje var to kompagnier placeret i Punchy for i påkommende tilfælde at kunne forstærke hovedmodstandslinjen.

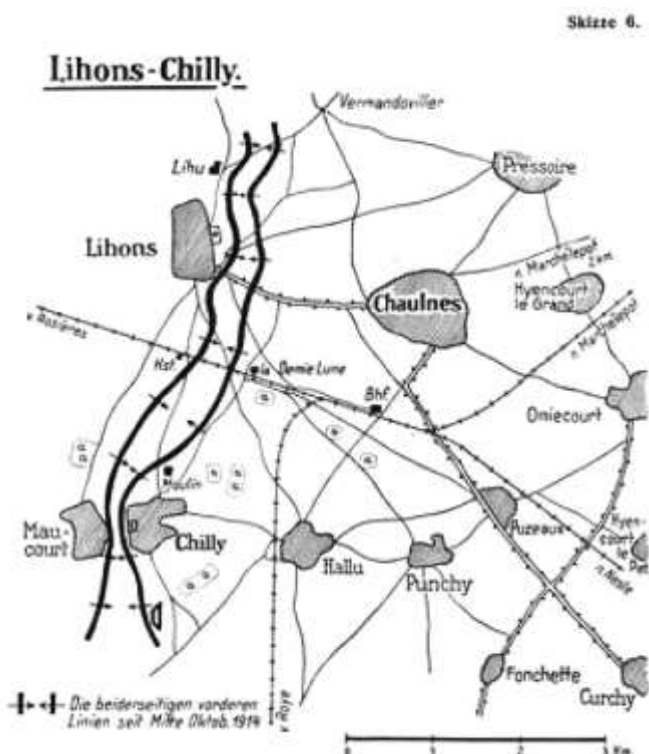
III. Bataillon ankom til Hallu kl. 2100 og befæstede kirkegården og de øvrige støttepunkter i hovedmodstandslinjen.

Efter at være afløst af I/174 foran Fouquescourt, samledes I. Bataillon i den østlige udkant af La Chavatte. Efter et hvil og forplejning, marcherede den kl. 0400 med 1. og 3. Kompanie til Hallu til disposition for III. Bataillon, mens 2. og 4. Kompanie rykkede til Punchy som regimentsreserve. MG-Kompagniets heste og vogne blev placeret i Hallu.

Der begyndte nu en periode med ivrig stillingsbyggeri, en aktivitet, der herfra skulle blive en del af krigsførelsen. På grund af det fjendtlige artilleris vagtsomhed, måtte der primært arbejdes om natten, mens opklarings- og lyttepatruljer blev sendt ud i ingenmandsland.

Den 15. oktober blev det af brigaden befalet, at en fremskudt fransk postering ved Moulin gården 300 meter nord for Chilly skulle fjernes og fastholdes. Da operationen skulle gennemføres straks, blev der ingen tid til en omhyggelig forberedelse. Regimentet overdrog opgaven med et kupangreb til 3. Kompanie, mens 1. Kompanie skulle følge som støtte.

3. Kompanie rykkede i stormudrustning fra Hallu kl. 1930 og frem over den lille skov nordøst for Chilly i retning af Moulin, mens 1. Kompanie besatte denne bevoksning som baglinje. Det var en begsørt nat og ydermere var der en tæt tåge. Under disse ugunstige forhold missede 3. Kompanie målet og ramte i stedet til alles store overraskelse pigtråden foran den franske hovedstilling. Øjeblikkeligt åbnedes der en voldsom ild herfra. Den natlige kamplarm aktiverede hurtigt også Infanterie-Regiment 137, der lå nord for regimentet, da man her troede at fjenden angreb. 3. Kompanie kom derved til at ligge hjælpeløs unde krydsild, og kompagniføreren, Leutnant Ankenbank måtte tung om hjertet træffe beslutningen om at opgive det i forvejen mislykkede kupangreb, og lade sine folk enkeltvis kravle tilbage. Han selv fulgte som den sidste, men miste orienteringen, og måtte tilbringe

hele den følgende dag i ingenmandsland mellem de to stillinger, inden han næste nat kunne komme tilbage til regimentet.

Lige så snart regimentskommandøren erfarede om det mislykkede forsøg, beordrede han 1. Kompanie, der stod klar som forstærkning, til at gøre et forsøg. Dette kompagni var blevet forstærket med en fjerde deling bestående af folk fra 3. Kompagnie, der var nået tilbage. Ydermere stod også deling Leutnant Leopold fra III. Bataillon til disposition.

Kompagniet iværksatte kl. 0100. Den blev imidlertid mødt med samme uheld som 3. Kompanie, ramte den franske hovedstilling, og måtte trække sig tilbage med uforrettet sag. Det gik ikke bedre for delingen under Leutnant Hammer 8/60, da denne forsøgte sig en tredje gang. Frem til kl. 0500 vendte de enkelte dele af den mislykkede ekspedition tilbage. Det var skæbnens ironi, at 5. Kompanie på dette tidspunkt i det vigende mørke besatte Moulin gården uden kamp og besvær, da den i mellemtiden var blevet rømmet af franskmændene. Held og uheld er nært beslægtede under krig. Denne nat kostede regimentet 32 mand, heraf 3 døde.

Den 16. oktober byttede III. mellem kl. 20 og 2300 med II. Bataillon, mens fjenden, der formentlig var nervøs efter den foregående nats hændelser, opretholdt en heftig geværlid. Samtidig afløste 2. og 4. Kompanie dele af Infanterie-Regiment 137 nord for Hallu, og overgik midlertidig under kommando heraf. De returnerede til regimentet næste dag kl. 21. Af I. Bataillon dannede stab, 1. og 3. Kompanie i Punchy en brigadereserve. 3/60 indrettede kirkegården i Hallu til forsvar, mens 1./60 etablerede et støttepunkt syd for Hallu. Vejret blev fra den 16. oktober trist og koldt.

Af enheder i anden og tredje linje blev der af regimentet sammensat uddannelseskommandoer, der i Pionerparken i Puzeaux blev indviet i brugen af nærkampmidler og stormudrustning, samt i overvindelsen af hindringer. Begge de indsatte MG-delinger ved Chilly kom den 16. henholdsvis den 18. oktober i hvil, idet de afløses af maskingeværer fra Infanterie-Regiment 137.

Ved mørkefald den 20. oktober blev regimentet afløst af Infanterie-Regiment 166. Regimentet blev Armeereserve, og var som sådan underlagt 59. Infanterie-Brigade. Som hvilekvarterer kom Regimentsstab, I. Bataillon og MG-Kompanie til Curchy, II. Bataillon til Etalon og III. Bataillon til Dreslincourt.

I perioden fra 21. til 24. oktober forblev regimentet i de nævnte underbringelser. Hvileperioden blev anvendt til istandsættelse af uniformer og udrustning og til uddannelse, frem for alt pionertjeneste, der under stillingskrigen havde fået forøget betydning. Desuden skulle der stilles kommandoer til transport af civilbefolkning og husdyr fra de artilleri-truede områder til Nesle. Den 22. oktober overtog Major Bauerstein kommandoen over regimentet, hvortil der endnu ikke var udnævnt en ny kommandør. Major Ahlers trådte herved tilbage til kommandør for II. Bataillon. Den 23. oktober om eftermiddagen flyttede II. Bataillon med stab, 6. og 8. Kompanie til Curchy, mens 5. og 7. Kompanie forskød til Dreslincourt.

Den 25. oktober blev der om formiddagen afholdt feltgudstjeneste og nadverfest. Efterfølgende samledes regimentet i den sydlige udkant af Curchy og marcherede kl. 14 over Fonches til Hattencourt, hvor den forblev under 32. Infanterie-Brigades afløsning med 25. Infanterie-Division. Kl. 20 rykkede regimentet i silende regn til Omiecourt, og kom her i kvarter kl. 2330 som armereserve. I denne egenskab flyttede II. Bataillon den følgende dag kl. 0630 til Potte og Morchain nord for Nesle.

I disse dage ændredes brigadens stillinger. Hovedmodstandslinjen blev lagt frem i den hidtidige forpostlinje. Hovedstilling gik derfor fra vest La Demie Lune (1½ km sydvest for Chaulnes) over Moulin og Chilly til støttepunkterne ikke langt syd for Chilly.

Den 27. oktober gik regimentet igen i stilling, hvor den afløste Infanterie-Regiment 137. I. Bataillon overtog forreste linje, III. Bataillon lå som brigadereserve i Punchy, mens regimentsstab med II. Bataillon og MG-kompagniet lå i Puzeaux som divisionsreserve. Af samme grund rykkede I. Bataillon ud kl. 1630, marcherede frem til den lille skov 1½ km nordvest for Punchy og iværksatte afløsningen af II/IR 137 mellem kl. 20 og 23.

Enheder, ikke indsat i forreste linje, kunne den 28. oktober hvile. Natten til den 29. oktober blev der igen ivrigt skanset, hvor III. Bataillons kompagnier var indsat i etablering af forbindelsesgrave i regimentsafsnittet: 6. og 8. Kompanie ved Vermandovillers, 5. og 7. Kompanie i Chaulnes.

Om aftenen den 29. oktober afløste II. Bataillon i forreste linje.

Regimentets stab i tiden 16. til 30. oktober beløb sig til 41 mand, herunder 4 døde.

I de sidste dage havde 31. Infanterie-Division arbejdet på planer for et angreb til erobring af den stærkt befæstede og lidt større landsby Lihons. Til dette havde der siden 28. oktober været 1 Mörser-bataljon, 10 batterier tunge felthaubits, 1 batteri 10-cm kanoner, 1 Pioner-bataljon og 1 Feldluftschiffer-Abteilung til rådighed. Angrebet skulle gennemføres af 32. Infanterie-Brigade. Vores regiment fik til opgave at fastholde forbindelsen. Oprindeligt fastlagt til den 30. oktober måtte angrebet udsættes til den 31. oktober af hensyn til artilleriets indskydning.

Aftenen før rykkede III. Bataillon ligeledes ind i forreste linje og overtog venstre halvdel fra II. Bataljon, der hidtil alene havde holdt regimentets afsnit. Fordelingen var således, at 7. og 8. Kompanie stod nord, 5. og 6. Kompanie syd for banelinjen, med 9., 10. og 11. Kompanie som forlængelse af stillingen og med 12. Kompanie i Chilly som beredskab.

Af de to bataljoner formerede regimentet til angrebet 3 stormkolonner:

1. Stormkolonne nord for jernbanen med 8/60 og 1 gruppe pionerer fra Pionier-Bataillon 27 i første, og med 7/60 i anden linje;
Fører: Leutnant d.R. Hans Fischer; mål: linjevogterhus og fjendtlige grav nord herfor.
2. Stormkolonne med 6/60 og pionerer i forreste, 5/60 i anden linje.
Fører: Leutnant Klett; mål: fjendtlig grav syd for jernbanen.
3. Stormkolonne med 9. og 12. Kompanie under Hauptmann v. Leliwa. De skulle fra stillingen ved Moulin bryde frem til den lille skov nord for Maucourt.

Den samlede kommando over 1. og 2. kolonne havde kommandøren for II. Bataillon, Major Ahlers, som var under direktivet fra 32. Infanterie-Brigade, og desuden disponerede over en deling af MG-Kompagniet. Hullet mellem kolonne 2 og 3 blev lukket af 10. og 11. Kompanie med to delinger af MG-Kompagniet under kommando af Hauptmann v. Bülow.

Fra I. Bataillon rykkede ved daggry 1. og 3. Kompanie frem til støttestedet i den lille skov syd for banelinjen som Regimentsreserve, og 2. og 4. Kompanie i anden stilling tæt vest for Hallu som brigadereserve.

Kl. 0630 begyndte minekasternes deres skydninger og kl. 8 startede artilleriet deres planlagte bombardement frem til kl. 11. Præcist kl. 11 stormede begge Major Ahlers kolonner i tilslutning til 32 Infanterie-Brigade.

Om begivenhederne nord for jernbanelinjen skriver Oberleutnant d.R. a.D. Hans Fischer, den første, som udmærkedes med Jernkorsets I. Klasse:

Sidst på eftermiddagen den 29. blev jeg befalet til bataljonen i Puzeaux, hvor jeg af Major Ahlers fik befalingen til storm på Lihons den 30. oktober. Halvbataljonen til højre for banelinjen Chaulnes – Amiens blev som Stormafdeling I underlagt mig. Stormen skulle forudgås af en artilleriforbereelse, som vi hidtil ikke havde oplevet. Endda pionerer skulle ledsage os. Allerede samme aften meldte sig hos mig en skægget Landwehr-underofficer og 8 pionerer, som behørigt af os blev respekteret. De skulle ødelægge de hindringer, der var blevet tilovers efter artilleriet, og medbragte derfor hver udrustning med økse, pigtrådssakse og to intermistiske håndgranater. Disse tingester var os stadig helt nye og imponerede os gevaldigt. Næsten på samme måde som senere kampvognene.

Mere oplyst gik jeg tilbage til stillingen for at udgive befaling. Overalt opmuntret spænding og opmærksomhed. I dækningerne fortalte folkene om tidligere kampe eller sad ved stearinlysene og skrev breve. Der herskede en stemning, der gjorde mig glad og stolt.

Som kom omkring midnat melding, at stormen var udsat med 24 timer til den 31. oktober. Det var en ubeskrivelig skuffelse, som gik mig på nerverne, og som havde heftig indflydelse på stemningen blandt folkene. De var færdige med alle forberedelser og intenst forberedt på noget svært. Nu betød udsættelsen en meget skadelig, følelsesmæssig afspænding.

Den 30. oktober gik med tjeneste i graven. Her under aften måtte jeg endnu engang til bataljon for at blive gjort bekendt med situationen og tingenes tilstand i divisionens afsnit. En artilleriofficer fortalte om sit våbens forberedelser. Han talte om ammunitions-mængder, som vi siden de første træfninger i august ikke havde haft til disposition, og det lykkedes ham i betydelig grad at hæve stemningen. Vi fik fornemmelsen af, at den højere føring lagde en helt særlig vægt på vores operation, og det øgede naturligvis glæden ved at påtage sig ansvaret.

Natten før stormen bragte os så godt som ingen søvn. Der lå en dyster fornemmelse om de kommende begivenheder over os alle. Jeg havde Offizierstellvertreter Lohmeyer hos mig. Han fortalte om sin familie og om hans sidste embede som pastor i Bergkamen ved Dortmund. Han fortalte også, at det havde været ham umuligt at drage i felten som feltpræst. Han måtte være soldat i ordets sande betydning med våben i hånd. For mig var det som om han anede, at han måtte betale sin troskab med livet.

Endnu engang gik jeg op gennem graven. Overalt stod folkene i alvorlig snak. Kammeratskabets bånd førte alle sammen i viljen til at sætte alt ind på, at vi kunne bringe vores folk sejren.

Morgenen gryede. Ivrigheden fra dagen før var forvandlet til en dødsensalvorlig beslutsomhed.

Som artilleriilden begyndte, steg spændingen til et højdepunkt. Vi kunne se, som granater og miner slog ned i den østlige kant af Lihons og forvandlede den til ruiner, men med voksende bekymring kunne vi se, at ikke én granat landede i skyttegraven overfor os. Jeg meldte dette over telefon til bataljon. Svar: der bliver under alle omstændigheder angrebet! – Ved naboen til højre var situationen ikke meget bedre. Den herværende bataljonsfører, Hauptmann Böhmer, delte og uddybede mine betænkeligheder.

Tidspunktet for storm nærmede sig; så kom åndeløs bataljons-Tambour, Vizefeldwebel Doetsch, løbende og gentog Major Ahlers ordre: Præcist kl. 11 skulle der angribes. Endnu engang gik jeg gennem graven og

talte kort med folkene. Jeg havde vagt min plads ved højre fløjdeling, da jeg var bekymret for forbindelsen til II/172. Til højre og venstre for mig var ordonnanserne, en hornist og en »gammel mand«, som jeg kendte som en urokelig soldat. Jo længere minutviseren kom, jo mere tavs blev alle. Vi lå på det forreste brystværn. Så nu – 1100!. Fremad! Fremad! Som én mand forlod 8./60 graven. Et blik til siden viste mig, at også 7./60 var afsted.

Det kære stolte hornsignal til storm lød 3, 4 gange i vore øre, trommerne slog mens vi stormede mod fjenden. Et par sekunder lød intet andet end vore hurra! Så åbnede franskmændene et helvede. Kikkede man til højre eller venstre så man vaklende eller faldende kammerater. Mine ledsagere var stadig hos mig. Antallet af angribere blev hele tiden mindre. På venstre fløj så jeg mine folk springe ned i en grav. Deres hurra overdøvede et øjeblik fjendens kamplarm.

Pludseligt snublede jeg og faldt. Min kommando bragte også ordonnanserne ned. Hurtigt et blik til højre og til venstre bagud – ikke en mand står stadig op. Stormen var slut! – Vrede, skam og bekymring om de næste øjeblikke løb lynhurtig gennem tankerne. Mellem os og den fjendtlige grav var stadig 30 – 50 meter. Hornisten lå uden at bevæge sig; den anden arbejdede med spaden. Så skriger han op og råber, at han er ramt – Gør som er du død! – råber jeg til ham, og først nu registrere jeg, at der foran og ved siden af mig slår talrige kugler ned. Vi udgør et strålende mål for franskmændene! Det varede ikke længe før en kugle slog gennem min højre arm. Og så griber jeg også til en list, kaster venstre arm og hoved op og ned i jorden. Så giver fjenden os ro. Kun af og til, fra længere væk, bliver der skudt mod os.

Omkring kl. 17 kom en let tåge, og jeg råbte til begge mine ledsagere, at de skulle forsøge at kravle tilbage, ligesom jeg, helt langsomt, centimeter for centimeter, så franskmændene ikke opdagede noget. Lange, bange minutter varede det, måske en time. Tågen forsvandt, og månen stod stor og klar. Pludselig hørte jeg stemmer bagfra, og i et nu mærkede jeg et gevaldigt ryk bagud. To musketerer fra 172, unge kammerater fra Elsass, havde grebet mig om fødderne og trukket mig ned i et skyttehul. Et stykke tid havde jeg nok at gøre med at få mund og næse fri af jord. Så kunne jeg takke dem og få en ordentlig slurk kaffe. Kun skam, at franskmændene havde skudt min cognacflaske i lommen i stykker. En tår ville havde være os alle tre godt, for det var temmelig koldt.

Det blev nat. I lyset af fuldmånen kunne man på hundred meters afstand se græsstrå bevæge sig. Jeg havde ikke kræfter til at kravle tilbage. Derfor blev jeg liggende og håbede på hjælp fra de små skyer, der begyndte at dukke op på den sydvestlige himmel. Hvis de gik for månen, kunne vi gå tilbage. Og virkelig, efter lang, lang tids ventet kom dette øjeblik. Begge mine nye naboer hjalp mig op og tilbage til graven – Desværre var der kun få der fulgte vores eksempel af de mange mørke skikkelser, der lå strøet over marken.

I graven tog sanitetsunderofficeren fra 8. fat i mig, og forbandt mig så godt som muligt. Så gik jeg frem i stillingen og søgte – næppe 15 mand fra 8./60 var der, og så måske 30 fra 7./60. Disse fordelte jeg over hele stillingen. Leutnant d.R. Schmiedes var ved banedæmningen på venstre fløj. Han meldte mig, at en del af hans deling havde overrasket skansende franskmænd i en flankerende grav, og havde taget dem til fange. Alt så en lille succes, som ikke kunne finde glæde. Vores tab var uoverskuelige, men måtte være meget store. To delingsfører manglede og ikke en eneste af de ældre underofficerer var i graven. Fra 7. Kompanie var Leutnant Petry såret og ikke længere i stillingen. En af hans delingsførere, Leutnant d.R. Böning, lå stønnende under en teltflage, hårdt såret af et skud i maven. Han døde i januar 1915 som følge af dette sår.

Schmiedes var altså den eneste officer i afsnittet. Jeg udpegede ham som fører, da jeg måtte tilbage til Chaulnes. Jeg traf min oppasser fra den første krigsuge, Musketier Kuhn fra Elberfeld, og vi glædede os over gensynet efter den vanskelige dag. Kort efter blev han ramt i hovedet. Han var en prægtig kammerat, og jeg vil med tak mindes de mange uger, hvor han passede mig. Og så så jeg min ordonnans igen. Den gode mand stod rystende af kulde med bar front mod graven. En saniteter skulle netop til at forbinde ham. Trods alt elendighed måtte vi grine, da han viste mig, hvor skæbnen endnu engang havde været god ved ham. Et projektil havde fra højre strejft maven og revet låret op ned til knæet. Et menneske må have held!

Først i løbet af natten til den 2. oktober kom de resterende endnu overlevende tilbage til graven. En hel dag havde de måtte udholde franskmændenes livlige skydning.

Disse linjer til erindring og tak til de døde fra vores stolte regiment, vil jeg gerne slutte med et digt af Walter Flex. Han skrev det i vinteren 1915/1916, mens han kæmpede med sit Regiment 138 i Rusland.

Her fik han bragt en trompet, der endnu bar et læsbar stempel. En patrulje havde fundet den ved siden af skelettet af en falden hornist mellem gravene. For os krigere fra regiment Markgraf Karl er digtet en hilsen fra markerne foran Lihons, og ligeledes et mindesmærke for vore døde:

Wie das Sturmsignal ihm schmetternd entquoll,
dem Horn von Lihons!
Bis mit dem Horn in der Nacht verscholl
der Hornist von Lihons.

Es lag unter Leichen tot und tief
das Horn von Lihons.
In französischen Drahtverhauen schief
der Hornist von Lihons.

Jahr drauf eine Bayernpatrouille fand
das Horn von Lihons
im Sand. Längst wurde zu Staub und Sand
der Hornist von Lihons

Und es schicken die Bayern der Kompanie
das Horn von Lihons.
Unsre Nummer im Erze lasen sie,
Hornist von Lihons.

Im Weißen Rußland fand unsere Spur
das Horn von Lihons.
Als staub übe Frankreichs Straßen fuhr
der Hornist von Lihons.

Und wir probten es mit dem Sturmsignal,
das Horn von Lihons.
Da was uns, als schrie in Luft und Qual
der Hornist von Lihons

Om indsatsen af Stormkolonne II skriver Major Ahlers med fremhævelse af Leutnant Klett's fremragende tapperhed:

Leutnant Klett var fører for det forreste kompagni – 6/60 – i venstre stormkolonne. Før kl. 11 havde Leutnant Klett to gang gjort skriftlig melding, at den overfor liggende skyttegrav ikke var blevet beskadiget af vores artilleriild. Som den højre stormkolonne – der var befalet højre tilslutning – gik frem, lod Leutnant Klett i første omgang 3. Deling gå frem sammen med pionererne. Delingen havde fra første øjeblik store tab. Delingsføreren faldt. På trods heraf, og vel vidende, at den fjendtlige skyttegrav ikke var stormmoden, gik Leutnant Klett dødsforagtede frem med de to øvrige delinger. Stærk fjendtlig flankelid og frontalid fra tre stærkt bag hinanden besatte skyttegrave, gjorde hurtigt yderligere fremrykning umulig. Leutnant Klett måtte på den måde ligge med sine folk hele dagen frem til den følgende nat kl. 0315, 200 meter fra fjenden i det fuldstændigt dækningsløse terræn.

Maskingeværdelingen ved II. Bataillon kom ikke til indsættelse. Derimod kunne de to delinger af MG-kompagniet til venstre for II. Bataillon yde støtteild mod den fjendtlige hovedstilling.

3. Stormkolonne kom ikke til anvendelse, da begivenhederne udviklede sig anderledes end forventet. Derimod fik III. Bataillon kl. 1300 ordre til med disponible dele at angribe i tilslutning til II. Bataillon. Dette angreb blev gennemført af to delinger fra 10. og en deling fra 11. Kompanie med støtte fra de to delinger af MG-Kompagniet. Tabene under fremrykning mod den fuldstændig intakte fjendtlige stilling var imidlertid så store, at kun få folk nåede vejen Lihons – Chilly. Disse måtte som det blev mørkt, returnere til udgangsstillingen.

Regimentets tab under denne dags angreb ved Lihons beløb sig til 3 officerer og 326 underofficerer og mænd. Af disse var 2 officerer og 96 mænd døde. Hovedparten af tabene var ved II. Bataillon (2 – 284).

Blandt de faldne var også Leutnant d.R. Fritz Funk. Om Funk og den senere ligeledes faldne Leutnant d.R. Schery, skriver Oberleutnant d.R. Hans Fischer følgende:

De blev som Vizefeldwebel d.R. ved mobiliseringen tildelt 5. Kompanie. Da jeg efter Moyon blev deres fører, begyndte for mig en tid med mange glæder sammen med disse to prægtige mennesker. Begge var 1,80 høje, blonde og i deres ungdoms kraft. Flittige patruljefolk, energiske delingsførere, sørgede de begge for billedlig for deres betroede folk. I kvarter og i dækninger var de lystige kammerater. Det var den 1. oktober i Liancourt, at vi pludseligt fra den tagløse, fuldstændig sønderskudte landsbykirke kunne høre orgelspil. Schery spillede, og var tydeligvis en øvet kunstner. På en gård ved Hattancourt fandt vi et klaver, og om aftenen forsamlede sig i hundreder af soldater på gårdspladsen for at høre ham spille. Under angrebet på Andechy den 6. oktober blev Schery såret.

Lihons berøvede os den i mellemtiden til Leutnant udnævnte køre Funk. Under stormen fik han en dødelig skade. Hele kompagniet sørgede over ham.

Schery traf jeg igen i Pristerwald. Også her glædede han kammeraterne med sin kunst. Om natten til den 9. juni (1915) angreb fjenden, hvorunder 11. Kompanie mistede sin fører og vi en trofast kammerat. Schery havde fulgt sin ven Funk til den store arme.

Angrebet var fuldstændig mislykket. Alligevel er også denne dag en æresdag for regimentet, for den havde trods alle ugunstige omstændigheder på strålende måde bevaret dens tapperhed.

Divisionen berettede følgende om det fejlslagne angreb:

Divisionen kan ikke pålægge skyld for det mislykkede angreb på nogen fører. Den understreger ligeledes at tropperne har vist sig helt modig. Det manglende resultat må især henføres til, at artilleriets virkning ikke opfyldte de forventede resultater. Yderligere må det fremhæves, at de franske befæstninger ved Lihons var udført særlig dygtigt. Her var flere intakte støttepunkter, indrettet med skydestillinger i flere etager. Dertil kom, at tropperne kun disponerede over meget få aktive og reserveofficerer, og kun bestod af en fjerdedel af det gamle stampersonel.

Frem til den 31. oktober var der ligeledes tildelt en lang række Jernkors som en ydre anerkendelse af regimentets tapre indsats. Yderst mange officerer modtog Jernkorsets II. Klasse, der allerede under frihedskrigen og felttoget 1870/71 med ære var blevet uddelt. Under krigen's første tre måneder blev den desuden tildelt følgende underofficerer og mænd:

1. Kompanie: Vizefeldwebel Stange, Vizefeldwebel d.R. Reiber, Unteroffizier Hoffmann og Neuhoff, Unteroffizier d.R. Wallot og Atzbach, Gefreiter Lange og Boomes, Reservist Christmann og Buda, Musketier Galstger og Opp.
 2. Kompanie: Vizefeldwebel Gauckel og Hagendorf, Unteroffizier Handtke, Gefreiter Endrolat og Waters, Reservist Lörsch, Taogertz, Zigelski og Jung, Musketier.
 3. Kompanie: Vizefeldwebel Bertram, Unteroffizier Kowolik, Gross og Brassad, Sanitäts-Unteroffizier Dexter, Gefreiter Kolkman, Niemann og Ebert, Musketier Schulz og Elsweiler.
 4. Kompanie: Vizefeldwebel Marquardt, Knauss og Bürger, Unteroffizier d.R. Kettinger, Gefreiter Schneider, Musketier Kehler, Altmeyer og Schulten.
 5. Kompanie: Vizefeldwebel d.R. Hagemann, Sergeant Korn, Unteroffizier Wita, Sanitäts-Unteroffizier Harsert, Einjährig-Freiwillige Quartier og Hühner, Gefreiter Kunzewitch, Koch og Voller, Musketier Weisse og Hünemeyer.
 6. Kompanie: Vizefeldwebel Fallmer, Sergeant Heger, Gefreiter Schnitzler og Krüger, Musketier Butgterweck, Pflug, Obermann, Heuer, Postert og Breyer.
 7. Kompanie: Feldwebel Festerling, Vizefeldwebel Stuhler, Eias og Matuschek, Sergeant Lange, Unteroffizier stolpe, Gefreiter d.R. Blümel, Reservist von der Weiden, Musketier Dorn I og Deichmann.
 8. Kompanie: Vizefeldwebel Harder, Vizefeldwebel d.R. Schmidt, Sergeant Bruckmann, Unteroffizier Moschko, Gefreiter Backes, Klein, Musketier Burrichter og Döcken.
 9. Kompanie: Feldwebel Gärtner, Vizefeldwebel Schumann, Sergeant Stamm, Gefreiter Brockhoff og Heffeling, Gefreiter d.R. Prass, Reservist Weber (Joh.), Musketier Nowack og Geitz.
 10. Kompanie: Feldwebel Müller, Vizefeldwebel Glasow og Heibel, Sergeant Rodewald, Unteroffizier d.R. Schloss, Gefreiter Conradi, Musketier Molitor, Fischter, Kimmel og Müller IV.
 11. Kompanie: Vizefeldwebel Frohwerk, Unteroffizier Hansmann, Einjährig-Freiwilliger Unteroffizier Sabo, Sanitäts-Unteroffizier Kaiser, Gefreiter Thomas, Musketier Esch, Harwisch, Baumann, Reservist Printz
 12. Kompanie: Feldwebel Lotze, Unteroffizier Foos, Reservist Hoffmann, Kilkian og Grammes, Musketier Sorgenbrecker.
- MG-Kompanie: Feldwebel Freienhagen, Vizefeldwebel Grossmann, Sergeant Pieper, Unteroffizier d.R. Stöffler, Gefreiter Albert og Musketier Rudoloff.
- Regimentes-Musik: Hilfshobist Unteroffizier Huschert.

Den 1. november åbnede fjenden kl. 0630 en heftig, men forbigående ild mod II. Bataillons stillinger. Derud over var dagen rolig. Fra kl. 2200 afløste I. Bataillon den stærkt udmattede II. og to kompagnier af III. Bataillon i forreste linje. Besætningen var herefter: 2/60 til højre og venstre for jernbanen, syd tilsluttende 4., 12. og 9. Kompanie, i støttepunkt bag 4. og 9. Kompanie lå 3. og 1. Kompanie. Bataljonskommandøren havde sin kommandostation i den lille skov nord for Hallu, og også begge III. Bataillons kompagnier var placeret i dækninger.

II/60 og 1/3 af MG-Kompagniet kom som divisionsreserve til Puzeaux, hvor regimentets stab og MG-kompagniets heste havde været siden den 27. oktober. III. Bataillon (uden 9. og 12.) kom i kvarter i Punchy.

Arbejdet på forreste linje var også fortsat kun muligt om natten. Efterhånden blev støttepunkter forbundet med forreste grav og med hinanden.

Den 6. november kom en ændring. Regimentets afsnit var herefter begrænset i nord af jernbanen og i syd af linjen Punchy (midten) – Hallu (eksklusiv) – Chilly (inklusiv). Den havde følgende fordeling af kræfter:

1. Linje: Foran banegård Chaulnes – Chilly (inklusiv) med en bataljon og $\frac{2}{3}$ MG-Kompagni.
 2. Linje: nord og nordvest Hallu med to kompagnier.
 3. Linje: Punchy med to kompagnier og $\frac{1}{3}$ MG-Kompagni.
- Reserve: i Puzeau med en bataljon

Der var herefter til enhver tid seks kompagnier og $\frac{2}{3}$ MG-Kompanie i stilling, to kompagnier og en MG-delning i beredskab. Heraf fremgår at beredskabsbataljonen til enhver tid skulle afgive to kompagnier til stillingsbataljonen. Skift mellem stilling, beredskab og hvil fandt en kort tid sted hver 3. dag, men ændredes så til regelmæssigt hver 4. dag. MG-Kompagniet skiftede deres geværer i en turnus med 2 dage i stilling og 4 dage i hvil.

Det nu begyndende regelmæssige liv i regimentsafsnittet blev ind i mellem afbrudt af særlige opgaver. Eksempelvis måtte den 10. november Major Geiseler (I./60) med 6., 8, 10. og 11. Kompanie afløse en tyfus mistænkt bataljon fra Infanterie-Regiment 174 i Chaulnes, og her levere skansningsarbejde. Den følgende dag afløste 3. og 4. Kompanie 6. og 8., og den 12. november vendte bataljonen tilbage til regimentet.

I denne måned begyndte også de vaccinationerne, der under hele krigen beskyttede vores hær mod smittefarlige sygdomme. I første omgang drejede det sig om vaccination mod tyfus.

Den 13. november ankom den nye regimentskommandør, Oberstleutnant Rayle. Denne dag optegner regimentets krigs dagbog desuden med stolthed, at Leutnant d.R. Hans Fischer og Unteroffizier Stolpe 7/60 havde modtaget Jernkorsets I. Klasse.

Med et let snefald den 19. november og 7° frost den følgende dag, satte vinteren ind. På dette tidspunkt inspicerede divisionskommandøren, Generalleutnant v. Berrer, regimentets stillinger. Den 22. november tog vi afsked med brigadekommandør, Generalmajor Waschke, der havde fået nye opgaver. Den 24. november måtte

Oberstleutnant Rayle

regimentet afgive den nordlige del af Punchy, der hidtil havde været tildelt, samt en del af Puzeaux. Som erstatning fik regimentet tildelt Hyencourt-le-Petit og Curchy, således at to kompagnier nu var placeret i hver af disse landsbyer og i Puzeaux, heraf sidstnævnte lå i beredskab. Den 26. november slog frostvejret om i regn.

Udbygningen af stillingen var frem til den 11. december så langt fremskredet, at der herefter for kompagnierne i beredskab og hvil kunne påbegyndes en regelmæssig uddannelse i eksercits, skydning og kamptjeneste. Samtidig skete en ændring i tildeling af maskingeværer; samtlige fandt nu delingsvis anvendelse i forreste stilling.

I december måned ankom også større transporter af erstatningspersonel. Regimentet modtog 561 mand.

Den 22. december måtte vores regiment opstille en midlertidig bataljon til hjælp for 32. Infanteri-Brigade. Under kommando af Hauptmann v. Leliwa og staben III/60 kom den til at bestå af 1. og 9/60 og af 5. og 6/137. Tidligt den 26. december afløste den i afsnit Infanterie-Regiment 70 nordvest for Chaulnes. Her forblev den indtil tidligt den 29. december, hvor den rykkede til dens gamle kvarterer, for ved daggry den 31. december igen at blive indsat ved Chaulnes. Først den 3. januar 1915 fandt afløsningen sin afslutning og den midlertidige bataljon opløst.

Om denne afgivelse fortæller Hauptmann Hammer:

Mod slutningen af december gjorde store tab ved Infanterie-Regiment 70 i skyttegravskampe foran Lihu Ferme det nødvendigt at afløse dette regiment med dele af vores brigade. Den kombinerede bataljon Leliwa byttede med III/Infanterie-Regiment 166 i dennes afsnit. Det var ingen god stilling, som vi nåede første gang 2. juledag. Graven var fuldstændig forsømt. Under istandsættelse stødte man konstant på faldne 70'ere i bunden af graven og i brystværnene; et sørgeligt syn! I store mængder lå beklædnings- og udrustningsgenstande omkring. Mit Kompagnie – 9/60 – skulle besætte det midterste afsnit, et støttepunkt. Her lå kun en enkelt dækning med blot en tynd overdækning, hvorigennem det hele tiden regnede. Der var dårligt plads til 8 mand.

Den 31. december marcherede 9/60 for anden gang til afløsning i denne stilling. I Vermandovillers begyndte en uendelig lang løbegrav, der efter to dages tørvejv var fremkommelig. Afløsningen skete uden problemer frem til daggy. Alt forblev rolig hen over formiddag, og vi arbejdede videre på udbygning af vores støttepunkter.

Om eftermiddagen sendte franskmændene pludseligt flere granater ned over vores støttepunkt fra forskellige batterier, uden at forårsage større skader. Jeg fik indtryk af, at det blot var forspil til en større beskydning, og bad derfor bataljonen om at underrette vores artilleri herom. Vores artilleri kunne ikke hjælpe ret meget. På grund af det store ammunitionsforbrug måtte det kun bruge fem skud pr. batteri pr. dag. Imidlertid indstillede franskmændene hurtigt deres ild. Så begyndte det at regne. Snart styrtede sidevæggene i gravene sammen, og man kunne på grund af mudder og slam dårligt komme igennem. Alligevel blev alt mødt med stoisk ro. Jeg inspicerede netop den forreste grav, hvor to delinger sad tæt sammen på skyttebanketten og snakkede med hinanden og enkelte poster holdt udkik, da pludseligt præcist kl. 2345 en vanvittig fransk kanonade gik løs på vores støttepunkt. Alle skud lå direkte foran eller bag vores grav. Vores artilleri havde været meget opmærksomme: de svarede straks igen fra flere batterier. Det var en helvedes koncert, og hurtigt kunne man overhovedet ikke længere bestemme, hvorfra granaterne i virkeligheden kom. I mellemtiden steg hele tiden nye lyskugler til vejrs, så det næsten var lyst som om dagen. Kort efter kl. 24 standsede ilden på én gang, og høje skrig og jamren fra den tæt overfor liggende franske grav viste, at vores artilleri havde ramt præcist. Nu kunne vi i ro ønske hinanden et godt Nytår og bese skaderne. Ud over nogle enkelte beskadigede geværer på grund af sprængstykker, og enkelte stærkt med jord tilsprøjtede folk, var intet større sket.

Resten af natten forløb rolig. Som kaffehenterne netop var sendt af sted, sendte franskmændene kl. 0615 os deres morgenhilsen i form af 40 granater. Denne gang svarede vores artilleri ikke på hurtigt, nytårsfesten havde formentlig bremset det lidt. Først som franskmændene ophørte, startede deres ild. Også denne gang var vi kommet godt fra det med kun én lettere såret. Naboafsnittene var næsten fuldstændig sluppet fra alt dette skyderi, der udelukkende havde været rettet mod os. Denne nytårsaften vil vi formentlig altid huske.

Vi forblev i silende regn i stillingen frem til den 3. januar 1915. Vore skytte- og løbegrave var dårligt fremkommelige. Derfor varede afløsningen, der skulle have været afsluttet inden daggy, sig frem til middag. Hyencourt-le-Petit blev igen vores hvilekvarter. Vi var glade over at være sluppet ud af mudderet, og til at kunne indhente den forsømte Nytårsfest.

I mellemtiden var kommandøren for I. Bataillon, Major Ahlers, den 24. december blevet forsat som regimentskommandør for Reserve-Infanterie-Regiment 272. Om jule- og nytårstiden langt fra hjemmet og tæt på fjenden beretter Leutnant d.L. Rust:

De næste uger gik. Ved jul og nytår er vi her stadig. Den gribende gudstjeneste denne dag blev afholdt i den lille kirke i Puzeau, hvor regimentsstaben lå i kvarter. På begge sider af alteret strålede juletræerne i deres stråleglans og forundret kikkede helgenbillederne ned fra sidevæggene. En sådan tysk jule- og nytårsfest havde de formentlig aldrig oplevet. Regimentsmusikken under Musikmeister Mietusch sang firestemmig og begejstrede med deres instrumenter og harmonium med deres fælles sange. Divisionens feltpræst, Lic. Lang fra Hagenau, talte alvorlig og opløftende, og mange af os fik blanke øjne, når vi tænkte på de kære derhjemme i det fjerne fædreland eller på vore døde. Under nytårgudstjenesten sang en artilleriofficer med skolet stemme »Ave Maria«. Stumme og forbeholdende stod landsbyboerne på deres pladser. De vil formentlig sjældent glemme denne skønne festlige gudstjeneste med »de tyske barbarer«, og vi heller ikke.

For en beskrivelse af en musikalsk nytårsfest i skyttegravene takker vi den tidligere Hoboist Robert Nischan. Han fortæller:

Nytårseftermiddag herskede der almindelig glæde i regimentsmusikens kvarterer i Puzeaux, da Musikmeister Mietusch meddelte, at den fungerende regimentsfører, Major Fischer, havde udtrykt ønske om at musikken i forreste linje skulle byde det nye år ind med en kraftig march.

Omkring kl. 22 marcherede vi fra Puzeaux. Efter at have passeret Punchy og Hallu, gik det gennem en løbegrav til I. Bataillons kommandostation og herfra til 3. og 4. Kompanie, der holdt Støttepunkt IIB besat. Officerer og mandskab hilste os og kom med glædelige tilråb, og Hauptmann Kockerols, chefen for 4/60, anviste os en plads, hvor vi nogenlunde kunne samles. Præcist midnat begyndte vi vores koncert. Der blev spillet alvorlige og muntre stykker, enkelte marcher og patriotiske sange. Blandt andet blæste Musikmeister Mietusch sangen »Auf der Wacht« på trompet til franskmændene på den anden side. Af og til faldt et gevær-

skud; i øvrigt var der ret roligt, og vi blev hverken generet under turen frem eller tilbage, eller mens vi spillede.

Med opløsningen af den midlertidige bataljon den 3. januar 1915, blev regimentet indsat i tre dele under bevaring af bataljonsenhederne. En Bataillon kom i stilling, en bataljon i beredskab ved Banegård Chaulnes og Puzeaux og en bataljon i reserve i Hyencourt-le-Petit og Curchy.

For at hæve uddannelsen formerede divisionen, som så mange andre, et felt-rekrutdepot i Bethencourt. Til denne afgav vores regiment pr. bataljon 6 underofficerer og 55 mand. Mens disse kun var afgivet, afgik den 5. januar fuldstændig 1 underofficer, 1 gefreiter og 32 mand, der på troppeøvelsesplads Elsenborn skulle uddanne grundstammen i nye rekrutformationer.

Som under den foregående måned af stillingskrigen, beherskede vi fortsat ingenmandsland på grund af vore initiativrige patruljeførere. Leutnant d.L. Rust har sat følgende minde om enkelte af disse tapre: Unteroffizier Koch og Wozniakowski og Musketier Selden:

Den 17. januar 1915 vidste vi, at de fjendtlige skyttegrave var tættere besat end sædvanlig. Det gjaldt nu om at fastslå, om dette havde en bestemt grund, eller om der måske måtte forventes et fransk angreb. Frivillige tråd frem! Koch var den første. Han fik selskab af hans venner Unteroffizier Wozniakowski og Musketier Selden, 5. Kompanie. Geværerne blev tilbage. Medtaget blev kun en dolk i støvleskaftet og et antal håndgranater. Langs med banedækningen, tæt forbi en fransk post, kravlede de frem til den fjendtlige grav, der er tæt besat. Op! – og håndgranaterne er kastet ind i midten af franskmændene, der flyver i stumper. Et øjeblik værkt. Høje skrig, forvirring, vanvittige skyderi fra de overraskede franskmænd. Også posten ved jernbanen er alarmeret og skyder planløst ind i mørket. Ved kompagniet, der lå i et fremskudt støttepunkt, havde man tydeligt hørt eksplosionerne fra håndgranaterne, skrigene og skyderiet, og begyndte at frygte for de tapre mænd. Men lykkeligt når de tilbage.

Larmen ved det franske infanteri bragte deres artilleri på banen, der med største ildhastighed bombarderede vores stillinger, specielt 5. Kompanies støttepunkt. Desværre ikke uden resultat, for en granat slog ned i nærheden af Kompagniføreren, som netop havde hørt Koch aflægge rapport, ramte en dækning og dræbte en og sårede flere.

Det måtte ikke ske ustraffet for franskmændene. Næppe var den fjendtlige ild dalet en smule før Koch med begge sine ledsagere med nye håndgranater igen rykkede frem, selvom de vidste, at franskmændene, der stadig skød, denne gang ville passe mere på. Næppe var de nået frem til den fjendtlige grav før Koch såredes alvorligt af et skud i højre skulder, og måtte vende om. Det forhindrede imidlertid ikke hans ledsagere i at trænge helt frem til den fjendtlige grav og igen kaste deres håndgranater ind mellem franskmændene som hævn for deres kammeraters blod. Som ved et mirakel slap de uskadede tilbage.

Næste morgen blafrede lystigt en hvid klud, som Musketier Selden havde gjort fast til pigtråden, som et visitkort for tysk tapperhed tæt foran den franske grav.

Unteroffizier Koch ¹⁾ modtog Jernkorsets 1. klasse, Wozniakowski og Selden 2. klasse.

I anden halvdel af januar 1915 blev der foruden uddannelse gennemført større march-øvelser ved hvilebataljon, og køreøvelser for Maskingeværkompagniets vogne. På den baggrund dukkede der alle mulige rygter op, om en forestående anden anvendelse af regimentet. Som sædvanlig skete det dog anderledes end forventet.

XXI. Armeekorps blev ganske vist på ordre fra den øverste hærledelse trukket ud af 2. Armee, for i første omgang i Østpreussen ved 10. Armee at danne stormenhed i vinterslaget i Masuren. Imidlertid måtte vores regiment blive tilbage og udgik dermed fra dens gamle korps. I stedet var det bestemt som grundstamme i det ny-formerede XLI. Reservekorps, der skulle afløse XXI. Armeekorps i stilling. Som afskedshilsen udsendte den kommanderede general, General der Infanterie Fritz v. Below den 25. januar følgende korpsbefaling til regimentet.

På ordre fra den øverste hærledelse forlader XXI. Armeekorps 2. Armee for at blive anvendt til andet formål.

Regiment Markgraf Karl, der under alle kampe til fulde har vis sin værdi, er bestemt til at forblive i de hidtidige stillinger som grundstamme i en ny formation. Derved forlader den XXI. Armeekorps, hvori den siden korpset oprettelse har været fast bestanddel, og hvori den mere end en gang har båret sin fane frem til ny sejr.

Et smerteligt hul vil dermed være skabt i XXI. Armeekorps, smertelig, da en kampprøvet enhed og med den de velprøvede førere og trofaste kammerateri dermed forlader os. Med glæde og taknemmelighed tænker vi tilbage på den indsats, med hvilken regimentet flere gange bidrog til korpsets krigeriske succes. Taknem-

¹⁾ Fra Elberfeld. Kom som Gefreiter ved krigsudbruddet til 5. Kompanie. Faldt den 4. juli 1915 som Vizefeldwebel.

melig også overfor hver enkelt, der i rækkerne af det tapre regiment har blødt for fædrelandet. XXI. Armeekorps vil ikke glemme sine 60'ere!

Men trods denne ændring rettes blikket fremad, mod fjenden. Her vinker laurbær til Jeres fane.

Måtte regimentet også i fremtiden bære denne fane mod fjenden, og, senest ved en ærefuld fred, bringe den tilbage i vore rækker, dækket med hæder.

Overgangen til XLI. Reservekorps medførte for vores regiment ingen større ændringer. Den blev forskudt til det tilstødende afsnit mod nord, nordvest for Chaulnes, som af 1. og 9. Kompanie til dels var velkendt fra deres tid ved den midlertidige bataljon.

Den 24. januar ved daggry overtog I. Bataillon den hidtidige stilling fra Infanterie-Regiment 70 nordvest for Chaulnes mellem vejen Vermandovillers – Lihu og Pressoire – Lihons. III. Bataillon, der som den sidste besatte forreste linje i den gamle stilling, blev tidligt på morgenen den 26. januar afløst af Reserve-Infanterie-Regiment 272.

Fra nu af var beredskabsbataljonen placeret i Chaulnes, mens Hyencourt-le-Grand og Pressoire hver optog to kompagnier af reservebataljonen. Regimentets stab var fortsat placeret i Hyencourt-le-Grand. Den fire dages turnus mellem bataljonerne blev bibeholdt, så der hele tiden var 4 dage stilling og 8 dage indkvartering. Udbygningen af stillinger og dækninger, der af regnen var slemt medtaget, fortsatte, sammen med en indgående uddannelse, specielt af det nytildgæede personel.

Som kommandør af II. Bataillon ankom til Regimentet den 26. januar Major Kuhn fra Infanterie-Regiment 70.

Fjendens kampaktivitet de sidste tre måneder have været ringe. Infanteriangreb havde overhovedet ikke fundet sted. Det franske artilleri skiftede mellem tilbageholdenhed og yderst heftighed. Derfor havde regimentet i perioden 1. november 1914 til 31. januar 1915 kun få blodige tab. De beløb sig til: 1 officer og 124 underofficerer og mandskab, herunder 38 døde.

Den følgende måned blev fjenden livligere. Den 13. februar beskød han vore forreste stillinger voldsomt med artilleri, hvorunder vi havde tab på 7 døde og 23 sårede. To dage senere overfaldt han kl. 2300 en fremskudt underofficerspost fra 3. Kompanie og nedkæmpede den. Det var i øvrigt den eneste franske succes under fire måneders patruljer i ingenmandsland, hvor vores patruljer til stadighed dominerede.

Den 16. februar kl. 1500 blev der pludseligt rettet en voldsom geværild mod vore stillinger, fulgt kort efter af en meget livlig artilleriild, der med vekslende intensitet fortsatte til den følgende eftermiddag, og også omfattede adgangsveje og byerne Chaulnes og Vermandovillers. Den kostede regimentet 6 døde og 20 sårede. I den efterfølgende tid holdt det franske artilleri sig indenfor de normale grænser.

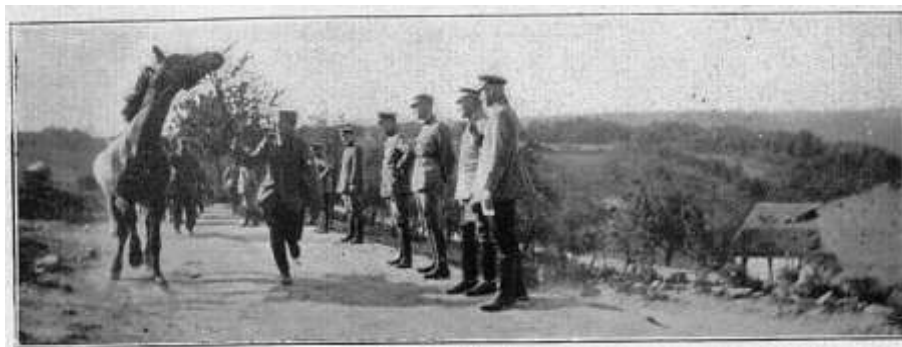
Den 12. marts skete der en mindre forskydning af regimentets ansvarsområde. Det nordligste afsnit foran Lihu overgik til den her indskudte Reserve-Infanterie-Regiment 269, mens vores regiment øgede mod syd til vejen Chaulnes-Lihons, hvor et stykke af Reserve-Infanterie-Regiment 272 afsnit blev overtaget.

Den 22. marts blev vores I. Bataillon afløst af Reserve-Infanterie-Regiment 267 og marcherede til Marchélepot. Hertil fulgte den 23. marts også regimentsstaben, mens II. Bataillon rykkede til Béthencourt, III. Bataillon til Morchain og Villecourt, MG-Kompagniet til Licourt.

Dermed var regimentet trådt ud af XLI. Reserve-Armeekorps og var på vej til anden anvendelse i en ny enhed. I en korpsbefaling udtalte den kommanderende general, General der Infanterie v. Francois, regimentet sin varme anerkendelse for de to måneders vagt ved Lihons.

I tiden mellem 1. februar og 23. marts 1915 havde regimentet mistet 3 officerer og 142 underofficerer og mænd, herunder 48 døde.

Efter at have afleveret geværer marcherede bataljonerne individuelt til Nesle, hvorfra de i rækkefølge I., II., III., MG-Kompanie for indladet og den 24. marts mellem kl. 0745 og 1200 afgik. Rejsen gik over Laon og Sedan til Falkenberg i Lothringen. Jernbanetransporten af en feltenhed uden våben var en overraskelse, men ikke af gode, da regimentet kun nødigt lod sig skille fra dens gode geværer for i Lothringen at modtage ældre modeller. Da de infanteristiske træfninger på den nye krigsskueplads mellem Maas og Mosel imidlertid kun skete på korte afstande, var de af regimentet modtagne Gevær 88 fuldkommen tilstrækkelige.

Flirey

(Skitse 7)

Efter ankomst til Falkenberg [Faulquemont] i løbet af formiddagen den 25. marts, blev regimentsstab og I. Bataillon indkvarteret her, II. Bataillon i Steinbiedersdorf [Pontpierre], III. Bataillon og MG-Kompagniet i Gesslingen [Guesslingen] og Vahlen [Vahl-les-Faulquemont] (10. og 12. Kompanie) .

Vores regiment var nu del af den nyopstillede og selvstændige – dvs. ikke underlagt nogen Generalkommando – 121. Infanterie-Division ¹⁾.

Om dagene ved Falkenberg og marchen til det nye indsatsområde, beretter Hauptmann Klett på baggrund af de officielle dokumenter:

Regimentet, der delvist var kommet fra et brændpunkt på Vestfronten, benyttede hvileperioden til march- og feltøvelser og til uddannelse af de mange ny erstatningsfolk. Der måtte lægges særlig vægt på uddannelsen på Gevær 88, der efter afleveringen af Gevær 98 først nu blev udleveret til soldaterne, og som var ukendt for de fleste af førere og mandskab. Den rekreation af troppen, der ville have været på sin plads, blev kraftigt beskåret af de til dels meget ringe indkvarteringer og den intensive uddannelse, der på grund af det truende franske angreb mellem Maas og Mosel fra Verdun til Pont-à-Mousson, måtte fremskyndes af alle kræfter

2. april – Langfredag – blev regimentet endnu engang fuldtallig samlet ved feltalteret, der smykket med regimentsfane og frisk grønt for en kort stund hævdede hjerterne over den barske virkelighed, og alligevel gennem sin krigeriske udsmykning ledte tankerne ind på den forestående kamp.

Den 7. april fik regimentet ordre til transport til Ars på Mosel. Natten til den 9. april blev bataljonerne indladet i Falkenberg til Novéant henholdsvis Ars, hvorfra de næst morgen til fods marcherede til den vidunderligt beliggende landsbyen Gorze.

En Armebefaling fra Armeebefehlungsstranz fra 8. april havde bestemt, at 121. Infanterie-Division skulle stille et regiment til rådighed for henholdsvis Garde- og for 8. Ersatz-Division, da disse divisioner netop under store tab havde afvist fjendtlige angreb, men nu behøvede en forstærkning af deres kampstyrke. Vores regiment blev tildelt 5. Ersatz-Brigade fra Garde-Ersatz-Division.

Hauptmann Kletts beretning fortsætter :

¹⁾ Organisation:

121. Infanterie-Division (Generalleutnant Wagner)

241. Infanterie-Brigade Generalmajor v. Voss)

60. Infanterie-Regiment

7. Reserve-Infanterie-Regiment

56. Reserve-Infanterie-Regiment

2. Eskadron Jäger-Regiment zu Pferd 12.

Feldartillerie-Regiment 241

Pionier-Kompanie 241

Allerede om eftermiddagen den 9. april blev marchen fortsat i silende regn ad bundløse veje, og om aftenen blev Thiaucourt nået, hvor de første hilsener fra det franske artilleri endegyldigt satte et punktum for håbet om en kort hvilepause.

Den 10. april blev tilbragt her med appeller og korte feltøvelser. Næste middag marcherede bataljerne gennem Rupt-de-Mad dalen til fronten, forbi de første sarte forårsgrønne farver på de nøgne træer og buske, ind i den rasende ild, der i dage og uger havde ligget over stillingen.

Regimentet blev indsat til højre og venstre for vejen Essey – Flirey i den sydlige kant af Bois de Mort Mare. Stillingen bestod af en eneste grav, der kun var forsynet med nogle få, interimistiske dækninger og allerede var stærkt sønderskudt. Den var placeret 100-200 meter foran skovkanten og kun forbundet med denne via nogle få, delvist kun påbegyndte løbegrave. De fjendtlige stillinger lå omkring 50 meter foran. Bag denne faldt terrænet blødt ned mod landsbyen Flirey, for bag denne at stige mod en tæt bevokset højderyg, der lå 2-3 kilometer fra de tyske stillinger. De fjendtlige adgangsgreve var tydelig erkendt, og for største parten dækket ind.

Omkring 100 meter til højre for vejen lå grænsen mellem de to bataljonsafsnit B.1 og B.2.

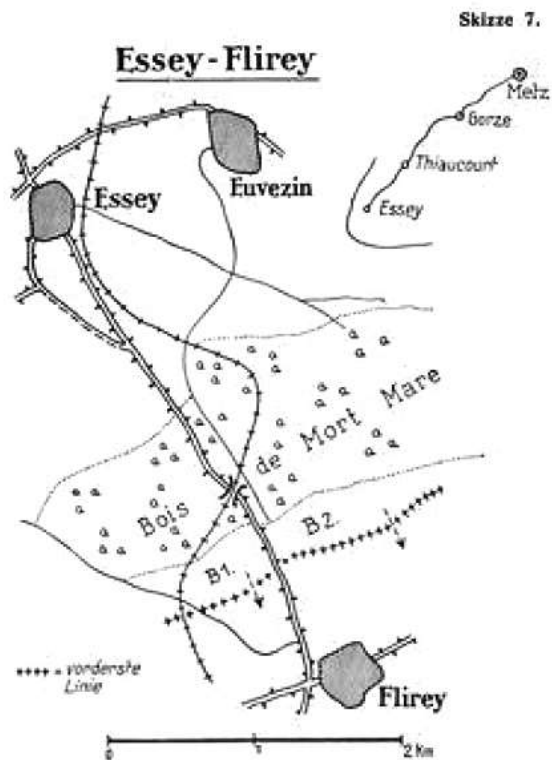
Afløsningen var afsluttet i de tidlige aften timer. I forreste grav lå 5., 6., 1. og 3. Kompanie. De øvrige kompagnier fra II. og I. Bataillon lå i skovkanten i nærheden af bataljons kommandostationerne, mens III. Bataillon som reserve lå i Essey.

Den fjendtlige beskydning, der var gået ned i løbet af natten, lavede i de første morgentimer den 12. april igen op til største heftighed. Fra højre flanke blev regimentets stilling på begge sider af vejen beskudt af en 22,5-cm kanon, der med uhyggelig præcision jævne meter for meter af graven, hvorunder den temmelig store gravbesætning led betydelige tab. Om eftermiddagen og i de første aften timer fulgte kraftige artilleri og infanteri ildoverfald mod I. Bataillons stillinger (B.2.).

Efter en forholdsvis rolig nat begyndte den 13. april kl. 0700 en voldsom artilleriild, primært mod den højre fløj af B.2 på begge sider af vejen (I./60). Modstanderen syntes på dette sted at forberede et gennembrud. De få stadig eksisterende tunneldækninger og dækninger blev skudt itu, og herunder blev en stor del af 1. Kompanie levende begravet, inklusiv kompagnifører, Oberleutnant Ackenhausen.

Kl. 13 nåede beskydningen den største heftighed. Indtil kl. 1545 lå den i alt væsentlighed kun over den forreste grav, for så pludseligt at springe tilbage over de bagvedliggende områder. Samtidig fulgte et fjendtligt angreb på 6., 1. og 3. Kompanies afsnit. Modstanderen har formentlig regnet med, ikke længere at møde modstand, og angreb derfor med relativt svage kræfter. Angrebet brød sammen under en velrettet geværild fra gravbesætningen og et maskingevær til venstre for vejen. Kun på en strækning på 125 meter på begge sider af vejen, hvor der ikke længere var besætning, lykkedes det modstanderen at trænge ind i den fuldstændigt knuste grav. Indbruddet blev øjeblikkeligt erkendt af bataljonsstaben og de bagved stående kompagnier. I. Bataillon indsatte tre maskingeværer for at isolere indbrudsstedet og standse enhver yderligere fremtrængen. 4. Kompanie, støttet af 3. Kompanie, gik med det samme under deres førere, Hauptmann Kockerols og Leutnant d.R. Rohde, til et energisk modangreb mod indbrudsstedet, men blev liggende tæt foran på grund af den voldsomme artilleri- og maskingeværild. Leutnant Rohde faldt i spidsen for sin deling, mens Hauptmann Kockerols blev hårdt såret og den 22. april døde han af sine sår på lazaret i Metz.

III. Bataillon var kl. 0200 trukket frem fra Essey og lå med to kompagnier i en jernbaneovergang 600 meter bag den forreste linje og med to kompagnier i Neu-Essey.

Umiddelbart efter 4. Kompanies sammenbrudte modangreb, fulgte et andet, kraftigere fransk fremstød, der på begge sider af vejen nåede frem til 2. grav, anlagt omkring 50 meter bag den forreste. Igen blev der øjeblikkeligt gået til modangreb, uden nogen form for artilleristøtte gennemført frontalt af 2. Kompanie, og flankerende støttet af gravbesætningerne fra I. og II. Bataillon. Også dette modangreb brød sammen i en fremragende ledet fransk artilleri- og maskingeværild, og ikke mindst på grund af de totalt manglende håndgranater. Efter at nye forsøg på modangreb fra resten af regimentet frontalt og flankerende var mislykkedes omkring kl. 17 og mørkefald, blev indbrudsstedet spærret af. De sammenblandede enheder kom til orden og reorganiserede.

Ganske vist under store tab, havde modstanderen opnået en vis taktisk succes. Foruden den uhorste overlegenhed i artilleri, skyldtes denne succes hovedsageligt den mangelfulde bevægning af regimentet. De få dage i hvil havde ikke været tilstrækkelig til at gøre folkene fortrolige med Gevær 88. Som resultat opstod der på det kritiske øjeblik mange funktionerings fejl. Dertil kom, at ammunition var bragt frem enten ikke opladt eller opladt i Gewehr 98 laderammer, og derfor under kampen måtte omlades i Gewehr 88 laderammer.

Regimentet havde endnu en gang helt modigt kæmpet, og gennem sin opofring forhindret det planlagte franske gennembrud. Den hårdt kamp afspejlede sig i de store tab. Disse omfattede 7 officerer og 436 underofficerer og mænd. Heraf var 4, henholdsvis 85 faldne. Foruden de i Hauptmann Klett's beretning omtalte officerer, drejede det sig om Leutnant d. R. Meinhardt, der faldt i spidsen for 7. Kompanie.

Krigsdagbøgerne omtaler særlig ærende Offizierstellvertreter Philipp Schneberger ¹⁾ fra 2. Kompanie. Leutnant d.L. Rust fortæller udførlig om ham:

Offizierstellvertreter Schneberger blev med sin deling sendt frem som forstærkning af 1. Kompanie. Upåagtet af den heftige beskydning, ilede han i løb frem i spidsen for sine folk, og fordelte folkene i de opståede huller. Så hørte han, at det var lykkedes fjenden at trænge ind i vores stilling til venstre for vejen. Hurtigt samlede han nogle behjertede folk og gik med håndgranater og bajonetter løs på fjenden. Schneberger var hele tiden forrest. Over fire traverser blev stillingen rensed for franskmænd; hvad der bevæger sig, bliver hensynsløst nedkæmpet. Vores helt blev her såret af et sprængstykke på venstre side af brystet, men det fik ham ikke til at standse. Endnu to traverser stormer han uagtet blodtab, indtil han faldt bevidstløs sammen, ramt af endnu et sprængstykke. Hans folk, der med største tapperhed havde fulgt deres leder, etablerede hurtigt en spærring af sandsække, tornystre og hvad ellers kunne bruges, og bar så deres bevidstløse fører tilbage. Et Jernkors I. Klasse var hans velfortjente belønning.

Tidligt den 14. april afløste III. Bataillon den meget medtagne I. Bataillon, og indsatte 9. og 12. Kompanie i forreste linje og med 10. og 11. Kompanie ved jernbaneovergangen. II. Bataillon afløste i reserve med 7. og 8. Kompanie. Af maskingeværer var tre indsat i stilling og tre i beredskab. To forsøg på at oprulle det franske indbrud, det første kl. 1545 med 11. Kompanie, og det andet om aftenen med 10. Kompanie, mislykkedes begge, primært på grund af den øjeblikkeligt indsatte franske artilleri, dels på grund af en utilsigtet eksplosion i det angribende kompagnis medbragte håndgranater.

Den 15. april beskrev Major Lienau, på tidspunkt fører for MG-kompagniet, følgende om vores kommandør Oberstleutnant Rayle:

I dag gik Oberstleutnant Rayle med mig gennem stillingen. Vi fulgte banedækningen, kom til løbegraven ved vejen og slangede os fremad. Det er en stengrav, på steder overdækket med bølgeblik til dækning mod sprængstykker. Fremme gik det stejlt nedad til anden linje, omkring 50 meter bag den første. Den er temmelig sønderskudt, vi måtte kravle. Enkelte granater lander. Den tykke Laura er igen på spil, det hyler hen over os – Bum! – nedslag til venstre for os. Støv og røg stiger op. Granat efter granat kommer, slår ved siden og bag os, stinkende røg. Vi er præcist det forkerte sted. Vi kryber helt tæt sammen. Det brager og drøner som vanvittig omkring os. En granat slår ned tæt på os på brystværnet. Jeg ser i luften en komisk tingest komme flyvende, slår kolbøtter og slår ned bag os. Jeg vidste ikke, hvad det var; først nogle dage senere får jeg at vide, at jeg havde set den første mine.

Så tilbage for at hente reserven, for fjenden vil formentlig snart angribe. Vi når kravlende frem til baneovergangen. Med det samme løber Oberstløjtnanten frem. I selvsamme øjeblik ramte en granat barrikaden til højre for os og lavede et stort hul. Jeg ser Hr. Oberstløjtnanten stå ved et skydeskår og observerer fjenden. Modig mand, tænkte jeg, han frygter intet! Jeg ilede så tilbage for at hente reserven. Den kommer mig allerede halvvejs i møde med Leutnant Schramm i spidsen. Ved barrikaden ventede hr. Oberstløjtnant med en deling og med tilfredshed i sine venlige øjne. Den mand bliver mit forbillede, for jeg har set ham stå i fare, stille, sikker, uden uro, en virkelig mand top til tå.

¹⁾ Før krigen jernbaneassistent i Monzingen ved Kreuznach. Meldte sig som frivillig den 14. august 1918, og rykkede i felten som Vizefeldwebel.

I disse dage lå på tidspunkter en kraftig artilleriild over de forreste grave, der for en stor dels vedkommende var sønderskudte. Herunder havde III. Bataillon tab på 3 officerer og 77 underofficerer og mænd. Kl. 20 blev II. afløst af I. Bataillon. Dårligt var 2. og 4. Kompanie nået ind i forreste linje før kl. 2225 et kraftigt ildoverfald og kl. 2350 et dobbelt angreb på begge kompagnier brød løs. Angrebene mislykkedes i forsvarsilden.

For at udjævne tabene blev 11. Kompanie den 16. april midlertidigt fordelt. De kontinuerlige kampe og det vedvarende ophold i de våde skyttehuller havde en betydelig indflydelse på sundhedstilstanden, så afgang foruden ved kamp også på grund af sygdom var stigende. Den fjendtlige artilleriaktivitet forblev rimelig om natten, men steg i dagtimerne til højeste heftighed. Derfor blev meget af det, der om natten blev opbygget, oftest igen ødelagt i løbet af dagen. For systematisk at holde gravene i orden og skaffe adgangsveje, blev der ved regimentet den 18. april opstillet et løbegravs-kommando for hvert afsnit med en styrke på 50 mand. Denne dag faldt Leutnant d.R. Pape.

Regimentets underlægelse under 5. Ersatz-Brigade hørte nu op. 241. Infanterie-Brigade overtog kommandoen over Afsnit B.1 og B.2, hvortil de ud over vores regiment også disponerede over II/Brigade-Ersatz-Bataillon 5 og Garde-Ersatz-Pionier-Kompanie.

Den 20. april åbnede fjenden kl. 0700 en særlig voldsom artilleriild mod vores stillinger og mod de bageste områder. På dette ilede både regiments- og brigadekommandører frem til fronten for fra banelinjen at observerer kampen. Kort efter kl. 9 fulgte det franske infanteriangreb, mens den fjendtlige artilleri blev forlagt som en spærreild bag den forreste linje. Begge stabe i skovkanten kom også under dette haglvejr af ild. En sprængstykke fra en granat dræbte vores kommandør, Oberstleutnant Rayle og samme granat sårede og begravede brigadekommandøren¹⁾. Det franske infanteriangreb brød sammen under forsvarets ild. Et mindre stykke i midten af stillingen, hvor fjenden havde fået fodfæste, rensedes hurtigt at en angreb med 5. og 9. Kompanie, hvorunder Leutnant d.R. Eybisch faldt, skudt i hovedet, i spidsen for sine folk.

Denne dag kostede regimentet 3 officerer og 148 underofficerer og mænd, hvoraf 2, henholdsvis 29, faldt.

Til minde om den generelt vellidte Oberleutnant Rayle skriver Leutnant d.L. Rust følgende linjer:

Når jeg tænker tilbage på tiden med de hårde kampe, men også glørværdige sejre, når jeg herved med vemod tænker på dem, der ofrede deres hjerteblod for fædrelandet, er der en mand, vi ikke glemmer, der som officer og som mennesker på samme måde var et forbillede for os alle; en tapper, trofast foresat og fører sine soldater, han bekymrede sig for: vores opofrende kommandør Oberstleutnant Rayle. Vi mindes hans trofaste, faderlige kærlighed til sit regiment, hans utrættelige indtil opofring drivende forsorg for sine soldater.

Som den 20. april kl. 7 en yderst heftig artilleriild lagde sig over hele regimentets afsnit, var vores kommandør straks igen på benene og ilede frem i forreste linje til sine soldater. Brigadekommandøren, General v. Voss, en soldat af den gamle skole, fulgtes med ham. Ingen kendte til at skåne egen person, men ville være der, hvor soldaterne kæmpede. Snart var de ved banedæmningen, tæt bag forreste linje, da en fjendtlig granat med et brag slog ned tæt bag dem. Dødeligt truffet sank begge helte til jorden; de havde ofret deres blod for fædrelandet.

Af sine soldater blev den afholdte fører med tungt hjerte bragt tilbage til kirken i Euvezin, hvor hans trofaste kampfælle, Oberstabsarzt d.R. Sanitätsrat Köhler, vores regimentslæge, lukkede hans øjne. Herfra blev den døde bragt til Berlin for at finde sit sidste hvilested i familiegraven på Jerusalemer Kirchhof ved Blücherplatz.

I den følge nat, efter at den fjendtlige artilleri omkring kl. 19 ophørte, måtte alle kræfter sættes ind på retablering af de ødelagte stillinger og på etablering af en anden stilling.

Den 21. april ankom erstatningspersonel på 7 officerer, 19 underofficerer og 87 mand, der blev fordelt på kompagnierne, der havde lidt mest. På personlig anmodning fra regimentsfører, Major Geiseler, blev der af division denne dag stillet en bataljon fra Reserve-Infanterie-Regiment 56 til disposition til afløsning af vores I. Bataillon i Afsnit B.1. Efter afløsning marcherede bataljonen om aftenen tilbage i hvilekvarterer i Essey.

I de følgende dage kunne flere minekastere indbygges, pigtrådshindringer anlægges og skydeskår etableres. Regimentets minekastere blev overtaget af Leutnant d.R. Lemser i en særlig minekasterenhed. Da franskmændene ligeledes natten til den 23. april etablerede hindringer foran deres stillinger, kunne man måske forvente en foreløbig stilstand i deres offensiv.

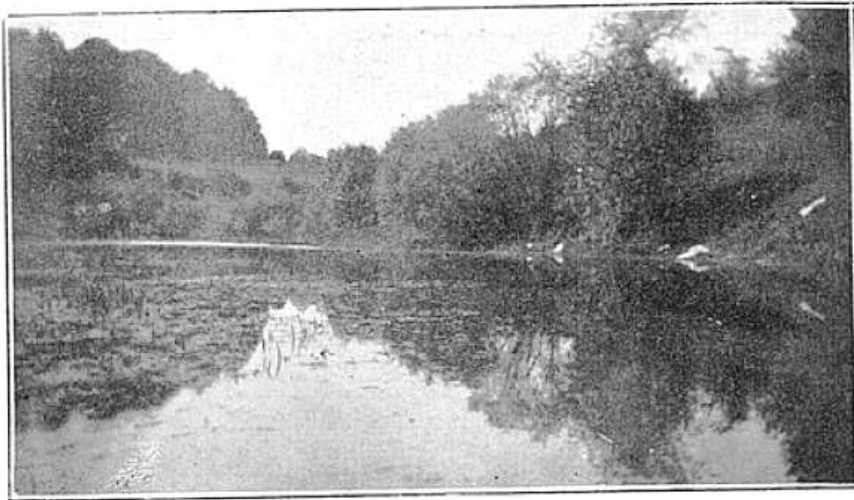
Den 23. april ankom den nye regimentskommandør, Oberstleutnant Freiherr Digeon v. Monteton.

Udsigterne til en roligere periode af stillingskampen skulle vise sig illusorisk, for vores regiment blev endnu engang trukket ud for at blive indsat på et nyt brændpunkt – Priesterwald. Afløsningen fandt sted den 26. april for I. Bataillon, den 27. for II. og den 29. april for III. Bataillon.

¹⁾ Generalmajor v. Voss døde af sine sår den 28. juli.

De samlede tab under kampene ved Flirey, altså i tiden 11. til 29 april 1915 beløb sig til 17 officerer, 876 underofficerer og mænd, hvoraf 7, henholdsvis 164 var faldet. Foruden de allerede nævnte officerer var også Leutnant d.R. Schenk under de faldne.

Priesterwald

(skitse 8)

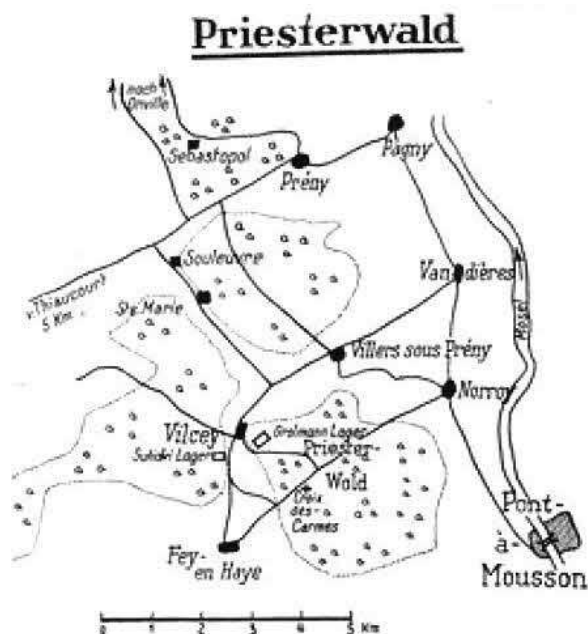
Mens I. Bataillon fra den 27. april skansede ved Souleuvre og St. Marie Ferme, blev II. Bataillon den 28. først trukket til Thiaucourt og den 29. april til Preny, hvortil samme dag også Regimentsstab, III. Bataillon og MG-kompagniet fulgte. Dagen efter skansede alle tre bataljoner i Priesterwald [Bois de Pretre] efter direktiv fra 41. Ersatz-Brigade, 8. Ersatz-Division.

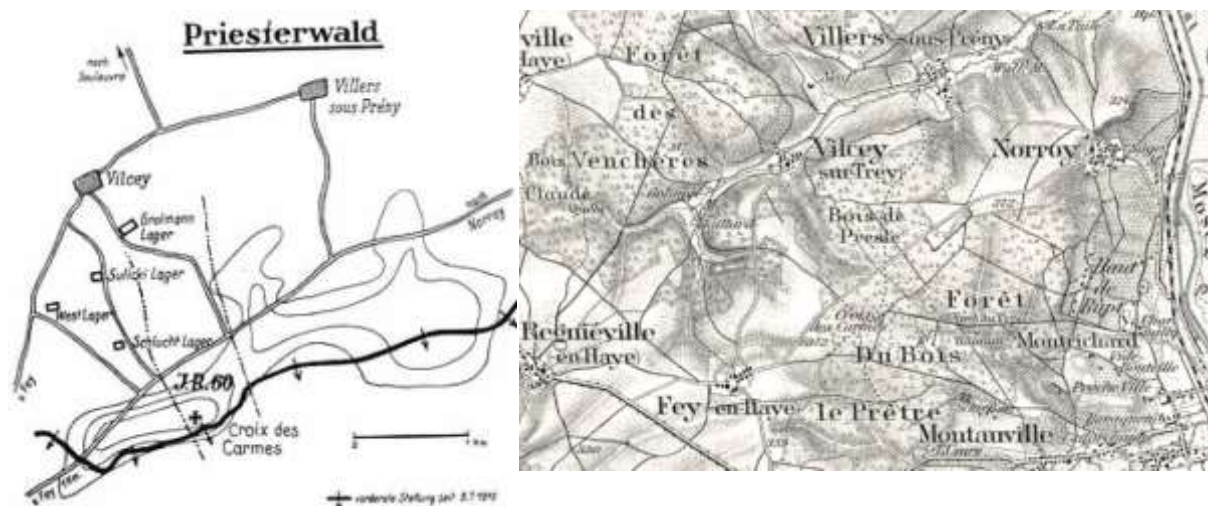
Da der den 1. maj fra kl. 6 lå en heftig artilleriild over 41. Ersatz Brigades sektor, befalede den ved det midlertidigt underlagte regiment kl. 0715 alarmberedskab, og kastede kort efter 5. og 7. Kompanie ind i forsvar af et fjendtligt angreb. Under den heftige kamp mistede de to kompagnier 1 officer og 42 underofficerer og mænd, herunder 12 døde.

Kort efter middag bestemte en brigadeførelse, at I. Bataillon skulle holde sig parat i Grolmann-Lager, II i Preny og III. Bataillon ved Souleuvre Ferme. Senere kom der befaling til afløsning af 29. Ersatz-Bataillon med vores I. Bataillon. Mens 5. og 7. Kompanie om aftenen returnerede til egen bataljon, afløste I. Bataillon efter mørkefald og placerede 3., 2. og 4. Kompanie i forreste linje, mens 1. Kompanie dannede bataljonsreserve.

Den 2. maj kl. 0100 beordrede 41. Ersatz-Brigade, at vores regiment inden kl. 0300 skulle formere en stormkolonne med en styrke på 6 officerer, 30 underofficerer og 240 mand, der skulle sættes sig i besiddelse af et stykke skyttegrav, der var gået tabt til fjenden. Det af brigaden ansatte frontale angreb, uden enhver form for forberedelse og artilleristøtte, var i sig selv kimen til katastrofe. Trods to forsøg og stor tapperhed, mislykkedes det da også og kostede tab på 80 mand. Stillingsbataljonen (I.) mistede denne dag på grund af kraftig minebeskydning 35 mand.

Da højre kompagniafsnit var langt mere ugunstigt anlagt end de øvrige, skiftede I. Bataillon daglig kompagniet i reserve, og flyttede derved stillingskompagnierne et plads til højre, så intet kompagni måtte blive mere end 24 timer i det udsatte fløjafsnit.

Den livlige kampaktivitet fortsatte. Den 4. maj fra kl. 1545 lå i tre timers en kraftig minekaster beskydning på højre fløj. Det efterfølgende infanteriangreb blev trods dette uden vanskeligheder afvist af 1. Kompanie.

Den 5. maj mellem kl. 17 og 19 blev I. Bataillon afløst af II. i stillingen. Samtidig rykkede III. Bataillon til højre for II. ind i ildlinjen i stedet for Brigade-Ersatz-Bataillon 41. I. Bataillon havde indkvartering i Grolmann-Lager, hvor regimentsstaben havde været siden 1. maj. MG-Kompanie havde tre våben i stilling og holdt hver to i Grolmann-Lager som luftværn og i Prény til uddannelsesformål. Hauptmann Lienau, der først den 2. maj havde overtaget I. Bataillon, forblev i stilling og overtog kommandoen over den indrykkende II. Bataillon. Denne fordelte han med 7. og 5. Kompanie fremme og 6. i reserve. Ved III. Bataillon kom 12. og 10. Kompanie i linjen. Kort efter at afløsningen var afsluttet, iværksatte franskmændene en vedvarende beskydning af vore grave med artilleri og minekastere. Tre gange, Kl. 2100, 2215 og 2300, forsøgte han at tage stillingen i storm, men blev hver gang afvist af de udholdende 60'ere.

121. Infanterie-Division overtog den 6. maj kommandoen over Priesterwald-stillingen. Vores regimentsafsnit dannede venstre fløj og fik herefter betegnelsen C.III. Den lå omkring Croix des Carmes. Det enkle trækors havde i mange år ved en korsvej markeret midtpunktet i Forêt du bois le Prêtre. Korset var for længst forsvundet, og af den ødelagte og forvredne skovbund ragede kun stumper af træer.

I øvrigt var de forreste grave og de bagved liggende blokhus stærkt sammenskudte. Dækninger, traverser, inddækninger og latrinanlæg manglede totalt. Løbegrave var ikke dybe nok, og havde ikke det rette forløb for at være mest muligt i skjul. Anden stilling, hvortil man måtte udvige under den overvældende ild fra fransk tung artilleri fra området Pont-à-Mousson – 28-cm marinekanoner – lå for langt tilbage, og havde for få forbindelsesveje til med sikkerhed hurtig nok at kunne genbesætte forreste stilling. Der var manglede især hakker, der ved den klippeholdige jord var hovedværktøjet under skansningen. Da der havde udviklet sig en livlig minekrig under jorden, måtte særlige minearbejder-kommandoer oprettes til disposition for kommandøren for pionertropperne. Regimentet måtte hertil afgive 3 underofficerer og 60 mand.

Minekaster-enheden under Leutnant d.R. Lemser blev gjort selvstændig og blev direkte underlagt regimentet. Til arbejde på Grolmann-Lager afgav regimentet et særligt arbejdskommando under Leutnant d.R. Becker på 6 underofficerer og 84 mand. Disse talrige kommandoer gjorde sig mærkbar med en reduceret styrke i skyttegravene.

Den 7. maj blev vores III. Bataillon afløst af Reserve-Infanterie-Regiment 56, der overtog afsnittet til højre for regimentet, og som divisionsreserve placeret i Prény. Den følgende nat måtte II. Bataillon igen afvise tre fjendtlige angreb. Da den 8. maj Rittmeister Frhr. v. Maercker ankom som kommandør for II. Bataillon, overtog Hauptmann Lienau igen I. Bataillon.

Om aftenen den 10. maj blev II. Bataillon afløst af III., der sætte 11., 10. og 12. Kompanie ind i forreste linje. II. Bataillon rykkede til Prény.

Den 12. maj blev en usædvanlig hård kampdag. Fra de tidlige morgentimer opretholdt fjenden en uafbrudt artilleri- og minekasterild mod regimentets afsnit, der omkring kl. 1630 steg til yderste heftighed. Midten og højre fløj af stillingen blev jævnet med jorden og måtte delvis rømmes. Det franske infanteriangreb kl. 1830 havde derfor held til at bryde ind i en del af vores, og den til højre tilsluttende Reserve-Infanterie-Regimente 56 stilling, ved os højre fløj af 10. og venstre fløj af 11. Kompanie. Efter at håndgranater, der desværre havde manglet under

forsvaret, var nået frem, gennemførte 10. , forstærket af en deling fra 2. Kompanie, et yderst effektivt modangreb mellem kl. 2315 og 0030, og kastede franskmændene fuldstændig ud af 10. Kompanies grav. Kl. 0430 angreb også 11. Kompanie og rensede ligeledes deres stillinger. Under disse modangreb erobrede III. Bataillon foruden et antal fanger, tre lette minekastere, 90 geværer, 3 lyspistoler, foruden store mængder ammunition og arbejdsredskaber, som franskmændene allerede havde frembragt for at gøre vores grav forsvarsklar. 3. og $\frac{2}{3}$ af 2. Kompanie, der var bestemt til forstærkning af Reserve-Infanterie-Regiment 56, kom ikke til anvendelse. Tabene, der primært kom fra III. Bataillon, beløb sig denne dag til 3 officerer og 144 underofficerer og mænd, hvoraf 1 henholdsvis 28 var faldet. Blandt de faldne var Leutnant d.R. Zeller.

Under kampene havde Divisionskommandøren trukket sin reserve (II/60) fra Prény til Ste.Marie, hvor den bivukerede frem til den 14. maj. Der fulgte nu to rolige dage så afløsningen af III. Bataillon hen under aften den 13. maj kunne gennemføres uden vanskeligheder. Den indrykkende I. Bataillon placerede 1. og 4. Kompanie i forreste linje. III. Bataillon rykkede i Grolmann-Lager.

II. Bataillon marcherede den 14. maj kl. 0900 tilbage til Prény. Om eftermiddagen blev 5. og 7. Kompanie af hensyn til uddannelse stillet til disposition for den kombinerede Bataljon Iwand fra Reserve-Infanterie-Regiment 56 i Sulicki-lejren. Hen under aften den følgende dag returnerede imidlertid stab med 6. og 8. Kompanie til lejren ved Ste. Marie.

Den 15. maj blev I. Bataillons stillinger, hvor forreste linje i mellemtiden var overtaget af 3. og 2. Kompanie, fra kl. 16 i den grad lagt under så voldsom beskydning med artilleri og minekastere, at højre fløj kl. 1830 var fuldstændig jævnet med jorden, og den her værende besætning enten var begravet eller gjort ukampdygtige. På dette tidspunkt iværksatte fjenden et infanteriangreb, der bragte det frem til vore grave. Men mens franskmændene på venstre fløj øjeblikkeligt igen blev kastet ud med bajonetter og håndgranater, satte det sig fast på højre fløj. Derfor befalede Hauptmann Lienau kl. 1915 1. Kompanie til modangreb. Vizefeldwebel Paeder gik kl. 2015 frem med en håndgranatgruppe og fordrev efter en hård kamp franskmændene fra graven. 9. Kompanie, der var stillet til rådighed, kom ikke til anvendelse. Også Grolmann-Lager måtte denne dag i eftermiddagstimerne lide under kraftig beskydning. I. Bataillons tab beløb sig til 2 officerer og 70 underofficerer og mænd, hvoraf 12 var døde.

Det var en stor tilfredsstillelse, at vores artilleri den 16. maj, også med tunge 15 og 21-cm kalibre, planmæssigt lagde den fjendtlige stilling under beskydning, så et planlagt fransk angreb til kl. 2030 døde i denne ild. Også de indbyggede middeltunge og tunge minekastere udviste god virkning.

Da der i mellemtiden den 17. maj satte ind med tåget og trist vejr, og en udbygning af stillingerne var hårdt tiltrængt, blev der af brigaden aftalt med artilleriet, at fjenden ikke i første omgang skulle udfordres, så infanteriet mest muligt i ro kunne koncentrere sig om skansninger. Denne dag afløste stab II. Bataillon med 6., 8., 9. og 11. Kompanie I. Bataillon i stillingen. På grund af afgivelsen af 5. og 7. Kompanie til den kombinerede bataljon Iwand kunne bataljonsrammer ikke længere anvendes. I. Bataillon gik med stab, 2. og 3. Kompanie i Souleuvre-lejren, Stab III/60 med 10., 12., 1 og 4. Kompanie kom i Grolmann-Lager. Af MG-Kompagniet blev kun et gevær til luftforsvar tilbage i Grolmann-Lager, så der nu var fire i stillingen. I løbet af natten sprængte franskmændene en underjordisk mine, hvilket førte til kamp på håndgranater.

De næste dage skred udbygning af stillingerne godt frem, da det tågede vejr lagde en virkelig dæmper på den fjendtlige artilleri. Afløsning af stillingsbataljonen fandt sted den 20., 23. og 26. maj. Sidstnævnte dag kom II. Bataljons stab igen i stilling og disponerede over kompagnierne på den måde, at 6., 8. og 12. Kompanie kom i forreste og 10. Kompanie i reserve. I. Bataillon kom denne dag samlet i Grolmann-Lager, Stab III, 9. og 11. Kompanie i Souleuvre-lejren.

Den 27. maj skød det fjendtlige artilleri fra tidlig morgen med observation fra fly mod stillinger og skovlejr. Vores artilleri viste sig desværre ikke stærk nok til at opveje den stærke talmæssig overlegne franske artilleristyrke. Fra kl. 1850 lå tung kaliber artilleri og minekastere over stillingen, der endnu engang til dels ødelagdes. Efterfølgende gennemførte franskmændene fra kl. 2030 fire angreb i hurtig rækkefølge. Ved sidste storm lykkedes det ham at trænge ind i en del af stillingen. Øjeblikkeligt indsatte bataljonskommandøren, Rittmeister Frhr. v. Maercker tre håndgranatgrupper koncentrisk mod indbrudsstedet. Selvom franskmændene viste sig meget seje, var de endnu før midnat igen kastet ud. Under disse håndgranatkampe udmærkede sig især Leutnant Klett, Both og Carstens. Et planlagt angreb mod den franske stilling kl. 0200 kunne ikke gennemføres, da Reserve-Infanterie-Regiment 56 ikke var i stand til at medvirke. Under kampen havde regimentet trukket 1. og 4. Kompanie frem til bataljonens kommandostation og 9. og 11. Kompagniet til Grolmann-Lager. Da den forreste linje under den voldsomme beskydning var veget tilbage til anden stilling, forblev tabene indenfor rimelige grænser med 10 døde og 61 sårede.

Endnu engang blev den fjendtlige kraftanstrengelse fulgt af to dag med rimelig ro. Den 29. maj overtog stab III. Bataillon ved mørkefald den forreste stilling, men med I. Bataillons kompagnier. 4., 2. og 1. Kompanie kom i forreste grav, 3. Kompanie i reserve. I Grollmannlager placeredes Stab I/60, 6., 8., 10. og 12. Kompanie, mens Stab II/60, 9. og 11. Kompanie kom i Souleuvre-Lager. Som altid manglede 5. og 7. Kompanie, der med den kombinerede bataljon Iwand var underlagt Reserve-Infanterie-Regiment 56.

Den 30. maj begyndte igen kraftig artilleribeskydning. Haglvejret lå uafbrudt fra kl. 0600 over vore stillinger og var særlig heftig mellem kl. 12 og 14. Da endnu engang højre fløj og forbindelsesgraven blev meget voldsomt beskadiget, fulgte en rømning af forreste grav. Mellem kl. 14 og 15 lykkedes det franskmændene, efter fremrykning bag en ildvalse, at besætte de yderste 50 meter af højre fløj. Et øjeblikkeligt gennemført modangreb med 3. Kompanie opnåede ikke resultat, da dækket fremrykningsvej ikke eksisterede og franskmændene allerede havde bragt maskingeværer frem. Så skulle vores artilleri og minekastere forberede et angreb. Det lykkedes dem imidlertid ikke effektivt at ramme det korte stykke grav. Derfor mislykkedes også et modangreb kl. 21, også fordi håndgranaterne forblev virkningsløse mod de delvist med bølgeblik og sandsække overdækkede skyttegrave. Der måtte nu etableres barrikader mod indbrudsstedet og de besatte grave opryddes, for igen at gøre det muligt at komme uset frem gennem de ødelagte løbegrave. Tabene beløb sig til 1 officer og 89 underofficerer og mænd, hvoraf Leutnant d.R. Oesting og 8 mand døde.

Den følgende dag, 31. maj, gennemførte vores artilleri og minekastere kl. 11 et ildoverfald mod indbrudsstedet i vores og naboafsnittet, og gik herefter over til punktild. Virkningen på den fjendtlige del af regimentets afsnit blev dog lige så ringe som dagen før. Af samme grund kom I. Bataillons modangreb kl. 2115 ikke frem, selvom kampen på håndgranater varede hele natten igennem. I. Bataillon mistede i den forbindelse 4 døde og 23 sårede.

I mellemtiden var stab II. Bataillon, 6. og 8. Kompanie allerede kl. 0600 alarmeret og sendt frem til Westlager til støtte for Reserve-Infanterie-Regiment 7 på højre fløj af divisionen (Afsnit C I). For at generobre to af dette regiment mistede grave, dannede Rittmeister Frhr. v. Maercker kl. 1930 fire stormkolonner, en på 16 mand under Leutnant Gleichmann, en på 10 mand under Unteroffizier Müllerbach, en på 15 mand under Vizefeldwebel Harder og en på 10 mand under Sergeant Moschko. De to førstnævnte stod under kommando af Leutnant Klett, fører for 6. Kompanie, de to andre fra 8. Kompanie var underlagt Leutnant Schwind.

Kolonnen under Leutnant Klett trådte an kom 2025. Den kom straks under heftig spærreild, så der allerede i løbegraven opstod store tab. Leutnant Klett samlede derfor begge kolonner i én, der fortsatte stormen under Leutnant Gleichmann. Under en forbitret kamp lykkedes det lidt efter lidt at trænge fjenden tilbage, og omkring midnat at have tilbageerobret den største del af den tabte grav.

På grund af den fjendtlige spærreild iværksatte 8. Kompanie stormgrupper først kl. 22. Ud fra et stykke grav fastholdt af 9/Reserve-Infanterie-Regiment 7, liggende mellem de to indbrudssteder, arbejdede de to grupper fra midnat sig frem mod IR 60, så fjenden blev klemt fra to sider. På den måde lykkedes Kompagni Klett kl. 0130 at nå den sidste grav, mens Kompanie Schwind frem til kol. 0230 gjorde rent bord.

Første kompagni efterlod kun 1 officer og 9 Poulus i live som fanger, mens Kompagni Schwind førte 50 fanger tilbage. Tabene blandt de fire grupper var store: 2 døde og 17 sårede, svarende til 40%.

Efter at den genvundne grav var ryddet og igen forbundet med løbegrave, blev kl. 0500 delene fra IR 60 frigjort fra Reserve-Infanterie-Regiment 7.

Den 1. juni satte det ind med varmt vejr. De første dage i måneden forløb igen noget roligere efter de forøgede kampe i slutningen af maj, selvom fjendens artilleri og minekastere aldrig tav helt. Også den 1. juni blev III. Bataillons stab afløst af I. Bataillon, således at der igen var sket en samling af de respektive bataljones enheder. Samtidig blev den kombinerede bataljon Iwand afløst af Reserve-Infanterie-Regiment 56 og 5. og 7/60 kunne returneres til eget regiment. Et nyt frontalt angreb på den fransk besatte del af forreste linje ved I. Bataillon, iværksat kl. 2100 uden artilleriforberedelse, mislykkedes endnu engang. Indtil videre måtte man affinde sig med kendsgerningen, og nøjes med at træffe yderligere foranstaltninger til at forhindre en udvidelse af det fjendtlige indbrud.

Den 2. juni kom III. Bataillon, den 4. juli II. og den 6. juni igen III. Bataillon i stilling. III. Bataillon organiserede sig således at 12., 11. og 10. Kompanie besatte forreste linje, mens 9. var bataljonsreserve. Fra den 6. juni lå I. Bataillon i Souleuvre og II. i Grollmann-Lager.

Det var med dette forsvar, at skæbnen på en trykkende varm 8. juni beredte en sort dag af første orden til regimentet. Fra kl. 0700 lagde fjenden hele regimentets afsnit og adgangsveje under voldsom artilleri- og minekastertilfald. Den øgedes frem til kl. 1515 til en sand orkan og fortsatte på dette niveau til kl. 1615. På dette tidspunkt lagde fjenden sin ild som spærreild bag vore grave, samtidig med at de gennemførte en omfangsrig og godt forberedt sprængning, der begravede dele af 10. og 11. Kompanie. På dette øjeblik stormede det franske infanteri.

Ved 12. Kompanie blev de afvist i en heroisk kamp på håndgranater. Derimod lykkedes det franskmændene fra sprængkrateret at rykke ind i 10. Kompanies afsnit og erobre denne. Franskmændene nåede 11./60 grav hurtigere end kompagniets hovedstyrke, der på grund af den voldsomme beskydning, var trukket tilbage. Under kampen om graven faldt fører for 11. Kompanie, Leutnant d.R. Schery og hans officerer. Også ved 10. Kompanie faldt kompagnifører og officerer døde eller sårede til jorden. De førerløse kompagnier var nu næsten hjælpeløse i den fjendtlige spærreild; de måtte falde tilbage.

Kommandør for II. Bataillon, Rittmeister Frhr. v. Maercker såredes af et sprængstykke under fremføring af sin bataljon. Han beholdt alligevel kommandoen, men kunne på grund af den totalt uhammede fjendtlige spærreild ikke gennemføre et modangreb til generobring af de tabte stillinger. Vores eget artilleri kunne på ingen måde måle sig med de åbenlys forstærkede franske batterier, og kunne ikke skaffe aflastning for infanteriet. I. Bataillon var kl. 13 trukket frem til Grolmann-Lager.

Selv den største taperthed viste sig nytteløst overfor det beherskende franske artilleri. Der var ikke andet at gøre, end for regimentet af affinde sig hermed og koncentrere sig om at holde de bagved liggende gamle blokhusse. Alligevel må man også betegne denne dag som en æresdag for regimentet. Dette beviste alene tabene på 7 officerer og 247 underofficerer og mænd. Af disse hidørte fra III. Bataillon alene 5 officerer og 199 underofficerer og mænd. Antallet af døde er aldrig med sikkerhed blevet fastlagt, da den forreste grav forblev på fjendens hænder. Blandt de faldne officerer var Leutnant d. R. Balensieper, Schery, Petry og Klein.

En delingsfører fra 10. Kompanie, der ønske at forblive anonym, fortæller om sin personlige, højst interessante oplevelser denne dag:

I begyndelsen af juni, jeg tror det var den 8., satte det franske artilleri fra tidlig morgen ind med en voldsom ild. Lag efter lag fulgte til pludseligt omkring kl. 1500 en detonation fulgte efter den anden; samtidig overøse et fjendtligt fly i en højde på 150 til 200 meter os med maskingeværid. I dette øjeblik kunne man se menneskelige kroppe flyve rundt i luften. Under os rumlede det som under et jordskælv. Jeg befandt med som fører for 3. deling ved siden af 11. Kompanie ved luftværnsmaskingeværet. Jeg kunne se, at alt var tabt; franskmændene var allerede til højre og venstre inde i stillingen og forsøgte at isolere os. Besætningen ved maskingeværet, yderst modige folk, fortsatte tappert deres skydning. Pludseligt en funktionsfejl. Kommando: Håndgranater frem! Men endnu inden vi nåede at afsikre en, hævdede jorde sig under vore fødder og bevidstløst blev vi slynget op i luften.

Da jeg kom til mig igen var det allerede sidst på eftermiddagen; foran mig franskmænd, bag mig franskmænd. Hvad nu? Det måtte hurtigt træffes en beslutning, da vores egen ild blev farlig. En fransk artillerigranat, som slog ned ved siden af mig, bragte mig til besindelse. Op, og frem i løb alt hvad jeg kunne; nogle få spring bragte mig over den sidste af de fransk besatte stillinger. Hysten og skrigen. Selv den lette artilleri lå bag mig. Så hurtig har jeg aldrig løbet! Det var et væddeløb mellem liv og død. Jeg nåede lykkelig frem til en ubenyttet forbindelsesgrav og var reddet. Herfra lykkedes det mig at nå i forbindelse med en indrykkende forstærkningskolonne.

Tidligt på morgenen den 9. juni blev den decimerede III. Bataillon afløst af I. og marcherede til hvil og reorganiseret i den langt bagud liggende Sebastopol-Lager.

Den 12. juni overtog Oberstleutnant v. Bagenski kommandoen over regimentet efter den syge Oberstleutnant Frhr. v. Monteton.

Om de videre begivenheder i juni og de første dage af juli beretter Hauptmann Klett på baggrund af de officielle krigsdokumenter:

Regimentets situation var på grund af de store tab blevet tænkelig vanskelig. Fjenden beherskede fra hans linjer adgangsveje, lejre, artilleristillinger og bagvedliggende forbindelser til langt ind i de bageste områder, mens han selv til tæt bag hans forreste linje overalt havde den ønskede dækning, navnlig for de infanterikanoner og minekastere, der kostede regimentet ømtålelige tab. Til trods for alle disse vanskeligheder, måtte alt sættes ind på igen at fordrive fjenden fra den beherskende stilling, før han herfra kunne iværksætte yderligere angreb, der let kunne af-

Oberstleutnant v. Bagenski

stedkomme at situationen i Priesterwald, og dermed på hele fronten mellem Verdun og Pont-à-Mousson, kunne blive meget kritisk.

Artilleriforberedelsen til modangrebet begyndte allerede i midten af juni. Nye batterier blev bragt i stilling og indskød sig langsomt og upåfaldende ind mod den franske linje og artilleristillinger. Få dage senere begyndte den planmæssig indsættelse og indbygning af minekasterne til angrebet. Infanteriet arbejdede dag og nat med alle disponible kræfter i udbygning af stillingen, især anlæggelsen af nye adgangsgrave. I de sidste dage af juni fik bataljonerne lejlighed til et hvil i nogle få dage i de bagvedliggende skovlejlre, hvor samtidig ankommet erstatningspersonel blev fordelt på de stærkt decimerede kompagnier ¹⁾. Mens vores artilleri efterhånden overgik til en kraftig virkningsskydning, gennem bataljonerne angrebsøvelser, der hovedsageligt bestod i anlæggelsen af stormpakning, anvendelse af håndgranater, overvindelse af hindringer og anvendelse af nærkampmidler.

Angrebet var fastsat til den 4. juli og målet var den »krater-stilling«, der var gået tabt den 8. juni og derudover den fjendtlige hovedstilling. Som stormgruppe i regimentets afsnit (Afsnit C, kommandør Major v. Bagenski) blev fastsat II/60 (C I, Hauptmann Lienau) og I/60 (C II, Major Geiseler). 5., 8., 1. og 2. Kompanie skulle med hver en deling som første bølge præcist kl. 1530 iværksætte fra stormstillingen, mens de øvrige delinger som anden og tredje bølger skulle følge i afstande på 50 meter. Disse skulle igen følges af 6., 7., 3. og 4. Kompanie i samme formation og med samme afstande, så der samlet skulle angribes i seks bølger på hver fire delinger. III/Reserve-Infanterie-regiment 56 og III/60 skulle bag henholdsvis II/60 og I/60 følge efter i dyb organisation og besætte stormudgangsstillingen lige så snart stormbølgen havde forladt dem. Som regimentsreserve stod I. Garde-Ersatz-Bataillon til disposition i beredskabslejren.

Hver af regimentets bataljoner var forstærket af en deling fra Reserve-Pionier-Kompanie 27, mens III/Reserve-Infanterie-Regiment 56 fik tildelt en deling fra Pionier-Kompanie 241. Parkområder for nærkampmidler og pionermateriel var rigeligt udrustede. Til de angribende enheder var udrustningen: Stormpakning, 200 patroner, to staghåndgranater, pigtrådssaks, sandsække og forplejning til 48 timer. Hver bataljon havde tildelt en minekaster- og en telefongruppe. I udgangsstillingen var yderligere minekastere indbygget, dertil enkelte flammekastere, der imidlertid for størstedelen ikke fungerede. Af maskingeværer var tre tildelt 4. bølge, der skulle følge efter til »krater-stillingen«, for her at blive placeret som standselinje bag de første bølger. De øvrige maskingeværer blev i stormudgangsstillingen.

Natten til den 4. juli indtog bataljonerne deres planlagte pladser, med de to stormbataljoner i første omgang fordelt i to grave. Først et kvarter før angrebsstart rykkede kompagnierne i anden bølge frem i udgangsstillingen. Den overvældende ild fra artilleriet blev kun svagt besvaret af fjenden.

Med uret i hånden stod officererne i stormenhederne i den forreste grav. Fra minutviseren, der ikke syntes at flytte sig, gik blikket frem og tilbage langs rækkerne af feltgrå, der stod næsten skulder sammenpresset langs gravens væg. Alles øjne hang på føreren, som de på liv og død ville følge. Her og der ramte en utålmodig fod det nederste trin af stormstigerne. Endnu et kort råd, endnu et hurtigt blik over kanten af skyttegravens, en knap kommando: viseren havde nået kl. 1530: »Op, fremad, fremad!«. Delings- og gruppeførere sprang op på brystværnet, den første bølge lige i hælene – fremad stormende, snublende, hurtig i lange kæder gennem kartermarken.

Nu var anden bølge næsten ikke til at holde tilbage, kun med besvær kunne førerne holde styr på stormen. I korte afstande fulgte delinger efter første bølge, ind i ilden fra geværer og maskingeværer, der i hurtig stigende omfang slog ind i de angribende linjer. Mange sank ramt allerede ved stormstigerne, tilbage i graven, andre først tæt på den fjendtlige stilling. Løbet over ende allerede foran indgange til dækninger, forsvarede den tapre modstander sig. Men ind og over ham flød hurtigt det tyske angrebs raseri. Efter ti minutter var »krater-stillingen« allerede sikret og kl. 1700 også den fjendtlige hovedstilling efter en kort rasende nærkamp med en sej modstander, der overraskende hurtigt bagfra og fra dybe tunneldækninger fik opfyldt stillingerne. Enkelte grupper stødt i deres utøjlede fremstorm langt frem på den anden side målet og måtte, på nær nogle få posteringer, ved mørkefald trækkes tilbage til den nye stilling.

Det drejede sig nu om at fastholde det opnåede – at sikre den dejlige succes. Allerede inden ordre kunne nå dem gennem den igen stigende fjendelige ild, havde kompagnifører allerede inddelt deres afsnit, etableret forbindelser til siderne og forskanset sig med sine folk i den nye linje. Da det blev mørkt var enhederne reorganiserede og forbindelser til sider og bagud etableret, og alle forholdsregler mod et eventuelt fjendtligt modangreb truffet. Det forventede angreb udeblev imidlertid bortset fra nogle få svage fremstød, der uden problemer blev afvist af gravbesætningerne.

Succes! Seks officerer og 260 mand blev som fanger ført forbi regimentets stab, tre feltkanoner, 15 minekastere, tre maskingeværer, flere geværgranatanlæg, 300 geværer og hele vognladninger af ammunition af enhver type, telefonmateriel, håndgranater, gasbomber, skanseværkstøj, graveredskaber og udrustningsgenstande blev indbragt.

¹⁾ Ud fra tabslisterne for kampene den 4. juli og følgende dage, var der med erstatningspersonel til III. Bataillon adskillige sønderjyder. o.a.

Regimentets mindste soldat, Musketier Drumm 1./60 stod for en særlig dristig handling og indbragte egenhændigt et fjendtlig maskingevær.

De sidste ord fra den dødeligt sårede Leutnant d. R. Carstens 6. Kompanie, der tre dage efter stormen døde på Feltlazarettet i Novéant i armene på sin mur, var:

»For en så stor sag dør jeg gerne!«

En ubekendt Vizefeldwebel skylder vi følgende enkeltheder om denne dag:

Fra det skjulte kikkede alle på vores udmærkede artilleris skydning. Som de brølede og hylede i luften! Tusind gange genlød dalen af afskud og nedslag. De sidste stumper af Priesterwald splintredes i småstykker. Grave blev jævnet med jorden, genstande fløj gennem luften. Klokker blev 15. Det franske artilleri svarede kun svagt igen og bestod udelukkende af lette granater. Så satte vores artilleri ind med alle kalibre. De skød, som var de midt i en konkurrence, og var fast besluttet til at opbruge et utømmelig forråd af granater. Røgsøjlerne fra de eksploderende granater syntes at nærme sig hinanden på højderyggen, dertil kom en uigennemtrængelig røgsky.

Præcist k. 1530 – vores artilleri forlagde deres ild længere bagud, og vores første stormkolonner brød frem. Det syntes at gå godt fremad. Øv, de franske maskingeværer åbnede op, og næsten hele rækken af modige kammerater bryder sammen. Men så havde 2. og 3. stormbølge allerede nået de overlevende. Det gik videre. Også vi står på stormstigerne. Et fløjt, og så stormer vi frem. De forreste bølger forsvinder allerede næsten på bakken. Vi løber op ad bakken over døde og sårede! Overalt bliver man hindret af træstumper, ødelagt pigtråd og tilråb fra sårede franskmænd og tyskere. Vi kommer under infanteri- og artilleriild fra flanken.

I en ødelagt fjendtlig grav gør vi et kort holdt. Hvor forfærdeligt ser her ud! Næsten alle dækninger er ødelagte, graven op rodet. Arme, ben og hoveder stikker op af jorden. Sårede og levende franskmænd bønfalder om nåde, spørger, hvorhen de skal gå. Enkelte tilbyder ure og penge som gaver.

Efter nogle få øjeblikkes pusterum, går de videre frem over bakken. Vi har ikke længere modstandere foran os. Lydløst, som det var befalet, trænger alle fremad. Et fransk fly dukker op få hundrede meter over os. Alle blive stående, men begynder at skyde mod flyet, der gennem vores ild lader sig overbevise om, at der ikke mere var noget at redde af hans infanteri. Så fortsætter vi igen. Hvor skal det gå hen? Der bliver råbt højt: »Vi stormer Pont-à-Mousson!« »Vi fortsætter til Toul!« »Vi henter os den korte Gustav! (fransk 7,5cm kanon)«. I mellemtiden er vi kommet ud på åben mark. Der bliver ikke længere skudt på os, og kommer så til en fransk pigtrådshindring med bagved liggende skyttegrav og dækninger; alt er tomt. Nu har vi tid til at kikke på det hele. Til højre fører en landevej med frugttræer mod Fey. Til venstre lyder let geværild. Som kommer der ordre: »Divisionsbefaling! Alle tilbage til kanten af bøgeskoven!«

Grunden til angrebets overordentlig glatte forløb lå dels i den omhyggelige forberedelse og den godt udbyggede udgangsstilling, dels i overraskelsen af fjenden. Af erobrede dokumenter fremgår, at franskmændene anså vores 121. Infanterie-Division for fuldstændigt brugt og udmattet efter de uophørlige angreb mellem den 1. maj og 8. juni. Det var måske ikke så langt fra sandheden, da divisionen havde lidt overordentligt meget. Alene vores regiment havde mellem den 1. maj og 8. juni 1915 haft tab på 28 officerer og 1.165 underofficerer og mænd. Det er et tegn på en helt fremragende krigerisk dygtighed, at vores regimentet uden egentlig hvileperiode allerede fire uger senere kunne gennemføre et angreb i stor stil med succesfuld gennembrud. Tabene den 4. juli var, set i forhold til succes og fjendens tab, rimelige, men omfattede dog alligevel 9 officerer og 369 underofficerer og mænd, hvoraf 4 officerer og 110 underofficerer og mænd var faldet på æres mark.

Af et utal af tapre handlinger skal her fremhæves to underofficerer, der begge i sejrens storm fandt deres død. Det handler sig om de allerede med ære omtalte Kammerater Schneberger og Koch. Om den førstnævnte skriver Leutnant d.R. Rust:

Og som signalet til angreb kom, var Schneberger den første oppe ad dækningen, helt fremme med højt hurra. Snart er han i den første fjendtlige grav, og snart suser hans håndgranater mod den fjendtlige besætning, der hurtigt er nedkæmpet. Hans eksempel river hele mandskabet med. Ned i graven og igen op. Schneberger hele tiden foran. »Fremad, Fremad, Hurra!« Så styrter han – men er øjeblikkeligt igen på benene og fortsætter stormen fremad. Men hans endelig er kommet, en infanterikugle rammer ham i panden. Et smertens skrig går gennem hans folk »Vores Feldwebel - !«. Men de standser ikke, den tapre Unteroffizier Heiss springer frem og overtager føringen. To folk bliver ved Schneberger, forbinder ham under den kraftige ild og bær ham tilbage. Foruden såret i panden har den tapre desuden tre sår efter sprængstykker, årsagen til hans styrt før det dødbringende skud.

Oberleutnant d.R. Hans Fischer mindes Vizefeldwebel Koch og dennes ven, Unteroffizier Voller, med følgende ord:

Jeg så dem første gang som aktiver Gefreiter i 5. Kompanie under fægtningerne i Lothringen. To friske, slanke, blonde drenge fra Bergisch Land. Frivillige til enhver patrulje og forbilledlige ordonnanser og kære, trofaste kammerater.

De blev hurtigt underofficerer. Koch fik allerede i januar 1915 Jernkorsets I. Klasse.

I Priesterwald genså jeg dem begge, og havde dem i mit kompagni. Voller var ved Bataljonsstab og Koch blev på grund af særlig tapperhed udnævnt til Vizefeldwebel. Han var frivillig fører for alle natlige operationer i Kompagniafsnittet. Dette lod han sig ikke snyde for.

Den 4. juli 1915 stormede vi ved Croix des Carmes. Under angrebet, mellem den anden og tredje franske stilling, blev Koch såret af et skud i armen. Jeg sendte han et tillykke med det »Heimatschuss«. Efter kampen fremhævede jeg ham særlig tapper i min beretning. Vi regnede med, at han lå på et eller andet lazaret, men efter nogle uger fandt man hans lig. Det dødelige skud havde ramt ham, som han forlod stillingen – Vores regiment havde mistet en af sine tapreste. –

Voller kom på Somme i fangenskab. Han reddede formentlig livet for hans højt agtede Leutnant Nitsche, da han bjærgede den begravede og bevidstløse officer.

To, der som venner stod trofast ved hinandens side, skal også i regimentets historie stå nævnt sammen og ikke blive glemt.

Divisionskommandøren Generalleutnant Wagner, udtalte den 6. juli i følgende dagsbefaling, sin fulde anerkendelse til tropperne:

Efter flere dages fortræffeligt ledet artilleriforberedelse har 241. Infanterie-Brigade over en brede på 1500 meter stormet den stærke fjendtlige stilling i en dybde på op til over 400 meter. Efter en heftig kamp lykkedes det at slå den bittert forsvarende fjende på flugt under tilføjelse af svære tab. De efterlod 13 officerer og over 1000 usårede fanger tilbage. Et talrigt bytte, herunder 3 kanoner, 4 tunge og 3 lette minekastgere og 7 maskingeværer, faldt i vore hænder. Jeg udtaler til de tapre tropper i 121. Infanterie-Division min særlige anerkendelse. Den skønne succes skyldes på samme tid det dødsforagtende stormende infanteri og pionerer, og den fortræffelige indsats fra artilleri og minekastere.

Divisionen var straks efter dens formering igen blevet revet fra hinanden og spredt indsat i rasende slag på brændpunkter mellem Maas og Mosel, for derefter under de dårligst tænkelige forhold igen at blive sammenført i Priesterwald. Gennem den samlede indsats i angrebet og den strålende sejr den 4. juli, var den imidlertid blevet fast sammensvejset, og havde denne dag lagt grundlag det gode renommé, som den under hele krigen forstod at bevare. Vores regiment følte sig fra dette tidspunkt en sammenvokset del af dens division.

I de følgende dage herskede forholdsvis ro, bortset fra enkelte ildoverfald. Den 5. juli mellem kl. 0200 og 0500 overtog I. Garde-Ersatz-Bataillon den højre halvdel af regimentets afsnit, mens III. Bataillon rykkede ind i den venstre. I. og II. Bataillon blev trukket tilbage i Grolmann-Lager.

I mellemtiden havde brigaden efter konsultation med divisionen besluttet at fjerne endnu nogle få franske grave, som på venstre fløj var blevet generende efter angrebet den 4. juli. Angrebet skulle finde sted den 8. juli under ledelse af kommandøren for Infanterie-Regiment 60, og udføres af en bataljon fra vores regiment og af IV. Garde-Ersatz-Bataillon. Fra den 6. juli skød artilleri og minekastere angrebsmålet stormmoden med en langsom ild.

Den 7. juli blev den udpegede III. Bataillon ved daggry afløst af II. Bataillon. Natten til den 8. juli stillede vores III. og IV. Garde-Ersatz-Bataillon sig klar til angreb i den venstre del af regimentsafsnittet over en 300 meter bred angrebszone.

Da det den 8. juli viste sig, at artilleriforberedelsen på grund af kraftig blæst ikke havde været tilstrækkelig effektiv, lod divisionen fra kl. 14 det samlede artilleri og minekastgere afgive masseild. Undre denne indtog kl. 1630 de to stormbataljoner følgende opstilling:

1. linje: 9/60 til højre, 1/IV.G i midten, 2/IV.G til venstre
2. linje: 10/60 til højre, 4/IV.G. i midten, Skytteeskadron Veltzien (Jäger-Regiment z. Pferd 12) til venstre.
3. linje: 11/60 til højre, 12/60 til venstre
4. linje: 8/60 og 3/IV.G som reserve.

På de enkelte stormbølger var der fordelt pionerer fra 1. Reserve-Pionier-Bataillon 17. Den til højre tilstødende stillingsbataljon II/60 havde direkte om, ikke kun i påkommende tilfælde at gribe ind i dens reservekompagni (8/60), men også at støtte stormen med dens maskingeværer.

Angrebet blev iværksat kl. 1730, løb den første fjendtlige grav over ende og nåede allerede kl. 1735 anden grav med 9/60 til højre, det egentlige mål med angrebet. Da 9. Kompanie var kommet langt til venstre og dens højre havde haft tab, blev 10. Kompanie kl. 1740 indsat.

Priesterwald

Den venstre del af første bølge, 1. og 2./IV.G. var blevet opholdt i den første fjendtlige grav, og efterfølgende viste det svært at nå frem til den tæt besatte anden grav. Efter at have bemærket dette, greb 4/IV.G og skytteeskadronen ind på eget initiativ, og kl. 18 var også den venstre del af anden fjendtlige grav erobret.

Der begyndte nu en yderst kraftig fjendtlig artilleriild mod den erobrede stilling, der i dens stærkt ødelagte tilstand kun ydede en utilstrækkelig beskyttelse. Derfor indtrådte de fleste tab også først efter stormen. Straks efter at mørket havde sænket sin beskyttende dyne over kampområdet, blev den erobrede grav ryddet under fremtrækningen af 12., 3. og 4. Kompanie, og forbundet med divisionens stillinger. Franske modangreb kunne uden vanskeligheder afvises.

To maskingeværer, 1 minekaster og store mængder geværer, ammunition og håndgranater, blev erobret, mens 3 officerer og 250 mand blev indbragt som fanger.

Denne strålende sejr blev af regimentet vundet på bekostning af 8 officerer og 222 underofficerer og mænd, mens IV. Garde-Ersatz-Bataillon havde tab på 7 – 232, eskadronen 1-33 og pionererne 0-10.

Hovedsuccesen ved angrebet den 8. juli var, at fjendens udgangsområde for den underjordiske minekrig var erobret; der blev fundet talrige tunneler, der alle var ladet med sprængstoffer.

Natten til 9. juli blev den gamle afsnitsinddeling igen indført. III. og I. Bataillons kompagnier forlod omkring dag gry den ny tilkæmpede venstre naboafsnit og samtidig rømmede I. Garde-Ersatz-Bataillon den højre halvdel af regimentets stilling, den havde overtaget den 5. juli. I regimentets afsnit var efterfølgende kun II. Bataillon i forreste linje, hvor 5., 6., og 7. Kompanie var fordelt i forreste linje.

Regimentsstab og de to frigjorte bataljoner rykkede tilbage til Grolmann-Lager, hvor der om aftenen ankom en meget velkommen transport af erstatningspersonel på 1 officer, 32 underofficerer og 335 mand.

Efter at 121. Infanterie-Division i over to måneder havde fastholdt Priesterwald mod den overvældende fjendtlige overmagt, og i starten af juli gennem to kraftfuldt gennemførte angreb havde frataget franskmændene alle frugter af deres månedlange offensiv, begyndte divisionen at kunne så indenfor dens æresbetegnelse »Priesterwald Division«.

I den følgende tid drejede det sig om at udbygge stillingen på en måde, at ethvert fjendtligt overraskelsesangreb ville være udelukket. En hjælp var, at den franske artilleriaktivitet i begyndelsen mest var begrænset. Først

fra den 18. juli blev den igen livligere i forbindelse med stor aktivitet i luften. Under jorden fortsatte minekrigen, der ganske vist ikke bragte større overraskelser, men gensidigt blev ført med stigende bitterhed.

De forventede omfattende modangreb efter erobringen af den fjendtlige stilling i en bredde på over 1800 meter, udeblev. Mindre natlige fremstød den 12., 14., 16., 18. og 23. juli kunne uden vanskeligheder afvises.

Den 10. juli blev II. Bataillon kl. 0400 afløst af I. Garde-Ersatz-Bataillon og rykkede til Souleuvre-Lager. Den 12. juli overtog I. Bataillon forreste stilling, mens I. Garde-Ersatz-Bataillon endegyldigt forlod regimentet. Fra dette tidspunkt blev der regelmæssigt rokeret mellem Bataljonerne hver tredje dag mellem stilling, beredskab (Grolmann-Lager) og hvil (Souleuvre-Lager). Regimentets stab forblev i Grolmann-Lager.

Den 14. juli blev Festungs-Maschinengewehr-Abteilung Diedenhofen underlagt regimentet for at blive indsat i stillingen. Der ankom 1.500 mand erstatningspersonel til 241. Infanterie-Brigade, og gav divisionen anledning til at oprette en Feldrekruten-Depot i Sebastopol-Lager til yderligere uddannelse.

Den 31. juli blev der i Metz gennemført en sørgeparade for den første kommandør for 241. Infanterie-Brigade, Generalmajor v. Voss, der var død af sine sår fra den 20. april. Regimentet stillede en delegation.

Udbygningen af stillingen skred i denne periode godt frem, og den 2. august kunne anlæggelsen af en 2. linje påbegyndes. Franskmandenes hyppige ildoverfald fra talrige nye indsatte gravpjecer gjorde sig ubehageligt mærkbar.

Den 9. august udførte Unteroffizier Rips, 3. Kompanie, en forbilledlig handling:

Udrustet med en god forsyning håndgranater sneg han sig om natten frem til et sappehoved, hvor franskmændene arbejdede, og bombarderede dem med sine granater. Fjenden åbnede på dette en kraftig geværild langs hele linjen, og snart efter begyndte også et haglvejr af granater i en spærreskydning. På trods af dette slyngede Rips samtlige sine medbragte håndgranater ind i den fjendtlige grav inden han trak sig tilbage. Opdidselsen hos fjenden var imidlertid så stor, at han endnu en gang denne nat afgav spærreild, selvom der intet rørte sig hos os. Den følgende dag blev i de franske aviser denne episode gengivet som afvisning af to tyske angreb. Rips modtog for denne private krig et velfortjent Jernkors.

Den gradvise opfyldning af regimentet skete fra starten af august på den måde, at bataljonen i hvil hver fik tilgang af 100 mand fra Feltrekrut-depotet, så bataljonerne i midten af måneden nåede en gennemsnitlig styrke på 1.000 mand. Officerskorpset suppleredes frem til slutningen af august gennem en rigelig tilgang fra hjemstaven.

En kraftig, vedvarende skybrudsagtig regnvejr tilføjede i august måned store skader på stillingerne. Det medførte påbegyndelsen af dræningsanlæg, og gav også bataljonen i hvil megen arbejde med vedligeholdelse af gader og veje. Midt i august styrtede lange strækninger gravens sider sammen. Beklædningen med hønsenet viste sig ikke tilstrækkelig i den bløde jord. I stedet måtte det besværlige arbejde med faskiner iværksættes.

Natten til den 19. august gennemførte fjenden en kontrasprængning af en af vore minetunneler, hvorved vi mistede 9 mand. Vores artilleri kunne ikke svare igen på grund af den befalede rationering af ammunition. Denne mangel på artilleristøtte gjorde sig i det hele taget ubehageligt mærkbar. Ild fra indbyggede minekastere og geværgranatgrupper skulle afhjælpe, og gjorde det også. Det medførte imidlertid altid en heftig fjendtlig artilleribeskydning af stillingerne. At dette var generende skyldtes ikke så meget tabene - de var ringe på grund af de gode dækninger, men mere det arbejdet, det medførte med genopbygning af de ødelagte gravvægge.

Regimentets minekasterenhed havde under disse kampe haft en udmærket virkning. Den 16. august kom den ved et gunstigt tilfælde også til at spille rollen som opklaringsorgan. En mine traf midt i et sappehoved, der havde været mål for skydningen, og slyngede ved eksplosionen en kepi over i vores grav, hvorigennem man for første gang kunne konstatere, at en kolonial-division var rykket ind foran os.

September bragte igen tørt vejr, der kun mod slutningen af måneden bragte enkelte regndage. Den 24. september var der på en skovbakke nord for St. Benoit afholdt kejserparade. Vores regiment sendte hertil Major Geiseler, Hauptmann Martini, 4 kompagniførere, 8 officerer og et sammensat kompagni på 180 mand. Kejseren uddelte personligt Jernkorset til to mand fra hver af brigadens regimenter, og udtalte til divisionskommandøren sin anerkendelse af divisionens indsats. Til erindring om denne dag udleverede Generalleutnant Wagner til regimentet yderligere 6 Priesterwald Medaillen og 3 Priestewald ure.

I de sidste dage af september blev der i regimentets afsnit færdiggjort flere maskingevær- og observationsposter i beton. I lejrene skred bygningen af varmere hytter til vinteren og sprængstykke sikre dækninger og gange i tilfælde af beskydning roligt fremad. Vejen fra Schlucht-Lager var udbedret og fra Grolmann-Lager til vejen Fey-Norroy var sikret med rundholter.

Til slør for den store offensiv ved Arras og i Champagne rettede fjenden i tredje uge af september en meget kraftig og vedvarende artilleriild mod de tyske stillinger mellem Maas og Mosel. Mærkværdig nok undgik afsnittet for vores division denne beskydning, og forblev her indenfor de normale rammer.

I begyndelsen af oktober ankom til regimentet jernovne og 2.000 uldtæpper. I Grolmann-Lager blev der lavet et bageri, i Souleuvre-Lager en bade- og aflusningsanstalt. Den 18. oktober ankom gasmasker, i første omgang 415 stk. til regimentet; dengang anede man endnu ikke, at maskerne snart skulle blive en uundværlig udrustningsgenstand.

Som tidligere fortsatte vores patruljeaktivitet i ingenmandsland at være omfattende og i den grad skarp, at franskmændene kun meget sjældent vovede sig ud af sine grave på opklaring. Divisionens krigs dagbog bringer også talrig anerkendelse for tapre hændelser.

Divisions-dagsbefaling 22. oktober omtaler at Unteroffizier Kröppe 10/60 for sine præstationer under patruljer fra den 14. oktober, har fået tildelt Jernkorset II. Klasse, og at Sergeant Wiesmann og Musketier Courth og Spelz 10/60 har fået tildelt Priesterwald-Medalje. Allerede den følgende dag bliver den tapre Sergeant Wiesmann ¹⁾ igen nævnt i divisionens dagsbefaling. Det hedder heri:

Hr. Øverstkommanderende for Armee Abteilung Strantz har tildelt Sergeant Wiesmann 10/60 Jernkorsets I. Klasse. Unteroffizier Lussy samt Musketier Spelz, Courth og Bleekmann 10/60 tildeles Jernkorsets II. Klasse.

Disse kun som eksempler på den lange række af forbilledlige præstationer.

Maschinengewehr-Abteilung Diedenhofen, underlagt regimentet, blev den 28. oktober opløst og overtaget af Maschinengewehr-Kompanie 60, men allerede den 11. november igen trukket væk, men efterladende sig 4 MG og 57 mand ved kompagniet.

Mellem den 6. og 9. november blev regimentet ombevæbnet. De afgav igen de gamle Model 88 geværer, som de i marts havde modtaget med stor mistro, og fik deres fortrolige og velprøvede Model 98 tilbage.

Om forholdene i beredskab- (Grolmann-) og hvile- (Souleuvre) lejrene giver Leutnant d.L. rust følgende anskuelige skildring:

Da vi ankom var der nu nogle få, små og fugtige dækninger, uden lys og varme. I sommeren gik det stadig, da der kun behøvedes en teltflage over os. De daglige hårde kampe, der ikke kun krævede alt mandskab til forsvar, men også til vedligeholdelse af vores stillinger, gav os ikke tid til en udbygning af de bagved liggende skovlejre, og til arbejde på vores bekvemmelighed. Da vi imidlertid havde givet franskmændene en behørig huskeseddel, og havde kastet han et dygtigt stykke tilbage, gav det os en smule mere ro. Det betød imidlertid ikke mere tid til hvil, men dog mere tid til at udbygge vore lejre. Og det gjorde vi grundigt.

Hvem, der i dag går en tur gennem skovlejrene, vil forbavses. Der er anlagt rigtige kaserner, ganske vist ikke imponerende bygninger som derhjemme, men alle dybt nede i jorden så de højtsiddende vinduer lige netop rager op. Går vi indenfor, møder vi et rigtigt kasernebillede: køjer med halmsække, ikke overmåde brede, men dog med tilstrækkelig plads til søvn, borde, bænke, geværreoler, tornysterknager, ovne, så endda elektrisk lys. Megen plads et sådan sted, er der ikke; men 24 mand kan her finde en varm og tør underbringelse, og hver har sin plads til at sidde og til at sove. Vinduerne kan lukkes op for at lufte ud.

På en stendæmning går vi tørskoet videre til fods, selvom jorden er gennemblødt efter den megen regn. Hvorfor står en sådan hoben soldater samlet? En opslagstavle! Foruden de nyeste dagsberetninger er her de skønneste billeder fra dagen, ugerne, verden, og illustrerede blade m.v. og besøges gerne af vore soldater.

Vi går videre. Luften af ærter og flæsk når vore næser. Aha! Et køkken. Der er ikke mange at se, for en stejl trappe fører ind i bjerget. Og her har vi et rigtigt soldaterkøkken foran os. I mægtige kedler, indmurede, men også fritstående, simre en kraftig, velsmagende middagsmad. Ved siden af i andre koges vand, forberedelserne til kaffe. Men hvordan kommer den nødvendige vand herop i bjerget? Å jo, vores feltgrå har bygget deres egen vandledning med det klareste kildevand, som mangen en by ville misunde dem. I hjørnet står en mægtig vask, men jeg kan ikke se nogen spande til spildevandet. Endnu mens jeg drejer hovedet for at finde ud af, hvor spildevandet bliver af, løfter køkken-underofficeren et dæksel på siden af vasken, og en dyb revne i klippen glaner mig i møde. Den kunne stadig rumme millioner af liter vand, hvis overhovedet hullet kunne fyldes. Praktisk. Hele tiden praktisk! Men hvorfor køkken, vi havde da mobile feltkøkkener? Jo, det har vi da, men de koster mange penge, og den tyske hærforvaltning spare, hvor de kan. Under stillingskrig kommer kedler til sin rette, og vi skåner derfor feltkøkkenerne.

¹⁾ Var ved mobiliseringen Gefreiter ved 10. Kompanie

På en sti af faskiner går det højere op i skoven. Der hersker dyb stilhed heroppe. Franskmandene holder sig i dag påfaldende rolig. Kun af og til når lyden af et skud i det fjerne frem til os. Vi er helt festligt til mode, men så bliver vi stille som vi i skoven støder på gravhøje og trækors. Regimentets kirkegård! Her hviler vores brave og tapre helte fra de hårde kampe. Alle grave er flot smykket og viser os, at vores feltgrå ikke har glemt deres døde kammerater. Derfor finder vi værdige gravmæler. Midt på kirkegården står regimentets mindesmærke med navne på de her hvilende. Det anlægget forsøger at beholde karakter af en skovkirkegård så god som pladsen tillod.

Vi forlader de dødes rige og når tilbage til lejren. En større dækning falder os i øjnene. Vi træder indenfor og finder den tæt besat af mandskab, der læser aviser, tidsskrifter, bøger, skriver breve, spiller skak, dam, domino. En læsestue, indrettet af regimentet som underholdning af mandskabet i deres fritid, og bøger, aviser og spil viser, at den benyttes flittigt.

Lidt længere oppe end officerskasinoet ser vi en større dækning, hvor på lang afstand et rødt kors på hvid bund markerer den som en sanitetsdækning. Den herrer doktor er netop i gang med at vaccinere. At der også ellers sundhedsmæssig passes på vore feltgrå beviser, at der tæt ved er oprettet et vaskeri. Med højt opsmøgede ærmer er vaskekarlene i gang med arbejdet, trods vinterluften i det fri, selvom de også indvendig har plads nok. »Der inde kommer man til at svede«, er der en der sige, for her står de store kedler, hvor vasketøjet koges inden de kommer til bearbejdning. Det færdige vasketøj kommer i tørrerum, en luftig konstruktion ved siden af, hvorfra der strømmer en varm duft. Midt i rummet stor nemlig en tørreovn. Det er ikke noget let arbejde, for daglig skal der vaskes omkring 400 skjorter eller underbukser.

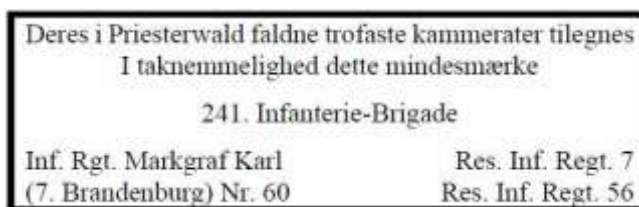
Efter en halv times gåtur når vi frem til hvilelejren. Også her er alt fortræffeligt indrettet. Et nyt ord er opfundet i denne krig - »Lusseleum«. Efter at aflusningsanstalten var færdig blev alle soldater afluset hver niende dag, dvs. tøjet, mens samtidig folkene fik et forfriskende bad i badeanstalten ved siden af. At der også blev sørget for folkenes religiøse tilhørsforhold viser, at der i en lade på en nærliggende gård var indrettet et kapel, hvor over 400 personer kunne finde plads. Alteret var også et produkt af vore flittige feltgrås hænder.

November vejret med blandet sne og regn, fik igen skyttegravene til at skride sammen og forårsagede et omfattende arbejde.

Til alle sjæles dag den 21. november blev der på bakken lige nord for Vilcey opsat et mindesmærke for de faldne fra 241. Infanterie-Brigade. Tegnet af Oberleutnant d.R. Wortmann og udført af Gefreiter Schrader fra vores MG-Kompagni, var det er værdigt og samtidig et fornuftigt mindesmærke for de tre Priesterwald regimenter under de hårde kampe.

Leutnant d.L. Rust beskriver mindesmærket på denne måde:

Næsten for foden af bjerget fører seks brede trin op til en større platform, med en flere meter høj sokkel af Vogeser-sandsten. På soklen ligger en stor stenløve, som vender sine åbne kæber mod fjenden i voldsomt forsvar. På soklen er der indfattet marmorplader, hvorpå der på den forreste står:

På den bageste tavle var nedenstående bønneskrift indgraveret:

Mindesmærke for 60'erne i Priesterwald

Die Jahre wandeln, die Stunde fliegt,
 Geschlechter der Menschen kommen und gehn,
 Wo einer von Jenen begraben liegt,
 Du deutscher von heute, da bliebe stehn.
 Da lüfte den Hut und führ an der Hand
 Deinen Sohn, und heiße ihn beugen sich
 Und sprich zu ihm: »Für Dein Vaterland
 Ließ jener sein Leben, er starb für Dich!

Den højtidelige afsløring blev foretaget kl. 11 af brigadekommandøren i overværelse af divisions kommandør og repræsentanter for enhederne. Generalmajor v. Eberhardt holdt indvielsestalen, mens kanontorden fra den nærliggende kampfront dannede festmusikken.

Efter højtideligheden for de faldne kammerater, udmærkede divisionskommandøren sine infanteriregimenter derigennem, at han tildelte de for den sidste tid fortjente Jernkors – til vores regiment 50.

Som resultat af de franske minesprængninger den 15. og 22. november var der opstået en underjordisk forbindelse mellem vores og den fjendtlige tunnel, som naturligvis straks blev barrikaderet.

Den 29. november blev der af divisionen stillet fører og det personel, der kunne undværes af Feldscheinwerfer-Zug = felt-lyskaster-delning, til rådighed for regimentet som pionerer, da dette i dens afsnit havde langt de vanskeligste forhold. I forbindelse med minekrigen måtte der ved regimentet til stadighed være et fuld pionerkompagni indsat, der desuden fra regimentet var forstærket med 50 minearbejdere. Der manglede derfor faguddannet personel til afstivning af siderne på skyttegravene, et arbejde, der ved regimentet aldrig blev færdig, da jorden i dets afsnit var særlig løs, og fordi kamp- og løbegrave ved regimentet var et særligt yndet mål for det fjendtlige artilleri. Flertallet af divisionens indsatte minekastere var jo placeret i regimentets afsnit. Denne henvisning burde være tilstrækkelig til at gøre det klart, at den forholdsmæssige ro siden det store angreb i juli, var et relativt begreb, og at kampen på liv og død aldrig ophørte. Beretninger om de daglige kampaktiviteter fremgår, om end ikke alle, af krigsdagbøgerne, og er på den måde fastholdt. I regimentshistorien kan de desværre ikke optegnes, for de hele tiden gentagne begivenheder på læseren vil virke lige så sløvende, som de havde virket på vore kæmpende enheder.

Den 1. december ankom 250, dårligt uddannede personerstatninger, der straks blev overdraget til Feltrkrutdepotet i Sebastopol. Efter en kort periode med frost i slutningen af november fulgte 12 dages silende regn, så gravsiderne endnu engang styrtede sammen over en strækning på 100 meter. Tunneler løb fulde og i de lavest liggende grave stod vande til hofterne. Det krævede indsats af alle kræfter at holde gravene i forsvarsmæssig tilstand. En lille skadefro opstod dog herved; de fjendtlige grave lå dybere, og måtte derfor lide endnu mere under oversvømmelserne. Måske derfor tav i disse dage også de franske minekastere næsten fuldstændig. Derimod var det fjendtlige artilleri desto mere livlig og vanskeliggjorde retableringsarbejderne. Udenfor vejene forvandlede terrænet til et morads, så heller ikke opholdet i lejrene gav megen rekreation. Alligevel forblev sundhedstilstanden og humøret godt.

Den 13. december begyndte det at fryse, men igen fra den 20. regnede det konstant. III. Bataillon holdt allerede den 22. december julefest i Souleuvre-Lager, da den tidligt om morgenen den 24. december skulle rykke i stilling. II. og I. Bataillon fejrede den 24. henholdsvis den 25. december, førstnævnte i Grolmann-, sidstnævnte i Souleuvre-Lager.

Året 1916 begyndte skidt. Måneden januar forløb under de samme dårlige vejrforhold som december, så alle arbejds kræfter fortsat måtte sættes ind for at blive herrer over de store skader, det våde vejr i kombination med den fjendtlige beskydning af stillingerne dagligt forårsagede. Den 2. januar 1916 blev af brigaden formeret en arbejdsbataljon under Hauptmann Schlenzka (IR 60) til anlæggelsen af en 2. stilling. Bataljonen blev underbragt i den gamle Bergmanns-Lager, og regimentet afgav 100 mand hertil. Bataljonen havde i råform etableret 2. stilling mod slutningen af måneden. Stillingen på 800 – 1.000 meter bag den første og bestod som denne af en 1. og 2. linje, dvs. af to ikke så langt fra hinanden liggende, forsvarsdygtige grave.

Artilleriets og minekasternes aktiviteter øgedes i løbet af januar. Især på dagene 5., 12., 17., 19. og 27 januar var beskydningen af vore stillinger omfattende. Den 19. januar blev 1. Deling af 2. Kompanie ramt af mange gasforgiftninger da en mine eksploderede i indgangen til dens dækning. Delingen måtte midlertidigt trækkes ud af fronten.

I midten af januar blev major Geiseler forsat som kommandør for Reserve-Infanterie-Regiment 53, mens Oberleutnant Buchrucker overgik som observatør ved flyverne.

For at fremme udbygningen af stillingen blev der på ordre fra division i første halvdel af februar indsat øgede kræfter, hvilket medførte at der heller ikke i hvilelejren kunne blive tale om rekreation. Vejret klarede op den 6. februar og tre dage senere satte det ind med frost og snevejr.

Den 8. februar lykkedes I. Bataillon i Grolmann-Lager at nedskyde et fransk fly med det maskingevær, der fra MG-Kompanie 60 var opstillet til luftværn. Da det var en usædvanlig hændelse, bringer regimentets krigsdagbog herom en udførlig beretning:

Den franske flyvemaskine var fløjet over Mosel og første gang ved Vedières blevet beskudt. Om det herunder allerede var blevet ramt, eller de to franskmænds vovemod ikke umiddelbart fik dem til at vende om, er vanskeligt at sige. Under alle omstændigheder blev det over vore linjer, og nærmede sig mere og mere vores beredskabslejr. Påfaldende var den lave højde, hvori den svævede. Det franske kendemærke, den blå-hvid-røde cirkel på vingerne kunne tydeligt ses med det blotte øje. Maskingeværet greb ind som det første. Så tog vagten den farlige observatør under ild. Snart var hele lejren alarmeret. Forgæves råbte posten sit »Flyverskjul!« Ophidselsen havde ramt alle. Hvem, der havde et gevær indenfor rækkevidde, skød, og snart knaldede skytteilden som under den heftigste træfning. Langsomt svævede den frem over vore hoveder. Som et jaget dyr, fuld af fortvivlet dødsangst, flygtede det for den nådesløse jægere. Han forsøgte på en gang at vinde højde og vende tilbage til sine egne, der fra den anden side fulgte den ulige kamp. Kontrollen syntes at svigte. Men endnu klarede han sig. Den var allerede nået enden på lejren. Ophidselsen havde nået sit højdepunkt. Skulle det lykkes ham at slippe væk? Så dukkede pludseligt en lille stikflamme uheldsvarslenende op fra maskinen. En sekundlang pause. En anden, større flamme, fulgte. En rysten gik gennem maskinen; den drejede og styrtede nedad. I glideflugten nedad slipper flyvemaskinen lige over den bakke, hvorpå naboregimentet ligger. Som vi når nedstyrtningsstedet er der kun en brandtomt. Også de to besætningsmedlemmer brænder. Det var et grusomt billede. Glæden over nedkæmpelse af en fjende blandes med medlidenhed med de tapre flyvere, som havde måttet betale deres dristighed med døden.

Brigadens dagbog bedømmer, at æren for nedskydningen burde tilfalde Maschinengewehr-Kompanie 60, da deres MG i Grolmann-Lager havde afgivet ikke mindre end 1.000 skud mod den flyvende fjende i blot 400 meters højde. Divisionskommandøren afgjorde, at Infanterie-Regiment 60 skulle modtage propellen som sejrstrofæ.

Den 20. februar 1916 tilgik til regimentet Maschinengewehr-Scharfschützen-Trupp 20 med en styrke på 1 officer, 75 underofficerer og mænd og 3 maskingeværer.

5. Armees store Verdun-offensiv begyndte den 21. februar. For at forhindre fjenden i at frigøre enheder til Verdun, iværksatte vores artilleri fra samme dag en livlig beskydning af de fjendtlige stillinger. Franskmændene svarede i starten kun svagt igen, men fra den 27. februar steg hans artilleriaktivitet betydelig.

Den følgende dag kom der fra division ordre til, at regimentet ikke længere måtte afløse, da det skulle trækkes ud. Alle anede naturligvis med det samme: Verdun. Den sidste stillingsbataljon i Priesterwald var II./60. Den kom 28. februar endnu engang under en usædvanlig voldsom artilleriild, hvorunder Leutnant d.R. Pæge faldt. Natten til 1. marts fulgte så afløsningen gennem I. Bataillon Infanterie-Regiment 370.

Allerede samme dag blev III. Bataillon indladet i Onville og kørte kl. 12 til Woippy, nord for Metz, hvortil den ankom kl. 19. Den 2. marts fulgte I. Bataillon kl. 0510 fra Onville, regimentsstab med MG-Kompanie og MG-Ss.trupp kl. 10 fra Ars og endeligt II. Bataillon kl. 13 ligeledes fra Ars.

Tiden i Priesterwald var forbi. Regimentet havde mellem den 9. juli 1915 og 29. februar 1916 haft tab på 8 officerer og 426 underofficerer og mænd, hvoraf 4 officerer og 87 underofficerer og mænd var faldet. Gennemsnitlig var altså i den rolige stillingstid være månedlige tab på 1 officer og 53 underofficerer og mænd.

For hele perioden i Priesterwald – 1. maj 1915 til 29. februar 1916 havde tabene været: 53 officerer og 2.182 underofficerer og mænd, hvoraf 15 og omkring 500 var døde, hvilket svarer til $\frac{2}{3}$ af regimentets organisatoriske styrke.

Hauptmann Klett giver tiden i Priesterwald følgende efterskrift:

Da 121. Infanterie-Division i slutningen af februar 1916 efter 10 måneders uafbrudt indsats blev afløst, kunne den med tilfredshed kikke tilbage på deres tid i Priesterwald. Fra den efter hårde kampe dårligt eksisterende overtagne stilling, havde den i kamp og i arbejde skabt et mønsterafsnit. Den havde kastet fjenden ned fra højderne ved Croix des Carmes, og havde derigennem sikret den taktiske overlegenhed i afsnittet. På baggrund af erfaringer fra Champagne-slaget var der udvalgt og skabt tre stillingssystemer med støttepunkter, tværstillinger, stærke hindringer, tunneler, betonstøbte stillinger til MG, minekastere og observation, og et vidtforgrenet telefonsystem. I de bageste områder var landsbyer og gårde indrettet til forsvar. Faste veje med en samlet længde på 20 kilometer førte frem til stillingerne og sluttede i gode faskine belagte stier. Der var etableret vandforsyning til de forreste grave via rørledninger og pumper. Hvert regiment havde etableret hvile- og beredskabslejre, dels af skudsikre dækninger, dels af rummelige blokhuse med tilhørende tunneldækninger. Ved hver hvilelejr var der etableret en øvelsesplads med et gravsystem, der gengav virkeligheden i

stillingen. En samling af moderne tyske og franske nærkampmidler var oprettet. For sundhed, bekvemmelighed og rekreation var der sørget for aflusningsanstalt, vaskeri, barber- og læsestuer. Gudstjenester fandt ved godt vejr sted i skoven, men i kulde og regn i en til kirke forvandlet lade i Souleuvre-Ferme. I Ancy på Mosel havde divisionen oprettet et rekreativshjem, der kunne optage 100 personer.

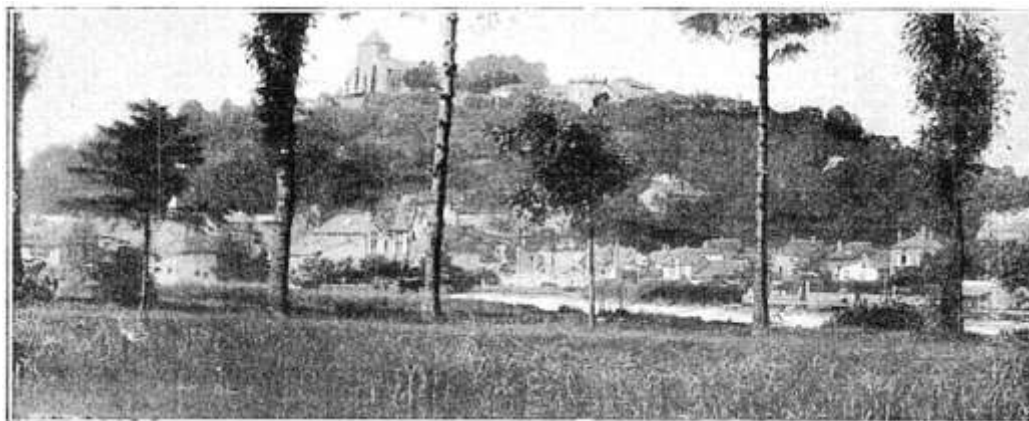
Til slut et digt, skrevet af Leutnant d.L. Rust:

Dunkle Wolken, Geschütze dröhnen,
Krachen und Ächzen, die Bäume stöhnen,
Es fallen die Helden, Schlachtlärm schallt –
Stätte des Grauens, Priesterwald.

Bäume zersplittern, donnernd sie fallen,
Herzen erzittern, Wehrufe schallen,
So mancher 60'er still schon und kalt –
Stätte des Todes, Priesterwald

Nieder Hügel, ein Kreuzlein schlicht,
Kind, erwarte den Vater nicht,
Gattin, Mutter, das Glück brach bald –
Stätte der Trauer, Priesterwald.

Sechziger Stehen, Gewehr in der Faust,
Todesbereit, wo des Grauen haust,
Brechen des Feindes Mut und Gewalt –
Stätte des Ruhmes, Priesterwald.

Slaget ved Verdun

(Skitse 9)

Efter ankomst til Woippy og Maizières den 1. og 2. marts blev regimentet underbragt på begge sider af Mosel mellem Metz og Diedenhofen (Thionville): II. Bataillon i Ruy, Arganzy, Oigy og Malroy, III. Bataillon i Ladonchamps og Maxe med resten i Maizières. Efter en hviledag begyndte uddannelsen. Natten til den 4. marts fandt et fjendtligt flyangreb sted mod Maizières uden at der opstod tab.

I løbet af 5. marts blev regimentet endnu engang indladet og transporteret til Landres over Conflans og Audun-le-Roman, hvorfra den kom i kvarter i Mercy-le-Haut (regimentsstab, I. Bataillon og MG-Kompanie), Murville (II. Bataillon), Higny (III. Bataillon) og Mont (MG-Ss.Trupp), hvor uddannelsen fortsattes frem til den 9. marts. Divisionen var nu reserve for V. Reserve-Korps.

Kvartererne i de delvist sønderskudte landsbyer var helt utilstrækkelige. Med det fugtigkolde vejr fra 6. marts, der skiftevis bragte sne og regn, kunne hverken mand eller hest finde den nødvendige hvile, underbragt i lader uden halm. En regimentsøvelse den 8. marts samlede bataljonerne ved Mercy-le-Haut.

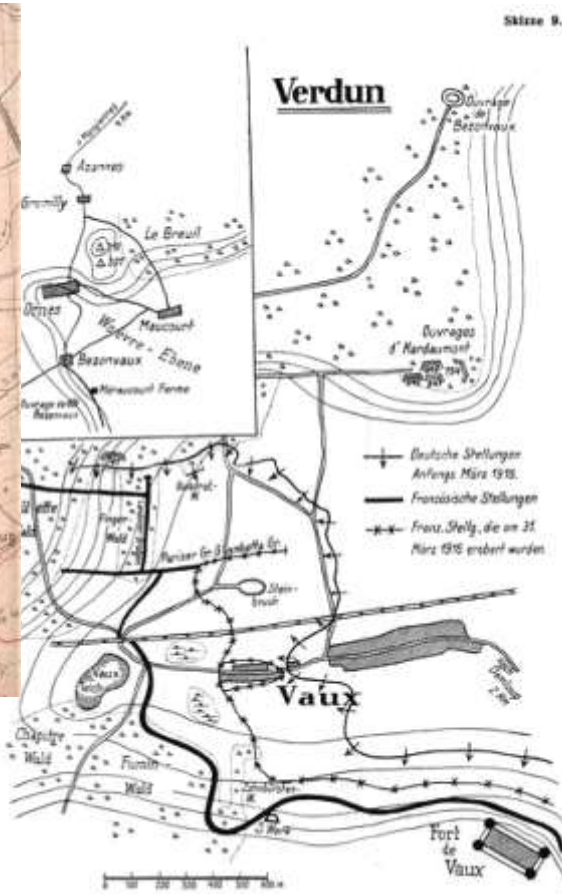
Slaget ved Verdun havde i starten bragt succes til 5. Armee. Den 25. februar var Fort Douaumont, det stærke ankerpunkt på nordøst fronten, den 27. februar linjen Campneuville – Louvemont nået, mens den tyske linje på Moëuvre-sletten mellem Ornes og Combres strakte sig tæt frem mod Maashøjderne. Her var angrebet imidlertid gået i stå, da det blev flankeret fra den vestlige side af Meuse. 5. Armee overkommando havde derfor standset offensiven øst for Meuse og iværksatte den 6. marts et angreb på den vestlige side af floden.

V. Reservekorps, som vores 121 Infanterie-Division var underlagt, skulle nu i forbindelse med XV. Armeekorps, angribe den franske stilling ved Fort Vaux og vest herfor lige så snart der på den vestlige Meusebred var opnået en tilstrækkelig resultat.

Efter at der om formiddagen den 9. marts var ekserceret, blev vores regiment ved middagstid alarmeret og marcherede som korpsreserve sammen med Pionier-Kompanie 241, feltlyskaster-delningen og sanitetskompagniet til Billy-sous-Mangiennes. Hertil ankom den først kl. 23 da vejene på grund af det vedvarende sne og regnvejr befandt sig i en trøstesløs tilstand. Folk, der var tilstede, fastholder, at de end ikke i hverken Rusland eller Serbien havde fundet i den grad ødelagte veje. Underbringelsen i den sønderskudte Billy og i den forsømte og luseplagede Jäger-Lager øst for Haut Fourneau (I. Bataillon)I var meget dårlige. Lejrhalv manglede. De friske enheder led herunder.

Denne dags aften udsendte 5. Armee befaling til V. Reservekorps: »6. Infanterie-Division fra III. Armeekorps og 9. Reserve-Division fra V. Reservekorps står i kampene om Fort Vaux i en generel linje vinbjerger nord Damloup – landsby Vaux – dam Vaux. Dette angreb gennemføres«. Til dette formål befalede V. Reservekorps vores 121. Infanterie-Division til at afløse 6. Infanterie-Division.

Til løsning af denne ordre marcherede vores regiment den 10. marts kl. 1330 i sne og regn i førte omgang til Højde 307 sydøst for Gremilly. Herfra rykkede I. Bataillon kl. 1900 over Ornes og Bezonvaux ind i stillingen. Under dette kom den under artilleri i udkanten af sidstnævnte landsby, der ligeledes lå over selve stillingen. Alligevel lykkedes det inden kl. 0100 at overtage linjen fra Infanterie-Regiment 64 på højre fløj af divisionen. Højre fløj af I. Bataillon lå nu omkring 300 meter øst for det gamle franske Batteri 741, mens den venstre fulgte

banedæmningen nord for landsbyen Vaux. Til højre var der forbindelse til I/Leibgrenadier-Regiment 8, til venstre til Reserve-Infanterie-Regiment 7. Bataljonnens kommandocentral var placeret i Værk 647 i Ouvrage d'Haradaumont.

De øvrige dele af regimentet bivouakerede i den sumpede Breuil-skov og rykkede den 11. marts frem. Som regimentets kommandostation valgte man Ouvrage de Bezonvaux, hvor også II. Bataillon lå som reserve. III. Bataillon gik i beredskab i det gamle værk Ouvrage d'Harbaumont i jordhuller og lerhytter, så altså kommandostationer for beredskab og stillingsbataljon lå samme sted. Af maskingeværer gik 6 til stillingskompagnerne og 2 til reserven, mens de sidste 4 blev ved køretøjerne bag Højde 307/310 en km nordøst for Ornes. Der lå hele tiden en kraftig fjendtlig artilleri over stillinger og de bagved liggende områder. På grund af flere fuldræffere mistede 11. Kompanie 22 mand.

Den 12. marts kl. 10 overtog Generalleutnant Wagner kommandoen over 121 Infanterie-Division afsnit. II. Bataillon påbegyndte denne dag en løbegrav fra Ouvrage de Bezonvaux til Ouvrage d'Harbaumont. 9. Kompanie fik bragt 64 sårede tilbage, som de fandt i Værk 646.

Efter at fjenden som resultat af tabet af Fort Douaumont, var gået tilbage fra Woivre-sletten, var den tyske fremrykning nået fra højderne ved 307/310 til kanten af Meusehøjderne ved Fort Vaux. Da fortet imidlertid beherskede terrænet i en stor omkreds, var vores overtagne stillinger taktisk en stor ulempe. Alle bagudgående forbindelser lå i direkte fjendtlig ild, etablering af løbegrave var i de lavtliggende områder ikke muligt på grund af de mange sumpede områder, levnedsmidler og vand kunne derfor kun bringes frem under betydelige blodige ofre. Stillingen selv bestod af usammenhængende skyttehuller, uden løbegrave til beredskabet, der kun havde en meget mangelfuld beskyttelse i de gamle franske anlæg, og kontinuerlig var udsat for den kraftige fjendtlige artilleriild. Fremskaffelsen af materiel til lejre og stillingsbyggeri stødte ligeledes på de største vanskeligheder. På trods af divisionens hensynsløse indsættelse af kolonner, lykkedes det på grund af de forfærdende transportforhold, ikke at bringe tilstrækkelig materiel frem til Bezonvaux. Og herfra måtte alt, også den tunge ammunition til minekasterne, bæres frem på ryggen af vore musketerer.

Brigadens dagbog bemærker, at opfyldelsen af de højere staves befalinger, på grund af disse yderst ugunstige forhold, kun kunne opfyldes omkring 20 %.

Stillingen selv var taktisk meget ugunstig. Skudfelterne foran fronten nåede kun det nærmeste område. Derimod lå hele området nord for landsbyen Vaux under kraftig maskingevær krydsild fra Caillette skoven på den ene side, og fra Fort Vaux, Fumin og Chapitre skoven på den anden. En præcis opklaring af de fjendtlige stillin-

ger og flankeringsanlæg havde ikke kunnet gennemføres, og derfor var 6. Infanterie-Divisions angrebsforsøg mod den franske linje Stenbrud – Fingerwald, brudt sammen under maskingeværernes krydsild.

Formiddagen den 13. marts forløb relativt rolig. Kl. 1500 startede en heftig artilleriild mod stillingerne og beredskabslejrene. Ved Ouvrage de Bezonvaux blev der indrettet en signalstation, en pionerpark og et depot med 6.000 nødrationer [”Eisener Portionen”].

Med det gode vejr den 14. marts lå kraftig middeltung og tung artilleriild hele dagen over stillinger og lejre. Løbegraven fra Bezonvaux til Ouvrage d’Hardaumont gør gode fremskridt.

Natten til den 15. marts rykkede III. Bataillon i stilling, I. i reservestilling og II. i beredskab.

Så godt som det lod sig gøre under den fortsatte kraftige fjendtlige artilleriild, blev forberedelserne fortsat til det af divisionens planlagte stor angreb. Vores regiment havde i den forbindelse fået tildelt erobring af Gambetta-graven og stenbruddet nord for Vaux. Foruden de allerede seks MG i stillingen, trak regimentet yderligere fire frem. Ved en fuldtræffer i en dækning ved Beredskabsbataljonen blev 3 mand fra 6. Kompanie dræbt. Reservebataljonen (I/60) havde foruden arbejdet på gravning af løbegraven, også det meget anstrengende arbejde med de natlige materieltransporter til fronten.

Da stormen den 17. marts skulle gennemføres af II. Bataillon, afløste denne 16. marts kl. 0400 III. Bataillon med undtagelse af 12. Kompanie, der forblev i stillingen. I. Bataillon kom i beredskab og III. Bataillon (minus 12/60) i reserve i Ouvrage de Bezonvaux. Artilleriilden fortsatte dagen igennem med uformindsket styrke. Om eftermiddagen dukkede et fjendtligt fly op under det lavthængende skydække ved Højde 307/310. Åbenbart på grund af opklaringen beskød fjenden fra kl. 1830 et ammunitionsdepot bag bakkerne, der med det samme kom i brand. Det ene efter det andet af de oplagte stabler af ammunition blev antændt; eksplosionerne varede til langt ind i natten og ødelagde telefonforbindelserne i en stor omkreds.

Planen for angrebet var følgende:

Stormenhed: 6/60, 7/60 og 1 deling pionerer

Mål: 6/60 storm fra jernbanedæmningen ved Vaux mod stenbruddet fra sydøst, mens Reserve-Infanterie-Regiment 7 syd for banen angreb den vestlige halvdel af landsbyen Vaux.

7/60 angreb i tilslutning til 6/60 skyttegraven nord for stenbruddet.

Organisation af stormbølger:

1. bølge: 1½ deling infanteri, 1 gruppe pionerer

2. bølge: ¾ deling infanteri og 1½ gruppe pionere, to maskingeværer

3. bølge: ¾ deling infanteri og 1 gruppe pionerer

8/60 med to MG besatte udgangsstillingen og etablerer øjeblikkeligt forbindelsesgrav.

12/60 forbliver i den ikke deltagende højre fløj af afsnittet.

5/60 og 3/60, samt resten af Pioner-kompagniet holder sig i alarmberedskab i beredskabslejren.

Den 17. marts på det befalede minut, kl. 0120, stormede angrebskompanierne frem med 50 meters afstand mellem de enkelte stormbølger. Der var klart måneskin; enhver støj blev omhyggeligt undgået. Det lykkedes derfor 7. Kompanie overraskende at trænge ind i Gambetta-graven og kaste franskmændene ud. Ved stenbruddet opdagede fjenden faren rettidigt og opsendte signalraketter. Disse signaler udløste øjeblikkeligt heftig maskingeværild fra retning af Zahnbürsten-wald; samtidig åbnede maskingeværerne i stenbruddet ild. Inden 6. Kompanie kunne nå dens mål, kom den ind i krydsild fra maskingeværerne og tvunget til at søge dækning. Den havde lidt så store tab, at kompagniføreren, Leutnant Schmidt følte sig tvunget til at gå tilbage. Af Gambetta-graven blev omkring 100 meter indtaget og forbundet til stillingen med en sappe. Blandt ofrene for angrebet befandt sig de for det meste hårdt sårede Leutnants Greverath (fører for 7. Kompanie), Behnecke (7/60), Fischer (8/60) og Ritsche. Angrebet havde samlet kostet regimentet: 5 officerer og 95 underofficerer og mænd, hvoraf 22 var faldet og 23 savnet.

Det mislykkede angreb på stenbruddet skulle gentages den 18. marts. Derfor blev der i de tidlige morgentimer gennemført en rokering af regimentet. Hauptmann Graese fik kommandoen over den styrke, der var gjort klar i III. Bataillon stilling: 5. og 8. Kompanie, ¾ Pionier-Kompanie 260 og 10 maskingeværer. En dispositionsenhed under Major Wagner bestod af II/60 (minus 5. og 8. Kompanie), 12/60, 1 deling pionerer og 4 maskingeværer. Major Wagner havde kort forinden overtaget kommandoen over regimentet. I. Bataillon i Ouvrage de Bezonvaux stod til disposition for brigaden. Selve stormen skulle gennemføres af 10. og 11. Kompanie hver forstærket med en deling pionerer.

Kl. 1500 styrtede stormenhederne, igen i tre bølger, frem med 50 meters mellemrum: 10/60 mellem jernbane og Gambetta-grav, 11/60 i forlængelsen nord herfor. Sidstnævnte kompagni iværksatte lidt før de øvrige, da den under fremrykningen skulle lave et sving til venstre. Dette sving i det uoverskuelige terræn gik galt, da venstre fløj af 11. Kompanie ramte venstre fløj af 10. Kompanie. Da dertil kom, at de fjendtlige MG-stillinger ikke var

blevet ødelagt af vores artilleri, og fjenden tidligt havde erkendt angrebet, blev de fremstormende kompagnier mødt af en yderst massiv infanteri- og maskingeværild. Særligt generende var ilden i ryggen af 10. Kompanie, der kom fra den vestlige del af landsbyen Vaux. På grund af det fuldstændig udsigtsløse angreb, hvis hovedstyrke, overraskelsesmomentet, endegyldigt var gået tabt, befalede den hårdt sårede fører for 10. Kompanie tilbage-rykning til udgangsstillingen. Også de dele af 11. Kompanie, der havde nået den fjendtlige pigtråd, måtte falde tilbage, da hindringen var fuldt intakt. Dens fører, Leutnant Arnemann, blev ligeledes hårdt såret.

Da man imidlertid ville gennemtvinge et resultat, blev 10 og 11. Kompanie kl. 1730 igen sendt frem. Endnu engang døde angrebet i den kraftige fjendtlige ild fra flere sider, specielt fra bakkerne syd for landsbyen Vaux. Omkring 250 meter fra udgangsstillingen gik angrebet i stå. Som det blev mørkt, gled de tilbage til udgangsstillingen. De to kompagnier mistede herunder 3 officerer og 63 underofficerer og mænd.

Også angrebet til højre for vores regiment med dele af Infanterie-Regiment 106 fra 58. Infanterie-Division mislykkedes.

Grunden til de mislykkede forsøg den 18. marts lå tydelige. Efter at allerede forsøget om natten til 17. marts ikke havde opnået resultat, blev der ikke givet tilstrækkelig tid til omhyggelig forberedelse af et nyt angreb. Selvom de i nogle dage havde været tørvejr, var vejenes tilstand stadig meget dårlige, og de natlige transporter af materiel afstedkom stadig en overordentlig stor kraftanstrengelse for enhederne. Allerede inden indsættelsen var kompagnierne ikke længere i besiddelse af deres fulde styrke. Men helt specielt var stormudgangsstillingerne stadig i en helt utilstrækkelig tilstand. De tillod hverken en ordentlig organisering af de angribende enheder eller af reserven. Helt skæbnsvanger viste sig imidlertid, at vores eget tunge artilleri allerede 8 minutter før kl. 15 blev tavs, da fjendtlige fly viste sig over batterierne. Fjenden havde derfor rigelig tid til at genbesætte deres grave, og til fra første øjeblik at lægge vores stormende enheder under en koncentreret ild fra infanteri, maskingeværer og artilleri. Forsøget kl. 1730 mislykkedes af samme grund samme med, at de angribende enheder allerede var blevet svækket af det første forsøg. Ethvert forsøg på at sende forstærkninger frem gennem den fjendtlige spærreild viste sig umulig på grund af de manglende løbegrave, da der siden kl. 1500 lå en voldsom artilleriild over hele området fra den østlige udkant af Vaux over Ouvrages d'Hardaumont til Douaumont. Samtidig holdt det fjendtlige artilleri også alle bagved liggende forbindelser under ild.

Kl. 2330 indløb til 241. Infanterie-Brigade ordren til at indstille angrebene over hele linjen.

Natten til den 19. marts forholdt det franske artilleri sig rolig. Derfor kunne de dele af vores regiment, der var indsat i fronten, uden problemer afløses af to bataljoner fra Reserve-Infanterie-Regiment 56. Af regimentet blev I. Bataillon placeret i Schluchlager vest for Méraucourt Ferme, III. Bataillon ved Ouvrage de Bezonvaux som brigade-reserve, mens regimentsstab, II. Bataillon og maskingeværenheder bag Højde 207/310 som divisionsreserve.

Ledelsen af 5. Armee besluttede sig nu til at gennemføre et planmæssigt angreb ud fra grundprincipperne for fæstningskrig, og placerede derfor korpserne øst for Meuse – X. og V. Reservekorps – under en samlet fører: den hidtidige kommanderende general for XVI. Armeekorps, General v. Mudra, der udgik fra Pionervåbnet.

Den 21. marts tilbragte vores regiment i ro på trods af livlig fjendtlig artilleri og flyaktivitet. I. Bataillon blev trukket frem til skansning. På samme måde gik de følgende dage. Så begyndte forberedelserne til det nye angreb, der var fastsat til den 31. marts. Roen i løbet af dagen kunne ikke rigtig bringe afspænding, da den franske artilleriild, også af de bagved liggende områder og de fjendtlige fly, begrænsede den frie bevægelse, og de yderst mangelfulde underbringelse skadede sundhedstilstanden, især da der den 23. marts igen satte ind med regn og sne. Om natte var der imidlertid altid arbejde.

Divisionens afsnit blev i disse dage ny inddelt. I stedet for de hidtidige to, blev det ny delt i tre regimentsafsnit, der tilsvarende blev smallere.

Tidligt den 24. marts afløste vores II. Bataillon på højre fløjafsnit (Afsnit I) enheder af Reserve-Infanterie-Regiment 56. I forreste linje kom 5. og 8. Kompanie, 7. som beredskab i Værk 645 og 6. Kompanie som reserve i Ouvrage de Bezonvaux. Om aftenen den samme dag rykkede vores I. Bataillon ind i Afsnit III syd for Vaux, og kom under kommando af Reserve-Infanterie-Regiment 7. 2. Kompanie besatte forreste linje, stab og 1. Kompanie indrettede sig ved kirkegården i Vaux, mens 3. og 4./60 blev reserve for Reserve-Infanterie-Regiment 7. Artilleribeskydningen tvang kommandostation den 25. marts om aften til at forlægge til selve landsbyen og 1. Kompanie til en plads på skråningen syd for landsbyen.

III. Bataillon skansede med de bagud gående forbindelser i Afsnit I. Om natten gennemførte begge bataljoner ivrigt patruljer, hvorved der imidlertid ofte blev udløst spærreskydninger af den meget vagtsomme fjende. I øvrigt arbejde også franskmændene ivrigt på sine stillinger. Vejret fortsatte med at være koldt og regnfuldt.

Til et uddannelseskursus i maskingeværer blev af regimentet kommanderet 1 officer, 4 underofficerer og 30 mand.

Siden 26. marts 1916 skansede III. Bataillon ikke længere i regimentets afsnit I, men i Afsnit III på de bagud gående forbindelser, for det planlagte angreb 31. marts skulle kun gennemføres i Afsnit II og III.

Den 27. og 28. marts lå en særlig voldsom artilleri over Afsnit III, så gravene her delvis blev jævnet med jorden. Kompagnierne i forreste linje kunne derfor også kun forplejes nødtørftigt med konserves og sprittabletter. Blandt de hårdt sårede var Leutnants Dahlhoff og Alsbach.

Med den 30. marts bedredes vejret. Ganske vist var nætterne stadig kølige, men nedbøret holdt op. Denne dag blev vores I. Bataillon kl. 0400 afløst i Afsnit III og frigjort fra Reserve-Infanterie-Regiment 7. Med stab, 1. og 4. Kompanie marcherede den som divisions-reserve til Breuil-skoven, mens 2. og 3. Kompanie forlagde til Ouvrage d'Harbaumont som brigade-reserve. II. Bataillon i Afsnit I organiserede sig samtidig således, at 6. og 7. Kompanie lå fremme, 8. i beredskab og 5. Kompanie i Reserve. I Quadrat-skoven gravede den to sapper frem og udbyggede sappehovederne til maskingeværstillinger, der under et angreb kunne indsættes i flankerende skydning.

I mellemtiden havde den planmæssige skydning fra vores artilleri virket godt mod målområderne for angrebet, og stormenhederne fra Reserve-Infanterie-Regiment 56 og Reserve-Infanterie-Regiment 7 var godt indøvede. Derfor forløb angrebet den 31. marts helt efter plan. Begge regimenter iværksatte præcist kl. 1615 og fulgte tæt bag deres fremad lagte artilleriild. Derigennem lykkedes det den første linje med kun få tab at trænge ind i den fjendtlige grav. Den delvist endnu i dækningerne overraskede fjende overgav sig uden væsentlig modstand. Vores II. Bataillon lagde under angrebet flankerende ild mod Caillette- og Chapitre skovene, mens den ligeledes med håndgranater pressede besætningen i Londoner-Graben tilbage. To bayriske bjergkanoner, der var trukket frem i afsnittet, satte med stor træfsikkerhed fjendtlige maskingeværer ud af spillet. Alle øvrige dele af regimentet var i disse dage som divisions reserve placeret bag Højde 307/310 ved Ornes.

Den 1. og 2. april beskød fjenden uafbrudt stillingerne, specielt de nye erobrede. Mens Reserve-Infanterie-Regiment 7 den 2. april stormede den vestlige del af landsbyen Vaux, afviste vores II. Bataillon i Afsnit I kl. 1730 et kraftigt fjendtlige fremstød.

Den følgende dag ændredes organisationen af afsnittet. Sammen med III. Bataillon, 1. og 4. Kompanie og MG-enhederne overtog vores regimentsstab Afsnit III, og overtog her de resterende dele af Reserve-Infanterie-Regiment 7, mens II. Bataillon i førte omgang forblev i Afsnit I og I. Bataillon (uden 1. og 4. Kompanie) i Breuil-skoven som divisions reserve.

Natten til den 3. april afløste stab III. Bataillon staben ved I/Reserve-Infanterie-Regiment 7 i landsbyen Vaux og placerede 10. og 11. Kompanie som regimentsreserve på skråningen nord for Vaux. 9. og 12. Kompanie blev holdt tilbage i Ouvrage d'Harbaumont. Efter at II. Bataillon om aftenen den 3. april var afløst af en bataljon fra Reserve-Regiment 56, forlod den Afsnit I og kom i Ouvrage d'Harbaumont igen tilbage til regimentet.

Fordelingen af regimentets styrker var derfor fra den 4. april følgende:

II. og III. Reserve-Infanterie-regiment 7 under kommando af IR 60 i forreste linje af Afsnit III.

II/RIR 7 under kommando af stab III/60. 10. og 11./60 som reserve i den østlige udkant af Vaux.

II/60, 1. og 4/60, 9. og 12/60 i Ouvrage d'Harbaumont

Stab I/60, 2. og 3/60 i Breuil-skoven

Maskingevær-Kompanie med 8 våben i stilling.

I de følgende nætter blev der af patruljer fra III. Bataillon indgående opklaret mod de fjendtlige stillinger i Vaux dalen, Fumin-skoven og I-værket. Syd for landsbyen Vaux blev stillinger udbygget til en videre fremføring af angrebet. De bageste enheder bragte hver nat pigtråd og rationer frem til Vaux.

Den 4. april begyndte igen et vedvarende regnvejr, der næsten gjorde vejene impassable. Ankomsten personellerstatninger blev fordelt. Herigennem blev kampkraften imidlertid ikke forstærket, da en sammensvejsning af det nye mandskab med den gamle kerne ikke var mulig på grund af den uafbrudte artilleribeskydning.

Af hensyn til flankeringen fra Caillette-skoven skulle angrebet på ordre fra Generalkommando V. Reserve-Korps først fortsættes, når den til højre ny indsatte XVIII. Armeekorps ligeledes var i stand til samtidig at angribe.

Natten til 5. april afløste vores I. Bataillon i stillingen syd for Vaux III/Reserve-Infanterie-Regiment 7. Stab I/60 overtog imidlertid først kommandoen den følgende nat. Denne nat til 6. april overtog III. Bataillon ligeledes fra II/Reserve-Infanterie-Regiment 7 og besatte forreste linje. Enhederne fra Reserve-Infanterie-Regiment 7, der hidtil havde været underlagt vores regiment, skiltes igen ud.

Med dette var regimentsafsnittet igen organiseret med egne enheder. Fordelingen var som følger:

Underafsnit landsby: III/60 under Hauptmann Graese med 10. og 11. Kompanie i første, 9. Kompanie i anden linje.

Underafsnit Hang-stellung syd for Vaux: 1/60 unde Hauptmann Martini med 2. og 3. Kompanie i første, 1. og 4. Kompanie i reservestilling.
Ouvrage d'Harbaumont: II/60 og 12/60 som regimentsreserve.

Af MG-enhederne var 10 maskingeværer jævnt fordelt i afsnittet. To pioner-kompagnier stod til disposition for regimentet til det vanskelige angrebsarbejde. Tyngdepunktet for 121. Infanterie-Regiment lå nu i Afsnit III – vores regimentsstilling – for det var herfra angrebet på højderne vest for Fort Vaux skulle gennemføres.

Arbejdet på storm-udgangsstillingen blev gennemført på højtryk og med indsættelsen af alle disponible kræfter. Ved landsbyen selv viste arbejdet sig meget vanskeligt, da den høje grundvandsstand umuliggjorde gravning af løbe- og skyttegrave. De natlige, meget dygtige gennemførte opklaringsaktivitet gav et præcist billede af de fjendtlige stillinger, især hindringerne omkring I-værket, der var målet, og hvorimod der samtidig blev gravet en sappe. Mens den fjendtlige artilleri om natten primært lå over banelinjen og landsbyen Vaux, var den om dagen rettet mod stillinger og de bageste områder. Hyppigt blev der anvendt gasgranater mod landsbyen. Da der i Afsnit III næppe var et sted, hvor man foruden frontal beskydning også var genstand for ild fra flankerne, og der aldrig opstod pauser i den kraftige franske artilleriaktivitet, foldede begrebet »helvede ved Verdun« sig til fulde ud i disse dage.

Hauptmann Lienau, nu major a.D., overtog den 8. april II. Bataillon. Han skriver:

Så blev jeg som kommandør for I. Bataillon igen forsat til Infanterie-Regiment 60. Fra Bezonvaux viste en ordonnans fra bataljonen mig vejen. Først ad vejen mod Damloup. Et mærkværdigt billede: døde mennesker, hestekadaver, ødelagte vogne, ammunition, kister, kurve, pigtråd, som om intet kostede, lå overalt. Så drejede vi til højre ind i en slugt. Langs skråningen kom vi efter nogle hundrede meter til regimentsførerens dækning. Ja, jeg skulle have I. Bataillon, som var på vej i hvil. Nu var imidlertid II. Bataillon netop blevet uden fører. I morgen skulle den rykke ind i linjen og gennemfører stormen på I-værket ved Fort Vaux; om jeg ville overtage denne? Naturligvis!

Altså videre. Hen over en bakke til den næste slugt, hvor min elskede II. Bataillon lå, hvis 6. Kompanie jeg i starten af krigen havde ført. Nu var jeg dens bataljonskommandør! I et hul i jorden med en lille ovn sad adjudanten, Leutnant Nitsche, min gamle tapre kammerat. Det var en glad gensyn; jeg lykkeligt over at have den.

Mandag, 9. april, blev vi vækket af en dejlig dag. Solen kom hurtigt igennem og varmede os behageligt. Jeg kunne bevæge mig en smule langs skråningen, og løb hele tiden frem og tilbage som løve i et bur. Mandskabet gjorde generelt et godt indtryk. Stemningen var optimistisk og glad. Godt vejr hæver et soldats hjerte!

Så snakkede jeg med kompagniførerne: Leutnants Reiber, Fuler, Küppers og den netop nyankomne Oberleutnant Pieper. Om eftermiddagen havde jeg beordret samlet de officerer og mandskab, der skulle gennemfører angrebet. Det drejede sig om Leutnants Engel og Keller, to unge stærke officerer, en Vizefeldwebel Maurer og 120 frivillige. Disse skulle først den 10. om aftenen rykke frem i linjen, men skulle allerede nu havde deres ordre.

Herefter øvede folkene endnu engang i håndgranatkast, hvorunder det lykkedes dem at sætte nogle få af vore egne ammunitionstabler i brand, så de nu med et knald fløj i luften og susede os om ørene.

Imedens fortsatte artilleriilden med at drøne uformindsket. Det bragede uophørligt. Denne musik ledsagede alle vore handlinger. Hele tiden drønene fra afskud, hele tiden bragene fra granater der slog ned, hele tiden susen og hylene af granater gennem luften.

Natten til den 10. april afløste II. Bataillon under Hauptmann Lienau I. Bataillon langs skråningen. Den forudsete styrke til den planlagte storm 12. april (Leutnant Keller, Leutnant engel, Vizefeldwebel Maurer, 120 frivillige, 4 grupper pionerer og 2 maskingeværer), forblev tilbage i beredskabslejren for at øve. Denne stormafdeling Keller rykkede den 10. april om aftenen ind i stormstillingen, mens 6. og 8. Kompanie besatte anden linje, og 5. Kompanie igen returnerede til 7. Kompanie i beredskabslejren ved Ouvrage d'Harbaumont.

Som udgangsstilling til stormen tjente den forreste grav øst for Zahnbürstenwaldes og den sappe, der her var etableret. Til angrebet

dannede Stormafdeling Keller to afsnit, en østlig med 1 deling infanteri, 2 flammekastere og 1 gruppe pionerer, og en vestlig med 2 delinger infanteri, 2 flammekastere, 3 grupper pionerer og 2 maskingeværer. Mål for angrebet var I-værket (Infanterie-werke = infanteri skanse) syd for Zahnbürstenwaldes og den tilstødende grav. Som forstærkning i anden linje stod 6/60 og 5/Pionier-Bataillon 30 parat. Foregribende skal nævnes, at flammekasterne ikke kom til anvendelse; to blev ødelagt forud, en for vild og den fjerde fungerede ikke.

Over II. Bataillons stillingsindtagelse og de almindelige forhold i stillingen fortsætter Major Lienaus anskuelige beretning:

Kl. 2130 havde vi pakket alt. Så gik det igen frem til fronten. Denne gang kunne man lave sit testamente, hvis man ikke allerede havde fået det gjort. Det var blevet halvmørkt som vi forlod dækningen, Leutnant Nitsche og jeg, vores oppassere og en mand som vejviser. Først gik det frem langs vores skråning, så højre om vejen til Damloup. Her gik vi middelbart indenfor synsvidde af Fort Vaux. Grupper fra pionererne bærer pigtråd og tunnelbrædder. En uhyggelig samling af natgrå mennesker snubler fremad. Alle er tavse uden at tale, den ene bag den anden. Granathuller overalt. Vi kommer til krydset mellem vejen og banen, der fører til landsbyen Vaux. Her er igen et sted, hvor der næsten kontinuerligt ligger fransk spærreild. Granathul efter granathul har fejlet vejen væk! Fra jernbaneanlægget stirre kun et par jernbaneskiner lodret op i luften som havde en kæmpe revet dem op.

Et let måneskin bag skyerne giver en svagt lys. Langs jernbanen når vi banegården, der ligger et par hundrede meter før landsbyen. Den er en stor ruinhob. Til højre og venstre for vejen ligger døde soldater. Man ser deres mørke kroppe som skygger på den ubarmhertige jord. Man snubler ved hver skridt. En hvæsende lyd bliver kraftigere. Næsten samtidig stiger en fransk lyskugle til himmels og belyser os som om dagen. Som frosset fast bliver vi stående et halvt minut, for enhver bevægelse vil afsløre os. Til venstre kunne man på bakken se Fort Vaux. Ellers er alt som de dødes dal. Nøgent, ikke et træ, ikke en busk, ikke et hus, kun ødelagt jord. Lyset går ud, vi iler videre. Samtidig hyler det igen hen over os. Granaten tordner mod banegården, der ligger 100 meter bag os. Eksplosionen lyser op i natten.

Så kommer vi til landsbyen. Det er en ruinhob. Vi klatre over murrester, slår vores knæ, river hænderne, falder i huller, sniger os gennem husruiner, og så gennem en døråbning. Det er buldrende mørkt. Langsomt følger vi hånd i hånd efter vejviseren. Et forhæng trækkes til side og en svagt lys kommer os i møde. Vi befinder os i et kælderrum under et sammenskudt hus, en lav hvælving uden vinduer. Der er bataljonens kommandostation!

Så kommer igen et granatnedslag i landsbyen. Man hører sten flyve omkring vores kælder. Og så hører det ikke op igen, hylene af de ankomne og nedslaget af de tunge granater.

Vi har hverken forbindelser fremad eller tilbage, for ingen telefonledninger holder stand mod et sådant bombardement. Med hænderne bundet på ryggen må en fører sidde og vente bitre timer og stole på sine folk. Her hører førerens indflydelse op og troppernes moral er alt. Her viser sig udslagsgivende den anseelse og respekt en fører har erhvervet sig under de foregående kampe.

Kl. 16 begiver Leutnant Nitsche og jeg os på vej. Det skumre. Vi klatre ud af vores hus, igennem et andet, over en barrikade ved åen og pludseligt står vi for foden af bakken, hvorpå Fort Vaux ligger. Så ind i graven, der fører fremad. Fra den forreste grav kan jeg med kikkert se fjendens I-værk omkring 150 meter derfra. Hen over en mindre sænkning kan man se enkelte krydsbukke, hindringer. Bag denne er jorder på en smal strækning glat; det er den øverste kan af I-værket. Til højre og venstre er der opkastet jord, altså skyttegrave. Vores vestlige sappe er grave frem til blot 15 meter fra fjenden!

Mine folk var på grund af de konstante anstrengelser ikke fuldt kampduelige. Der var kun kold forplejning, og selv denne gav store vanskeligheder. Jeg lod i løbet af natten kaffe fra feltkøkkener bringe frem til banegården i Vaux i 12 termobeholdere på hver 40 liter. Her afhentede kompagnierne i første linje deres kaffe. På grund af den heftige beskydning af banegården lykkedes det ikke altid, og så manglede drikkevaren he-

le den følgende dag. Som alternativ måtte man nøjes med regnvand, indsamlet i teltflager. I øvrigt levede vi af kødkonserves, ost og lignende.

Efter rekognosceringen lykkeligt vendt tilbage til vores mørkekammer, gør vi os klar til de næste 24 timers arrest, for på anden måde kan man ikke beskrive denne kryben sammen i mørke og stank. Artilleriet brøler hele tiden. Og vores ruiner falder langsomt sammen omkring os. Man føler en langsomt svindende kraft. Det vedvarende mørke, den dårligt luft, låst til rummet, presset af ansvar, den ringe plads i kælderrummet belaster humøret. Det bliver aften, men vi mærket det ikke i vores fængsel. Under Nitsches madras finder vi en halvt udhungret hund, der åbenbart ikke stoler på os. Også en lille kat kommer knurrende til syne.

Forberedelserne blev afsluttet i løbet af den 11. april. Mellem kl. 1330 og 1900 forberedte et 21-cm mørsr batteri angrebet på I-værket. Der blev dog ikke observeret direkte træffere på værket. Tre middeltunge og en tungt minekaster indskød sig hen under aften og opretholdt en virkningsskydning natten igennem. Fra den anden side blev der hele tiden rettet heftig spærreild mod vores udgangsstillinger. Det var tydeligt at fjenden havde fået nys om den truende fare. Det lykkedes XVIII. Armeekorps denne dag af opnå fremskridt i Caillette skoven.

Den 12. april præcist kl. 1630 angreb stormenhederne frem mod I-værket. Den kom øjeblikkeligt under kraftig infanteri, maskingevær og håndgranat ild, og umiddelbart herefter flankerende ild fra Fort Vaux og fra Fumin skoven. Under disse omstændigheder brød angrebet sammen. I sin kamppapport fra 12. april om aftenen, skriver Hauptmann Lienau:

Der blev præcist kl. 1630 som befalet iværksat angreb. Mens fremrykningen på venstre fløj i første omgang forblev opdaget, blev den højre øjeblikkeligt lagt under en heftig ild fra det fjendtlige I-værk. Besætningen på en fjendtlig sappe kastede vores forreste folk tilbage med håndgranater. Heraf alarmeret, åbnede hele den franske besætning infanteri- og maskingeværild, så angrebet gik i stå – Tropperne er siden indtagelse af stillingen uden drikkevarer, da den uafbrudte voldsomme beskydning forhindrer afhentning af kaffe. Fører og mandskab er nær udmattelse.

Regimentets samlede tab var ikke alt for omfattende. Alligevel havde de betydning, da styrken i forvejen var ringe på grund af stor afgang af lazaret-syge. Der var allerede en mærkbar udmattelse af tropperne, fremkaldt af den manglede indkvartering i det våde og kolde vejr og den manglende forplejning på grund af den kraftige fjendtlige artillerivirkning. Da disse negative sider ikke opvejedes at den stolte følelse af sejre, begyndte den moralske virkning af de fortsatte fiaskoer at gøre sig gældende.

Den franske artilleriild lå også i de følgende dage voldsomt dag og nat over stillingerne, ledsaget af hyppige ildoverfald med maskingeværer. Den 13. april overtog Major v. Loebell I. Bataillon. Tidligt den 14. april blev II. Bataillon afløst på skråningen af Reserve-Jäger-Bataillon 5, der var underlagt regimentet. Som reserve kom II. Bataillon tilbage til bag Højde 307/310. Om aftenen den 15. april blev også III. Bataillon trukket ud.

På den måde lå alle tre bataljoner fra den 16. april i reserve, mens regimentets stab foreløbig beholdt kommandoen over Afsnit III. Den 17. april blev II. og III. Bataillon kl. 0700 frigivet fra deres bivak bag Højde 307/310 og lagt i hvilekvarter: II/60 i Crusnes og Cantebonne, III/60 i Villersrupt. Derimod måtte I. Bataillon stadig i nogle dage udføre arbejdstjeneste fra Ouvrage d'Hardaumont, indtil den 19. april blev afløst af III/Infanterie-Regiment 41.

Regimentsstaben overdrog kommandoen over Afsnit III natten til den 20. april til Infanterie-Regiment 41 fra 1. Infanterie-Division, der afløste 121. Sammen med I. Bataillon og de ligeledes frigjorte maskingeværenheder marcherede den til banegården i Baroncourt. Her blev dele af regimentet den 21. april indladet og transporteret til de gamle indkvarteringsområder mellem Metz og Diedenhofen (Thionville). II. og III. Bataillon transporteredes ligeledes hertil fra Esch.

Når der i vores regimentshistorie naturligvis næsten udelukkende berettes om de tapre, der med våben i hånd tvang fjenden til jorden eller i sej kamp trodsede enhver storm, må det ikke glemmes, at der derudover også fandtes personel, der i stille upåagtet aktivitet udførte en opofrende aktivitet. Hovedaktøren i dette var sanitetspersonellet. Efterstående er et mindesmærke for disse aldrig svigtende hjælpere, en arme befaling fra den tyske kronprins som øverstkommanderende for 5. Armee, hvori han med følgende ord udtaler sin anerkendelse til sanitetspersonellet:

Under de gevældige kampe foran Verdun blev sanitetstjenesten stillet en opgave, der kun kunne løses på succesfuld måde, hvis hver enkelt gjorde deres indsats i trofast opfyldelse af pligten og utrættelig hengivenhed til sin tjeneste. En særlig anerkendelse tilhører læger, sanitetsmandskab og sygebære ved tropperne, der dødsforagtede og urokkelig gennem den kraftigste ild, trofast stod skulder ved skulder med deres kæmpede kammerater. Bevidstheden om, i en vanskelig stund at have været den tapre kammerats redder og hjælper, er for dem og deres trofaste arbejde den skønneste belønning.

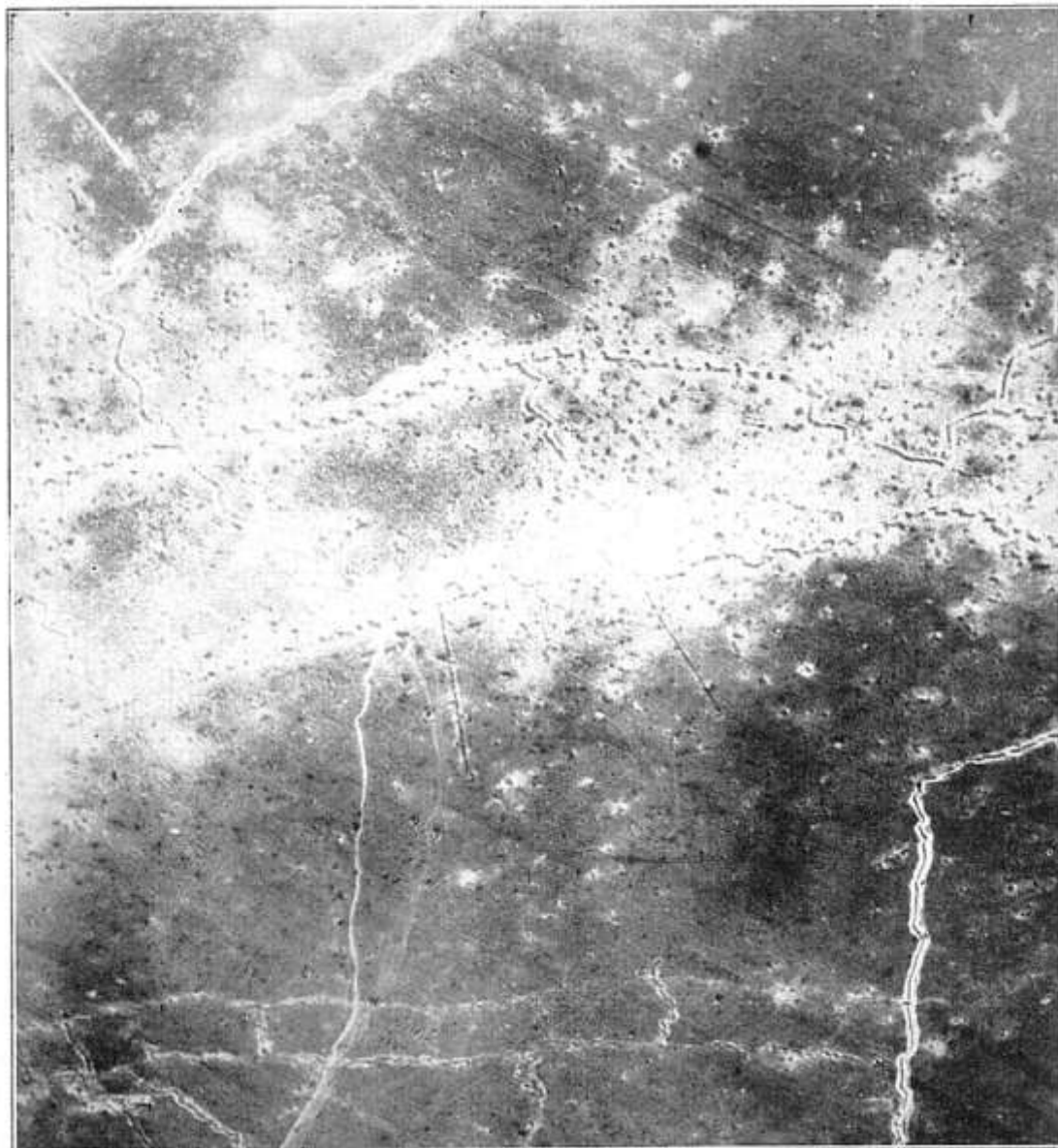
Kampene i det voldsomme slag ved Verdun bragte ikke vores regiment synlige resultater. Indsat i storm på en endnu fuld kampkraftig del af fæstningsforsvaret, fik han ganske vist fundamentet til at vakle på de aktuelle steder, men det blev os ikke ondt at plukke de modne frugter, men måtte overlade den endelige succes til efterfølgerne. Alligevel havde vores regiment gennem dens heroiske indsats føjet et nyt stolt æresblad til dens historie. De hårde kampe ved Fort Vaux finder udtryk i tabene i perioden 5. marts til 21. april. Bortset fra syge, ofre for vejr og afsavn, beløb de sig til: 1.351 kammerater – det vil sige næsten halvdelen af regimentets styrke indenfor 1½ måned. Af disse var 269 faldet og 124 savnet. I det totale antal er 22 officerer, heraf 8 døde.

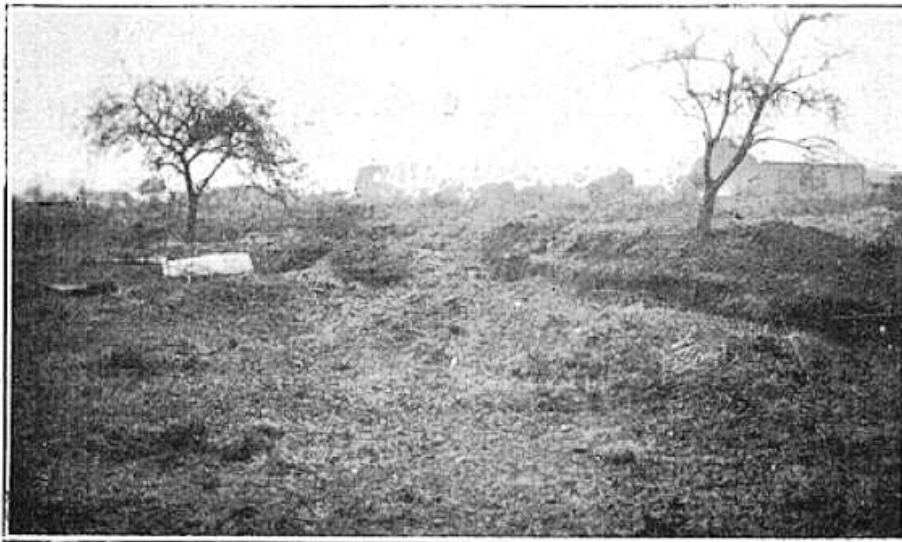
Fra den 22. marts var regimentet i kvarter nord for Metz med stab og dele af I. og II. Bataillon i Maizières, 3. og 4. Kompanie i Malroy, 5. og 6. Kompanie i Maxe, III. Bataillon i Argancy og med MG-Kompagniet og MG-Ss.Trupp i Hauconcourt. Ved godt vejr begyndte den følgende dag uddannelsen. Den 24. og 25. april ankom 550 mand erstatningspersonel.

Kompagnierne eksercerede begunstiget af fortsat varmt og tørt vejr i nærheden af indkvarteringerne. Der blev gennemført angrebs- og feltøvelser, indøvet kast med håndgranater, gennemført undervisning, og våben, udrustning og tøj blev sat i stand. Flere gange blev der til bønderne stillet heste til rådighed for arbejdet.

En glædelig afbrydelse af disse tjenester var en regimentsappel den 3. maj i Mezieres for den tyske kronprins. Den øverstkommanderende takkede regimentet for den ved Verdun beviste tapperhed, underholdt sig med talrige af folkene og uddelte flere hjemorlov.

Den 7. maj var hvileperioden slut. Der indløb ordre til transport. I. Bataillon kørte allerede samme dag kl. 2050 fra Mezieres over Sedan, Laon og St. Quentin til Fresnoy-le-Grand. Næste dag fulgte II. Bataillon kl. 0130, III. Bataillon kl. 0600. Regimentets stab og MG-enheder fulgte som de sidste kl. 1330.

Stillingskampe og slag på somme 1916

(Skitse 10)

I løbet af den 8. maj mellem kl. 0500 og 2000 ankom fire transportere med regimentet til Fresnoy-le-Grand nordøst for St. Quentin på jernbanestrækningen mod Bohain. Regimentsstab, I. Bataillon og MG-enheder indkvarterede i Fresnoy, II. Bataillon i Montbrehain og III. Bataillon i Ramicourt. I disse kvarterer forblev regimentet indtil den 18. maj, da 121. Infanterie-Division i første omgang dannede reserve for 2. Armee. Uddannelsen blev fortsat, og der blev gennemført mindre marchøvelser.

Da den øverste hærledelse af armeen forlangte en beretning over sådanne tropper, der i 6 uger havde kæmpet under den voldsomste beskydning, besigtigede General der Infanterie v. Plettenberg, som stedfortræder for den øverstbefalende, den 15. maj ved Staves 4., 8. og 9. Kompanie, og udtalte sig rosende om 60'ernes gode holdning.

Den 18. maj indløb alarmbefaling. 121. Infanterie-Division, nu underlagt XVII. Armeekorps, skulle afløse 11. Infanterie-Division i stillinger 9 km vest for Peronne. Regimentskommandør og bataljonsstabene ilede i forvejen for at lade sig orientere om det nye afsnit. Bataljoner og MG-enheder kørte i løbet af den 19. maj mellem kl. 1320 og 1800 med jernbane fra Fresnoy-le-Grand over Cambrai og Roisel til Pont-les-Brie (5 km syd for Peronne), hvortil de ankom mellem kl. 1720 og 2130. Stab, I. Bataillon og MG-enheder kom i kvarter i Brie, II. Bataillon i Villers-Carbonnel og Horguy, mens III. Bataillon indkvarterede i Mons-en-Chaussée (øst for Brie).

Om aftenen den 20. maj afløste vores I. Bataillon kl. 19 ved Fay III/Grenadier-Regiment 10.

Den følgende nat til 22. maj overtog II. Bataillon den tidligere stilling for I/Grenadier-Regiment 10. samtidig afløste 9. og 12. Kompanie under kommando af II. Bataillon, den bayriske Reserve-Infanterie-Regiment ved Soyécourt. Dermed havde II. Bataillon den samlede linje i syd til vejen Vermandovillers -Foucaucourt, mens I. Bataillon havde tilslutning mod nord.

Regimentsstaben overtog kommandoen over afsnittet og opslog sin kommandostation i Belloy, hvor også III. Bataillon (minus 9. og 12. Kompanie) og MG-kompagniernes køretøjer var placeret. Dermed var 10 kompagnier i stilling og 2 i regimentsreserve. MG-kompagnierne placerede 13 maskingeværer i stilling og beholdt to i Belloy som luftværn.

Stillingen, der bestod af tre linjer, var godt udbygget og havde indtil 9 meter dybe dækninger. Af mangler mod artilleri- og minekasterild manglende blot traverser og rykdækning. Alligevel kunne man ikke betegne stillingen som gunstig, da de for en dels vedkommende lå ved markante landsby og skovkanter. En anden stilling, der betegnedes som mellemstilling, gik i den generelle linje Assevillers – Estrées – Deniécourt; der var stadig mange huller i dens linje. En tredje forsvarszone udgjordes af II. Stilling, en delvis af to grave bestående linje der forbandt landsbyerne Belloy og Berny.

Stillingen blev betegnet som rolig, og der var også ved indrykning kun en begrænset artilleriaktivitet. De i Helvedet ved Verdun hædede gamle krigere hævdede da også at være kommet til vestfrontens sanatorium. Under genoptagelsen af den gammelkendte patruljeaktivitet blev det også hurtigt fastslået, at de franske Kolonialregimenter 34 og 36 lå overfor.

Natten til den 26. maj rykkede en bataljon fra Reserve-Infanterie-Regiment 7 ind i stedet for vores I. Bataillon ved Fay. I. Bataillon kom herefter i kvarter i Berny, Horgny (2/60) og Villers-Carbonnel (1/60). Samtidig overtog III. Bataillon den sydlige halvdel af det tidligere II. Bataillon afsnit. Regimentets afsnit var herefter opdelt som følger:

Underafsnit Nord (II/60): Vestkant Fay til vej Estrees – Foucaucourt.

8., 5. og 6. Kompagnie i første. Bataillon kommandostation Wasserburg.

Reserver: en deling 7. Kompagnie i Estrees, Fay Ferme og Wasserburg.

Underafsnit Süd (III/60): Fortsættelse indtil vej Vermandovillers – Foucaucourt

10., 12. og 9. Kompagnie i første. Kommandostation i Soyécourt.

To delinger 11. Kompagnie i Deniécourt, 1 deling 11. Kompagnie i Soyécourt.

Reservebataljonen blev anvendt til eksercits, skansning, arbejdstjeneste og besættelse af feltstillinger.

Maskingevær-kompagniet havde 7 våben i stilling og havde desuden 5 faste russiske maskingeværer; to egne våben forblev i Belloy til luftværn, de øvrige 7 som reserve. Det totale antal maskingeværer ved regimentet – inklusiv Maschinengewehr-Scharfschützen-trupp) var 16. Den 6. juni blev dette forhøjet til 18.

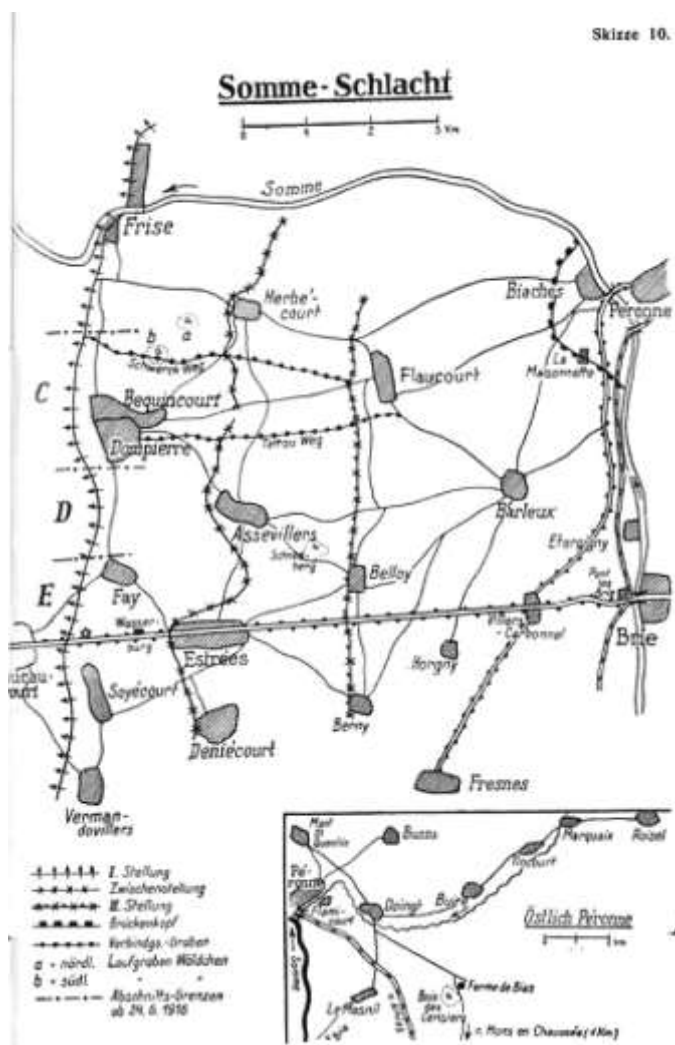
Tidligt den 1. juni blev I. afløst af II. Bataillon. Et begyndende regnvejr forsinkede ved de gode jordforhold, kun uvæsentligt stillingsbyggeriet. Alligevel måtte bataljonen i hvil konstant være indsat i anlæggelsen af de bageste anlæg, så disse kunne skride en smule frem.

Patruljer fra III. Bataillon kunne den 7. juni fastslå, at den overfor stående fjende stadig var fransk; samtidig blev der konstateret åbninger i den fjendtlige hindring, så man måtte regne med muligheden af en fjendtlig operation.

Natten til den 9. juni rykkede II. Bataillon ind i forreste linje i stedet for III. Fra den 14. juni gennemførte vores artilleri ildoverfald mod de fjendtlige grave ved Foucaucourt som forberedelse af en operation. Til denne var 1. Kompagnie bestemt, hvorfor den blev afløst 15. juni af 12. Kompagnie, for ved Villers-Carbonnel indøvede natoperation, kast med håndgranat og angreb på Sappe. Denne dag trak regimentet størstedelen af maskingevær-kompagniet tilbage til Villers-Carbonnel, da franskmændene et par dage tidligere havde beskudt landsbyen Belloy med et større antal 15-cm granater.

Den 16. juni blev divisionskommandøren, Generalleutnant Wagner forsat som stedfortrædende kommanderende general ved XVII. Armeekorps. Som efterfølger overtog Generalmajor v. Dittfurth vores 121. Infanterie-Division.

Den 17. juni om aftenen i tørvejr rykkede 1. Kompagnie igen i stilling under Leutnant d.R. Witte. Den følgende nat kl. 0215 rykkede den planmæssigt frem med to krigsstærke delinger, trængte ind i den fremskudte franske grav og tog 5 mand, formentlig poster, til fange. Af disse blev to skudt, da de forsøgte at flygte.

Kompagniets tab omfattede 5 sårede og 1 savnet.

Vizefeldwebel Franz Paeder, som for længst havde gjort sig fortjent til Jernkorset I. klasse, fortjener særligt at blive nævnt, af alle fra officer til yngste erstatning bedre kend som »Kleine Paeder«.

Han stormede med sine begejstrede folk frem over målet, for også at trænge ind i den fjendtlige hovedstilling. Kun vores eget artilleris spærreskydning forhindrede ham heri. Under tilbagegangen fulgte han efter som den sidste, under kraftig beskydning fra fjenden, med rolige skridt, mens han sang sin ynglings sang: »Auf, auf zum Kampf«. Ham var en mand »så fast som et egetræ«, som det hed i sangen ¹⁾.

Af luftfotografier kunne man denne dag også tydeligt fastslå ny anlæg af løbegrave, kanonstillinger, kamp- og jernbanespor. Formodningen begyndte at tage form, om at det var her på Somme, at englænderne og franskmændene ville iværksætte deres allerede med basuner forkyndte store sejrsoffensiv.

Natten til den 19. juni rykkede III. Bataillon ind i forreste linje, hvor den afløste I. Bataillon, som marcherede til Villers-Carbonnel. Den fjendtlige aktivitet i luften øgedes meget kraftig, men foreløbig forblev artilleriskydningerne moderat. Først den 22. juni blev det tydeligt, at fjenden indskød sit tunge artilleri.

Tidligt den 23. juni rykkede III. Bataillon efter afløsning med II/Grenadier-Regiment 10 til Peronne. Hertil fulgte den 24. juni ligeledes II. Bataillon efter afløsning med I/Grenadier-Regiment 10.

Frigørelsen af vores regiment fra den hidtidige front var en forholdsregel truffet af Armee-overkommandoen forud for det forventede slag. Det det fjendelige angreb var umiddelbart truende, besluttede overkommandoen at forstærke fronten ved mellem 121. Infanterie-Division og den syd herfor tilstødende 25. Infanterie-Division, at indskyde en ny – 11. Infanterie-Division. Herunder tilfaldt vores hidtidige afsnit til 11. Infanterie-Division, mens 121. Divisions ansvarsområde begrænsede sig til mellem Somme ved Frise og landsbyen Fay. I dette afsnit lå Reserve-Infanterie-Regiment 56 på den nordlige og Reserve-Infanterie-Regiment 7 på den sydlige del. Vores regiment fik nu ordre til at rykke ind mellem de to øvrige regimenter og ved Dompierre at danne det midterste afsnit C-D.

Af denne grund overtog I. Bataillon den 23. juni kl. 2300 Afsnit C fra Reserve-Infanterie-Regiment 56 vest for Dompierre med 1., 4. og 3. Kompanie i forreste linje og 2. Kompanie bag ved i beredskab. Bataljonens kommandostation lå i Bequincourt. Afløsningen skete uden problemer.

III. Bataillons afløsning den 24. juni om aftenen af Reserve-Infanterie-Regiment 7 i Afsnit D var langt vanskeligere, da fjenden i løbet af natten rettede hyppige og meget kraftige ildoverfald med artilleri og minekastere af alle kalibre over stillinger, bagterræn og landsbyer. Bataljonen placerede 12., 9. og 11. Kompanie i forreste linje og 10. Kompanie i reserve. Kommandostation for bataljonen var placeret i Dompierre.

Fra den 25. juni var regimentets organisation derfor som følger:

Afsnit C: I/60 med 3 kompagnier og 6 maskingeværer i forreste og 1 kompagni i anden linje.

Afsnit D: III/60 med 5 maskingeværer i samme opstilling.

Reserve: II/60 med 7 maskingeværer indtil 25. juni samlet i Peronne, herefter med 3 kompagnier i Flaucourt og et i mellemstillingen.

Regiments-Kommandostation i Flaucourt.

Regimentets afsnit havde en samlet længde på 3 km med talrige minekratere foran fronten. Den forreste stilling bestod af en kampgrav og en omkring 50 meter bagved liggende beboelsesgrav. Sidstnævnte tjeneste til optagelse af besætningen. Der var desuden også en tredje grav, der ganske vist ikke var gennemgående og ikke havde nogen form for dækninger. Tværstillingen mellem Herbécourt og Assevillers omfattede to grave med forskellige tunneldækninger. Mellem stillingen og Flaucourt gik to løbegrave – Schwerck- og Tettau-Weg.

Den daværende kompagnifører, nuværende Hauptmann a.D. Hensel beskriver indtrykkene af 9. Kompagnies afsnit:

Allerede i Peronne viste en uophørlig rumlen fra fronten, at der i det mindste lå en regelmæssig virkningsskydning over stillingerne, som forberedelse til det lange ventede engelsk-franske storangreb. At angrebet vil komme, mens vi ligger i stillingen, tvivler vi ikke på. Derfor galt mottoet: igennem må de aldrig komme! Det er indholdet i den korte tale fra kompagniføreren ved afmarch. Den 24. ved middagstid gik det så frem i stillingen, som Leutnant d.R. Kötter om morgen havde opklaret, hvorunder han sammen med hans ledsagende ordonnans i en kort periode var blevet sat ud af spillet af nedslaget fra en tung granat.

Efter at vi var kommet i stilling, forstærkede beskydningen sig dag for dag, time for time, indtil der af den regelmæssige virkningsskydning var blevet en kraftig trommeild. 9/60 lå i midten af stillingen, 100 meter fra franskmændene. Stillingen består af den forreste, såkaldte stillingsgrav og den tæt bagved liggende beboelses-

¹⁾ Offizierstellvertreter Paeder faldt den 1. juli 1916 under Somme slaget.

Stort sprængkrater i LR. 60 stilling ved Fay, sydvest for Péronne

sesgrav med størstedelen af dækningerne. Vi holder fire store sprængkratere foran linjen besat. Stemningen er udmærket. Alle ved, at der ligger hårde dage forude. Alle vil gøre deres pligt.

Stillingen lider så meget under den kraftige beskydning, at der ikke kan blive tale om en oprydning. Om natten arbejdes det så meget, at graven nogenlunde er passabel. Om morgenen er efter kort tid alt igen ødelagt, og kun en række af kratere viser stillingen. Kompagniet er kontinuerlig i alarmberedskab.

Den 25. juni satte det ind med godt og varmt vejr. En stadig stigende artilleri- og minekasterild lå over 1. stilling og det bagved liggende terræn, hvorunder både kamp- og beboelsesgrav stærkt beskadiges. Talrige fjendtlige fly behersker luften og leder den fjendtlige ild. Den følgende nat begyndte fjenden at jævne sapper og sprængkratere foran stillingen med jorden. Denne nat transporterer kompagnierne fra II. Bataillon nærkampmidler fra Assevillers til Dompierre til det her liggende regimentsdepot.

Med indsættelsen af tunge kalibre – op til 28 cm – øgedes den fjendtlige beskydning yderligere den 26. juni. Med observation fra fly beskød fjenden systematisk dækninger, kommandostationer og formodede depoter med ammunition og forplejning. Samtidig blev der lagt heftig spærreild over landsbyerne bag fronten og de bagved liggende områder. Særlig Flaucourt måtte lide under den voldsomme beskydning. En fuldræffer ramte 5. Kompanies køkken, sønderrev 16 og sårede 3 mand; fire mand fra telefontruppen blev levende begravet i en dækning og døde. Derfor trak regimentskommandøren om aftenen II. Bataillon og maskingeværreserven frem i II. Stilling.

På trods af, at de forreste grave allerede i disse dage var stærkt medtaget, klarede besætningerne sig så udmærket, at de den følgende nat uden problemer afviste et fjendtligt forsøg på at besætte sprængkrateret foran fronten.

I forhold til fjendens talrige tunge minekastere kom vore overhovedet ikke på niveau. Heller ikke vores artilleri formåede i større omfang at hjælpe infanteriet overfor fjendens overvældende overmagt og med kun en sparsom beholdning af ammunition.

Også den 27. juni fortsatte den fjendtlige artilleri med uformindsket styrke og steg som de foregående dage på tidspunkter til trommeild. Om aftenen kl. 23 rykkede II. Bataillon frem til afløsning af I. i Afsnit C. Det hævdede sig nu, at vores regiment netop havde overtaget det nye afsnit som den heftige og uafbrudte beskydning

begyndte, og der derfor hverken nat eller dag blev mulighed for at lære stillingen nærmere at kende. Det var årsagen til at 6. og 8. Kompanie under fjendens spærreild, ikke fandt vej gennem de ødelagte grave og først 24 timer senere gennemførte afløsningen. Derimod lykkedes det 5. og 7. Kompanie af afløse som afsnitsreserve, dvs. på højre fløj af forreste linje. Efter afløsning rykkede I. Bataillon til le Mesnil som divisionsreserve.

Ved III. Bataillon kostede forplejningen allerede den 27. juni store problemer. da alle dens fast indbyggede køkkener i Dompierre faldt som offer for artilleriet.

Den 28. juni var stillingen i det store og hele endnu forsvarsdygtig, men begge fløje af Afsnit C og den højre halvdel af Afsnit D havde under den vedvarende beskydning lidt betydelige skader. Da 4 maskingeværere allerede var sat ud af spillet af sprængstykker og opkastet jord, blev der af regimentet sendt våben af reserven frem i stillingen.

Hauptmann Hensel beretter om denne dag:

Sådan gik dagene frem til den 27. juni. Tabene blev efterhånden mærkbare. Varm mad kom ikke længere frem. Nødrationerne måtte tages i anvendelse. Alle håbede hele tiden på, at angrebet ville starte og trommeilden ophøre.

Den 27. gik det endnu engang løs med en rasende infanteriild. Røde lyskugler steg uafbrudt til vejrs som signaler til artilleriet. Dette og minekasterne satte øjeblikkeligt ind. Alle er på deres kampposter. Natten lyses op som om dagen. De fremrykkende franske grupper udgør et vidunderligt mål for hele kompagnifronten; skulle formentlig opklarer, om stillingen allerede var stormmoden. Ilden og tabene belærte dem om, at dette endnu ville tage sin tid. De springer tilbage i deres grave, og snart begyndte det franske artilleri igen endnu mere rasende op mod stillingerne.

Den 28. juni igen øget beskydning. Alle ønsker længselsfuldt på angrebet. Men dagen går endnu engang. Kort før midnat sidder begge delingsførere Leutnant von der Au og Offizierstellvertreter Viandt hos kompagniføreren til en konference, da som aftenen i forvejen pludseligt et helvede bryder løs. På med huen og fær-dig, for udrustningen havde man jo allerede på dag og nat. Næppe havde vi nået de øverste fri fra dækningen, da en ordonnans stod og råbte: franskmændene er i graven. Altså frem fra beboelsesgraven til stillingsgraven for at indsætte modangrebet. Offizierstellvertreter Viandt i sin bekendte hurtige måde, springer beslutsomt op af graven og løber over dækningen gennem den vanvittige ild til sin deling. Heller ikke forbindelsesgraven mellem beboelse og stillingsgraven er længere besat. Uhindret løber vi frem og franskmændene angribe med kompagnistyrke. Vores ild støttes kraftigt af artilleri og minekaster. 21'er og tunge miner slår ned så tæt på vore stillinger, at stumper fløj om ørene på os. Nu måtte det konstateres, hvor fjenden befandt sig. Fra krater til krater går det så mod højre fløj. Endeligt er det fastslået, at ingen franskmænd er trængt ind. Angrebet var afslået, om end også med tab for os. Leutnant von der Au, den passionerede patruljefører, blev såret af de skud i hovedet som han stod og skød. Sammen med ham må mange sårede underofficerer og musketerer begive sig bagud gennem spærreilden.

Heller ikke næste dag kom angrebet. Ilden var, his det var muligt, endnu kraftigere. Dækninger brød sammen, men linjen blev holdt.

Et større fjendtligt fremstød mod krateret foran vores stilling natten til den 29. juni, kunne afvises. Under den konstante ild, der ny oftere steg til trommeild, led stillingerne mere og mere. Divisionen stillede derfor regimentet en Musketen-delning ¹⁾ til disposition. Disse blev tre grupper tildelt reserve-kompagniet i Afsnit C (7/60), og de to øvrige grupper i mellemstillingen ved indgangen til Schwerck-Weg.

Fra overløbere var det blevet kendt, at angrebet havde været planlagt til den 29. juni kl. 0400, men var blevet udskudt til den 30. juni kl. 0800. Derfor befalede divisionen fra tidligt den 30. juni generel kampberedskab. Fjenden angreb imidlertid ikke, men beskød i stedet med observation fra fly, vore batterier, og ødelagde inden aften flertallet af de tyske kanoner, så vores artilleri efterhånden blev bragt til tavshed. Derudover øgedes ilden mod gravene til fuld styrke. Voldsomt gik det ud over Afsnit C og D.

Da der dermed var sandsynlighed for, at vores regiment ville blive hovedmål, overdrog divisionen de ved Flaucourt stående MG-reserver på 6 våben til IR 60, der øjeblikkeligt indsatte dem i mellemstillingen.

På dette tidspunkt var III. Bataillon efter over 120 timer under trommeild og helt utilstrækkelig forplejning betænkelig nedslidt. Den blev derfor afløst af Füsilier-Bataillon, Grenadier-Regiment 11 og rykkede ind i mellemstillingen. Her besatte den en 2400 meter strækning mellem Herbecourt – Assevillers. Til højre havde 11. Kompanie tilslutning til reserve-Infanterie-Regiment 56, hvorefter kom 12., 9. og 10. Kompanie, sidstnævnte med tilslutning til Reserve-Infanterie-Regiment 7 i Assevillers.

Da Füsilier-Bataillon/Gren.Regt. 11 i Afsnit D mod syd ikke havde forbindelse til Reserve-Infanteri-Regiment 7, og den forreste grav her var ubesat over 200 meter, blev en deling fra dens reservekompagni indsat

¹⁾ Musketen-enheder var udrustet med danske Madsen let maskingevær, erobret i stort antal fra russerne på østfronten. Da det neutrale Danmark ikke ville sælge reservedele, udgik våbnet efterhånden som beholdningerne var slidt op. o.a.

her. Af denne grund stillede vores regiment en deling fra 10./60 og begge nok disponible grupper fra Musketen-delingen, til disposition i tilfælde af behov for forstærkning. Bataljonskommandøren trak disse kræfter frem til anden grav.

Tidligt den 1. juli var regimentets styrkefordeling følgende:

- I. Stilling: Afsnit C: II/60 med 3 musketen-grupper
Afsnit D: III/Grenadier 11, ½10/60 og 2 musketen-grupper.
- Mellemstilling: III/60 (- ½ 10/60) og 6 maskingeværer.
- Reserve: I/60 ved Eterpigny og II/Grenadier 11 ved Maisonnette.
- Regiments kommandostation: Flaucourt.

Regimentets maskingeværer i forreste stilling var alle på nær tre blevet ødelagte.

Da III. og II. Bataillon siden henholdsvis den 24. og den 27. juni uafbrudt havde ligget under den kraftigste beskydning, var de reduceret i deres kampkraft. Forholdene ved I. Bataillon var forholdsvis bedre, da de efter afløsning fra den daglange trommeild på en måde følte sig som sejrherre efter at have afvist alle angreb og ikke havde vejet en tomme fra den betroede stilling. Den var allerede om aftenen den 29. juni blevet trukket frem til Eterpigny.

Natten til den 1. juli 1916 voksede den franske artilleriild til overordentlig heftighed,, og gik fra kl. 0700 over i trommeild, der i fire lange timer lå usvækket over divisionens stillinger.

Kl. 11 angreb fjenden i massive bølger. Kompagnierne i de forreste stillinger bestod kun af rester, og det lykkedes fjenden at bryde igennem. Alligevel forsvarede vores enkelte modstandsrunder, angrebet fra alle sider, på det sejeste, så modstanden først hen under aften døde ud. Hvordan disse kampe udviklede sig, vil for altid henligge i det dunkle, da der ikke slap en eneste af de tapre krigere tilbage. Ære være mindet om disse tapre og deres grænseløse tappethed!

Af II. Bataillons reservekompagni – 7. – slog en deling med kompagnifører sig efter en længere ildkamp til bage til mellemstillingen under udnyttelse af Schewerck-Weg. Ligeledes lykkedes det bataljonens stab, sammen med enkelte folk fra 8. Kompanie, at undslippe fra den af franskmændene allerede besatte Becquincourt, hvor kommandostationen havde været placeret.

Efter at have løbet den forreste stilling over ende, trængte fjenden frem til højderne nord og syd for Laufgraben-skoven. Her blev han standset med infanteri- og maskingeværild fra III. Bataillon i mellemstillingen (Herbecourt – Assevillers). Mens det fjendtlige artilleri herefter koncentrerede sig om mellemstilling, kunne vores sønderskudte artilleri dårligt svare igen.

I mellemtiden var I. Bataillon frem til kl. 14 rykket fra Eterpigny til en sænkning sydvest for Baleux kirkegård, hvor artilleriets ammunitionstunneler befandt sig. Her fik den kl. 15 ordre til og gøre sig klar på bakken »Schneeberg« syd for vejen Barleux – Assevillers. Bataljonen havde det held, at den hverken under forskydning eller under klargøring havde tab på en eneste mand.

En udsendt officerspatrulje kl. 1515 fra III. Bataillon mod Herbecourt kunne ikke etablere kontakt til Reserve-Infanterie-Regiment 56. Et arbejdskommando fra regimentet blev som de sidste disponible soldater indsat på begge sider af Schwerck-Weg. Den tunge artilleriild mod mellemstillingen fortsatte; fjenden anvendte herunder kalibre på op til 38-cm.

Kl. 1730 rykkede franskmændene med stærke styrker frem mod nordvest i retning af Herbecourt. Sammen med to maskingeværer åbnede 11. Kompanie en så kraftig ild, at fjenden ikke kunne komme længere ned til landsbyens østlige kant. Det lykkedes også kl. 2225 – for at foregive begivenhederne – at få etableret forbindelse til Reserve-Infanterie-Regiment 56.

I. Bataillon på Schneeberg fik kl. 1930 ordre til at tilbageerobre landsbyen Assevillers, der netop af stormet af fjenden. Til dette organiserede bataljonen sig med 4/60 nord for vejen Barleux – Assevillers med 3/60 bag ved, og 1/60 syd for vejen med 2/60 bag. Under fremrykningen sluttede sig på højre fløj igen samlede dele af Reserve-Infanterie-Regiment 7, Pionier-Kompanie 260 og 4. bayr. Pionier-Kompanie. I et ustoppeligt stormløb trængte vore kompagnier ind i Assevillers og omkring begge sider af landsbyen. Stormen blev så lynhurtig og kraftig gennemført, at kompagnierne allerede havde nået den vestlige udkant af Assevillers inden den fjendtlige spærreild satte ind. Kun 2. Kompanie var forsinket, da den ved fremrykningen af Schneeberg ved et tilfælde kom ind i en skydning med gasgranater, og måtte standse op for at anlægge gasmasker. Fjenden, Senegal-skytter med sorte kapper, havde allerede indrettet sig i Assevillers, og havde placeret maskingeværer i huse og på tagene, så navnlig 3. og 4. Kompanie havde tab. Da også sårede fjender skød i ryggen på vore folk, og fanger skjulte våben, blev rensningen af landsbyen yderst blodig. Dele af 9/Reserve-Infanterie-Regiment 7, der stadig havde holdt ud i den østlige udkant af Assevillers, sluttede sig til bataljonen.

Blandt rækkerne af vore helte fra Assevillers skal her mindes Leutnant Lindner, om hvem en krigskammerat skriver:

Under stormen på Assevillers blev Leutnant Lindner ramt i venstre underarm af et infanteriskud. Han lod sig nødtørftig forbinde og fortsatte fremad med sine folk, da han mente, hans venstre hånd ikke ville forsage. Kanten af landsbyen blev taget i storm. De sorte holdt ikke stand i nærkamp og flygtede tilbage til de forskansede gårde, der i rækkefølge blev stormet af os. Foran en stærk forskanset gård blev Lindner og hans folk liggende. Fast besluttet lagde han selv et bål i porten. Bjælkerne var ikke helt gennembrændte, da porten styrtede sammen under kraftige skub, hvorefter Lindner med sine folk stormede ind på gården. For de sorte var der ikke længere flugtmuligheder. Der udviklede sig en forbitret kamp på bajonetter. Efter nogle få minutter svigtede Lindners sårede venstre arm. En kæmpe sort gjorde med sin bajonet udfald mod hans underliv. Med karabiner i højre hånd parere Lindner stødet så godt han kunne, mens den sorte samtidig trykker af og knuser Lindners højre underarm. Den sorte blev slået ned af Lindners trofaste oppasser, og snart var gården på 60'ernes hænder. Lang tid ligger Lindner nødtørftig forbundet i landsbyen indtil han endeligt kan transporteres væk. Højre arm må amputeres, da der er opstået koldbrand.

Kl. 2130 havde I. Bataillon overskredet mellemstillingen vest for Assevillers, og etablerede her en stilling i granatkraterne. Denne kunne imidlertid ikke holdes på sigt, da fjendtligt infanteri trængte frem gennem Tettauweg, og der opstod risiko for at højre fløj blev omgået. Bataljonen faldt derfor tilbage til mellemstillingen og bøjede højre fløj tilbage til nordkanten af Assevillers. Til forstærkning blev der sent et kompagni fra Infanterie-Regiment 25, som blev indsat som en tværstilling mod Tetaugraben. Til venstre var der forbindelse til 11. Infanterie-Division.

I mellemtiden var ved III. Bataillon kommandøren, Hauptmann Grundmann, kl. 19 blevet såret, og Hauptmann Sengnagel havde overtaget kommandoen. Den voldsomme artilleriild fortsatte uden afbrydelse. Pludseligt kl. 20 trængte fjenden overraskende frem gennem Tetaugraben mod midten af bataljonens afsnit og delte den i to. Mens 11. og 12. Kompanie kunne fastholde den højre fløj og endda gennem modangreb presse fjenden tre traverser tilbage, blev på venstre fløj 9. og 10. Kompanie, sammen med bataljonsføreren, omringet og afskåret.

Oberleutnant d.R. Sortmann overtog kommandoen over resten af III. Bataljon og forstærkedes af 3. Kompanie, Infanterie-Regiment 87.

Regimentsfører, Major v. Puttkamer, der havde overtaget kommandoen efter den svært syge Oberstleutnant v. Bagenski, opridsede omkring kl. 22. situation som følger:

Højre fløj i mellemstilling nord for Tettauwege besat med Stab III, 11. og 12. Kompanie og rester af II. Bataillon (stab og $\frac{1}{3}$ 7. Kompanie) i nord med føling til Reserve-Infanterie-Regiment 56.

Midten af mellemstillingen besat af fjenden.

Venstre fløj af mellemstilling ved Assevillers, blokering mod indbrudssted med et kompagni fra Infanterie-Regiment 25, besat af sejrige I. Bataillon. I Føling med 11. Infanterie-Division tilsluttende mod syd.

For at forhindre franskmændene i yderligere at rykke frem fra den erobrede del af mellemstillingen nord for Assevillers, blev I/60 kl. 2200 forstærket med yderligere tre kompagnier fra Infanterie-Regiment 25. Med et næsten parademæssigt angreb, som det beundrende fremgår af I. Bataillons dagbog, blev franskmændene igen kastet ud af mellemstillingen.

Om natten vovede fjenden ikke på ny at angribe, hvorimod den kraftige beskydning af mellemstillingen blev opretholdt natten igennem. Vores artilleri svarede ikke længere igen. Det var fuldstændig nedkæmpet.

Den 2. juli hen mod morgen afløste I/Infanterie-Regiment 48 Brigade Berger vores I. Bataillon ved Assevillers. Bataljonen rykkede tilbage til dens allerede kendte beredskabsrum ved Schneeberge. Under dække af mørket havde samtidig yderligere to kompagnier fra III/Infanterie-Regiment 87 og dele af Reserve-Infanterie-Regiment 17 sluttet sig til vores III. Bataillon. På ordre fra division gik kommandoen over det hidtidige regimentsafsniit nu over til Oberst v. Crone, kommandør for Dragoner-Regiment 6.

Fordelingen af enheder den 2. juli om morgenen var derefter som følger:

På højre fløj af mellemstillingen med forbindelse til Reserve-Infanterie-Regiment 56: 11./60 sydøst for Herbecourt, til venstre forbindelse til $\frac{1}{3}$ 7/60 som sidste rest af II. Bataillon, fulgt af tre kompagnier fra III/Infanterie-Regiment 87 og 12/60. Herefter fulgte dele af Reserve-Infanterie-Regiment 17 og endeligt kompagnierne fra Infanterie-Regiment 25 i dens nu stormede dele af graven. Maskingevær-kompagniets tre sidste våben var fordelt i stillingen. I. Bataillon var i beredskab på Schneeberg.

Fjenden fortsatte også om dagen sin artilleriforberedelse forud for en videreførelse af angrebet, og lagde samtidig en kraftig ild over I. Bataillon på Schneeberg.

I mellemtiden var imidlertid yderligere enheder og frem for alt artilleri fra den hurtigt formerede Division Frentz ¹⁾ i hast på vej mod slagmarken.

Da derfor franskmændene kl. 12 fik frem til angreb langs hele linjen, blev de afvist med hjælp fra den tyske spærreild, der ganske vist stadig var spinkel. Kl. 18 fulgte et nyt meget kraftigt angreb mod vores højre fløj og de nordligt tilstødende stillinger under Reserve-Infanterie-Regiment 56. 11. Kompanie holdt fast, mens fjenden slog sig igennem ved Reserve-Infanterie-Regiment 56, og omkring kl. 20 angreb i ryggen på 11. Kompanie. Kompagniet drejede derfor sin linje tilbage i Schwerck-weg og besatte denne løbegrav med front mod nord. Fjenden fortsatte forsøgene på at rulle mellemlinjen op fra syd, men mislykkedes på grund af vore enheders standhaftighed. De sidste maskingeværer faldt som offer for den fjendtlige artilleriild.

Om aftenen den 2. juli havde III. Bataillon og de tildelte forstærkningskompagnier nået slutningen af deres kræfter. Ikke kun virkede den uafbrudte voldsomme artilleriild nedbrydende med de næsten totalt manglende dækninger, men især manglen på vand var ødelæggende.

Imidlertid syntes vores 121. Infanterie-Divisions seje modstand også i første omgang at have tømt franskmændenes offensive kræfter. Under alle omstændigheder udnyttede de ikke de overordentlig gunstige muligheder, men begyndte i stedet at befæste de vundne stillinger.

Den 3. juli kl. 0100 blev mellemstillingen rømmet på ordre fra Division. Frigørelsen fra fjenden skete fuldstændig problemfrit, da 12. Kompanie på meget dygtig måde vildledte fjenden med livlig skydning og hyppige opsendelse af lyskugler. Under dækning af 22. Reserve-Divisions indrykning i 2. Stilling, samledes resterne af regimentet sig i le Mesnil.

Slaget på Somme havde i tiden 24. juni til 2. juli kostet 1.450 mand, herunder 132 konstaterede døde og 1.069 savnede. I disse tal er indeholdt 4 faldne, 5 sårede og 19 savnede officerer.

Adjutant ved II. Bataillon, Leutnant d.R. Nitsche fik følgende mindeord fra Oberleutnant d.R. Hans Fischer:

Vi kendte ham fra hans øvelser, og en glædelig velkommen kammerat, da vi den 2. august 1914 genså ham i kære Weissenburg. Som delingsfører rykkede han ud den 20. august 1914 under den ved Vergaville faldne Hauptmann Jaehningen, og blev ved sin deling frem til oktober. Så blev han som efterfølger for Leutnant Droth adjutant ved II. Bataillon. Nitsche havde mange herrer, og alle skønnede ham som et dejligt, tappert, urokkeligt og samvittighedsfuldt menneske. For han var der ingen fare når det drejede sig om tjenesten og kammeraternes velbefindende.

¹⁾ Under kommando af kommandøren for 15. Infanterie-Division, Generalleutnant Raitz v. Frentz.

Priesterwald, Verdun, Somme var alle mindsten på hans heltevej. På Somme, på den skæbnsvangre 1. juli 1916 faldt han i fransk fangenskab. Han blev meldt død, og hans unge kone fik fra alle fronter kondolence breve og tegn på det mest trofaste kammeratskab. – Men Adolf Nitsche levede stadig og arbejder med jernhård flid med sit civile erhverv.

I sommeren 1918 blev den tapre soldat, fjernt fra hjemmet, revet væk af den forræderisk influenza.

På trods af det rystende indtryk fra det hårde slag, havde I. Bataillons succesfulde modangreb overbevist alle i regimentet, at ingen fransk enhed kunne holde stand mod et godt gennemført angreb fra tysk infanteri. I sin dagbog bemærkede I. Bataillon ordret: »Det franske infanteri har i den grad respekt for tyskerne, at frigørelsen ved Assevillers har helt let«.

121 Infanterie-Division fældede følgende dom over slaget på Somme med ordene:

Den pludselige startende stærke fjendtlige artilleriild den 24. juni om morgenen mod den ved Somme stående Reserve-Infanterie-Regiment 56, kan anses som indledningen til den fransk-engelske offensiv, der var annonceret til at begynde i juli. Den 1. juli iværksatte franskmændene deres angreb syd for Somme. Tyngden rettede sig næsten udelukkende mod 121. Infanterie-Division og højre fløj af 11. Infanterie-Division.

Den manglende flystøtte gjorde sig meget mærkbar. Som resultat af et ubestridt herredømme i luften kunne fjenden til fulde udnytte sit artilleri. Endnu ikke støtte fra lænkeballoner kunne finde sted, da en opsendelse var umulig på grund af de store tab gennem nedskydning fra fly.

Trods den forudgående kraftige beskydning var kampkraften i forreste linje alligevel stadig så stor, at fjendens fremstormende masser i første omgang gik i stå. Dog var fjenden i antal givetvis ti gange så stor, og trods al modstand fra de tappert udholdende tropper, kunne det ikke forhindres at fjenden fik fodfæste i den forreste tyske stilling. – Det franske angreb, på venstre fløj af divisionen med sorte, gav den ganske vist terrængvinst. Alligevel lykkedes det at opfange det første stormløb. Ved aftenstid var han blevet standset i mellemstillingen.

Frigørelsen fra fjenden gennemførtes om morgenen den 3. juli uden problemer. Fjendens tab var meget store på grund af de overalt gennemførte masseangreb. At fjenden ikke ville lade sig nøje med de hidtidig opnåede resultater, var tydelig. Derimod var det lykkedes på tysk side at trække de nødvendige reserver frem, infanteri såvel som artilleri, til at kunne standse yderligere fransk fremtrængen, og dermed allerede på anden dagen at bringe den så stort anlagte fransk-engelske offensiv syd for Somme til standsning. Total mistede divisionen fra 24. 6. – 3. 7. 108 officerer, 5.182 underofficerer og mandskab.

Den 3. juli kl. 1400 marcherede vores regiment fra Le Mesnil og placeredes i skovlejren ved Mons-en-Chaussée, mens Regimentsstaben kom til Ferme de Bias.

Den 4. juli blev kompagnierne nyordnet med fordeling af tilgået erstatningspersonel. Efterfølgende fandt de tre følgende nætter hver gang i tiden 2200 til 0500, skansning til etablering af en ny stilling øst for Peronne i afsnittet Flamicourt – banelinje Athies-Peronne. Den 7. juli forskød regimentet til Buire (Regimentsstab, II. Bataillon og MG-enheder) og Bussu (I og II/60). Herfra arbejdedes der de følgende nætter på en stilling mellem Mont-St. Quentin og Doingt. Til dette arbejde havde regimentet tilgang af to eskadroner fra Jäger-Regiment zu Pferde 12, Pionier-Kompanie 260, 3. bayr. Pionier-Kompanie og Armierungs-Bataillon 81. Henunder aften den 8. juli blev Bussu ramt af kraftig fjendtlig artilleriild, hvorunder I. Bataillon havde 5 døde og 27 sårede. Derfor returnerede I. og III. Bataillon ikke til landsbyen efter den natlige skansning, men gik i bivak ved Tincourt.

Ved middagstid den 9. juli blev regimentet sat i alarmberedskab med henblik på transport. I. Bataillon marcherede den 10. juli kl. 2300 til Maquaix med henblik på indladning. Da imidlertid et uheld ved Valenciennes spærrede linjen, kunne aftransport ikke ske og bataljonen indkvarterede i byen. Den 11. juli rykkede den så kl. 1300 over Roisel og Jaumont til Essigny-le-Petit, hvorfra den kl. 2200 kørte væk. Denne dag tilbagelagde også de øvrige dele af regimentet den 35 km march til Essigny-le-Petit, og kørte den 12. juli mellem kl. 0500 og 0900 herfra med tog. Rejsen gik over Mons, Köln, Kassel, Halle, Cottbus, Glogau, Lodz, Warszawa til Brest-Litowsk, hvilket så betød et skifte fra den vestlige til den østlige krigsskueplads.

Under jernbanetransporten ankom de i mellemtiden udnævnte nye regimentskommandør, Major Denicke. Om denne har Oberstabsarzt dr. Dietrich skrevet følgende ord:

Da vi efter slaget på Somme med resterne af regimentet var på vej mod Rusland, steg i St. Quentin vores nye herrer, Major Denicke ind hos Breith og jeg i den natmørke kupe. Gennem to hele år førte han regimentet, og dermed den længste tid af alle kommandører. Jeg tror, at denne fornemme, elskværdige og dygtige person vel af alle, som kendte ham, vil forblive i sympatisk erindring. Han kunne med sin fornemme karakter ikke forestille sig, at der var andre muligheder. Alligevel var det netop ham, der som den første i vores division havde mod til at fremføre, at moral og erstatningspersonel fra Tyskland ikke længere var af en sådan kvalitet, som det var nødvendig. Efter to års udholdenhed har det med sikkerhed ikke faldet ham let. Jeg måtte næsten med magt foran Ypres tvinge ham på lazaret efter at han i flere dage med høj feber havde holdt ud i en dyb dækning.

Over oplevelserne i fangenskab skrev Major Gengnabel den 9. juli 1917 en beretning fra Fort Châteauneuf, hvoraf følgende er hentet:

14 officerer i hver kasemat, hvis klippevægge er dækket af kalk. Vi har selv fordelt borgen så hver tilkommer 1,50 meter i længden og 2,10 meter i bredden. Der er så mørkt i kasematterne, at der ved ikke helt klart vejr ikke længere er lys til at læse i den tredje boks. Dertil kommer, at der til hver kasemat kun leveres 5 liter petroleum pr. uge. Det er umuligt at købe ekstra. Tilbage er kun muligheden at indkøbe dyre stearinlys.

På grund af fugtigheden blev vores kasematter allerede af en schweizisk kommission betegnet som sundhedsskadelige. På dette blev der udarbejdet, men alligevel er der efter tre dage igen tyk skimmel på væggene.

Om aftenen kl. 2030 bliver der låst af og kl. 0630 igen låst op. Foran døren står poster.

Ubådskrigen gør sig, gud vær lovet, fuldstændig mærkbar, så man i kantinen om morgenen endnu ikke ved, hvad der kan laves til middag. Forplejningen er fuldstændig utilstrækkelig. Vores hovedernæring er alle former for grøn salat. Det er forbudt at købe kød og pølse.

Der er ingen der kommer ud af fortet. Fra muren har man en smule udsigt. Der ud over kan kun se mure, vægge og pigtråd. Posten udebliver tit, hvilket naturligvis har indflydelse på stemningen. En rittmeister og en Oberleutnant er overført til Toulon for at blive anvendt som gidsler ombord på et lazaretskib. For nyligt har 4 herrer gjort et mislykket flugtforsøg, hvorfor de har fået 60 dages fæstningsarrest. Siden har tilværelsen været særlig fulde af chikaner. Det er desværre ikke mulig at beskrive de mange, mange nålestik der blev rettet mod vores stolthed.

Da jeg kom til mig selv på feltlazarettet efter at være taget til fange, var mine gamacher stjålet, læderet skåret af mine ridebukser og de fleste frakkenapper manglede. De sidste knapper og mine skulderdistinktioner blev i Amiens skåret af mig og mine lidelsesfæller. I denne tilstand blev vi så nogle dage senere under befolkningens hånende latter og under tilråbene »sales boches« med tog bragt videre til Fougères. Vi blev ikke i særlig grad spyttet på.

Det værste ved fangenskab blev fundet, at man er dømt til fuldstændig inaktivitet. Man havde ikke længere indtræk udefra. Det trætter ånden og skrumper den ind.

Oberleutnant Denicke

Nowy Dwor

Slaget om Kowel og stillingskamp Styr - Stochod

(Skitse 11 og 12)

Den 15. juli 1916 kl. 0530 ankom regimentstransporten til Brest-Litowsk. Stab, II. og III. Bataillon blev indkvarteret i byen, mens I. Bataillon blev underbragt i Fort II og den tilgrænsende skovlejr, maskingeværkompagniet (hvorunder også skal forstås den underlagte Maschinengewehr-Scharfschützen-Trupp) i Ploszka. Disse kvarterer blev fundet lidet behagelige, da både huse og lejre var fulde af utøj. Russerne havde under deres tilbagetrækning nedbrændt næsten alle landsbyer, og også i Brest var der mange ødelæggelser. Uddannelsen blev iværksat, frem for alt havde det nye mandskab behov for skydning og kast med håndgranater. Den 17. juli blev maskingeværerne suppleret, så kompagniet igen havde 13 + 6 våben.

På den russiske krigsskueplads stod i juli 1916, fra nord mod syd, Heeresgruppe Hindenburg, Prinz Leopold von Bayern og Linsingen.

Da den øverste hærledelse forventede en umiddelbart forestående større russisk offensiv, havde de trukket flere divisioner fra vest til Rusland, herunder vores 121. Infanterie-Division.

Da der i midten af juli syntes tegn på, at russerne havde udset sig de tysk-østrigske stillinger under Armeekorps Woyrsch (Heeresgruppe Leopold) som hovedmål, blev 121. Infanterie-Division fra Brest-Litowsk sendt mod nordøst. Regimentet gik om aftenen den 19. juli igen ombord i tog og blev tidligt den 20. juli udlosset i Lesnaja, sydvest for Baranowitschi. Den kom i kvarter i Losnaja, Guta (II. Bataillon) og Gruty (III. Bataillon) og MG-kompagniet. Den 22. juli inspicerede den øverstkommanderende for Hærgruppen, Prins Leopold af Bayern, 121. Infanterie-Division ved Lesnaja.

I disse dage blev det imidlertid fra tysk side konstateret, at russerne transportererede deres masser længere mod syd, og at omegnen øst for Kowel ville blive fareområdet. Derfor fulgte en generel forskydning af 121. Infanterie-Division over Brest-Litowsk mod sydøst til omegnen af Kowel, hvor den kom under kommando af Heeresgruppe Linsingen. Vores regiment kørte den 24. juli hen på aftenen fra Lesmaja og nåede den 25. juli banegården i Lubirtow, 10 km sydøst for Kowel. Der blev gået i kvarter i Gonczybrod, 8 km sydsydøst for Lubitow.

Heeresgruppe Linsingen omfattede det østrigske Korps Hauer, det tyske korps Bernhardt, den østrigske 4. Armee og den tyske armegruppe Litzmann. I forbindelse med højre fløj af Korps Bernhardt dannede det tyske X. Armeekorps den venstre fløj af den østrigske 4. Armee.

De hidtidige korte marcher havde allerede vist, at de forskriftsmæssige hestevogne var alt for tunge til de russiske forhold. Man havde derfor med glæde i Lesnaja modtaget en tildeling lettere panjevogne. Ganske vist manglede foreløbig trækdyrene. Derfor kom det, at hestene kun kunne medbringe en del af vognene, og resten måtte hentes med endnu en march, hvilket ikke kun kostede tidstab, men også et større forbrug af kræfter.

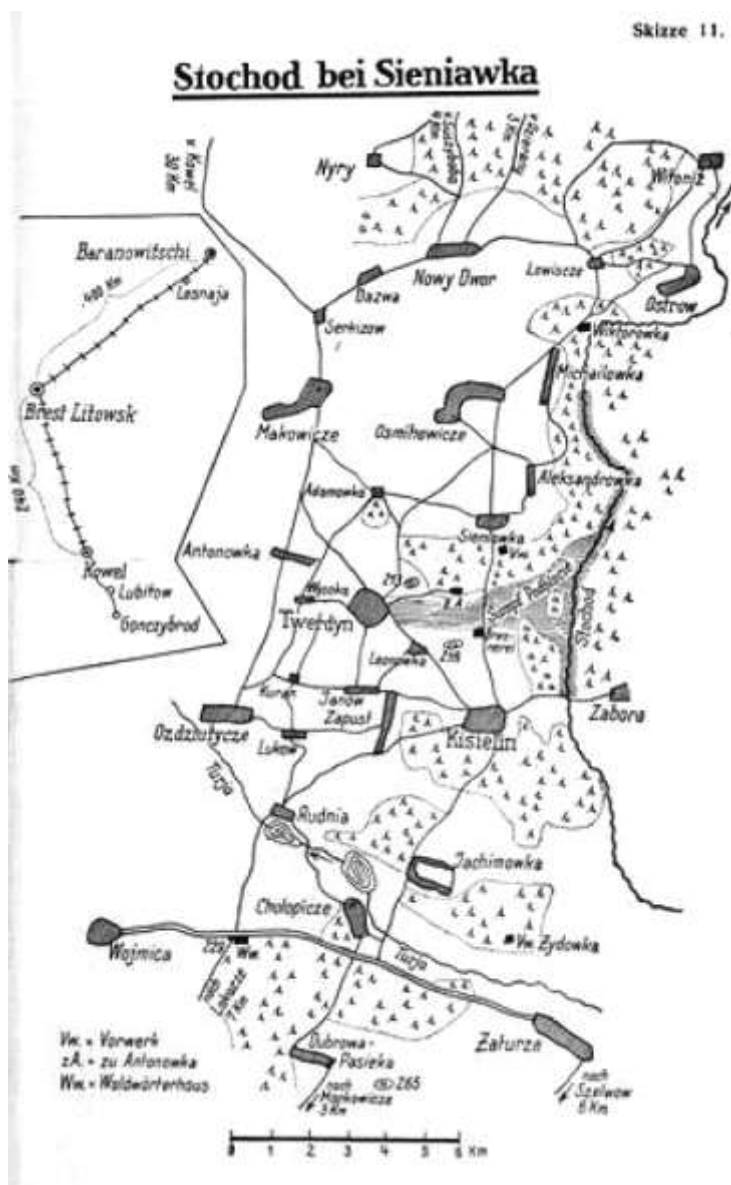
Den 26. juli marcherede regimentet kl. 0700 fra Gonczybrod på en meget hed dag og på strækninger gennem foddyb løs sand over Ozierany til Nowy Dwor, ¹⁾ omkring 30 km syd for Kowel. Indkvartering skete i Nowy Dwor og Nyry (II. Bataillon).

Den 27. april blev 121. Infanterie-Regiment underlagt X. Armeekorps som reserve, mod hvis front den generelle russiske offensiv forventedes den 28. juli. Foregribende skal det anføres, at denne storm som forventet fandt sted mod det tyske X. Armeekorps, og den syd herfor tilstødende X. Armeekorps af den østrigske 4. Armee, og opnåede resultater mod østrigerne.

For regimentet begyndte nu en tid med en række forskydninger og anvendelsesformer. Den 27. juli kl. 10 blev bataljonerne enkeltvis sat i march:

- Regimentsstab, II. Bataillon og MG-kompagni til bivouak i skoven ved Ostrow
- I. Bataillon til Michailowka
- III. Bataillon til en skovbivouak ved Aleksandrowka.

Som allerede nævnt begyndte den russiske offensiv den 28. juli. Det tyske X. Armeekorps stillede herpå 121. Infanterie-Division klar i flere afdelinger. Kommandøren for vores regiment overtog kommandoen over det såkaldte Detachment Denicke, bestående af I og III/60, MG-Kompanie/60 og 4/Feldartillerie-Regiment 241. Detachmentet fik kl. 0920 ordre til straks at rykke ind på højre fløj af 20. Infanterie-Division, da det til højre herfor stående østrigske X. Armeekorps var faldet tilbage for det russiske angreb mod Zaturze. Regimentskommandøren hastede i forvejen for at orientere sig ved Zachimowka over en flankestilling nord for Lurja i afsnittet Cholopicze – Avlsgård Zydowka. Detachmentet selv standsede i første omgang ved Zapust, hvor den kl. 1400 blev stillet til rådighed for 20. Infanterie-Regiment, da faren for et gennembrud ved østrigerne var blevet afværget af andre tyske tropper. Kl. 1615 kom der ordre fra 20. Infanterie-Division, at Regimentsstab og MG-

¹⁾ Kort Polen P.38

Kompagni skulle rykke til en bivouak i skoven vest for Kisielin. I. Bataillon nåede kl. 1945 sin skovlejr. derimod blev III. Bataillon kl. 20 med 11. og 12. Kompanie trukket frem til destilleriet 2 km nord for Kisielin, mens bataljonsstab og 9. og 10. Kompanie placeredes på selve destilleriet.

I mellemtiden var II. Bataillon og en deling fra MG-Kompagniet kl. 1045 marcheret fra Ostrow mod Alexandrowka. Ankommet hertil lige over middag kom der kl. 1400 ordre til over Twerdyn at rykke til Zapust, hvortil den ankom efter at de øvrige dele af regimentet var rykket ud. Kl. 2100 blev bataljonen af 121. Infanterie-Division beordret tilbage til Twerdyn. Herfra forskød 8. Kompanie for natten til sikring af et mörser-batteri ved »Zu Antonowka«, 1½ km øst for Twerdyn.

Den 29. juli overtog 121. Infanterie-Division afsnittet langs Stochod fra Wiktoromka mod nord til øst for Witonitz, så det tyske X. Armeekorps fra nord mod syd holdt fronten med 121. Infanterie-Division, 19. Infanterie-Division og 20. Infanterie-Division.

Regimentsstaben blev kl. 0030, altså midt om natten, beordret fra Skovlejren ved Jachimowka til destilleriet nord for Kisielin. Her fik den kl. 1100 besked om at begive sig til »Zu Antonowka« øst for Twerdyn. Ved ankomst hertil formeredes Regiment Denicke med II/60, to kompagnier/Infanterie-Regiment 74 og ½ MG-Kompanie/60, der underlagt 19. Infanterie-Division overtog afsnittet langs Stochod fra øst for Sieniawka mod syd til Podblocie-sumpene.

II. Bataillon var brudt op kl. 0200 og fra Twerdyn ligeledes forskudt til »Zu Antonowka«. Herfra besatte den som sikring højre fløj af 19. Infanterie-Division i den sydlige skovkant med front mod Podblocie-sumpen med dens 5. og 8. Kompanie. Bataljonsstab med to kompagnier forblev ved gården. Da imidlertid der omkring kl. 10 indløb meldinger om, at russerne rykkede frem i retning Alexandrowka – Sieniawka, spærre bataljonen skoven på tværs fra syd mod nord med 6. og 7. Kompanie med front mod Stochod. Der fulgte imidlertid intet russisk gennembrud; den til venstre tilstødende Infanterie-Regiment 91 havde hen under aften afvist det meget heftigt russisk angreb. Derimod lå skoven på tidspunkter under kraftig russisk artilleriild.

Regimentsstaben havde i mellemtiden indrettet dens kommandostation bag Højde 213 nordøst for Twerdyn, hvor den ligeledes tilbageholdt de tildelte fremmede kompagnier.

I. Bataillon og MG-kompagniet forblev den 29. og 30. juli i skovlejren vest for Jachimowka som reserve for 20. Infanterie-Division og anvendte tiden til uddannelse og konstruktion af lejren.

III. Bataillon beholdt den 29. juli kun 10. Kompanie i kanten af det sumpede område, og samlede de øvrige elementer ved destilleriet, hvor den om eftermiddagen kom under russiske shrapnel beskydning.

Regimentet havde hermed indsat to bataljoner, II. Bataillon nord og III. Bataillon syd for Podblocie sumpene. Bataljonerne havde kontakt til hinanden, men var underlagt forskellige divisioner, II/60 under 19. Infanterie-Division, III/60 under 20. Infanterie-Division. Også vores I. Bataillon og MG-kompagniet var som reserve underlagt sidstnævnte.

Den 30. juli udbyggede de to bataljoner i stilling deres linje og forstærkede hindringerne. II. Bataljon afløste med 6. og 7. Kompanie, 5. og 8. Kompanie fra stillingen ved sumpen. Den oprettede kommandostation i avls-gård Sieniawka og placerede også begge reserve kompagnier her. Kl. 2000 åbnede russerne pludseligt en voldsom geværild og brød, uden artilleriforbereelse, i store masser frem over Podblocie-sumpen. Umiddelbart ved sumpen lykkedes det dem i den sydlige kant af skoven at løbe en deling fra 6. Kompanie over ende, og trænge ind i skoven gennem dette hul. Fra reservestillingen blev de imidlertid mødt af ild fra 5. og 8. Kompanie. Da russerne var kommet ind på 30 meters afstand, kastede begge kompagnier sig frem imod dem med opplantede bajonetter. Det kom til et kort håndgemæng, hvorunder også bataljonskommandøren, Major v. Puttkamer såre-

des. Efterladende sig 100 fanger forvandt russerne hurtigt i det begyndende mørke, mens 5. og 8. Kompanie retablerede forbindelsen til kompagnierne i den forreste linje.

Ved III. Bataillon lå i området ved destilleriet hele dagen russisk artilleriild. 11. Kompanie, der i stedet for 10. Kompanie var indsat i forreste linje, blev under det fjendtlige aftenangreb samtidig ramt fra front og fra venstre flanke, og måtte overfor den overvældende fjendtlige overmagt falde tilbage. Det øjeblikkeligt indsatte modangreb med 12. Kompanie kunne imidlertid fuldstændig retablere stillingen og tage 80 russiske fanger.

Ved daggry den 31. juli rensede II. Bataillon skoven for forsprængte fjender. Et kompagni fra Reserve-Infanterie-Regiment 7, tildelt som forstærkning af bataljonen, blev af kommandøren placeret i en reservestilling på højre fløj. Forreste linje blev udbygget som en gennemgående skyttegrav for stående skytte, og en linje tværs over Podblocie-sumpen forberedt om natten til at skabe forbindelse med III/60 som venstre fløj af 20. Infanterie-Division. Et russisk angreb kl. 2100 kunne afvises med infanteriild kombineret med en øjeblikkeligt indsat spærreskydning fra artilleriet.

I disse dage havde III. Bataillon besat sin forreste linje fra højre med 11., 12. og en deling af 10. Kompanie. De to andre delinger af 10. Kompanie var placeret i beredskab bag venstre fløj, mens 9. Kompanie lå som reserve ved destilleriet. Dette kompagni trak sig for natten nærmere forreste linje, mens et forstærkningskompagni fra Infanterie-Regiment 344 blev placeret i destilleriet. To natlige angreb mod bataljens venstre fløj, blev uden problemer afvist.

Med den 31. juli var der på østfronten gennemførte en gennemgribende ny organisation. For at sikre et tættere samarbejde mellem forbundsfællerne, var den øverste hærledelse og det Østrig-ungarske Hovedkvarter blevet enige om en deling af østfronten i en nordlig og en sydlig fløj under hver sin særlige øverstkommanderende. Den nordlige fløj overtog den tyske Oberbefehlshaber Ost, Generalfeldmarschall v. Hindenburg som Hærfront Hindenburg; den sydlige fløj dannedes af en Østrigske Hærfront Ærkehertug Karl. Hærfront Hindenburg omfattede Heeresgruppe Eichhorn (hidtidige Hindenburg), Prinz Leopold, Linsingen og den østrigske Böhmer-Ermolli.

Den 1. august, dagen efter sammen med Maskingevær-kompagniet, at være marcheret til en skovlejr øst for Zapust, blev 4. Kompanie kl. 0130 beordret til at afløse kompagniet fra Infanterie-Regiment 344 som divisionsreserve ved destilleriet nord for Kisielin. De øvrige dele af bataljonen forblev i skovlejren ved Zapust indtil den 5. august, Maskingevær-kompagniet en dag yderligere, hvor tiden blev anvendt til uddannelse.

Den 1. august kl. 0600 og kl. 2000 afviste stillingsbataljonerne II. og III./60 hver sit russiske angreb mod deres fløj fra sumpene ved hjælp af infanteri- og artilleriild.

2. august blev der allerede kl. 0330 rettet et meget kraftigt angreb mod III. Bataillon, men med hjælp fra flankerende ild fra II/60, brød angrebet sammen under meget store tab. Efterfølgende dukkede talrige overløbere op fra de russiske regimenter 406 og 408. Hindringerne blev i disse dage yderligere udbygget, og ligeledes placeret foran forbindelseslinjen gennem sumpene. En deling fra maskingevær-kompagniet sluttede sig til III. Bataillon og placerede 3 våben i forreste linje og 2 i reserve. Efter at III. Bataillon kl. 19 ligeledes med 9. Kompanie overtog den til højre tilsluttende stilling fra 8/91, havde den dermed 9., 12. og 11. Kompanie i forreste linje. Kl. 2100 overtog Hauptmann Albrand kommandoen over bataljonen.

De følgende dage forstærkede II. og III. Bataillon deres stillinger. På samme måde var hvert afsnit besat med tre kompagnier i kampgraven, mens 8. henholdsvis 10. Kompanie dannede reserve. Hver bataljon disponerede derudover over 5 maskingeværer. Pigtrådshindringen over sumpen kunne den 4. august afsluttes af II. Bataillon. Denne bataljon indrettede samtidig en række sprængstykke sikre dækninger. Forholdene ved III. Bataillon frembød mange vanskeligheder, der på grund af den høje grundvandsstand hverken kunne uddybe skyttehullerne eller forbinde dem indbyrdes, og derfor omstændelig måtte der lave dækninger af græstørv.

Den 5. august returnerede I. Bataillon samlet til 121. Infanterie-Division. Den brød kl. 1500 op fra skovlejren ved Zapust og marcherede over Kuran, Antonowka, Serkizow og Rowy Dwor til skoven øst for Lowiszcz, medbringende sig dens tre maskingeværer. Den nåede kl. 2200 sit nye bestemmelsessted og kom her i bivak som reserve for vores 241. Infanterie-Brigade, hvoraf et kompagni stod til rådighed for det foranliggende afsnit.

II. Bataillon overtog denne dag også det til venstre tilstødende afsnit fra I/74. Konstruktionen af dækninger og udbygningen af hindringerne skred planmæssig frem. III. Bataillon forstærkede yderligere dens kummerlige skyttehuller gennem opstabilede græstørv og med pigtrådshindringer.

Fordelingen af regimentet var nu som følger:

Ved 121. Infanterie-Division: I. Bataillon og 3 maskingeværer.

Ved den mod syd tilstødende 19. Infanterie-Division: Regimentsstab som Afsnit Denicke med II. Bataillon og 6 maskingeværer.

Ved den syd for 19. stående 20. Infanterie-Division: III. Bataillon med 5 maskingeværer.

Den 5. august rykkede maskingevær-kompagniet med dens resterende 5 våben fra skovlejren ved Zapust til Usicze til det her etablerede Rekrutdepot for 20. Infanterie-Division.

I. Bataillon ved 121. Infanterie-Division blev underlagt Reserve-Infanterie-Regiment 7 og marcherede kl. 2030 til afløsning af III/344, hvor den overtog afsnittet vest for Ostrow. Bataljonen besatte forreste linje med 1., 2. og 3. Kompanie således, at vejen Lowiszczace – Ostrow gik gennem midten af 2. Kompanie. III. Bataillon ændrede sin opstilling på den måde, at 9. og 10. Kompanie kom i forreste linje, 11. i beredskab og 12. Kompanie i Reserve.

6. Kompanie fik den 6. august til opgave at indbringe fanger, og den forberedende opklaring blev gennemført mens artilleriet foretog indskydning. Den 7. august kl. 1530 begyndte artilleriets ildforberedelse og 10 minutter senere stormede begge stormgrupper fra 6. Kompanie. Gruppen under kommando af Leutnant d.R. Bergk trængte gennem den stærke russiske hindring, men kom under ild fra to sider af maskingeværer, så de med tab af to mand måtte falde tilbage. Under et nyt forsøg kort efter, lykkedes det at indbringe to sårede russere fra Infanteriregiment 407.

Den 8. august startede kl. 0600 en kraftig russisk artilleriild mod II. og III. Bataillon og øgedes på tidspunkter til trommeild. Det lå særligt kraftig over 9. Kompanie, så kompagniføreren trak sine folk tilbage på nær poster. Kl. 1130 iværksatte russisk infanteri angreb mod III. Bataillon i fire bølger fulgt af sluttede kolonner. Takket være den flankerende ild fra II. Bataillon blev stormen total afvist. Til udligning af tabene ved 9. Kompanie blev en deling fra 11. sendt frem som forstærkning. Efter det fejlslagne angreb fornyede russerne deres artilleriild med fornyet voldsomhed indtil kl. 1400, hvor et nyt angreb med to russiske regiment fulgte. Det rettedes denne gang mod II. Bataillon, især mod avlsgården Sieniawka, hvor 5. Kompanie var placeret. Også denne storm brød sammen under vores samlede infanteri- og artilleriild. Et tredje russisk forsøg kl. 18, primært rettet mod 6. Kompanies stillinger, førte ikke til bedre resultat. Også forsøget i løbet af natten på at gennemskære hindringerne foran II. Bataillon blev opdaget i tide og forhindret.

De russiske tab var store. Den 9. august kunne 6. Kompanie alene foran deres stillinger fastslå 600 døde russiske soldater. Blandt byttet var 370 geværer, 160 gasmasker og 10 kasser maskingevær ammunition. De skyttehuller, russerne i løbet af natten havde gravet foran II. Bataillons hindringer, blev igen kastet til. Patruljer fra III. Bataillon blev sendt frem mod den lille Bodblocke-skov i sumpen mellem II. og III. Bataillons stillinger, hvorfra angrebene var startet, men stødte hurtigt på russiske poster.

I den følgende tid skete der fremskudt i udbygningen af stillingerne og af vejnettet. Flybillede lod ingen tvivl tilbage om, at russerne forberedte fornyede angreb. Bortset fra enkelte regnbyger forblev vejret varmt og solrigt.

Den 11. august skulle 3. Kompanie foretage et fremstød for at indbringe fanger. Forberedelsen fra de tunge felthaubitsere havde god virkning mod de fjendtlige grave og ødelagde i stort omfang den foranliggende hindring. Kl. 2115 forlod angrebsstyrken, en krigsstærk deling under kommando af Leutnant d.R. Litzkendorf, den forreste grav og krøb ned i den sumpede lavning, der fra stillingen gik mod den nordvestlige hjørne af den lille skov, der skulle angribes, for herfra at iværksætte stormen. På grund af en misforståelse standsede artilleriet sin ild 5 minutter for tidlig, så russerne kunne åbne en livlig maskingeværild inden stormen overhovedet kunne iværksættes. Da operationen hermed var udsigtsløs, lod Leutnant Litzkendorf, som det bemærkes i krigsdagbogen, forståeligt sine folk enkeltvis kravle tilbage for at undgå nytteløse tab.

Ved III. Bataillon gik den 12. august kl. 0345 Unteroffizier Bertram fra 11. Kompanie med nogle få folk over Stochod og frem 300 meter foran den fjendtlige stilling. På trods af en kraftig russisk geværild, fik han i alt ro nedtegnet stillingen. Herefter returnerede patruljen uden tab tilbage til egne linjer.

Da man nu indså, at III. Bataillons stilling i sumpe ville være absolut uanvendeligt ved vintertide, begyndte den 13. august arbejdet på en særlig vinterstilling længere tilbage. Resten af august måned gik under moderate kamphandlinger hovedsageligt med en ivrig udbygning af stillingerne ved alle tre bataljoner.

Den 24. august fik II. Bataillon til opgave at indbringe fanger. Til dette samledes en styrke på 5 underofficerer og 88 mand under kommando af Leutnant Kanngiesser. Efter en ildforberedelse med to tunge minekastere fra kl. 0630 og artilleriet fra kl. 0645, gik stormen i gang. Trods fjendtlig maskingeværild trængte man ind i den russiske grav og vendte tilbage med en usåret fange fra det russiske infanteriregiment 407. Operationen kostede 1 død og 5 sårede.

Den 2. september blev II. Bataillon afløst i stilling og rykkede til en bivouak i skoven ved Adamowka. Den følgende dag tilgik ordre om, at vores regiment med alle dele skulle trækkes ud og herefter stå til disposition for Heeresgruppe Linsingen. Om aftenen den 3. september fulgte ligeledes afløsning af I. og III. Bataillon, mens II. Bataillon fra Adamowka over Nowy Dwor marcherede til den 7 km længere mod nord liggende Suszybaba, hvor den kl. 15 gik i bykvarter.

I. Bataillon forskød i en natmarch over Nowy Dwor til Ozierany (6 km nord for Nowy Dwor) og nåede frem hertil den 4. september omkring kl. 0500. De forskellige dele af MG-Kompagniet marcherede ligeledes hertil. III. Bataillon bivouakerede natten til 4. september ved gården »zu Antonowka«. Den følgende dag forskød den over Makowicze og Nowy Dwor ligeledes til Ozierany, hvortil den ankom omkring middagstid.

Regimentet var nu igen samlet og forblev indtil den 10. september som Hærgruppe reserve i området Ozierany – Suszybaba. Tiden blev anvendt til badning, aflusning, istandsættelse og uddannelse. Tilgæet erstatningspersonel blev fordelt.

For at få en bedre forståelse for den herefter følgende anvendelse af regimentet, skitseres her opstillingen af den østrigske 4. Armee fra nord mod syd:

Tyske X. Armeekorps med:
 Østrigske 29. Infanterie-Truppen-Division
 121. Infanterie-Division
 19. Infanterie-Division
 20. Infanterie-Division
 Armeegruppe Marwitz (=Generalkommando, tyske VI Armeekorps):
 Østrigske X. Armeekorps
 Østrigske Korps Smed tyske 10. Landwehr-Division
 Gruppe Beckmann (= Stab 108. Infanterie-Division) med:
 115. Infanterie-Division (Kleist)
 2. Garde-Kavallerie-Brigade (Arnim)
 Brigade Buttlar.

Den 10. september kl. 22 indgik befaling fra Heeresgruppe, at vores Regiment var underlagt den østrigske 4. Armee som reserve og derfor skulle forskyde mod syd.

Regimentet brød op den 11. september kl. 0700 og marcherede til Antonowka og til »Braunschweiger Lager« øst for Zapust (II./60).

Her blev regimentet i flere dage, og fortsatte uddannelsen i skydning og brug af håndgranater. Den 16. september afgav den hele 9. Kompanie i forbindelse med opstilling af en ny enhed. Samme dag marcherede regimentet, minus II. Bataillon, der forblev ved Zapust, kl. 20 fra Antonowka over Kuran, Lukow og Rudnia til skovløberhus 229 4 km øst for Rudnia, hvortil den ankom kl. 16 og gik for flere dage i bivouak som reserve for Armeegruppe Marwitz.

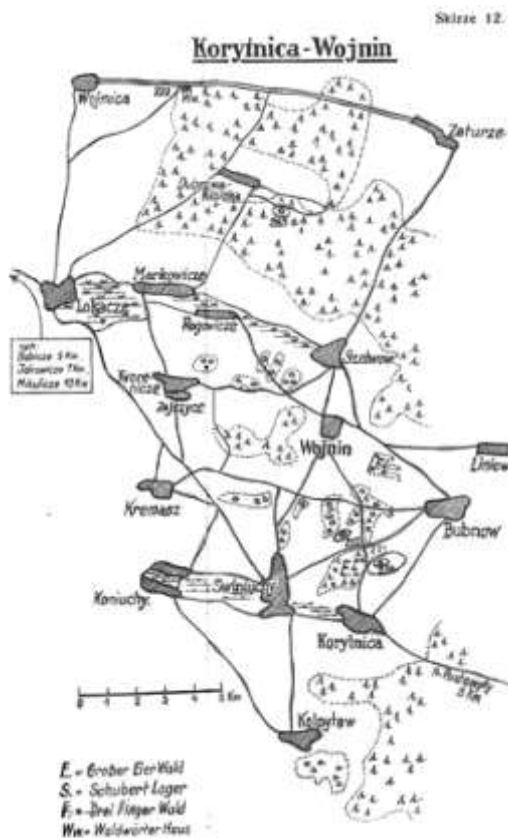
Her modtog regimentet (uden II/60) den 20 september k. 0630 direktiv om, at den som korpsreserve for det østrigske X. Armeekorps skulle forskyde til Højde 265 sydøst for Dubrowa Pasięka. Efter at være nået frem forblev den i nogle timer i beredskab indtil en ny befaling sendte den længere mod syd. Under marchen måtte man gå i en bue vest om Makowicze, der lå under russisk artilleriild. Mellem kl. 1515 og 1600 blev der holdt pause ved Tworenicze. Kl. 1800 blev der holdt pause i den langstrakte skov øst for Kremacz, hvorfra der kl. 1845 blev rykket i bivouak i det firkantede skovstykke syd fra Wojnin på Vejen Kremasz – Bubnow.

II. Bataillon var stadig til særlig disposition for den øverstkommanderende for den østrigske 4. Armee, men blev beordret fra Zapust til Dubrowa Pasięka.

Den 21. september var regimentet uden II/60 underlagt den østrigske gruppe under Oberstleutnant Weis ved Swiniuchy. Den fik kl. 12 middag ordre til kl. 2030 at storme den russiske Eierwald-stilling 2 km øst for Swiniuchy, og fik samtidig råderet over den i stilling værende II/Infanterie-Regiment 21. Imidlertid følte den østrigske fører sig foranlediget til at aflyse angrebet, da det på grund af den russiske stillings styrke var fuldstændig udsigtsløst. Kl. 1630 gennemførte II/Infanterie-Regiment 21 et patruljefremstød, der trods artilleristøtte, mislykkedes i den fjendtlige maskingeværlid.

Stadig i armereserve marcherede II. Bataillon kl. 0700 fra Dubrowa Pasięka over Lokacze til en bivouak i skoven øst for Kremasz. Herfra rykkede den 22. september kl. 16 til lejren vest for Szelmow som den nåede kl. 18 selvom russiske fly undervejs uden held havde kastet bomber imod den. Den dannede nu reserve for det østrigske korps Szurmany på samme måde som den øvrige del af regimentet i skoven syd for Wojnin.

Den 23. september tilgik det nye 9. Kompanie til regimentet. Kompagniet var den 19. blevet formeret i Rowy Dwor ved afgivelser fra de øvrige regimenter, og var dagen efter blevet inspiceret af kommandøren for 121. Infanterie-Regiment. Samtidig blev Maschinengewehr-Kompanie 60 nedlagt; i stedet opstilledes tre nye maskingeværkompagnier (Nr. 1, 2 og 3.), så der efterfølgende hørte et maskingeværkompagni med 6 våben til hver bataljon. Maschinengewehr-Scharfschützen-Trupp 20 blev med tilsvarende enheder fra de øvrige regimenter under 121. Infanterie-Regiment sammensat til en bataljonsenhed under direkte kommando af divisionen.

Den 24. september kom II. Bataillon tilbage til regimentet, der fra kl. 13 blev underlagt Division Runckel i Gruppe Beckmann. Efter at regimentet om eftermiddagen var marcheret til skovlejren nord for Swiniuchy, blev der af regimentet og Landwehr-Infanterie-Regiment 19 formeret Abschnitt Denicke foran en godt udbygget og befæstet russisk stilling, der strakte sig nordøst mod sydvest i den store Eierwald-skov. Den tyske linje strakte sig fra Højde 252 mod syd til den nordvestlige kant af Eierwald og herfra en bue mod vest. Straks efter ankomst til skovlejren nord for Swiniuchy afløste III/Landwehr-Infanterie-Regiment 19 og vores III. Bataillon de dele af Reserve-Infanterie-Regiment 40 i stillingen syd for højde 252, hver med to kompagnier i forreste linje. III/60 trak 9. og 10. Kompanie frem i kampgraven.

Angreb på de russiske stillinger i Eierwald blev planlagt til den 27. september, og skulle gennemføres af Division Runckel (Infanterie-Regiment 60, Reserve-Infanterie-Regiment 40 og Landwehr-Infanterie-Regiment 19) og den til højre tilstødende 115. Infanterie-Division (Kleist). Der blev gennemført en omhyggelig forberedelse.

Siden den 25. september kl. 1845 disponerede vores regimentsstab som brigadestab Denicke, mens Major v. Zingler fungerede som regimentsfører. Samtidig blev fløjene på ny fastsat. Den højre forblev overfor den nordvestlige hjørne af Eierwald, den venstre dannede et punkt 300 meter nordvest for vejkrydset Swiniuchy-Bubnow, Wojnin-Korytnica. III/60 beholdt den venstre halvdel af denne stilling, til højre sluttede Landwehr-Infanterie-Regiment 19 sig til, til venstre lå Reserve-Infanterie-Regiment 40. Om natten arbejdede 2/60 og en bataljon fra Landwehr-Infanterie-Regiment 19 på udgangsstillingen, 1/60 på en 2. stilling.

I løbet af den 26. september fortsatte forberedelserne. Håndgranater og ammunitionsdepoter blev indbygget. Om aftenen afløste et kompagni fra Landwehr 19 højre fløjkompagni fra III. Bataillon, der beholdt 10. og 11. Kompanie i graven. Begge de to øvrige kompagnier gravede sig ned i en dækningsgrav umiddelbart bag den forreste linje, således af 12. lå bag 10. og 9. bag 11. Kompanie.

Klargøringen til angrebet fulgte natten til den 27. september. III. Bataillon lå som den netop beskrevne måde klar som 1. og 2. angrebsbølge. II. Bataillon gravede sig ned med to kompagnier i 3. og 4. bølge med her 50 meters afstand fra den foranliggende grav. I. Bataillon skubbede sig ind bag venstre fløj som reserve. Den havde til opgave at skride ind, hvis forbindelsen til Reserve-Infanterie-Regiment 40 gik tabt, eller hvis der skulle indtræffe et tilbageslag. Denne mulighed måtte desto mere tages med i overvejelserne, da angrebet over det 500

meter brede regimentsafsnit var overordentlig svær. Denne gik først i sydøstlig retning i en sækning, der var flankeret af russisk infanteri-, maskingevær- og artilleriild, og drejede så mod øst.

Artilleriforberedelsen begyndte kl. 1000. Ilden lå godt, men havde mere end psykologisk end en fysisk virkning, og førte ikke til en ødelæggelse af de fjendtlige anlæg. Den russiske svarild forblev uændret og forårsagede betydelige tab, da fire angrebsbølger var sammenpressede på lidt plads, og de frisk udgravede dækningsgrave kun gav utilstrækkelig beskyttelse.

Kl. 1430 meldte regimentet om deres observering af den totalt utilstrækkelig virkning af artilleriet og anmodede om, at forberedelsen af samme grund måtte blive forlænget med en time. På grund af de stadig begrænsede mængder af disponibel ammunition kunne dette ønske imidlertid ikke imødekommes. Stormen måtte derfor iværksættes på det oprindeligt fastsatte tidspunkt, og manglen på ammunition opvejes af infanteriets blod.

Kl. 1510 brød 10. og 11. Kompanie frem som første bølge over sækningen mod den forreste russiske stilling på den modsatte skråning. På trods af store tab på grund af den kontinuerlige fjendtlige beskydning fra front og flanke, stormede begge kompagnier frem til tæt på den russiske grav. I mellemtiden var hverken til venstre Reserve-Infanterie-Regiment 40 eller til højre Landwehr-Infanterie-Regiment 19, nået frem, så også regimentets følgende bølger blev standset af den fjendtlige ild. Kommandøren for III. Bataillon, Hauptmann Albrand, som personligt med første bølge var nået tæt på den fjendtlige stilling, fandt under disse omstændigheder situationen for de stærkt decimerede angrebskompagnier for så betænkelig, at han beordrede tilbagetrækning til udgangsstillingen.

En Gefreiter fra staben ved III. Bataillon, Johann Müller, beretter om følgende enkeltheder:

Det må have været omkring kl. 10, da man kunne høre de første skud blev løsnet i det fjerne. Så kom de allerede hen over: ffft, shrumm, shrumm. Den sorte krudtrøg, blandet med støv fra skyttegraven, trak langsomt væk. Nu kunne også jeg se virkningen af granaten; den havde revet et ganske anstændigt hul næsten direkte i den første russiske grav. Det var altså vores tunge 21-cm mørser. Allerede efter 10 sekunder kom næste lag så sprængstykkerne næsten fløj hen over os. Nu fulgte de mindre kanoner, 15-cm, 10-cm og dertil shrapnels. Dermed var indledningen til koncerten forbi, og hovedtemaet kunne begynde.

Der var måske gået en time, så begyndte pludseligt det russiske artilleri med største styrke, og parterne konkurrerede herefter i at sende granater frem og tilbage af alle kalibre. Bakken foran os med Eierwald, i kanten af hvilken de russiske stiller tydeligt kunne ses, lignende en rygende og osende vulkan. Men også vores side har sandsynligvis for russerne, haft et tilsvarende udseende.

Tre gange måtte jeg ud af dækningen for at reparere den ødelagte telefonlinje. Det så forfærdeligt ud i vores grav. Lange strækninger var jævnet med jorden, pæle og pigtråd lå spredt omkring. Det gik frem gennem dybe granatkratere. Overalt krøb mandskab i stormpakninger tæt presset sammen i granathuller og nødtørftige dækninger. Sårede slæbte sig bagud. Døde havde man lagt til side og lagt halvt begravet ned i huller.

Kl. 1515 lagde vores artilleri ilden frem bag de forreste russiske stillinger. Hos os var alt klar til angreb, stormpakning på ryggen, rigeligt med håndgranater i bæltet, helm trykket ned i panden, geværet fast i højre hånd. Fremad! Og på en gang var alle ude af graven. Så begyndte den russiske maskingevær og infanteriild. Som slået græs sank vore sammen, døde, sårede, døende.

De første stormbølger strømmede tilbage. Efter 5 minutter endnu engang fremad, igen beskudt og tilbage. Først i tredje forsøg lykkedes det at trænge omkring 300 meter frem og her hurtigt at grave sig ned. I første omgang var det ikke muligt at komme længere i den russiske maskingeværild.

Klokken var blevet 1600. Den sydligste angrebsdivision Kleist havde haft større held og var under fremrykning ved Swiniuchy. Dermed kom der skred i angrebet på vores højre divisionsfløj ved Landwehr-Infanterie-Regiment 19. Også vores regiment forberedte sig på fornyet fremrykning. Mens de tre første bølger (III/60 og halvdelen af II/60) igen angreb frontalt, stødte I. og resten af II. Bataillon kl. 1730 frem i skillelinjen mellem Infanterie-Regiment 60 og Landwehr-Infanterie-Regiment 19 i den nordvestlige kant af Eierwald og rullede herfra de russiske stillinger op mod øst. Angrebet lykkedes i fuldt omfang, godt støttet af overskydning fra 2. MG-Kompanie fra stormstillingen. Under forholdsvis ringe tab blev fjenden kastet ud af skoven.

I løbet af natten reorganiserede regimentet sine enheder, etablerede en gennemgående linje til Reserve-Infanterie-Regiment 40 og udbyggede den nyvundne stilling. Tabene beløb sig til 743 kammerater, herunder 85 døde. Indeholdt i disse tal er 6 døde officerer og 8 sårede. Blandt de faldne var fører for 12. Kompanie, Leutnant d.R. Sponsheimer, adjudant III/ 60, Leutnant Schultze, samt Leutnant d.R. Leimbach og Gang. Som fanger bragte regimentet 900 russere tilbage, mens der blandt byttet var 14 maskingeværer.

Et kraftigt russisk modangreb den 28. september kl. 0600 blev totalt afvist.

Stillingen var nu besat med I/60 nord for Højde 254, II/60 syd herfra ved Højde 254 og III/60 syd for II. Bataillon. Hver bataljon havde to kompagnier i forreste linje, resten bagved i de gamle stillinger. Om aftenen samme dag blev II. og III. Bataillon afløst, men blev i første omgang i området vest for Eierwald.

Gravmindesmærke for faldne kammerater i træningen ved Korynica den 27. 9. 1916

Den 30. september havde regimentet (minus I/60) som reserve for Armegruppe Marwitz, hviledag i den langstrakte skov øst for Kremasz. Den følgende nat blev I. Bataillon afløst af dele af Reserve-Infanterie-Regiment 40 og Landwehr-Infanterie-Regiment 19 nord for Højde 254. Bataljonen dannede 1. oktober reserve for gruppe Beckmann i Swinuchy, mens de øvrige dele af regimentet kl. 0830 marcherede til Tworenicze og den 2. oktober ligeledes til Swiniuchy.

Her forblev bataljonerne i flere dage, indtil den 4. oktober hvor I/60 som reserve, først for 115. Infanterie-Division og om aftenen den 5. oktober for 2. Garde-Kavallerie-Brigade, blev trukket til skoven nord for Kolpyhtow.

På ordre fra Korps Szurmaj rykkede III. Bataillon til skoven vest for Bubnow som reserve for den østrigske 11. Infanterie-Truppen-Division, mens II. Bataillon som korpsreserve rykkede til Schubertwald, 2 km syd Wojnin. Regimentsstaben blev ikke anvendt og kom i kvarter vest for Wojnin. I de følgende dage etablerede III. Bataillon en tværstilling, mens II. Bataljon ombyggede lejren i Schubertwald til støttepunkt. Alle bataljoner måtte ofte lide under den russiske artilleri. Vejret var vedvarende regnfuldt og ubehagelig.

Den 14. oktober kl. 0600 blev II. Bataillon alarmeret og rykkede kl. 0900 ind i Dreifingerwald sydøst for Bojnin. Efter at have gennemført en sprængning havde russerne besat en del af den forreste grav ved den østrigske 11. Infanterie-Truppen-Division. II. Bataillon skulle nu gennem et modangreb og kaste russerne ud igen. Mens bataljonen rykkede ind i anden grav i første stilling, såredes allerede adjudanten, Leutnant d.R. Brubach, Vizefeldwebel Esser 5/650, Offizierstellvertreter Wittenberger 8/60 og et antal ordonnanser og mænd. Afstanden mellem 2. grav og det russiske indbrudssted var omkring 150 meter. 6. og 8. Kompanie måtte, som første bølge, frontalt passere åbent terræn. Det var derfor ikke så svært, at angrebet kl. 1300 brød sammen med store tab til de fjendtlige maskingeværer. Leutnant Kiel 6/60 og Mahnke 8/60 faldt.

Omkring kl. 17 gennemførte den østrigske Oberstleutnant Wiplinger en ny organisation. Han placerede en halv bataljon II/60 på hver af skulderpunkterne på det russiske indbrud så Major v. Zingler havde 7. og 8. Kompanie i den nordlige del, mens 5. og 6. Kompanie stod i den sydlige del under kommando af II/Reserve-Infanterie-Regiment 251 (Hauptmann Webel). 2. MG-Kompanie var ligeligt fordelt.

For den 15. oktober befalede General Metz, kommandøren for den østrigske 11. Infanterie-Truppen-Division, at der mellem kl. 0330 og 0335 skulle gennemføres et ildoverfald med maskingeværer og minekastgere, og at

umiddelbart herefter indbrudsstedet skulle rulles op med et håndgranatangreb fra begge sider. Også over denne plan svævede en uheldsvanger stjerne. Minekasterner opnåede overhovedet ingen virkning og håndgranater var kun i et forsvindende antal til disposition. Derfor måtte angrebet indstilles efter erobringen af tre traverser. En genoptagelse af angrebet kl. 9 forblev resultatløst.

Om aften blev stillingen endnu engang omgrupperet. Major v. Zingler fik afsnit Dreifingerwald med II/60, II/Reserve-Infanterie-Regiment 251 og to østrigske kompagnier. Af sin egen II. Bataillon lagde Major v. Zingler 6. og 7. Kompanie overfor indbrudsstedet i den gamle 2. grav. Til venstre og nord for den russiske grav placerede han 5. Kompanie, mens 8. Kompanie forlængede længere mod nord.

Den 16. oktober marcherede I/60 over Kremasz til Schubertwald, syd for Wojnin. Her ankom den kl. 11 og blev som reserve for det østrigske Korps Szurmay indsat i skansning.

Kl. 0400 angreb fjenden overraskende II. Bataillons stilling på højre fløj af 5. Kompanie og trængte omkring 30 meter frem i nordlig retning i graven. Et øjeblikkeligt modangreb kastede russerne ud igen. Under kampene faldt Leutnants Wittrich og Becker.

Fra III. Bataillon blev 10. Kompanie hen under aften trukket frem til besættelse af en tværstilling bag III/Reserve-Infanterie-Regiment 251.

Den 17. oktober gjorde det østrigske 11. Infanterie-Truppen-Division omhyggelige forberedelser til et angreb på det russiske indbrudssted. I den forbindelse skød den 18. oktober fra kl. 0600 fjorten minekastere tre kvarter den russiske grav, mens artilleriet lagde den russiske hovedstilling under granatild, og to maskingeværer fra hver sin side lagde flankerende ild over indbrudsstedet. Kl. 0830 begyndte angrebet med hvert et kompagni fra III/Infanterie-Regiment 377 mod flankerne på indbrudsstedet, mens 6/60 og en deling fra 5/60 frontalt angreb over kratermarken. På denne måde faldt russergraven hurtigt til angriberne. Den erobrede stilling kom under kommando af Leutnant Sauerländer, der foruden sit egen 6. Kompanie også disponerede over en deling fra 5. Kompanie og to delinger fra III/Infanterie-Regiment 277. Tredive fanger blev bragt tilbage.

Straks efter det succesfulde angreb begyndte en kraftig russisk ild med minekastere, og kl. 10 gennemførte fjenden et heftigt frontalt angreb, der dog blodigt blev afvist. Den stærke kampaktivitet fortsatte hele formiddagen. 7. Kompanie slæbte håndgranater frem til fronten, og indsatte også to håndgranatgrupper til afløsning. Et maskingevær fra 2. MG-Kompanie faldt som offer for en fuldtræffer. En ny russisk storm kl. 1320 brød sammen i vores artilleris spærreild. Herefter døde kampen ud.

Fra kl. 1530 afløste 4. og 2. Kompanie fra vores I. Bataillon 5., 6. og 7/60. 8. Kompanie, der lå længst mod nord, og derfor næsten ikke var blevet ramt, forblev i stilling. De afløste kompagnier placeredes i 2. grav i 1. stilling. 1. og 3/60 blev i første omfang reserve for Reserve-Infanterie-Regiment 251.

Den 19. oktober kl. 12 middag overdrog 4. Brigade-Kommando fra den østrigske 11. Infanterie-Truppen-Division kommandoen over Dreifingerwald og det nord herfor tilstødende afsnit til Infanterie-Regiment 60. Ved I. Bataillon i skoven blev 1., 4 og 2. Kompanie placeret i forreste linje med 3. Kompanie som bataljonsreserve. II. Bataillon (uden 8/60) rykkede som reserve for den østrigske brigadekommandør til Schubert-Lager. Som regimentets kommandostation blev der valgt et punkt 1½ km øst for Wojnin.

Natten til den 21. oktober afløste III. Bataillon i regimentets nordligste afsnit 8/60, 11/Infanterie-Regiment 377 og to østrigske kompagnier. Den placerede 11., 9. og 10. Kompanie i forreste linje og 12. i reserve. Herefter var der i Infanterie-Regiment 60 sektor indsat I. Bataillon til højre (Dreifingerwald) og III. Bataillon til venstre.

Den følgende tid forløb om dagen med moderat kampaktiviteter, hvorimod natten for det meste var fyldt med ild fra minekastere og med kampe på håndgranater. Det vedvarende kolde og regnfulde vejr angreb især hestene; mange af dem gik til grunde på grund af den dårlige opstaldning og den mangelfulde foder. Ved det knædybe mudder faldt heste hyppigt om af overanstrengelser, så den varme forplejning på tidspunkter udeblev ved gravbesættningerne. Selvom alle kræfter blev sat ind, gik udbygning af stillingerne kun langsomt frem, da blot udbedring af skader efter den megen vand i stillinger og løbegrave kostede megen arbejde.

Også II. Bataillon i brigadereserve måtte yde skansearbejde. Til dette blev stab, 5. og 6. Kompanie midlertidigt mellem den 2. og 5. november fra Schubert-Lager placeret i den sydlige kant af Wojnin.

Mens russerne kun sjældent lod sig se udenfor deres egne pigtrådshindringer, fortsatte vore natlige patruljer meget hyppigt. Flere gange lykkedes det 9. og 10. Kompanie at trænge ind i de russiske sappe.

Natten til den 5. november overgav venstre kompagni i III. Bataillon det nordligste stillingsafsnit til det østrigske Infanterie-Regiment 89. Den 7. november var derigennem bemærkelsesværdig, da det tunge russiske artilleri indskød sig mod stillingen, efter at I. Bataillon tidligt på formiddagen i Fingerwald var blevet afløst af II. Bataillon. Et angreb fulgte imidlertid ikke. I. Bataillon overtog rollen som brigade reserve i Schubert-Lager, hvorfra den foruden uddannelse anvendtes til transporter af materiel.

Russisk landsby

I mellemtiden øgedes styrken i stillingen. Gravene blev dybere, beboelsesgrave anlagt og hindringer gjort færdige. Den 14. november 1916 vovede fjenden en mindre operation. Kl. 0500 trængte en patrulje på 30 mand overraskende ind i en sappe med en lyttepost fra III. Bataillon. Der udviklede sig en kamp på håndgranater, hvorunder russerne igen blev trængt ud.

I disse dage satte det ind med hård frost, der dog allerede den 20. november blev fulgt af snevejr og vigende temperaturer. I disse dage blev regimentets stillinger og I. Bataillon i reserve inspiceret af den øverstkommanderende for hærgruppen, General der Infanterie v. Linsingen. En snestorm natten til den 21. november lukkede samtidige grave.

Tidligt om morgenen den 24. november rykkede I. Bataillon ind i regimentets venstre afsnit nord for Fingerwald, mens III. Bataillon gik i brigadereserve i Schubert-Lager. På grund af en operation i det østrigske afsnit mod syd, viste russerne sig natten til 24. november meget urolig foran vore stillinger og jævnedes flere steder den forreste af II. Bataillons grave med en voldsom minekasterild. Efterfølgende forblev den natlige russiske minekasterild omfattende.

Da fjenden havde vist sig overlegen i den underjordiske minekrig, blev der af regimentet til støtte for pionererne den 29. november opstillet et teknisk kompagni under Leutnant Reiber. Ved afgivelser fra alle bataljoner havde den en styrke på 3 Vizefeldwebel, 6 Unteroffiziere og 60 mand.

I mellemtiden havde den øverste hærledelse besluttet at udruste infanteri-kompagnierne med lette maskingeværer for i betydelig grad at øge ildkraften ved tilføjelsen af skyttegrupper. Derimod forblev som hidtidig de tunge maskingeværer samlet i bataljonernes maskingeværkompagnier. For at råde over det nødvendige uddannede personel ved ankomsten af de lette maskingeværer, beordrede regimentet den 1. december i første omgang 1 officer, 4 underofficerer og 12 mand pr. bataljon til uddannelse.

Samme dag fandt der en udveksling af bataljonskommandører og kompagniførere mellem forbundsfællerne. Den østrigske Major Zareczky overtog derfor kommandoen oven I. Bataillon.

Efter at der den 5. december kom underretning om, at regimentet ville blive trukket ud af stillingen, marcherede III. Bataillon i brigadereserve i Schubert-Lager den 8. december kl. 0600 til underbringelse i Zakowicze (Stab og 9/60), Babicze (10., 11. og 12/60) og Mikulicze (3. MG-Kompanie). II. og I. Bataillon blev den 8. og 9.

december i to omgange afløst af Infanterie-Regiment 437, henholdsvis kompagnier fra det østrigske Infanterie-Regiment 89 og Kaiserjäger. Efterfølgende rykkede regimentsstab og II. Bataillon til Lokacze, I. Bataillon til Zajczyce og Mikulicze (1. MG-Kompanie) i kvarter.

I disse kvarterer forblev regimentet til den 16. december, hvor den anvendte tiden til badning, aflusning, eksercits, skydning, marchøvelser og tilpasning af gasmasker. Efter en lidt mildere vejrperiode satte det igen ind med sne og kulde.

I et feltbrev fra den tidligere Gefreiter Johann Müller fremgår en ret tydelig beskrivelse af den russiske bondes beboelse:

Mens kompagnierne camperede i kolde, utætte lader, søgte vi fire mand direkte ophold hos en russisk flygtningefamilie, der venligt tilbød os et leje af halm i det varme opholdsrum for udenfor herskede en morderisk kulde.

Russernes samliv var ejendommelig. Et lukket rum tjente som lejlighed. Et forrum, som vi dårligt ville betegne som beboelse, blev om vinteren anvendt til koen og andre dyr.

Senge er for det meste et ukendt begreb. Et stort træskelet med tæpper, halmsække og alle mulige beklædningsstykker er sovested for 7 til 8 mennesker. Og dem, der ikke finder plads, finder sig tilrette oven på ovnen, der ikke er ulig vore.

Vinduer bliver overhovedet ikke åbnet, men er tilsømmede eller fastkilede, så en udluftning er umulig. Men hvis man forsøger at skaffe sig en smule luft ved at lade døren stå åben, springer en russer med det samme op for igen at lukke den.

121 Infanterie-Division skulle oprindeligt være indsat i Rumænien, hvor den store offensiv var gået i stå. Det succesfulde franske angreb ved Verdun gjorde det imidlertid nødvendigt at forstærke Vestfronten. Det var derfor, at vores division i stedet blev indsat ved Narotsch-søen som erstatning for nogle af de dele af 10. Armee, der var flyttet mod vest.

På grund af de dårlige veje, der gjorde det nødvendigt med en fordobling af hesteforspan, og dermed for hestene en tilbagelæggelse af den samme afstand flere gange, blev bagagen allerede den 16. december sendt mod banegården Rogaczno. Efter at 155 stålhjelme var blevet fordelt, fulgte den 17. december regimentets borttransport med regimentsstab og de tre MG-kompagnier kl. 0001, III/60 kl. 0600, II/60 kl. 1015 og med I. Bataillon kl. 1600.

Transporten gik over Kowel, Brest-Litowsk, Grodno og Wilna til Lyntupy. Her blev to infanterikompanier fra hver bataljon med deres feltkøkkener omladet til en smalspor linje, hvoraf de efter tre timers rumlefart nåede Schemotowschtschisna, forkortet kaldt Schemo. Den øvrige træn og maskingevær-kompagnierne marcherede.

Under slaget ved Kowel og stillingskampen langs Stochod opgav bataljonernes ikke altid deres tabstal. De kan derfor kun nævnes som et totaltal, der beløb sig til 300 faldne, 1.100 sårede og 150 savnede, herunder 9 døde og 18 sårede officerer.

Narotsch-søen

(Skitse 13)

Regimentet ankom den 19. september mellem kl. 0500 og midnat til Schemo, hvorfra den kom i kvarter: I/60 i Kolodno, Kolsani, Siwkwoschtschisna og Korki, II/60 i Kljutschatki og Lukaschewitschi og III/60 i Bolkow, Wnuki og på Oleschki gods, altså mellem Schemo og Saswir. Den følgende dag var hviledag.

121. Infanteri-Division var nu underlagt XXI. Armeekorps i 10. Armee. Dermed kom regimentet efter næsten to år igen i nærmere forbindelse med sit gamle korps. Ganske vist var denne forbindelse af rent taktisk natur og derfor tidsmæssigt begrænset.

Natten til den 22. december rykkede divisionen ind i stillingen mellem Narotsch- og Emir-søerne. På venstre fløj sluttede sig Reserve-Infanterie-Regiment 7 sig til Narotsch søen, midten holdt Infanterie-Regiment 60 og højre fløj Reserve-Infanterie-Regiment 546. Der var frostvej med let snefald.

Efter midnat marcherede bataljonerne til deres kvarterer og overtog frem til kl. 1100 deres afsnit:

Højre (IIA) med II. Bataillon: 8., 7. og 5. Kompanie i forreste linje, venstre fløj ved Stachowzy gods, 6. Kompanie som reserve i Kronprinzen-Lager.

Midte (IIB) med III. Bataillon: 10., 12. og 11. Kompanie i forreste linje, 9. Kompanie som reserve i støttepunkt 10.

Venstre (IIC) med I. Bataillon: 1. og 3. Kompanie i forreste linje, hver en deling holdt tilbage i B-linjen. 4. Kompanie som reserve i C-linjen.

Regimentskommandostation: sydkant Friemelhöhe.

Divisionsreserve: 2/60 og 1. MG-Kompanie i Pronki-Lejer.

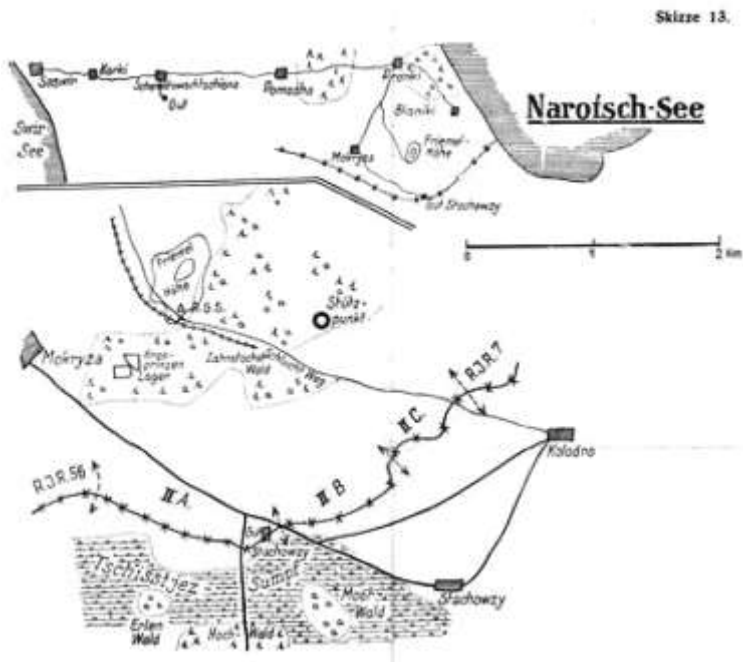
Afsnittet var, på nær løbegravene, godt udbygget. De bagved liggende kvarterer i landsbyer og skovlejlre meget gode og bekvemme. Den fjendtlige artilleri holdt sig indenfor beskedne grænser og det højre fløjafsnit (IIA) ligeledes fri for minekaster beskydning.

En træffende beskrivelse af den godt udbyggede stilling skyldes Gefreiter Johann Müller fra staben ved III. Bataillon:

Forskellige løbegrave fører frem, beskyttet på begge side med fletværk mod sammenstyrning. Som i en by har alle grave her navne, eks. Aachener-, Berliner-, Seiler-, Hohenzollern-Graben, så man ikke farer vild. På den måde kommer man forbi C- og B-linjen, der i øvrigt på samme måde som A-linjen er udbygget og forsynet med pigtrådshindringer. Så når man den forreste A-linje.

Et skilt fortæller med det samme, hvilket kompagniafsnit man befinder sig i. Overalt beskytter kraftig fletværk mod sammenstyrninger. Gravene er tilstrækkelig brede og så dybe, at man slet ikke kan se hen over kanten. Der er derfor lavet trin, banketter, hvorpå posterne står. Transverserne, med afstande på 5-6 meter, har alle numre. I den forreste væg er der små kasser med asbestlåg til håndgranater eller patroner. På kasserne står eksempelvis »22 håndgranater« eller »1200 patroner«. Papirkurve mangler heller ikke.

En dør, viklet ind i pigtråd, der om dagen holdes lukket, fører jævnt før et skilt til Lyttepost Nr. 1, en anden til en underofficerspost mod fjenden. En trappe, omkring 12-15 trin dyb, fører fremad dybt ned i jorden til en dækning. Også disse har navne, eksempelvis Annelise med plads til 20 mand, eller Posen med plads til 35. De yder dækning mod trommeild.

Under et lille udhæng hænger en tavle, hvor der hver morgen ophænges dagsbefalinger, spise- og tjenstedler. Andre skilte viser vej til kompagnifører, telefondækning, delingsfører, sygehjælper. Hver dækning har desuden et husnummer. End ikke elektrisk lys mangler i den forreste grav, i det mindste ikke hos kompagnifører, men også alle mandskabsdækning vil få det efterhånden. Der er elektricitet nok, så der kan om natten endda sættes strøm til trådhindringer.

Ganske vist var vores dækning ikke en salon med hverken sofa eller gardiner, men lignede dog alligevel som var man i en lille stue. Dens fire vægge var dækket af tæpper og havde et gulv af grove brædder. Den lå fuldstændig under jorden, så den for fjenden kun kunne afsløres af den røg, der fra vores lille ovn via et blikrør blev sendt ud i det fri. Tre ruder, to i væggen og en i døren, lod lys slippe ind. Et lille, selvbygget bord stod foran vinduet, sandsække gjorde det ud for dug. På bordet stod vores telefonapparat. En bænk og to skamler indbød til at sidde ned. En 25-liter flaske rummer vand til kaffe og vask. Langs en væg er fastgjort en køjesenge med trådbund og halmsække. Til fremstilling af brænde var der to økser og en sav. Her huses vi tre mand. Næsten hele dagen opholder vi os her. Kun et kvarters tid må vi udenfor for at hente træ og mad.

Tidligt på morgenen den 23. december angreb en stærk russisk patrulje i snedragter overraskende den fremskudte underofficerspost ved 11. Kompanie, og satte sig fast i en sappe. Kompagniet kastede den øjeblikkeligt ud igen med et angreb med håndgranater.

Efter dage med hård frost bragte den 24. december lidt varmere vejr, men Narotsch søen var fortsat tilfrosset. Den 25. december markeredes af lejlighedsvis beskydning af det midterste afsnit med en revolverkanon. De følgende dage genoptog regimentet uddannelsen på let maskingevær, der af jernbanetransporten var blevet afbrudt. Divisionskommandøren besigtigede stillingen.

Ud over enkelte middeltunge granater og et større antal skud fra revolverkanonen, forløb dage og nætter rolig. Af patruljer blev det konstateret, at sumpene mellem den højre halvdel af regimentets stilling og russerne delvis var passabel. Patruljerne havde imidlertid i det klare snevejr stærke begrænsninger: så snart vore folk overskred pigtrådshindringerne udløste det russisk ild.

Tabene mellem den 21. og 31. december beløb sig til 1 død og 11 sårede.

De første januardage 1917 bragte stærk kulde mellem $\pm 10^{\circ}$ og $\pm 20^{\circ}$. Ind imellem faldt der 3. og 6. januar kraftig snefald, der krævede en kontinuerlig skovlen sne fra gravene. Geværgranat affutagerne blev afgivet, og i stedet modtog hver bataljon i første omgang 2 granatkastere til indbygning. For at spare på lysammunition modtog det midterste af snit (IIB) to lyskastere.

En livlig artilleri- og minekasterild fra russerne den 7. januar kl. 22 blev kun meget sparsomt besvaret af vores artilleri. Alligevel forårsagede den fjendtlig ild, der var helt planløs, kun ringe skader.

Tilstanden ved hestene forblev dårligt, da der opstod tilfælde af skab.

Mellem den 9. januar og den 21. januar formiddag afløste III/Reserve-Infanterie-Regiment 56 vores III. Bataillon i det midterste afsnit. Perioden blev af bataljonen anvendt til uddannelse i Pronki-lejren og i et øvelsesværk ved Blisniki. Desuden blev der ivrigt badet og afluset, mens den omhyggelige tilpasning af gasmasker fortsatte. Et ti dages kursus i snesko ved divisionen startede den 10. januar og blev af regimentet fulgt af 10 mand.

Efter en pludselig temperaturstigning til 0° den 12. januar vendte den strengere frost tilbage fem dage senere. Den 18. januar oprettede Divisionen en divisionsskole i Pronki. Denne omfattede tre dele: en krigsskole til videreuddannelse af unge løjtnanter og uddannelse af delingsførere, en stormskole til uddannelse i nærkampmidler

og et uddannelsesbatteri til artilleriet. Ledelsen af krigsskolen blev den 24. januar overtaget af Hauptmann Grundmann fra Infanterie-Regiment 60.

Efter at III. Bataillon havde afsluttet dens uddannelse og den 21. januar igen havde overtaget stillingen, var igen alle bataljoner indsat. Kampaktiviteten var fortsat ringe. De natlige opklaringer blev fortsat. Den 21. januar beskød om formiddagen tung russiske artilleri omfattende godset Stachowzy. Kulden fortsatte på fuld styrke og faldt om natten ned til $\pm 25^{\circ}$.

Fra den 28. januar blev der i fronten mellem Stachowzy godset og Narotsch søen indbygget gasflasker af I. Bataillon, Pionier-Regiment 36. I de sidste dage af januar måtte vores regiment til ersatz-bataljonen i Weissenburg afgive 264 færdig uddannede mand til opstilling af nye enheder, og modtog som erstatning det samme antal kun garnisonsduelig mandskab fra Landsturm-Bataillon Magdeburg. Dette mandskab besatte herefter funktioner bag fronten.

De blodige tab omfattede i januar 8 døde og 25 sårede, blandt de sidstnævnte en officer.

Indtil 1. februar disponerede hvert bataljonsafsnit over 4 granatkastere. Den strenge kulde fortsatte til den 13. februar, så blev det mildere. Den 15., 25. og 27 februar var der kraftig snevej.

Den 9. februar skete der et skift i føring af divisionen. Generalmajor v. Diturth blev forsat, og Generalmajor Bressler overtog 121. Infanterie-Division.

Indbygningen af gasflasker var afsluttet den 12. februar. Beredskab forud for et gasangreb blev flere gange annulleret, da vindretning ikke var den rette. Den 16. februar udleverede regimentet 286 lysvisir til skydning om natten. Den 17. februar begyndte et nyt kursus i let maskingevær, hvortil hvert kompagni afgav en delingsfører, 4 underofficerer og 15 mand. II. Bataillon blev denne dag kl. 0600 trukket tilbage til Pronki-lejren til uddannelse og blev i stillingen afløst af II/Reserve-Infanterie-Regiment 56.

Tabene i februar 1917 omfattede 3 døde og 18 sårede.

I de første dage af marts gennemførte russerne natten og de tidlige morgentimer en øget skydning med minekastere af den midterste og det venstre afsnit af regimentet. Vejret var fortsat koldt og klart. Om aftenen den 2. marts vendte II. Bataillon efter endt uddannelse tilbage til sit afsnit på højre fløj. den følgende dag kunne der af en overløber konstateres, at hos fjenden var I. sibiriske korps blevet afløst af XXXV. Korps. Den 4. marts aftog russernes forhøjede kampaktivitet igen. Det havde formentlig været et udslag af det nye korps forøgede iver. Perioder med stærk tåge fik de tre bataljoner til at arrangere kæder af ordonnanser, der i det usigtbare vejr skulle sikre formidlingen af anmodninger om spærreskydning. Den 8. marts ankom igen 4 granatkastere, således at der nu var 23 i regimentets afsnit.

Da den 10. marts vindretningen var gunstig, blev udblæsningen af de indbyggede gasflasker mellem Gods Stachowzy – Narotsch søen befalet til den følgende nat. Med undtagelse af maskingeværer, granat- og lyskastere, telefonfolk og to poster pr. deling trak kompagnierne sig den 11. marts tilbage kort for udblæsningen, som fulgte kl. 0035, for at forebygge alle gassyge. Fem minutter før frigørelsen begyndte vore maskingeværer beskydning af de fjendtlige grave og vores artilleri lagde granater og gas over de fjendtlige stillinger. På samme tidspunkt lagde minekastere fra I/Pionier-Regiment 36 ved Gut Stachowzy gas over Hoch og Moorwald skovene. Russerne svarede kun svagt ved at lægge enkelte granater af middeltung kalibre over Godset Stachowzy. Kl. 0050 besatte kompagnierne igen deres grave. Gas havde formentlig ikke en forfærdende virkning, da en stærk vind fangede gasskyen foran de russiske stillinger og drev den på langs. Alligevel skulle russerne efter oplysninger fra fanger, have haft omkring 1000 døde.

Om gasangrebet skrevet Gefreiter Johann Müller:

Som telefonmand, som måtte blive fremme, havde jeg det held at kunne nyde det sjældne skue. Sydende strømede gassen ud af flaskerne. En tæt, sløragtig, omkring 5 meter høj gassky valsede over jorden, langsomt af vinden drevet i retning af de russiske stillinger. Som skyen efter omkring et par minutter nåede den fjendtlige stilling, satte vore maskingeværer, kanoner og minekastere ind. Da de russiske gasmasker ikke beskyttede mod vores gas, kunne russerne kun redde sig fra den sikre død ved at flygte. Herunder skulle nu vore granater gøre deres arbejde. Og ganske rigtigt forstummede også med det samme den russiske ild, selv deres artilleri. På grund af gasfaren kunne vore patruljer imidlertid ikke trænge ind i fjendens grave. Russerne kan have haft store tab, da vore observatører kunne fastslå, at de endnu to dage senere bar deres døde væk.

Den 12. marts blev føre for 3. Kompanie, Leutnant d.R. Zaekel, dødeligt såret af et skud i hovedet. Den 14. marts trængte en sammensat patrulje af frivillige fra alle bataljoner under Leutnant v. Au, kl. 1935 frem mod Erlen-skoven. Tre mand i en herværende russisk underofficerspost blev nedkæmpet. Patruljen returnerede uden tab.

Den endnu resterende gas i gasflaskerne kunne udblæses den 15. marts kl. 2330. Også denne gang svarede fjenden kun svagt igen, om end noget kraftigere end første gang. Den 17. marts inspicerede den kommanderende

general for XXI. Armeekorps, Generalleutnant v. Oven, regimentets stillinger. Mellem den 19. og 21. marts var der kraftig snestorm så stillingerne usædvanligt kraftigt fygede til.

I mellemtiden var revolutionen brudt ud i Petersburg. For at øve indflydelse på de russiske tropper med hensyn til en separatfred med centralmagterne, fremstillede den øverste hærledelse flyveblade, hvoraf det fremgik, at Rusland var under indflydelse af England og kun kæmpede til dennes fordel. Fra den 19. marts anbragte vores natlige patruljer disse flyveblade og ligeledes aviser foran de russiske stillinger, hvorfra fjenden hurtigt hentede dem ind.

Fra den 26. marts satte det ind med tøjvej. Denne dag blev 6 officerer og 24 underofficerer sendt på et 14-dages kursus ved armeens minekasterskole i Wilna til uddannelse på de lette minekastere.

Russernes svar på de natlige bombardement med papir var siden den 27. marts en øget minekasterild. Denne forstærkedes den 30. marts til en sådan intensitet, at vores tunge artilleri greb ind, hvorefter der igen indtraf ro. Tøjvejret, der den 29. marts blev afbrudt en kortvarig frost, satte gravene under op til 1½ meter vand. Dette blev afhjulpet med afvanding af midter- og venstre afsnit til Stachowzy-sænkningen og fra højre fløj gennem en kanal mod fronten.

De blodige tab i marts beløb sig til 8 døde og 18 sårede. Blandt de døde var en officer.

Tøjvejret, der gik over i regn, havde den fordel, at sumpede foran stillingen blev impassable. Men også vejene led i betydelig grad. Derudover forblev forholdene i det bakkede og sandede terræn udholdelig, om end istandsættelsen af stillingerne kostede meget anstrengende arbejde.

Efter udbrud af revolutionen var den russiske kampaktivitet, forset fra de første dage af marts, blevet meget ringe. Også om natten faldt kun enkelte skud. Bortset fra gravkanoner, der af og til lod høre fra sig, tav det russiske artilleri fuldstændig. Forsyningen af russerne med flyveblade og aviser blev fortsat, og russerne hentede ivrige tingene ind. Under dette var der ingen der fulgte opfordringen til at løbe over. Derimod lod russerne med skilte det vide, at de ikke længere ville skyde. Efter at de natten til den 7. april havde gjort en undtagelse og beskudt os med middeltung minekastere, plantede de om morgenen hvide flag og forsøgte at indgå en generel forbrødring. De vinkede med hvide klude og, betegnende, med brød. Nogle få varselsskud fra vores side satte en stopper for dette cirkus. Under den russiske påskefest, 15. og 16. april, herskede fuldstændig fred.

Den 10. april ankom de to første lette maskingeværer ved regimentet. Frem til den 15. april lykkedes det at rense gravene for mudder. 9. Kompanie blev den 19. april trukket til skovlejren ved Pronki for ved øvelsesværk Blisniki at blive uddannet til en angrebsoperation, som man dog senere opgav. Den 24. april modtog regimentet til hvert kompagni tre sigtekikkerter til skarpskytter. De 12 dermed udrustede folk blev samlet under observationsofficeren.

Tabene i april beløb sig til 3 døde og 16 sårede, herunder 1 såret officer.

Den 1. maj forhandlede en tolkeofficer fra divisionen med russerne ved pigtrådshindringen i det midterste afsnit. Forhandlingen blev dog indstillet, da det russiske artilleri afgav to skud. I de følgende dage blev flere russiske tilnærmelsesforsøg afvist fra vores side. Derimod fortsatte leveringen af aviser. Den 8. maj satte det ind med varmere vejr.

Roen langs fronten, også opnået ved at der fra vores side kun blev skudt som gengældelse, blev den 11. maj om eftermiddagen pludseligt voldsomt forstyrret ved at det fjendtlige artilleri afgav omkring 50 granater mod regimentets feltkøkkener. Derfor lagde tysk artilleri en omfattende gengældelsesild mod de russiske stillinger fra kl. 2130 med granater og kasteminer. Herefter vendte den nu velkendte ro tilbage.

Den 13. maj afgav regimentet folk fra Elsass-Lothringer og et antal ændre folk til 42. Infanterie-Division og 17. Landwehr-Division. Den modtog derfor et tilsvarende antal folk under 30 år. Det var et tydeligt tegn på, at perioden på Østfronten for 121. Infanterie-Division gik mod dens afslutning, og at en ny anvendelse i Frankrig stod for døren.

Natten til den 17. maj blev I. Bataillon og den følgende nat også II. og III. Bataillon afløst i stillingen af Infanterie-Regiment 106. Regimentet kom herefter i kvarter i Korki.

De blodige tab i maj beløb sig til 2 døde og 11 sårede, blandt de sidste 1 officer.

Den 20. og 21. maj blev bataljonerne indladet på smalspor jernbane i Schemo og kørte med to kompagnier ad gangen til Lyntupy, mens køretøjer marcherede ad landevejene. I Lyntupy fortsatte med standard jernbanen, der over Wilna og Grodno førte til Eydtkuhen, hvor de enkelte transportere havde et omkring 6 timers ophold til en grund aflusning. Den fortsatte transport gik over Bromberg, Berlin, Paderborn, Aachen og Bryssel.

Uddannelse i Flandern

Efter kampene på Østfronten, der siden det sene efterår 1916 hele tiden havde mistet i intensitet, blev de tyske divisioner før deres anvendelse på Vestfronten, grundigt uddannet til storkamp. Dette var også tilfældet for vores 121. Infanterie-Division, der til dette formål i første omgang blev flyttet til området sydvest for Gent, altså bag 4. Armee front, under hvis kommando, den straks kom.

Efter 6 dages transport ankom regimentet den 25. maj 1917 kl. 1430 (I. Bataillon) og 2300 (III. Bataillon) til Ansegen og Oudenaarde, og II. Bataillon den 26. maj kl. 2230 til Oudenaarde. Regimentet kom i kvarter i Wortegem (Regimentsstab), Stab III, 11. og 12.) Oycke (9., 10. og 3 MGK), Moregem (Stab I, 2. og 3.), Elsegem (1. og 4.), Wannegem-Lebe ((8. 1. og 2 MGK), Huyste (Stab II, 6. og 7.) og Huyste-Kyteldries (5.). Kvartererne var udmærkede, så alle kræfter kunne lægges i uddannelsen.

Mens regimentet havde været i Rusland havde taktikken i stillingskrigen gennemgået en grundlæggende ændring, primært på baggrund af erfaringer fra slaget på Somme. Hvis tidligere den forreste grav generelt havde været hovedmodstandslinje, så blev forsvaret nu gennemført mere fleksibelt og inddelt i flere kampzoner. Disse zoner bestod af grave med en indbyrdes afstand af 150-400 meter, med en linjeføring, der i stort omfang bestemtes af den bedst mulige placering af maskingeværer og etablering af dækninger. Talrige støttepunkter og tværstillinger skulle vanskeliggøre fjendens gennembrud. En artilleribeskyttelsesstilling foran massen af artilleri, altså op til 3 km bag den forreste grav, blev der ligeledes anlagt som kamplinje.

På den måde opstod der opdeling i fortærræn, hovedmodstandslinje, dybezone og artilleribeskyttelsesstilling, der ikke gav sig tydelige markeringer.

For indsættelse af et regiment var en tredeling forudset: kamp-, beredskabs- og reservebataljon. På denne baggrund blev bataljonernes kommandostationer betegnet som K.T.K. (*Kampftruppen-Kommandeur*), B.T.R. (*Bereitschaftstruppen-Kommandeur*) og R.T.K. (*Reservetruppen-Kommandeur*).

Den 27. maj formerede divisionen et Sturmkompanie, hvortil regimentet afgav Leutnant v. Au, Offizierstellvertreter Harder, 6 underofficerer, 6 Gefreiter og 54 mand. Til et nyopstillet kommandantskabskompagni ved divisionen blev fra Infanterie-Regiment 60 afgivet Oberleutnant d.R. Sedelmayr som kompagnifører.

Den 29. maj skete der en delvis ændring af kvarterer. III. Bataillon samledes med alle dele ud over MG-Kompagni i Wortegem. De tre maskingeværkompagnier blev forlagt til Petegem.

Den 2. juni viste Sturm-Bataillon 4 i Koppenberge ved Oudenaarde billeder fra de sidste kampe ved Arras. Samtlige officerer, underofficerer og medlemmer af sturmkompagniet blev med lastbil kørt hertil for at overvære fremvisningen.

Om aftenen den 5. juni lød der trommeild fra Wytschaete-buen, og regimentet fik ordre til at holde sig klar til afmarch. Alligevel blev uddannelsen fortsat, og også de 4. minekastere, som hver bataljon var blevet tildelt, indgik heri. Den 8. juni kom der underretning om, at 121. Infanterie-Division nu var underlagt 2. Armee, og at den skulle overtage 221. Infanterie-Regiments hidtidige afsnit vest for Cambrai.

Den 9. juni kl. 10 blev et forkommando afsendt fra banegården i Oudenaarde. I. Bataillon fulgte den 10. juni kl. 1730, den 11. juni regimentsstaben kl. 1430 sammen med de tre maskingeværkompagnier, samme dag kl. 2335 II. Bataillon og endeligt III. Bataillon som den sidste, den 12. juni kl. 1130.

Turen gik over Mons, Valenciennes til Cambrai.

Cambrai

(Skitse 14)

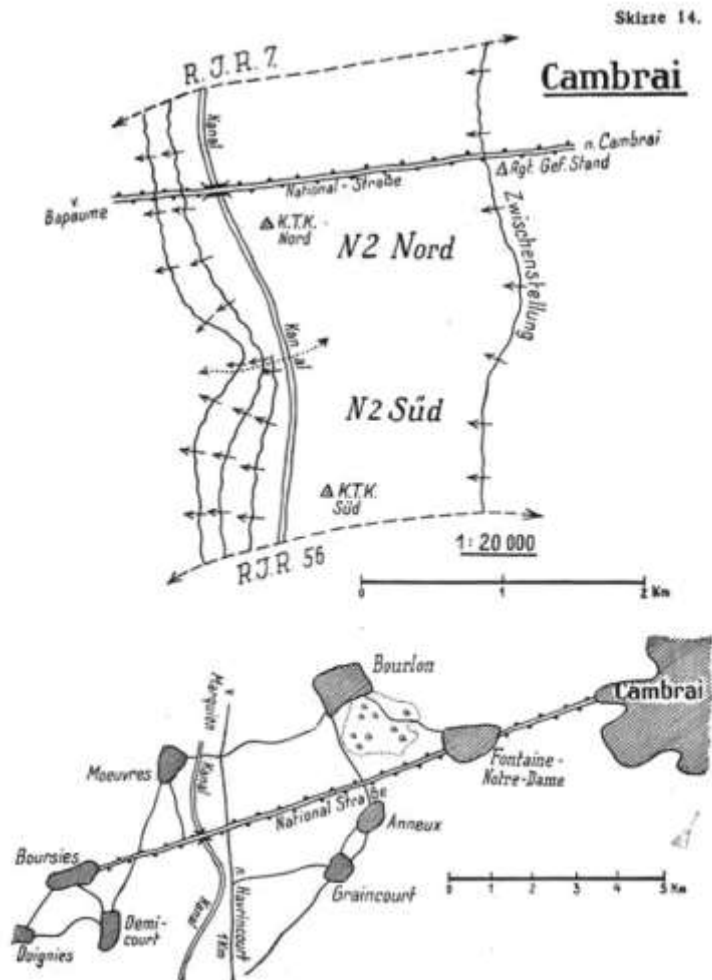
I. Bataillon ankom den 11. juni 1917 kl. 0545 til godsbanegården Cambrai Annexe og marcherede herfra kl. 2200 til afløsning af II/Reserve-Infanterie-Regiment 60 som højre kampbataljon i Afsnit N2 Nord. Det var et ejendommelig tilfælde, at det aktive regiment efter næsten tre års krig skulle støde på den reservebataljon, den havde opstillet ved mobiliseringen. Trods flere ildoverfald blev afløsningen gennemført uden tab. Bataljonen placerede 1., 3. og 4. Kompanie i forreste linje, 2. i beredskab. 1. MG-Kompanie ankom først den følgende nat i stillingen, mens samtidig den feltvagt, reserve-regimentet havde ladet tilbage til orientering af afløserne, trak sig ud.

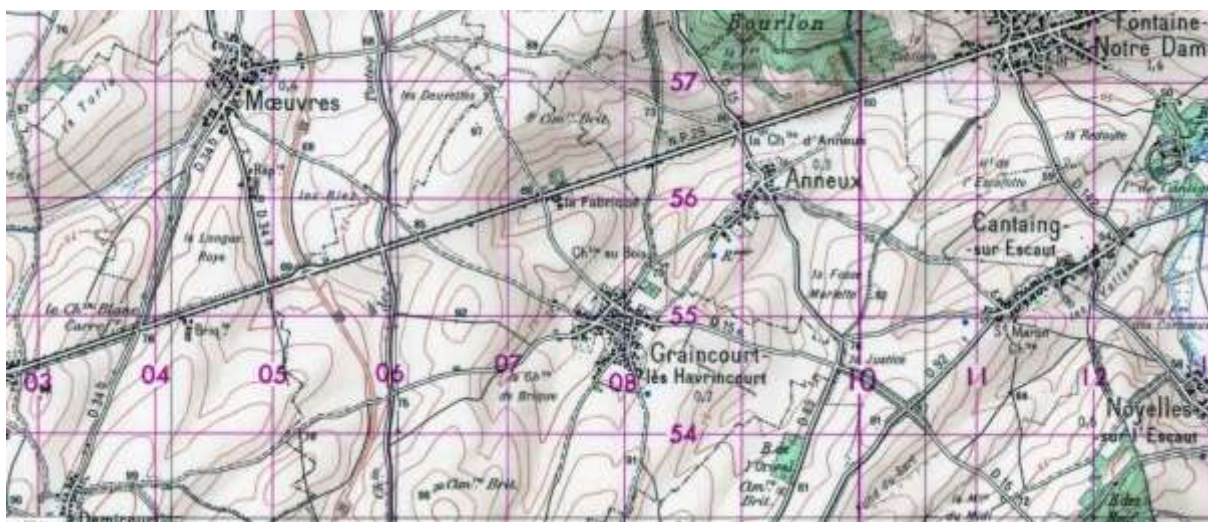
II. Bataillon nåede Cambrai den 12. juni kl. 1115 og III. Bataillon kl. 2300. Begge blev indkvarteret på kaserer i byen.

Den 13. juni kl. 0800 overtog regimentsstaben ansvaret over Afsnit N2 fra Reserve-Infanterie-Regiment 60 med kommandostation vest for Fontaine-Notre Dame. II. Bataillon indrettede sig i reservebataljonens kvarterer i nævnte by på hovedvejen Cambrai-Bapaume. Herfra afløste den natten til 14. juni mellem kl. 0200 og 0300 i afsnit N2 Süd. Fra Cambrai overtog III. Bataillon kl. 0630 placeringen i Fontaine.

Divisionen var nu underlagt Gruppe Cambrai (Generalkommando IX. Armeekorps) i 2. Armee. Den nu indtagne stilling var del af Siegfried-Stillingen, hvortil hæren havde trukket sig tilbage i foråret for at undgå Ententens i vintermånederne så omhyggeligt forberedte nye angreb i det så hedt omkæmpede Somme-område. Det midterste af divisionens afsnit på begge sider af hovedvejen Cambrai – Bapaume var tildelt vores regiment. til højre lå Reserve-Infanterie-Regiment 7 og til venstre Reserve-Infanterie-Regiment 56. Da afstanden til den fjendtlige linje fra den forreste grav var 1-2 kilometer, blev stillingen sikret af fremskudte feltvagter. Under disse omstændigheder modtog stillingen også kun mest artilleriild, der dog – specielt om natten – hyppigt tog form af kraftige ildoverfald. Aktiviteten i luften var omfattende. Selve stillingen viste sig fortræffeligt udbygget. Den var forsynet med underjordiske dækninger med køjesenge. I slusekamrene på kanalen var der plads til reserverne, køkkener, kantine og ammunitionsdepoter. Det var ikke nødvendigt at anvende feltkøkkenerne, da kogekedler var indmurede i slusen. Fødevaredepoter med to dages forplejning og tre flasker vand pr. hoved sikrede forplejningen. Fra bataljonernes kommandostation sikrede telefon- og blinksignalstationer forbindelsen til regimentets kommandostation.

Natten til 14. juni udsendte I. Bataillon to patruljer langs hovedvejen for at opklarer mod de engelske stillinger. Nord for vejen rykkede Leutnant Krauss frem med 6 mand, syd for vejen Vizefeldwebel Steigleder ligeledes med 6 mand. Patruljerne forlod graven ved midnat. Da Steigleder havde tilbagelagt omkring 350 meter mod fjenden, be-

mærkede han et hus, hvorfra en skyttekæde af omkring delingsstyrke nærmede sig. Steigleder trak sig derfor tilbage til 3. Kompanies feltvagt, og åbnede ild sammen med denne ild lige så snart fjenden var kommet ind på 150 meters afstand. Mens englænderne besværede ilden med maskingevær, skød tre granatkastere, placeret ved landevejen, spærreild. Efter et kvarters kampe, hvorunder også Patrulje Krauss blev trukket til, gik fjenden tilbage. Patruljen mistede 1 død og 1 såret.

Den følgende dag gennemførte englænderne hen under aften og i løbet af natten heftige ildoverfald mod stillingen og mod de store veje, hvorunder gravene delvist fik store skader, men hvor tabene forblev minimale.

En ny opklaringsoperation fra I. Bataillon var fastlagt til natten til 19. juni. Endnu engang skulle to patruljer gå frem nord og syd for hovedvejen under kommando af henholdsvis Leutnant du Buisson og Krauss. I første omgang ville de to patruljer mødes ved husene i vejkrydset Fontaine-Boursies, Mœuvres-Demicourt (Carrefour Blanc), og herfra fortsætte efter omstændighederne. I det øjeblik som patruljerne imidlertid passerede pigtråds-hindringerne, angreb fjenden fra højre flanke med mindst et kompagni den midterste feltvagt i nordafsnittet ved hovedvejen. Med en øjeblikkelig indsat ild fra artilleri, granatkastere og maskingeværer blev angrebet på kort tid afvist. Under kampen trængte Leutnant du Buisson med sin patrulje frem og besatte de aftalte huse uden at møde fjenden. Efter englændernes tilbagetrækning, faldt han tilbage, og erobrede i området to engelske Lewis maskingeværer og talte 30 til 40 døde fjender. Patruljen havde ingen tab. Derimod returnerede Patrulje Krauss ikke. Den var formentlig kommet ind bag de fjendtlige skyttekæder, og her blevet nedkæmpet.

En gentagelse af angrebet på vores feltvagt på hovedvejen den følgende nat kl. 0130 blev ligeså let afvist.

Natten til 21. juni afløste III. Bataillon i det nordlige afsnit I. Bataillon kl. 0040. Ved II. Bataillon trængte Leutnant Hartenfels kl. 0245 med 7 grupper frem mod den fjendtlige grav, der var under etablering i en hulvej øst for Demicourt. Operationen forløb ganske vist uden problemer, men også uden resultat, da englænderne ikke holdt graven besat om natten.

Efter at udrustningen til skyttegravene den 22. juni var blevet suppleret med tre hundrede brystpanser, ankom to dage senere anden sending af lette maskingeværer, 14 styk, til regimentet.

I de tidlige timer den 28. juni overtog I. Bataillon uden tab det sydlige afsnit fra II. Den følgende nat ramte ærligt kraftige ildoverfald af middeltunge kalibre frem for alt kommandostationer og adgangsveje.

Regimentets blodige tab i juni beløb sig til 30 kammerater, herunder 6 døde og 9 savnede. 1 officer var henholdsvis såret og savnet.

Den 1. juli blev indledt med et yderst heftigt natlig ildoverfald mod Afsnit Nord. Den engelske aktivitet i luften øges væsentligt. III. Bataillon opklarer mod en fjendtlig postering i husene ved vejkrydset hovedvej/vejen Wœuvres – Demicourt, og besluttede sig til natten til 3. juli at nedkæmpe den. Mens vores artilleri kl. 0030 lagde et kort ildoverfald mod vejkrydset, stormede en patrulje fra 12. Kompanie under Leutnant Krebs. De fandt imidlertid reden tom, og måtte nøjes med at ødelægge et telefonanlæg på stedet.

I de næste dage begrænsede et gråt, sigtbart vejr artilleriets aktiviteter. Regimentet fik tildelt to meldehunde og udrustningen med stålpanser øget til 500. Afløsning fulgte den 5. juli i Afsnit Nord med II. Bataillon, og den 12. juli i Afsnit Syd med III. Bataillon og den 19. juli igen i Afsnit Nord med I. Bataillon.

Natten til den 14. juli var kendetegnet af et kraftigt ildoverfald, hvorunder der også blev brugt gasgranater. Denne dag fløj et engelsk infanterifly i lav højde over regimentets stillinger og nåede Fontaine. Her blev det mødt af tyske jagerfly og til sidst bragt brændende til nedstyrtning foran vores forreste linje.

De følgende nætter var det engelske artilleri meget livlig, så der også ved hvilebataljonen, der altid havde to kompagnier indsat i natlig skansning, havde tab. På trods af omfattende patruljeaktivitet i ingenmandsland lykkedes det ikke at tage fanger, da englænderne ikke overskred deres pigtrådshindringer.

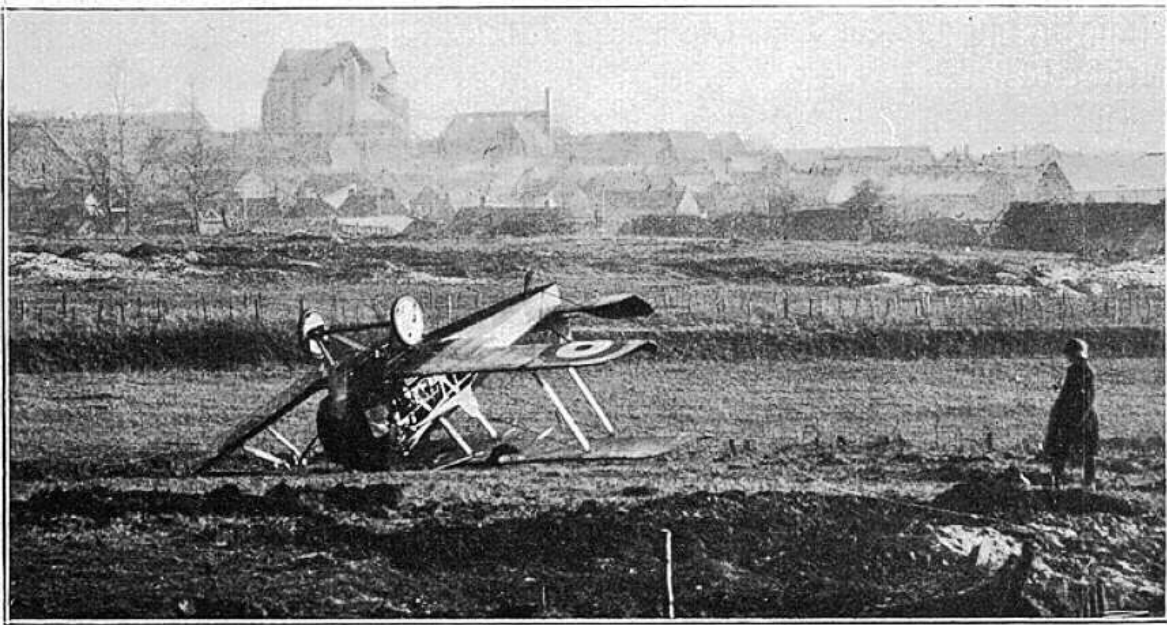
Efter den 20. juli mindskedes igen den fjendtlige artilleriaktivitet. Derimod øgedes englændernes flyopklaring, der hyppigt resulterede i luftkampe med vore jagerfly. Den 21. juli styrtede et engelsk fly kl. 2115 ned i nærheden af vores feltvagt på hovedvejen. Piloten var død, men 3. Kompanie kunne bjærge flyet. Vejret var igen blevet tørt og varmt.

I de tidlige morgentimer den 26. juli blev Afsnit Syd overtaget af II. Bataillon. På direktiv fra Gruppe-Kommandoen blev fra dette tidspunkt feltvagterne i ingenmandsland planmæssigt udbygget, hvorunder fremstilling af en gennemgående hindring blev påbegyndt. De natlige ildoverfald øgedes den sidste tid både heftighed og i voldsomhed.

Tabene i juli beløb sig til 27 mand, herunder 4 døde. Blandt de sårede var to officerer.

Efter at III. Bataillon den 2. august havde afløst i Afsnit Nord, kom der 4. august ordre til, at 121. Infanterie-Division skulle trækkes ud af fronten. Af de i Rusland ankomne kun garnisonsduelige soldater, afgav regimentet 47 mand til 3. Kompanie, Armierungs-Bataillon 10 og 60 mand til Landsturm-Infanterie-Bataillon Lüneburg.

Af den afløsende 17. Infanterie-Division blev først hvilebataljonen, I/60 i Fontaine den 7. august kl. 0600 afløst af II/Infanterie-Regiment 89 og forlagt til Cagnoncelles. Herfra marcherede den 8. august til Iwuy (15 km nordøst for Cambrai) for at blive indladet og med tog bragt til Tourcoing, hvor den ankom kl. 1815 og kom i kvarter i Mouscron. II. Bataillon blev denne dag i de tidlige morgentimer afløst og underbragt i Cambrai, hvorfra den kl. 2100 igen brød op for at nå Iwuy. Herfra kørte den kl. 0230. Den nåede 9. august formiddag ligeledes indkvartering i Mouscron. III. Bataillon, der som den sidste blev trukket ud af stillingen, nåede 9. august til Naves og nåede på samme måde ved middagstid den 10. august frem til I. og II. Bataillon i Mouscron.

Slaget i Flandern

(Skitse 15)

121. Infanterie-Division var efter borttransporten fra Cambrai overgået som reserve for Heeresgruppe Kronprinz Rupprecht von Bayern, taktisk underlagt Gruppe Lille, dvs. Generalkommando II. Bayerische Armeekorps. Denne dag ankom det tiende våben til Maskingevær-kompagnierne. Allerede om formiddagen den 10. august blev der i en periode befalet marchberedskab, da fjenden havde tilkæmpet sig fordele mellem Ypres og Wytschaete. Denne dag ankom 120 mand fra divisionens rekrutdepot. Den følgende nat bragte en ubehagelig oplevelse af bomber, en fjendtlig bombeeskadrille kastede over Mouscron.

I de næste dag gennemgik kompagnierne daglig 2-3 timers kampuddannelse, især uddannelsen som stødtrop i skyttegravskamp. Uddannelsen på tunge og lette maskingeværer blev ivrigt gennemført. Sportskonkurrence, bade og aflysning sørgede for kropsplejen. Øvelser i større enheder lod sig derimod ikke gennemføres på grund af de tildyrkede marker. Om aftenen den 14. august samledes alle regimentets officerer til en kammeratlig sammenkomst, hvorunder regimentsmusikken spillede og sang. Kompagniernes eksercits den følgende dag blev afsluttet med en parademarch med hele regimentet.

I mellemtiden var den engelske offensiv i Flandern startet op med fornyet raseri. Et hovedangreb syntes at måtte forventes den 16. august. 121. Infanteri-Division fik derfor om eftermiddagen den 15. august ordre til transport, og til at stille sig i beredskab bag 54. Infanterie-Divisions afsnit under Gruppe Jeperen (Ypres), under kommando af Generalkommando III. bayr. Armeekorps. Allerede kl. 18 ilede forkommandoer, dels med lastbiler, dels med jernbane til Winkel-St.Eloi, 8 km vest for Kortryk.

Mens MG-kompagnier og træn marcherede, kørte bataljonerne med jernbane den 16. august kl. 0100 (I. og halvdelen af III. Bataillon) og kl. 0900 (II. og halvdel III. Bataillon) fra Mouscron til Ingelmunster, som blev nået efter tre timer. Efter udlosning rykkede transporterne til Iseghem, for herfra efter planen at blive videre transporteret med lastbiler. Da imidlertid lastbilerne ikke dukkede op, blev forskydningen fortsat til fods. Omkring midnat nåede bataljonerne området øst for Moorslede.

Langs fronten rasede storkamp. Tidligt om morgenen havde fjenden med stærke kræfter angrebet i linjen Langemarck – Hollebeke, og var trængt ind i en del af stillingen. Frem til eftermiddag havde modstød drevet ham ud igen. I 54. Infanterie-Divisions afsnit var 3. Reserve-Division nået frem til indsats. Det blev nu 121. Infanterie-Divisions opgave at virke som støddivision for sidstnævnte.

Efter at være nået Moorslede gik regimentet i beredskab i skovstykket nordøst for byen ved Koekuihoek, med III. Bataillon til højre og I. Bataillon til venstre, med II. Bataillon som bageste enhed langs vejen Roulers – Moorslede ved Vierkavenhoek. På disse steder blev der gået i bivua. Maskingeværkompagnierne nåede frem i løbet af natten.

De næste dage havde regimentet ro på bivua-pladsen i et varmt og solrigt vejr. Til den forestående stillingsperiode blev der til hver mand udleveret to feltflasker og fire »eiserne portionen« - nødrationer – foruden Spittabletter. Der blev formeret en særlig opklaringsgruppe, der fik en supplerende udrustning af håndgranater og lypistoler. Om eftermiddagen indløb befalingen til stillingsindtagelse for 121. Infanterie-Division. Vores regiment skulle herunder afløse Infanterie-Regimenterne 34 og 84 i stillinger på begge sider af jernbanen vest for Zonnebeke.

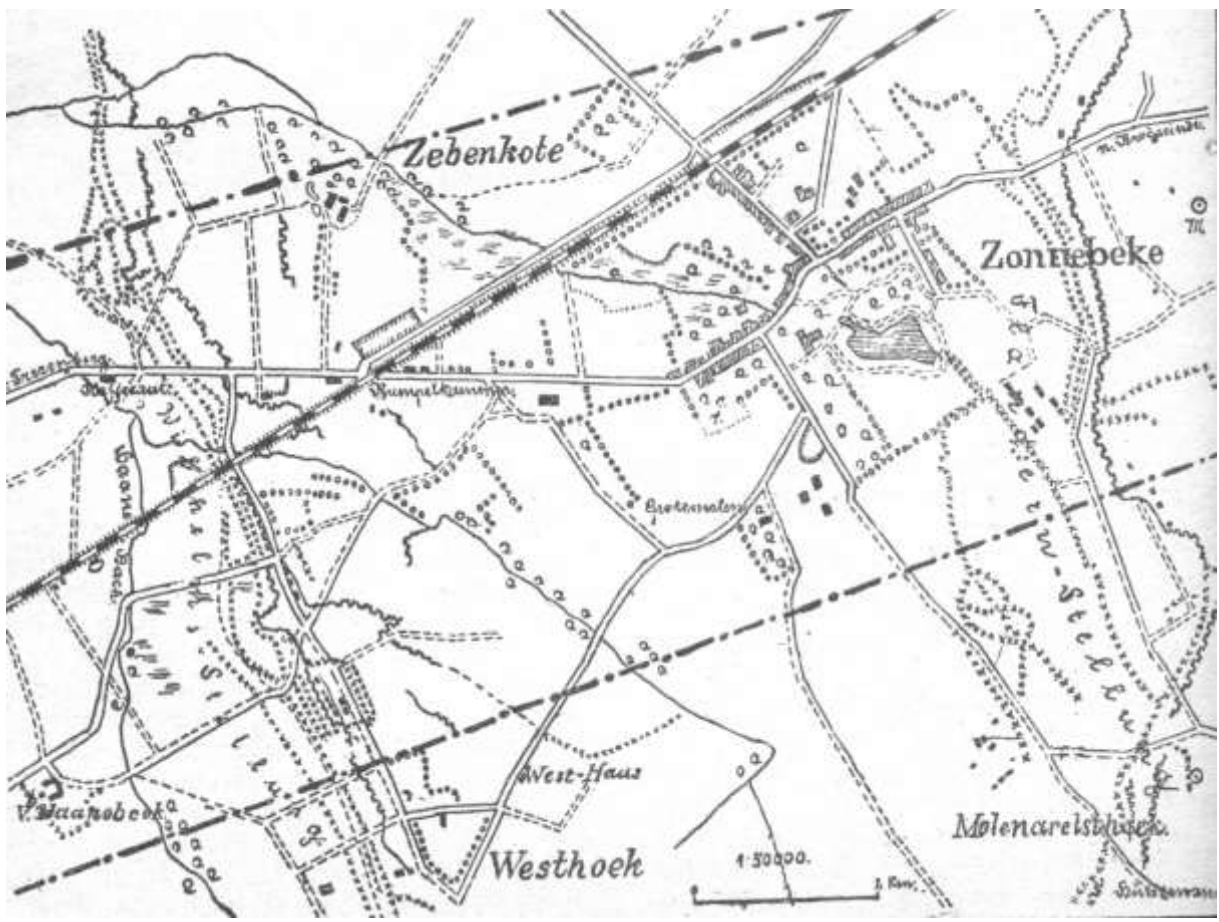
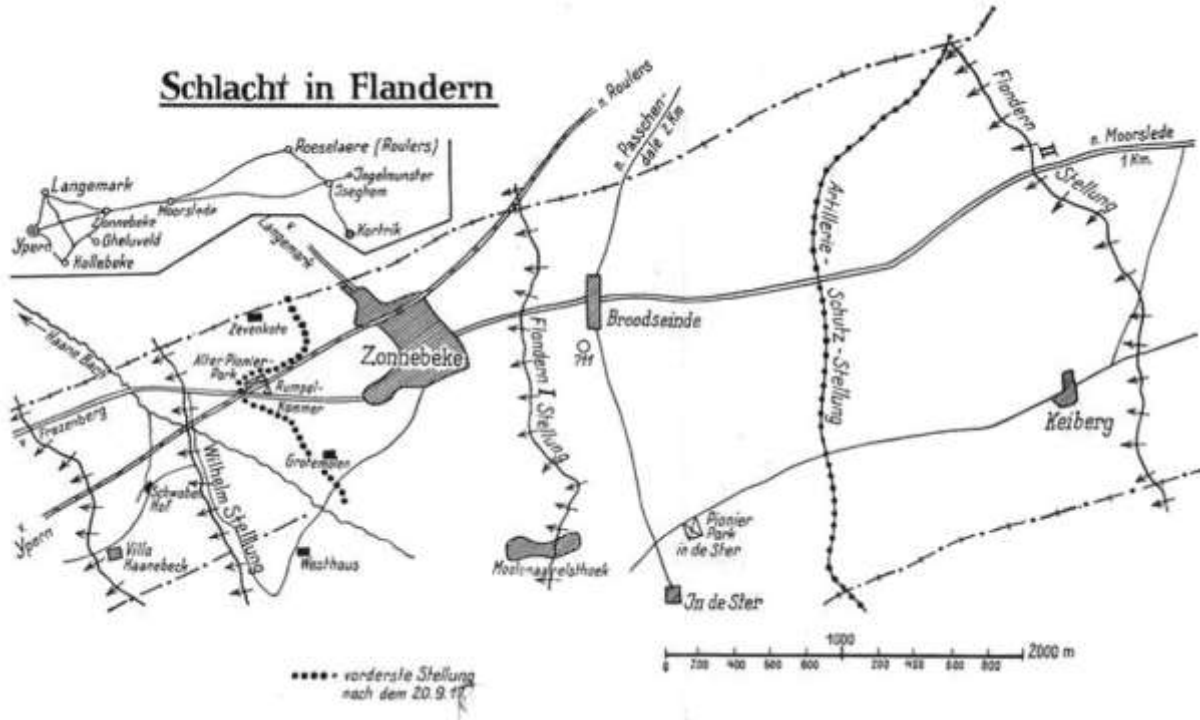
Overdragelsen fandt sted natten til den 19. august og kunne kl. 0400 afsluttes uden problemer, selvom det fjendtlige artilleri fortsatte hele natten med en usædvanlig styrke. I. Bataillon overtog forreste linje på begge sider af jernbanen, fra 200 meter nord for vejen Zonnebeke – Frenzenberg til 200 meter syd for Villa Haanebeek. Den indsatte alle fire kompagnier i nummerorden fra højre, der individuelt udsparede en reserve. Mod nord var der forbindelse med det bayriske Infanterie-Regiment 19 fra 5. bayr. Infanterie-Division, mens der mod syd var kontakt til Brigade-Regiment, Reserve-Infanterie-Regiment 56.

Om stillingsindtagelsen hos I. Bataillon, skriver Leutnant Bonalt:

Endnu engang kogte vi kartofler og bønner, pakkede vores stormpakninger færdige og afleverede vores tornystre til opbevaring. Kl. 20 trådte bataljonen an delingsvis. Efter en halv time kom vi under ild med shrapnels. I kolonne gik det videre indtil et vejsving, hvor kompagnierne blev modtaget af vejvisere.

I enkeltkolonne gik det så videre. Ofte truede rækken at gå i stykker på grund af mørket og de endeløse kratere. Mærkeligt nok havde vi under den herskende granatild ingen tab. Mange tapre bayrer, der har kæmpet her, ligger på jorden. Få hundrede meter skiller os fra forreste linje. 1. Kompagnie under Leutnant Schreyer indsættes til højre og har til venstre forbindelse til 2. Kompanie under Leutnant Resch. Min kompagni

Schlacht in Flandern

fører satte 1. Deling, hvor jeg befinder mig, til højre, 2. Deling til venstre, mens 3. Deling bliver kompagni reserve. Vi går frem og fordeler os i granatkraterne og de gamle betonbyggede kampblokke. Hver gruppe sender en lytte post frem. Alle kraterer er næsten uden undtagelse fyldt til randen med grundvand, og kun ganske få er anvendelige.

III. Bataillon fik efter gruppevis fremrykning som beredskabs-bataljon ind i Wilhelm-Stillingen. II. Bataillon nåede sit bestemmelsessted delingsvis over Keiberg og Pioner-parken ved In de Ster. 5. og 6. Kompanie ligger i dybdezonen mellem Wilhelm- og Flandern I-stillingen vest for Zonnebeke på begge sider af vejen, 7. og 8. Kompanie samt 2. MG-Kompanie er placeret i selve Flandern I-stillingen.

I regimentets stillingssystem dannede Wilhelm-Stellung på en flad højderyg selve hovedmodstandslinjen. Foran denne, på begge sider af den sumpede Haanebeek, lå den forreste stilling i en række kraterer, der lå tæt nedenfor den engelske i den tidligere tyske Albrecht-Stilling. Heller ikke Wilhelms-stillingen var længere mere end en kraterstilling, mens den øst for Zonnebeke liggende Flandern-I stilling havde en god pigtrådshindring og i det mindste resterne af en grav. Mandskabet i beredskabsbataljonen måtte derfor for største delen søge tilflugt i kraterer. For bataljonen i reserve var der desuden nogle få sprængstykker sikre kældere i Zonnebeke til disposition. I Wilhelm- og Flandern-I stillingerne var der flere skudsikre betonblokke, der anvendtes som kommandostationer, signalstationer og forbindepladser. Ganske vist dannede disse høje betonkonstruktioner, berøvet deres tidligere sløring i bevoksning, hovedretningspunkt for det fjendtlige artilleri, og blev næsten uafbrudt lagt under beskydning.

Udrustningen med signalmidler var i tilsvarende de omfattende kampe, ret gode. Regimentet arbejdede med telefon-, telegraf- og blinkapparater, jordtelegrafi, samt med 20 brevduer og 6 meldehunde.

Genforsyningen med ammunition, materiel og forplejning viste sig uhyre vanskelig, da transportgrupperne måtte tilbagelægge kilometer gennem kraterlandskab og under konstant beskydning. Regimentet oprettede derfor i Moorslede et særligt forsyningskommando under Oberleutnant Bergk, hvortil hver kompagni afgav to grupper. Denne tjeneste stillede de højeste krav til disse mænd - til viljestyrke og pligtfølelse, for nat efter nat med deres tunge byrder under artilleriild, at arbejde sig frem fra krater til krater. Også selvom der efter den 20. august blev tildelt 8 pakyd.

Forplejningen bestod af jernportioner, tilberedt med Spittabletter. Derfor var spørgsmålet om mad også mindre påtrængende end problemet med drikkevarer. Kaffe, te og mineralvand kunne ikke oplægges i større mængder, og måtte derfor leveres dagligt.

Sanitetstjenesten virkede godt. Fra Flandern-I stillingen blev sårede bragt tilbage med sanitetsmotorvogne. Til englændernes ære skal siges, at de i modsætning franskmændene næsten altid respekterede Røde Kors flaget. Den i starten gode sundhedstilstand forværredes efterhånden på grund af den utilstrækkelige beskyttelse mod vejrets indflydelse og som følge af den mangelfulde ernæring.

Den 19. august kl. 0545 begyndte på en gang en trommeild mod det nordlige naboafsnit og den del af regimentet, der lå nord for banelinjen. Efter omkring 1 time mindskedes den igen og overgik i en forstyrrelsesild, der som en valse gik hen over stillinger og bagterrænet, og som hverken tav dag og nat. Også den følgende dag kl. 0545 startede en trommeild, denne gang imidlertid kun i et kvarter.

Den første storkampdag for vores regiment oprandt den 22. august. Kl. 0445 startede en kraftig artilleriild, for det meste med middeltunge og tunge kalibre, der efterhånden steg til trommeild, ikke kun over regimentets afsnit med også over naboafsnittene. Tung ild ramte Wilhelms-stilling, »Rumpelkammer« og det bagved liggende terræn, især Zonnebeke. Kampbataljonens reserve (I/60) undgik beskydningen ved at vige ud fremad. III. Bataillon led betydelige tab i den fuldstændig jævne Wilhelm-Stilling. Et ammunitionsdepot ved Pionerparken i In de Ster sprang i luften og ødelagde to granatkastere fra 9. Kompanie. Kl. 0500 gav regimentet ordre til II. Bataillon om på eget initiativ at rykke frem til modstød i tilfælde af et fjendtligt angreb.

Kl. 0600 lagde fjenden sin ild frem bag kraterstillingen. Derefter begyndte vores artilleri øjeblikkeligt med spærreskydning, der havde en udmærket virkning. Kort efter rykkede de engelske stormbølger frem i stor dybde mod I. Bataillons front, hvor der allerede var ankommet et forkommando fra II. Bataillon forud for en afløsning. Tyngden i angrebet ramte 1. og 2. Kompanie nord for banelinjen. De fire kampvogne ¹⁾, der ledsagede angrebet, blev knust af vores artilleri. Vognene blev stående foran bataljonens linje. Alligevel sad englænderne midlertidigt i 1. og 2. Kompanies kraterer. Kompagniførerne iværksatte øjeblikkeligt modstød. I en ihærdig fremrykning kastede det igen fjenden ud, og på steder langt frem foran vore stillinger. Herunder udmærkede sig især Vizefeldwebel Horn og Sergeant Neuhoff I/60 sig gennem selvstændig handling og stor tapperhed.

¹⁾ Den tyske originaltekst bruger det engelske »tank« som betegnelse for kampvogn.

Leutnant d.R. Schneider fra 2. MG-Kompanie stormede med et let maskingevær og forkommandoet fra 6. Kompanie under Unteroffizier Triehe så rask frem, at de indtil solnedgang måtte blive liggende foran den forreste linje. Han erobrede med sine folk et Lewis maskingevær, som han med ødelæggende virkning bragte i anvendelse mod de retirerende englændere. Slagmarken var overstået med døde engelske soldater. Et stort antal englændere lå sønderrevet af håndgranater foran den forreste linje.

Syd for banelinjen nåede angrebet ikke frem til vore linjer. Alle englændernes forsøg på at tage stillingen i kraterne mislykkedes på grund af den rasende ild fra infanteri og maskingeværer. Over 80 ikke-sårede fanger blev indbragt. Efter det fejlslagne angreb måtte fjenden se bort fra yderligere angreb mod 60'ernes front.

Ved venstre nabo, Reserve-Infanterie-Regiment 56, skete der slet intet angreb. Derimod trængte fjenden ind på venstre fløj af den til højre liggende Reserve-Infanterie-Regiment 38. På grund af den flankerende ild fra 1/60 forblev dette angreb imidlertid begrænset til et smalt område. 7. og 8. Kompanie gjort klart til modstød, men kom ikke til anvendelse, da Reserve-Infanterie-Regiment 38 med egne kræfter igen kastede fjenden ud.

Kl. 1100 fik regimentet først halvdelen af I/Reserve-Infanterie-Regiment 7, kort efter hele bataljonen stillet til rådighed og sat i beredskab i den østlige udkant af Zonnebeke.

Kl. 1900 beordrede regimentet II. Bataillon med 5. Kompanie og maskingeværer at rykke frem som forstærkning af 1. og 2. Kompanie nord for banelinjen. Som resultat af den stærke fjendtlige beskydning, der kl. 2045 overgik til trommeild, nåede 5. Kompanie først frem efter kl. 2100. Virkningen af vores artilleri, der også under denne aftenlige trommeild, var tilsyneladende så god, at et tilsyneladende andet engelsk angreb blev ødelagt i fødslen.

Stemningen blandt tropperne efter denne hårde dag var som følge af det sejrige forsvar af det engelske angreb, ganske udmærket. Regimentets tab beløb sig til 286 mand, hvoraf 71 var faldet. I disse tal var 2 officerer henholdsvis faldet og såret. Falde var også fører for 3. Kompanie, Oberleutnant Schrepfer.

Leutnant Vonalt giver en bemærkelsesværdig detaljeret og levende skildring af 1./60 kampe:

Natten mellem den 21. og 22. skulle jeg med min gruppe besætte blokhuset længst til venstre. 6 mand står hele tiden på post, 2 mand måtte sove på skift. Jeg selv var hele dagen på post. Min delingsfører, Offizierstellvertreter Sauer, er også hos mig i flere timer, ingen stoler på den forholdsvis ro.

Kl. 22 udsendte vores højre nabokompagni 11/38 en patrulje og tager en englænder til fange. Denne fortæller, at hans kammerater vil angribe kl. 4 om morgenen, altså efter vores tid kl. 0500. Ingen tror på hans udsagn, men alligevel forstærket beredskab. Kl. 0230 sætter vores artilleri ind og kl. 0445 begynder englænderne med en trommeild, som vi aldrig før har oplevet. Den engelske ild ligger kun over vores første linje. Da det nu bliver lyst, forlader jeg, som hver morgen, posten med min gruppe og løber gennem den voldsomme ild tilbage til min deling. Fulde af forventning ligger vi i betonblokken. Kun 2 mand står på post. Der er intet at se ud over krudtrøg; så lyder råbet »Tommy er her, Tommy er her!«. Som lyn er vi ude af blokken og skyder de første fjender. Englænderne var ubemærket rykket frem med sin ildvalse, og kom med en afstand på højst 50 meter i langsomme skridt mod os i tæt sluttede linjer. Røde lyskugler stiger til vejrs; vores artilleri gengælder øjeblikkeligt med en spærreild.

Englændernes langsomme tempo kom os til rette. I det korte afsnit ligger to lette og et tunge maskingeværer. Straks efter de første skud får begge de lette maskingeværer funktionsfejl og kun et tunge fortsætter dets arbejde. Mod vores 3½ gruppe stærke deling kommer omkring et krigsstærkt kompagni. Til venstre havde vi fra starten ingen forbindelse til vores 2. Deling under Offizierstellvertreter Marsian. Vores folk har fordelt sig på blokhuse og de anvendelige kraterer. Vi skyder, hvad geværene kan, liggende, knælende, stående. Jeg ligger i et krater i mudder til maven ved siden af en af en granat sønderknust død og skyder skud efter skud. Jeg har kun 90 patroner, og med dem må jeg holde hus. Ved siden af mig ligger Vizefeldwebel Seine, der også har en gruppe; vi observerer gensidigt vore skud, og kunne ofte med sikkerhed fastslå vore resultater. Hele kampen skete under den fjendtlige artilleriild, der imidlertid skadede englænderne mere end os. Vi kunne mærke, at det engelske angreb gik i stå, og hvordan det kun meget langsomt, få skridt ad gangen, kom nærmere – og så optog de ildkampen.

Vizefeldwebel Horn, der også lå helt ude til venstre, råbte til os: »Vi gør et spring!« Vi springer begge op, og alle, der ligger i nærheden af os, følger efter. Horn sank hårdtsåret sammen med det samme, min delingsfører Sauer faldt med et skud i hovedet. Jeg overtager delingen, vi går i stilling og skyder igen. Så endnu et spring. Så begynder englænderne at falde tilbage. Nu skyder vi efter dem, så hurtigt og så godt, vi kunne.

Over os i 30-50 meters højde kredser englændere, skyder på os med maskingeværer og giver oplysninger til deres artilleri. De opfører sig som bidske hunde, og vi kan intet gøre, da faren for os endnu ikke er afvist.

Til venstre for os var omkring 200 meter ikke besat. Her var nogle hundreder englændere trængt ind, og stødt på vores reservedeling under Vizefeldwebel Neuhoff, der viste den døren. Som disse englændere flygtede tilbage langs vores venstre fløj, opstod der en vidunderlig mulighed for at beskyde dem i flanken, hvad vi også gjorde med et meget fint resultat. Endnu 2 timer efter angrebet var slut lå vi stadig i granatkraterne og skød englændere ned, der forsøgte at slippe tilbage.

Jeg observerede med stor glæde, at netop vores rekrutter havde vist sig tapre kæmpere, som med stor ro havde kastet sig over fjenden.

Den 23. august kl. 0730 begyndte på ny en kraftig beskydning af stillingen. Vores artilleri besvarede kraftig, så intet infanteriangreb fulgte. Alligevel fortsatte den engelske artilleri med en livlig aktivitet i luften, hele tiden yderst aktiv og indsatte flere ildoverfald mellem deres forstyrrelsesild. Derfor lykkedes afløsningen af I. med II. Bataillon natten til 24. august kun for 3. og 4. Kompanie, da der kl. 0500 startede en to timers trommeild. 1. og 2. Kompanie kunne først næste nat forlade deres stillinger.

Den allerede flere gange citerede Gefreiter Johann Müller giver os i en frisk originalitet et indtryk af slagmarken i Flandern:

I fulde to dage har jeg allerede været i skidtet. Jeg befinder mig med bataljonsstaben i »Rumpelkammer«, den næsten eneste dækning, der overhovedet stadig eksisterer. Under virkningen af de tunge granater ryster den hele tiden som en personvogn på 4. klasse. Så længe den ikke bliver ramt, holder den jo stand. Men hvor ser området ud! Især Zonnebeke. Kun spredte mursten, træer, bjælker og basaltsten viser, at der engang her lå en vej og her en landsby. Hele området er til stadig indhyllet i en stank af støv og røg. Og overalt er der huller med 5-6 meters diameter, den ene ved siden af den anden, den ene dybere end det andet. Ødelagte jernbaneskinner og sveller, dele af en sønderrevet jernbanedækning, vogne fra en tidligere feltbane, slynget mellem hinanden, et virvar, som man selv i dagslys dårligt kan finde vej igennem.

Når man her går i stilling, får man opfattelsen af, at det virkelig ville være umuligt at bryde igennem et sådant månelandskab. Ildoverfaldene på stillingen hører i virkeligheden aldrig op. I går morges kredsede et engelsk fly over os, der ledte ilden mod vores dækning. Med sikkert 300 granater beskød englænderne os, og vi troede, hytten ville falde sammen hvert øjeblik.

Kompagnierne lå udenfor i det frie, i granatkratere, også officererne. En planmæssig føring kan der ikke længere være tale. Hver især måtte finde et granathul og blive her, og gøre, hvad naboen gjorde. Ordet stilling findes kun på papir. Hele natten igennem fortsætter beskydningen næsten uforandret. Dog er jorden meget sumpet og derfor er virkningen af sprængstykkerne ikke stor.

Kun om morgenen mindskedes ilden. Så gik sanitetspersonel med Røde Kors faner frem for at indsamle de sårede. Mod Røde Kors bliver ikke længere skudt fra nogen af siderne. Hvor udvisket stillingerne er kan også ses deraf, at vores sygehjælpere også indbringer massevis af sårede englændere og omvendt.

Ellers må man om dage overhovedet ikke lade sig se, for så får man hele artilleriet på halsen. Men når man ser, men hvilken ro folkene går gennem beskydningen, så må man undres; det gælder specielt for transporterne af mad og levnedsmidler.

Divisionen havde hidtil kun indsat Infanterie-Regiment 60 og Reserve-Infanterie-Regiment 56, hvorimod Reserve-Infanterie-Regiment 7 blev holdt tilbage omkring Keiberg som stødregiment, og var hver morgen trukket frem til Flandern-1 stillingen. Herunder var RIR 7 flere gange kommet ind i spærreskydninger og haft store tab. Ved begge de to andre regimenter lå imidlertid alle elementer hele tiden under den voldsomme engelske artilleri, også dem, der lå i reserve eller som egentlig anden beredskab længst tilbage. For at skabe en dybere organisation i regimenterne, og for at skaffe elementer en periode af ro i en mindre jernholdig atmosfære, indførte divisionen natten til den 26. august en tredeling ved at indsætte Reserve-Infanterie-Regiment 7 i det midterste afsnit. I den forbindelse afgav vores regiment på venstre fløj stillingerne indtil 250 meter nord for Villa Haanebeek. Herefter kunne en bataljon af regimentet hele tiden 4-5 dage trækkes tilbage til Moorslede, hvor der var bedre indkvarteringer, og som i mindre grad blev generet af den fjendtlige artilleri.

Regimentet organiserede sine egne kræfter på den måde, at stillingsbataljonen holdt 3 kompagnier i kraterlinjen, og en i Wilhelm-Stillingen. Beredskabsbataljonen havde et kompagni i hver af Wilhelm- og Flandern I stillingerne og 2 i dybdezonon mellem begge disse linjer. Herunder var kompagnierne fra beredskabsbataljonen i Wilhelms-stillingen taktisk underlagt K.T.K.

Ved omgrupperingen den 26. august rykkede 10. og 11. Kompanie tidligt på morgenen fra Wilhelm-stillingen til indkvarteringer 1½ km vest for Moorslede på begge sider af vejen Moorslede-Broodseinde. På grund af den stadige, kraftige fjendtlige artilleriild hver nat, blev afløsningen af 9. og 12. Kompanie forsinket i 24 timer, hvorefter III. Bataillon samlet lå i hvil. 8. Kompanie, der på venstre fløj af kampbataljonen var blevet afløst af Reserve-Infanterie-Regiment 7, placeredes i Wilhelm-stillingen, mens beredskabsbataljonen (I/60) organiserede sig som ovenfor anført, og 4. Kompanie i Wilhelm-Stillingen stod til rådighed for K.T.K. Om aftenen den 26. august begyndte en kraft, vedholdende regn.

I løbet af den 27. august øgedes den engelske artilleriild frem til kl. 1500 til den voldsomste trommeild, der var blandet med røggranater. Da der af 5. Kompanie kunne konstateres, at fjenden gik i beredskabsstilling, blev spærreild påkaldt ved hjælp af lyspatroner. Disse bragte øjeblikkeligt en ødelæggende spærreild over de engelske grave. Man kunne se, hvordan enheder sprang fra hinanden; enkelte skotter, der vovede sig fremad, blev ofre for

vores geværild. Endnu engang var det lykkedes vores artilleri at standse et fjendtligt angreb i fødslen. Efter at den engelske ild mindskedes omkring kl. 18, øgedes den atter igen omkring kl. 20 i to timer igen faldt som trommeild, uden at der dog fulgte et angreb, da vores artilleri på ny udlagde et ståltæppe af spærreild. I. og III. Bataillon, der hele dagen havde ligget i højeste beredskab, kom ikke til anvendelse.

I de sidste augustdage udelukkede det grå og regnfulde vejr enhver større kamphandling. Kraterne løb fulde af vand, og i flere tilfælde druknede sårede i dem. Hele kraterområdet forvandlede sig til et morads. Derfor kunne afløsningen natten til den 30. august gennemføres uforstyrret: III. Bataillon i kraterstillingen, II. Bataillon i beredskab og I. Bataillon i hvil. Maskingevær-kompagnierne gik i stilling med deres bataljoner, dog med den undtagelse, at de to bagved liggende kompagnier hver afgav 2 maskingeværer til kampbataljonen, så der til enhver tid var placeret 14 maskingeværer i forreste linje.

Tabene i august beløb sig til 687 kammerater, inklusiv 160 døde og 64 savnede. 4 officerer var døde og 5 sårede.

September måned 1917 startede det engelske artilleri med en særlig kraftig natlig beskydning, der nåede sit højdepunkt som trommeild mellem kl. 0400 og 0530. Efterfølgende lå resten af dagen en foruroligelsesild og ildoverfald over stillinger og bagterræn. Også bataljonen i hvil blev kl. 0730 og kl. 1400 inddraget i lidelserne. En fuldtræffer i et hus belagt af 4. Kompanie dræbte 18 og sårede 41 mand. En 38-cm kanon beskød hele eftermiddagen Zonnebeke, ledet af observation fra fly. Kort efter styrtede et hus sammen efter en række træffere og begravede det mandskab, der opholdt sig i kælderens. Som det blev mørkt gik 7. Kompanie i gang med bjærgning og kunne bringe 25 mand ud, som var kommet derfra med lettere skader eller nerverystelser. 18 mand kunne ikke hjælpes.

Vejret var igen blevet varmt og godt, og fik det engelske artilleri til på ny at nå deres yderst livlige indsats. K.T.K. kommandostation i betonbunkerens »Rumpelkammer« lå igen den 2. september under den kraftigste fjendtligt artilleri, og blev igen ramt af flere fuldtræffere. På ordre fra Regiment flyttede K.T.K. derfor om aftenen tilbage til den østlige udkant af Zonnebeke. Også den engelske aktivitet i luften var meget omfattende.

Da en sammenligning af tabstal ved brigaden udviste, at Infanterie-Regiment 60 i den forgangne måned havde haft flere tab end de to øvrige regimenter til sammen, fik regimentet af division igen rådighed over de elementer, der var afgivet til Stormkompagniet (2 officerer og 60 mand),

Den 3. september kunne der fra regimentets afsnit observeres 10 engelske lænkeballoner. Et, i øvrigt mislykket, engelsk angreb mod den til højre for os stående Infanterie-Regiment 120, blev ledsaget af yderst heftige ildoverfald mod regimentets afsnit kl. 0600, 0800 og 1000. Særlig omfattende og voldsom var et ildoverfald den 5. september mellem kl. 0130 og 0300 mod forreste linje, dybdezonens og Zonnebeke.

Også natten til den 6. september var en uafbrudt heftig artilleribeskydning, der fra kl. 0810 i et klart vejr øgedes til en kraftig trommeild, der koncentrerede sig om forreste linje. Anvendelsen af et stort antal røggranater gjorde, at observation allerede efter et kvarters forløb, var begrænset til omkring 40 meter. Så forlagde fjenden artilleriilden mod Wilhelms-stillingen og indsatte sit infanteri i et angreb. Imidlertid virkede kombinationen af vores artilleris spærreskydning og ilden fra vore musketerer og maskingeværskytter, og bragte det engelske fremstød til standsning. Mens angrebet generelt standsede allerede 80 meter fra vore stillinger, lykkedes det en styrke under en officer og med et Lewis-maskingevær at nå ind på 30 meters afstand før de af Leutnant d. R. Bohé's deling med håndgranater blev tvunget til at søge dækning i kraterne. Stående på dækningen for at opildne delingen til modstød, blev Leutnant Bohé hårdt såret af to skud i brystet. For 10. Kompanie blev forsvarskampen i det hele taget dyr, da den under kampene blev genstand for flankerede engelsk maskingeværild. De havde tab på 13 døde og 15 sårede, næsten alle på grund af skud i hovedet. Det mod syd tilstødende 11. Kompanie i midten af regimentets stilling, gik det bedre. Her kunne 12. Kompanie til venstre, der ikke blev angrebet, straks fra starten nedkæmpe det flankerende engelske maskingevær.

En fjendtlig styrke, der var trængt ind ved den nordlige nabo, Infanterie-Regiment 120, blev snart efter igen fortrængt af to maskingeværer fra vores III. Bataillon. Omkring kl. 1215 knuste vores artilleri en fornyet engelsk opmarch til angreb. Omkring samtidig landede en svært beskadiget tysk flyvemaskine foran vore stillinger. Piloten reddede sig ind i hos vores 12. Kompanie. Engelske fly kredsede hele tiden over vore stillinger og beskød alt, hvad der lod sig se.

Et tredje engelske forsøg kl. 2030 blev ligeledes afværget af vores spærreskydning. Herefter blev der relativt roligt.

I. og II. Bataillon, sidstnævnte siden den 3. september i stedet for I. som reserve i Moorslede, havde dagen igennem ligget i beredskab, og II. Bataillon var kl. 0900 lagt frem til Zonnebeke.

I det følgende dage herskede tåge. Derfor var kampaktiviteten ringe. Natten til den 8. september rykkede I. Bataillon ind i forreste linje, II. overtog beredskabet og III. Bataillon kom i reserve. Et engelsk patruljeangreb på

højre fløj af regimentet (4/60) efter 5 kvarters trommeild, blev uden problemer afvist. Herefter vendte det engelske artilleri tilbage til dens gamle, uafbrudte virksomhed. Særligt heftige og hyppige ildoverfald ramte den 9. september den højre fløj af stillingen, så 4. Kompanie den aften totalt var mørbanket. Den blev i løbet af natten erstattet af 5. Kompanie, og bragt tilbage i hvilelejren. I stedet for 5. Kompanie i Wilhelm-stillingen trådte den ved I. Bataillon underlagte Sturm-Kompanie/Division. På grund af deres ringe styrkemål blev 1. og 2. Kompanie på ordre fra division efterfølgende kun anført som halv-kompagnier.

Kommandoen over Gruppe Jeperen (Ypres) overgik den 10. september fra III. Bayerische Armee korps til Generalkommando Gardekorps.

De få stadig intakte betonbunkere blev fra den 10. september middag systematisk beskudt med de tungeste kalibre med observation fra fly. Denne beskydning fortsatte også den 11. september ud over de almindelige, heftige ildoverfald. Efter mørkefald rykkede 4. Kompanie tilbage og indtog beredskab i Wilhelm-stillingen. K.T.K. flyttede samtidig det tildelte stormkompagni til højre fløj af kraterstillingen, hvor den frigjorde 5. Kompanie tilbage til dens bataljon. Sundhedstilstanden forværredes, også ved beredskabsbataljonen. Som resultat af det konstante ophold i de fugtige kraterer svulmede fødder op og der også tilfælde af mave-tarm sygdomme. Den vedvarende artilleribeskydning medførte også mange nervesvækkelser.

Som en velkommen forstærkning kunne 76 skytter fra Tyskland fordeles på regimentets maskingevær-kompagnier.

Natten til den 12. september omkring kl. 0100 angreb en 100 mand stærk fjendtlig patrulje overraskende 3. Kompanie. Rettidigt erkendt, blev den taget under ild. Fjenden standsede omkring 100 meter foran linjen og blev herefter angrebet af kompagniet med håndgranater. Den hurtigt indsatte spærreild fra vores artilleri fik dog englænderne til at afbryde kampen og forsvandt iltomt.

Flere bombenedkastninger mod vore maskingeværer fra fly forblev til alt held uden resultat. Derimod kostede fjendtlige fly natten til 13. september III. Bataillon tab i dens hvilekvarterer på grund af maskingevær ild og bombenedkastninger. De kraftige ildoverfald, også med tunge kalibre, fortsatte mod stillingen og mod Zonnebeke.

Alligevel kunne I. Bataillon natten til 14. september afløses af II. Bataillon og rykke i beredskab. Denne overgav den natten efter til III. Bataillon og rykkede herefter i reservelejr.

Alle observationer tydede i retning af, at englænderne forberedte et angreb syd for banelinjen. Den fjendtlige artilleri var den 15. september ekstra omfattende; samtidig angreb englænderne den bayriske Ersatz-Division syd for os. Under ildoverfald i dybdezonen blev to maskingeværer ved Zonnebeke ødelagt. Også den følgende dag var den fjendtlige artilleri ekstra omfattende. Trommeild lå den 17. september mellem kl. 0500 og 0615 og den 18. september mellem kl. 0600 og 0700 over venstre fløj af regimentet og det tilstødende afsnit mod syd.

Med den 19. september blev den engelske beskydning endnu engang forstærket. Efter en meget livlig nat lagde fjenden mellem kl. 0430 og 0540 en kraftig ild mod hele regimentets afsnit og afsnittene nord og syd herfor. Efterfølgende fulgte en stærk og vedvarende planmæssig ødelæggelsesild, ofte brudt af ildoverfald mod stillinger og baglandet frem til Moorslede.

Selvom brigaden allerede den 18. september havde meldt, at dens infanteri på grund af dens ringe styrke ikke længere ville være i stand til at modstå et storangreb, blev bemærkelsesværdigt dele af artilleriet fra vores Gruppe Ypern sendt væk, da et engelsk storangreb mod andre dele af armeens front blev forventet. I modsætning hertil regnede man ved regimentet hvert øjeblik et forestående storangreb, selvom også uregelmæssigheden i de engelske ildoverfald og perioder af trommeild, gjorde det umulig forud at bestemme tid og sted for hovedangrebet. Det engelske angreb fulgte da også den 20. september totalt overraskende.

Ganske vist var en australsk officer ved et lykkeligt sammenstød faldet i hænderne på Reserve-Infanterie-Regiment 56, og under hvis afhøring i brigadens hovedkvarter den 20. september kl. 0300, den engelske angrebsbefaling for denne dag blev fundet. Det var imidlertid for sent til effektive artilleristiske modforanstaltninger. Det lykkedes kun at få underrettet regimentet og tilkaldt 236. Infanterie-Division, der var udset som indgrebsdivision.

I løbet af natten skulle II. Bataillon have været afløst i forreste linje af III. Bataillon. Som resultat af den overordentlig voldsomme artilleriild over adgangsvejene blev 9. og 10. Kompanie på vej til afløsning fuldstændig forsprængt, mens 11. Kompanie af gas- og spærreild blev forhindret i at passere Zonnebeke. Herefter udsatte regimentskommandøren afløsningen til et rolige tidspunkt.

Med det kommende dagslys øgedes artilleriild imidlertid yderligere, og lå fra kl. 0530 som en voldsom trommeild over hele frontafsnittet, hvori var blandet gas- og røggammuniton, mens fjendtlige fly medvirkede med maskingeværild. Samtidig lå der en kraftig spærreskydning over de bagved liggende områder. Hurtigt var forreste- og Wilhelm-stillingerne indhyllet i tætte røgbanker, så enhver observation herfra var umulig.

På dette kritiske tidspunkt var regimentets organisation som følger:

Kraterstilling besat med 8., 6. og 7. Kompanie
 Wilhelm-stilling besat med 5. og 12. Kompanie
 Zonnebeke med 11. Kompanie
 Flandern-I stillingen med 10. og 9. Kompanie
 Vest for Moorslede stod I. Bataillon.

Efter 30 minutters voldsom trommeild brød det engelske infanteri frem. Under dække af den kunstige røg lykkedes det ubemærket at nå de forreste kraterer. Det kom til en forbitret nærkamp. Trods heltemodig modstand fra de tre stillingskompagnier, der efter 6 dage under voldsom beskydning, var skrumpet ind på 30 – 40 mand, blev den ulige kamp hurtigt afgjort til fjendens fordel.

Under kampene i den forreste linje lå en kraftig afspærringsild uafbrudt over Wilhelm-stillingen. Bag den langsomt fremlagt ildvalse nåede fjenden også denne, ligeledes i tåge skjulte, kamplinje. I den nordlige del af stillingen iværksatte 5. Kompanie øjeblikkeligt et modstød, mens maskingeværer i det omfang, de ikke allerede var faldet som ofre for den fjendtlige beskydning, støttede med deres ild. Men det var allerede for sent. På allernærmeste hold forblødte 5. Kompanies angreb i den overvældende engelske ild. Hele tiden trængte nye fjender ind i Wilhelm-stillingen og rullede den op mod syd.

12. Kompanie, der i begyndelsen havde stået i den sydlige del af stillingen, opholdt sig på dette tidspunkt ikke længere her. På nyheden om, at fjenden var trængt ind i den forreste linje ved Villa Haanebeek, var fører for 12. Kompanie, Leutnant d R. Markgraf, med sine delinger øjeblikkeligt rykket frem i modstød, og var nået frem til Haanebeek. Her stødte kompagniet på den gennembrudte fjende og angreb uden tøven. Ilden fra 12. Kompanie og dens maskingeværer ryddede gevaldigt op blandt fjenderne, men omgået fra syd og nord gav den sårede Leutnant Markgraf ordre til tilbagetrækning til Rumpelkammer. Som resultat af den stærke fjendtlige ild og hurtige fremtrængen, nåede kun nogle få tilbage hertil.

Stillingskompagnierne og enhederne i Wilhelms beredskabet havde i fuldt omfang gjort deres pligt. Selvom de ikke blev forundt at fastholde stillingen mod den 20-mæssige overlegenhed fjendens, så havde alle og enhver dog gennem tapper modstand gjort deres pligt, og dermed bidraget til at fjenden fik så store tab, at hans fortsatte fremtrængen gik betydelig langsommere. Især tænkes på besætningen på de tre maskingeværer, der var placeret ved Schwabenhof under Unteroffizier Wawrzin. Trods omringet til alle sider opretholdt de deres ild indtil aften og til sidste patron.

Englændernes angrebskraft var udtømt med indtagelsen af Wilhelm-stillingen, selvom der egentligt ikke stod mere foran dem, og vores næsten totalt nedkæmpede artilleri ikke længere kunne gøre dem noget. De gravede sig ned i linjen Zevekote – Wilhelms-stilling vest for Rumpelkammer – Westhaus.

Efter at være alarmeret i Moorslede, var I. Bataillon kl. 0710 nået frem til Flandern-I stillingen, hvor den med 1. og 2. Kompanie gik i stilling i den østlige udkant af Zonnebeke, men resten gik i beredskab syd for vejkrydset ved Broodseinde. Kl. 0735 fik regimentskommandøren, Oberstleutnant Denicke, melding om tabet af Wilhelm-stillingen. På dette stillede han de ved Zonnebeke disponible kræfter – 11., 1. og 2. Kompanie - til disposition for K.T.K. (II/60) – og befalede et modangreb langs jernbanedæmningen. De tre kompagnier iværksatte nord for jernbanen, men kom imidlertid, uden egen artilleristøtte, ind i en så kraftig artilleriild, at de omkring på højde med Zevenkote måtte grave sig ned i kratermarken.

Om de dramatiske enkeltheder i dette modangreb beretter Leutnant Vonalt:

I ilmarch gik det mod fronten. Kompagnierne fik deres ordre ved regimentets kommandostation. Min deling rykkede frem til højre for jernbanedæmningen ved Zonnebeke. Hurtigt havde vi ingen forbindelser til højre eller venstre. I det gasbelagte terræn var intet at se over 30 meter væk. Gasmaskerne er en forhindring, vi tager indsatsen i munden og lukker næsen til. Hele tiden fremad. Englænderne kender vores modangreb og indsætter nu med en frygtelig trommeild. Kun i spring kommer vi langsomt fremad. Så går det ikke længere. Vi bliver liggende og kan kun kravlede ændre vores stilling for at udvige den fjendtlige ild. Store tab opstår, 2 mand fra min deling falder, andre 5 såres. Vi søger dækning i en kælder. To mand ligger udenfor kælderen for herfra at holde udsyn. Ilden er meget stærk og ensformig fordelt på hele terrænet. Vi ved, at en let granat er alt der behøvedes, for at slå igennem murbrokkerne og kælderloftet over os, men vi håbede, at det ikke sker. Det var omkring kl. 1100, da skæbnen indhentede os. Et kort frygteligt brag, hvinet af sprængstykker, brandrør, mur- og stenbrokker rammer os. Skrig – jamren – og trængslen for at overleve. Granaten var trængt ned i kælderen på den anden side skorstenen, og alle folk, som havde ligget på den side, var døde eller hårdt sårede. Jeg slap ud med to folk. Vi forsøgte straks med de to mand, der havde ligget udenfor i krateret som poster, at redde de andre. Det var forgæves. Klager og skrig blev hurtigt svagere, og kunne kun hente to mand ud, der var forblødt.

Fem mand, to geværer og en pistol. Hvilken kampkraft! I spring fortsatte vi herfra gennem artilleriilden videre mod venstre, hvor vi så en betonbunker. Håndgranater og geværer havde vi samlet op fra de døde. Bunkeren var fulde af mennesker. Flere kompagnier fra flere regimenter var samlet her. Vi blev glade, da vi her genså vores Kompagnifører, Leutnant Schreyer og en ordonnans. Vi fik lov til at komme ind, men måtte blive ved den forreste mur, der var halvt trykket ind.

Fra aske til ilden! Vorres betonblok blev systematisk beskudt med de tungeste kalibre. Hver gang en af disse granater med præcise mellemrum slog ned i nærheden, rystede betonbunkere frem og tilbage. Vi var her sikre mod sprængstykker, men ville væggen holde mod endnu en fuldtræffer? Alle var rolige, officerer som mandskab; alle tænke på, hvad der kunne komme – og det kom! Omkring kl. 14 kom et slag mod den forreste væg af bunkeren. Et frygtelig brag, og over os alle, der sad langs væggen, regnede det med betonstykker. Gudskelov for os alle var der kun tale om et mindre gennembrud. I vores betonblok var der nu et stort hul, og ingen ville længere blive. Vi sværmede ud og gik længere frem for at udvige beskydningen. Snart kom vi under infanteriild 300 meter længere fremme. Da vi ikke havde nogen væsentlig kampkraft, var det udsigtsløst at fortsætte fremrykningen, og blev derfor liggende her i kraterne.

På nyheden om, i øvrigt ikke rigtig, at englænderne også skulle have taget Rumpelkammer, sendte Regimentskommandøren 3. Kompanie hertil. Kompagniet rykkede hurtigt frem og stødte langt frem på den anden side Rumpelkammer. Kraftig fjendtlig artilleriild tvang den imidlertid til at gå i stilling ved stedet.

Oberleutnant Denicke rådede nu over 4., 9. og 10. Kompanie i Flandern-I stillingen. Kl. 14 øgedes den fjendtlige artilleriild mod den nye forreste linje i et sådant omfang, at den blev regnet for forberedelserne til et nyt angreb. Regimentskommandøren indsatte derfor kort før kl. 15 sine sidste tre kompagnier i første linje.

Kl. 16 lå regimentet på skråningen øst for Zevenkote med forbindelse til Infanterie-Regiment 77 med 1., 2. og 11. Kompanie frem til jernbanen. Ved Rumpelkammer lå 3. og 4. Kompanie med tilslutning mod syd til 10. og 9. Kompanie, hvoraf sidstnævnte havde kontakt til Reserve-Infanterie-Regiment 7. II. Bataillons kompagnier og 12. Kompanie eksisterede ikke længere.

Kl. 1730 fik regimentet til opgave at generobre Wilhelm-stillingen. Hovedsageligt skulle fremstødet gennemføres af det nyindsatte regiment fra Infanterie-Regiment 236. Kommandøren for I. Bataillon, udnævnt til K.T.K., overtog kommandoen over alle enheder i den forreste stilling, og lod den ham underlagte I/458 fordele over hele linjen. Infanterie-Regiment 457, der skulle starte modangrebet, kunne imidlertid i det stigende mørke ikke finde sig til rette i det dem ukendte, uoverskuelige terræn, og modangrebet blev ikke til noget. Den fjendtlige ild, der hen under aften endnu engang voksede til største heftighed, overgik kl. 2025 til en roligere forstyrrelsesild, og fortsatte som sådan hele natten.

Mørket blev anvendt til at reorganisere enheder, og til i alt hast at bringe nye batterier frem i stilling.

Som trofast medkæmper sætter Leutnant Vonalt et værdigt minde om flere helte fra denne tunge dag:

Hvor stor forskel var der dog ikke mellem denne anden flanderske storkampdag i forhold til den første. Ligge hjælpeløs i trommeilden uden at kunne gøre noget, og uden personligt at have fjenden overfor sig, alligevel vidunderlige beviser på tapperhed, pligtfølelse indtil døden!

Vi ligger denne dag kl. 7 midt i den voldsomste artilleriild, da en fuldtræffer koster alvorlige skader. To rekutter – den ene hårdt ramt i brystet, hjerteblod løber først gennem højre ærme og så mellem knapperne på hans jakke, den anden med næsten overrevet ben. Jeg ligger ved siden af førstnævnte, kravler over til ham, for at hjælpe ham; han takker mig døende med ordene: »Hr. Fenrik, det nytter intet mere. Jeg må dø og de udsætter Dem kun for en unødvendig fare«. Den anden rekrut havde Gefreiter Keller liggende skåret det ene bukseben af, for at forbinde det ødelagte ben; da han vil lade to mand bære ham tilbage i en teltflage, tillader den sårede det ikke, da han frygter for sine kammeraters liv. Også han døde nogle få timer senere på regimentets forbindeplads. Han havde mistet for megen blod.

Specielt tænker jeg på kompagniførerne for 1. og 2. Kompanie, Leutnants Schreyer og Resch, der under de forskellige engelske angreb med beundringsværdig tapperhed og fuldstændig ro førte deres kompagnier. Begge led senere under tilbagetrækningskampene helledøden. De overlevende medkæmpere vil for altid holde disse fortræffelige officerer i ærende minde.

Gennem en helt særlig tapperhed og deres gå på mod udmærkede sig i disse 4 ugers hårde kampe især Offizierstellvertreter Marsian, Vizefeldwebel Neuhoff og Gereiter Keller. Sidstnævnte fandt senere helledøden ved Kimmel i trofast opfyldelse af pligten.

Den 21. september angreb fjenden i første omgang overraskende den til venstre for os liggende bayriske Ersatz-Division og trængte ind i Gheluveld. Fra kl. 0620 lagde han trommeild over ovre stillinger og anvendte et stort antal røggranater. Et engelsk angreb kl. 0715 standsede vores spærreskydninger med artilleri og maskingevær. Resten af dagen forøg under kraftig forstyrrelsesild.

Natten til den 22. september blev alle dele af regimentet langs fronten afløst af II/Infanterie-Regiment 457.

Dog blev det transportkommando under Leutnant d.R. Poppe, der dagen før som skillelinje dækning var blevet placeret i banegennemskæringen nord for Zonnebeke, samt de i Flandern-I stillingen indbyggede maskingeværer og minekastere først afløst den følgende nat.

De afløste kompagnier marcherede til Koethuikhoek, nordøst for Moorslede. Den 22. forløb relativt roligt i stillingen. Den 23. september fulgte de sidste dele fra stillingerne til kvartererne.

Regimentet havde i dagene fra 20. til 23. september haft tab på 96 døde, 272 sårede og 417 savnede, hvoraf der af officerer havde været 9 døde, 11 sårede og 11 savnede. Regimentets samlede tab under Flandern-slaget beløb sig imidlertid til 296 døde, 795 sårede og 481 savnede, hvoraf der af officerer havde være 13 døde, 18 sårede og 11 savnede.

Som tidligere under slaget på somme i juni 1916, havde vores regiment på et afgørende punkt i Flandern på ny ofret sig, og gennem sit seje heltemod forhindret fjendens gennembrud. Ærefrygt for sådan storhed!

Efter en foreløbig reorganisering rykkede I. Bataillon den 23. september ved middagstid til Lauve, sydvest for Kortryk, hvor den kl. 0200 blev indladet. Efter transport over Tourcoing, Lille og Douai, nåede den 24. september kl. 0630 frem til Sancourt, 5 km nord for Cambrai. II. Bataillon marcherede ligeledes til Lauve, hvor den blev underbragt i lader og barakker. Den 24. september kl. 10 kørte den afsted og nåede kl. 1445 frem til Sancourt. III. Bataillon gennemførte den 16 km march samme morgen, og tilbagelagde togturen mellem kl. 15 og 20.

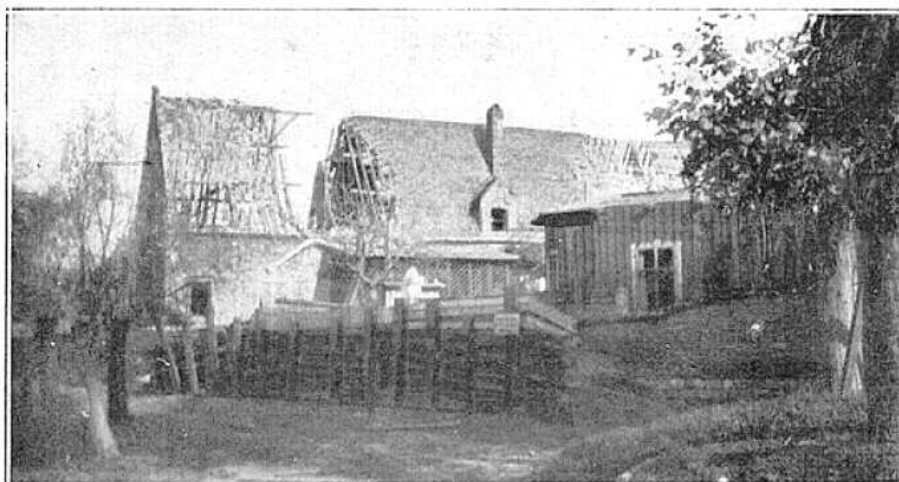
Regimentet blev i Cambrai underbragt i Marwitz-kasernen. Begge de følgende dage gik med at bade, afluse og reorganisering af enhederne.

Da 121. Infanterie-Division var meget kampudmattet og udbrændt, blev den ikke som oprindeligt planlagt, indsat under Gruppe Arras, men blev afgivet til Armee-Abteilung C.

Den 27. september indladede regimentet endnu engang i Sancourt, og kørte over Charleville, Sedan, Montmédy til Mars-la-Tour.

Vores regiments skæbne i den netop afsluttede Flandern-slag, lignende påfaldende det året før udkæmpede Somme slag. Under begge slag bar regimentet den fjendtlige materielle overlegenhed indtil det næsten var forblødt. Under begge slag var det hele II. Bataillon og dele af III. Bataillon (Somme 9. og 10. Kompanie, Flandern 12. Kompanie), der til sidst blev udslettet. Under begge slag havde indtryk af 60'ernes heroiske modstand på fjenden – franskmænd på Somme og englændere i Flandern – været så overvældende, at fjendens offensivkraft efter gennembrud af hovedmodstandslinjen var lammet, og hans videre fremtrængen forhindret af resterne af regimentet. Under begge slag var der mange »savnede«, der i den sørgelige ensomhed i et krater under trommeildens rasen fandt heltedøden uset af alle.

Ja, heltemodets poesi, om helten, der modigt stormede frem på den åbne slagmark, havde givet plads til en frygtelig tragedie; men også de feltgrå lidelsesfæller nåede ind i Valhalla med samme hæder som svundne tiders store helte

Combres-Højderne

(Skitse 16)

Efter ankomst til Mars-le-Tours (8 km syd for Conflans) den 28. september kl. 0700 kom regimentsstab, I. og halvdelen af III. Bataillon i kvarter her, resten af III. Bataillon i Puxieux og II. Bataillon i Doncourt og Bruville. Kvartererne viste sig meget mangelfulde. Mandskabet lå for det meste i utætte lader og måtte lide under fugt og utøj. Om aftenen nedkastede fjendtlige fly bomber over Mars-la-Tour og Puxieux.

Den følgende dag inspicerede den øverstkommanderende for Armee-Abteilung C, Generalleutnant Fuchs, II. Bataillon i den vestlige udkant af Doncourt. Som personelerstatninger ankom 22 underofficerer og 400 mand. Det var imidlertid næsten udelukkende folk i alderen 30-47 år, uden nogen form for krigserfaring, der stammede fra en Landsturm-Infanterie-Bataillon ved den hollandske grænse. De havde endnu ikke set en håndgranat.

I aften timerne den 30. september mellem kl. 2130 og 2245 hjem søgte fjendtlige fly endnu engang Puxieux, hvorved der opstod brande. III. Bataillon mistede to mand døde og to sårede. Da stedet lå i umiddelbar nærhed af en flyveplads, der tiltrak de fjendtlige bombefly, rømmede III. Bataillon landsbyen. Stab, 9. og 12. Kompanie rykkede til Mars-le-Tour, MG-kompagniet til Doncourt.

Den 2. oktober ankom endnu engang erstatningspersonel. Denne gang drejede det sig glædeligt om 28 underofficerer og 207 mand fra divisionens rekrutdepot.

Allerede samme dag ankom fra Armee-Oberkommando C befalingen til indsættelsen af 121. Infanterie-Division i Gruppen, Generalkommando V. Armeekorps, på Combres-højderne i det hidtidige 240. Infanterie-Division afsnit. Den kamptrætte 121. Infanterie-Division skulle altså med dens for største part mangelfulde erstatningspersonel, overtage den vanskeligste del af fronten under Heeresgruppe Herzog Albrecht. Nogen form for rekreation kunne ikke påvises efter de få dages hvil. Dertil var kvartererne for dårlige. For en egentlig uddannelse kunne der i disse dage, hvor erstatning for personel og materiel første efterhånden indtraf, ikke blive tale.

Den 3. oktober om aftenen blev III. Bataillon inddelt i Mars-le-Tours og på en time transporteret til Vignelles, hvorfra den med det samme afløste II/Infanterie-Regiment 470 i Afsnit B.III Nord på begge side af vejen Grand Tranchée de Calonne. Afløsningen i stilling var afsluttet den 4. oktober kl. 0530.

Den følgende nat rykkede I. Bataillon tilsvarende ind i Afsnit B.III Süd, mens regimentets stab forlagde til St. Maurice. Som den sidste forlod II. Bataillon den 5. oktober om aftenen Mars-la-Tour og blev med stab, 5. og 6. Kompanie indkvarteret i lejren Neu Striegau og med 7. og 8. Kompanie i St. Maurice, mens 2. MG-Kompanie blev underlagt K.T.K. Süd (I/60). Regimentsstaben overtog ved middagstid kommandoen over Afsnit B.III.

Stillingens generelle tilstand var dårlig. Den bestod af to, ikke alt for langt fra hinanden, liggende kampgrave, hvoraf kun den forreste var beskyttet af en smal pigtrådshindring. Den anden grav og løbegrave var helt uden hindringer. Afvandsingsanlæg manglede totalt. Dækninger var med deres smalle og stejle trapper forældede og muliggjorde ingen hurtig tømning. Minekaster stillinger befandt sig tæt på de primære adgangsgrave, så fjendtlig

ild mod minekasterne samtidig også ødelagde løbegravene. De fjendtlige grave lå meget tæt på, hvilket gjorde posttjenesten meget anstrengende. Imidlertid forholdt fjenden sig i begyndelsen rolig og nøjedes sig, at kvitterer for den tyske artilleri- og minekasterild med gengæld.

III. Bataillon fordelte sig med 9. og 11. Kompanie i forreste linje, 10. Kompanie som første beredskab i anden grav, 12. Kompanie i anden beredskab i den gamle vinterstilling og med 3. MG-Kompanie fordelt på stillingen. Stab III oprettede en kommandostation som K.T.K. i Waldwinkel. På samme måde opdeltes I. Bataillon.

Ved reservebataljonen fandt i hovedsagen uddannelse sted. For samtlige bataljoner var der særlige hvilelejre til disposition, og i også under stillingsperioden køretøjer og sammensatte kommandoer opholdt sig. Om en sådan lejr husker Gefreiter Johann Müller, III/60:

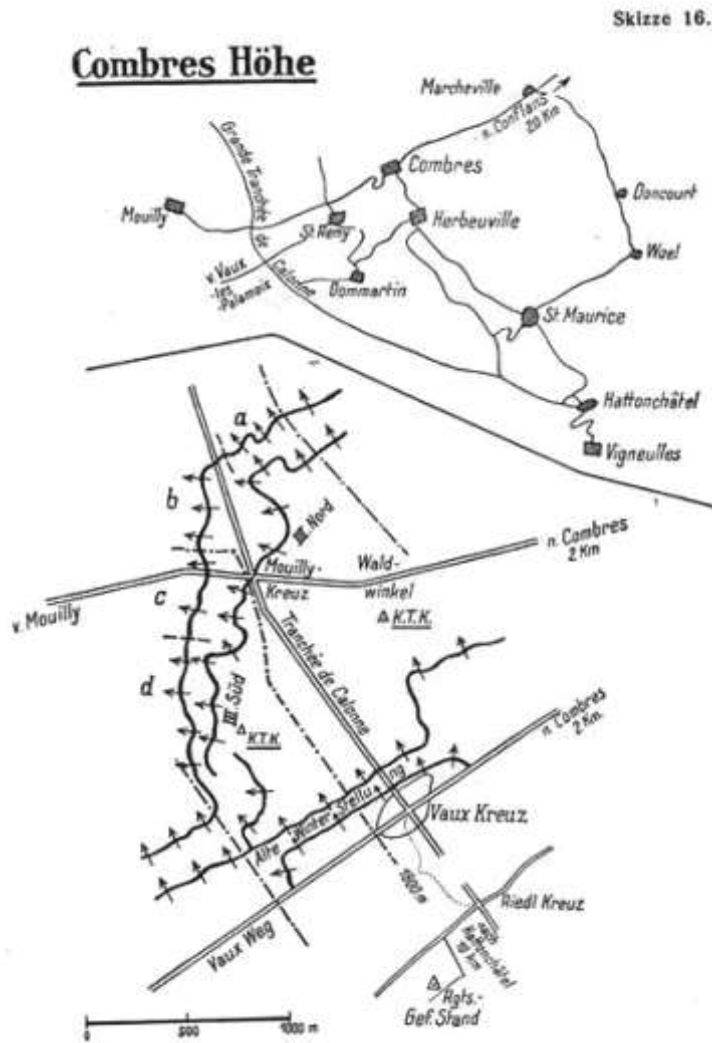
Som dem alle, ligger Neu-Posen (lejr for III/60 i en høj bøgeskov. Ved siden af ligger begge lejre Neu-Striegau for I. og II. Bataillon. Her har hver bataljon deres faste lejr. Efter afløsning i stilling går mandskabet altid til samme barakker, der i den mellem-liggende periode har stået tomme, og bevogtet af en lejrvgat. Hele lejren er anlagt som en stor by, men stier af træ, beplantninger og selv asfalterede veje og afvandingskanaler. Træbarakkerne er dækket af tagpap og hjemlig indrettet. På koncertpladsen spiller regimentsmusikken daglig. I St. Maurice er der etableret Soldaterhjem, biograf og variete.

I stillingen var der i starten rolig, dels fordi fjenden fortsat var tilbageholdende, dels fordi der fra Armeoverkommandoen var befaleet yderst sparsommelighed med ammunitionen til vores artilleri. På grund af den vedvarende regn led den i forvejen mangelfulde stilling meget. Alligevel måtte arbejdet på stillingen udelukkende begrænses til vedligeholdelsen af de bestående og til i første linje at fremskaffe de manglende dækninger til såvel gravbesætningen i forreste stilling og til beredskabet.

Internt i divisionen blev der på ny opstillet et stormkomagni gennem afgivelser fra regimenterne. Ved regimentet blev der ydermere opstillet et pionerkompagni.

Roen fortsatte uden afbrydelser til den 19. oktober. Også patruljeaktiviteten forblev i begrænsede rammer. Natten til den 11. oktober nærmede sig en fjendtlig patrulje vores grav, og blev her afvist med håndgranater. Den 15. oktober rykkede II. Bataillon ind i Afsnit Nord, mens den afløste III. Bataillon rykkede i hvilelejren Neu Posen 1¼ km sydvest for St. Maurice. Natten til den 18. oktober trængte en patrulje fra 2. Kompanie ind i den forreste franske grav og fandt den ubesat.

Nætterne var allerede blevet ret kolde, og i morgentimerne var der ofte en længe herskende tåge. Den sparsommelige sol blev hurtigt afløst af storm og regn.

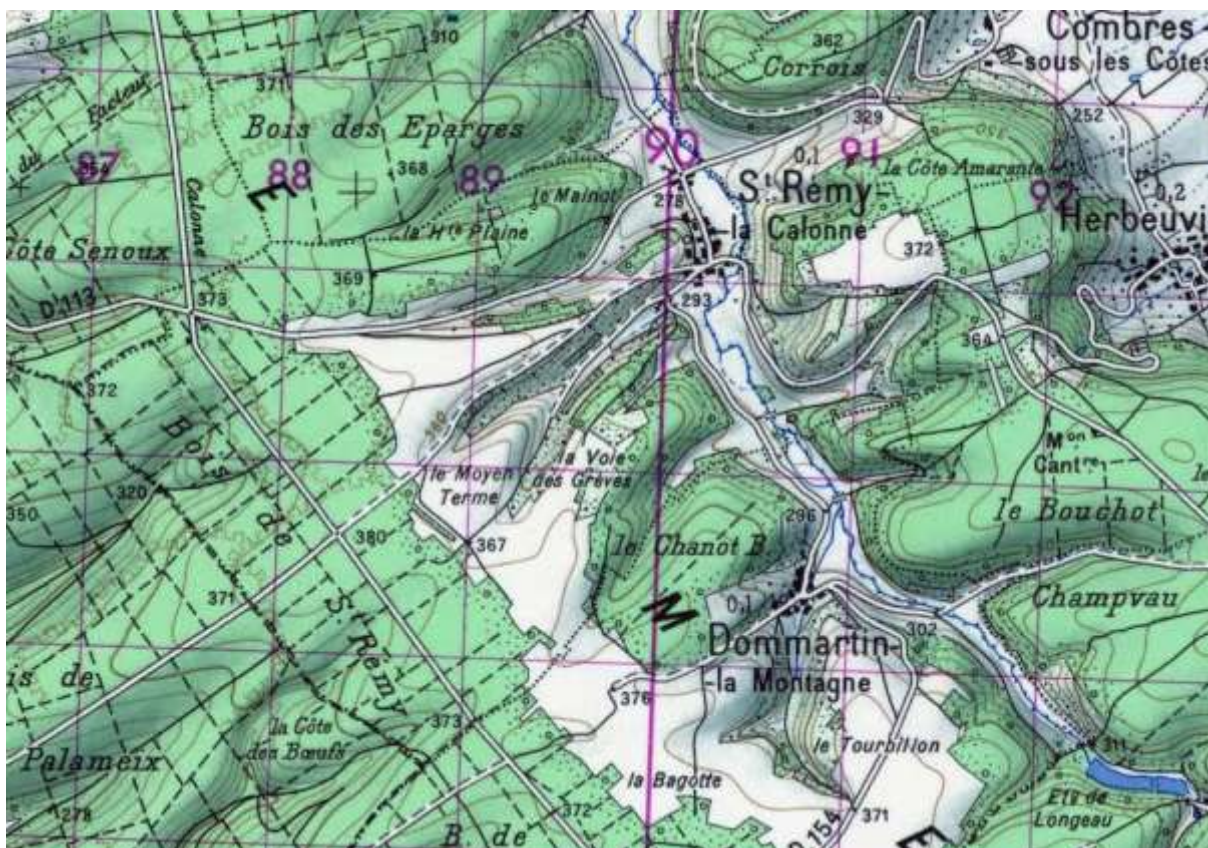

I stillingen var der i starten rolig, dels fordi fjenden fortsat var tilbageholdende, dels fordi der fra Armeoverkommandoen var befaleet yderst sparsommelighed med ammunitionen til vores artilleri. På grund af den vedvarende regn led den i forvejen mangelfulde stilling meget. Alligevel måtte arbejdet på stillingen udelukkende begrænses til vedligeholdelsen af de bestående og til i første linje at fremskaffe de manglende dækninger til såvel gravbesætningen i forreste stilling og til beredskabet.

Internt i divisionen blev der på ny opstillet et stormkomagni gennem afgivelser fra regimenterne. Ved regimentet blev der ydermere opstillet et pionerkompagni.

Roen fortsatte uden afbrydelser til den 19. oktober. Også patruljeaktiviteten forblev i begrænsede rammer. Natten til den 11. oktober nærmede sig en fjendtlig patrulje vores grav, og blev her afvist med håndgranater. Den 15. oktober rykkede II. Bataillon ind i Afsnit Nord, mens den afløste III. Bataillon rykkede i hvilelejren Neu Posen 1¼ km sydvest for St. Maurice. Natten til den 18. oktober trængte en patrulje fra 2. Kompanie ind i den forreste franske grav og fandt den ubesat.

Nætterne var allerede blevet ret kolde, og i morgentimerne var der ofte en længe herskende tåge. Den sparsommelige sol blev hurtigt afløst af storm og regn.

Om aftenen den 19. oktober beskød fjenden kampgrave og adgangsveje med en heftig artilleri- og minekasterrild. På grund af det våde vejr og den mangelfulde underbringelse forværredes sundhedstilstanden i stillingsbataljonerne. Brigadedagbogen klagede sig ofte over de dagligt voksende administrative skrivelser, der af enhederne blev anset som en trommeild fra ryggen.

Den livlige artilleri og minekasteraktivitet forstærkede sig i de følgende dage, og blev endda fortsat gennem natten til den 24. oktober. Overfor denne lå regimentet i en dårlig situation, da afsnittet ikke var forsynet med det nødvendige antal tunge minekastere, og da artilleriet på grund af rationeringen af ammunition kun sjældent kunne svare igen. Om aftenen denne dag rykkede II. Bataillon ind i det sydlige afsnit og I. Bataillon i skovlejren Neu Striegau.

Efter en stormfuld nat med regn åbnede fjenden den 25. oktober kl. 0600 en meget kraftig ild mod regimentets afsnit og angreb efterfølgende kl. 0620 venstre fløjkompani i det nordlige afsnit, 6/60, med store styrker. Det lykkedes ham overraskende at trænge ind i den forreste linje og nedkæmpe en post på 1 underofficer og 6 mand. Herefter trak franskmændene sig skyndsomst tilbage, hvorefter der igen blev ro. Med den tynde besætning kunne denne fjendtlige succes ikke undre. Gennem den dårlige underbringelse, det dårlige vejr og den overordentlige anstrengende post- og arbejdstjeneste var folkene stærkt udmattede. På grund af den ringe styrke måtte folkene stå på post hver 2. time.

Om denne ulykkelige episode beretter Gefreiter Johann Müller ikke uden at iblande en hvis form for humor:

I går morges aflagde franskmændene et besøg ved vores II. Bataillon. Gennem et ildoverfald og et skinangreb afledte han posternes opmærksomhed og stødte i ly af tågen ind i 6. Kompanies grav med en officerspatulje på 15 mand. En underofficer og 6 mand ventede netop i en dækning på afløsning. Da de hørte støvletramp, regnede de med, at afløsningen var nået frem, og rakte deres bagage op. Det blev noget forbausende, da det var en fransk officer, der tog imod, og høfligt anmodede dem om at komme op. Officeren spurgte underofficeren, som var såret af en håndgranat: »Er De såret?«. »Javel«. »Så bliver De her!« hvorefter han forsvandt med de 6 mand, efterladende sig underofficeren.

Gennem en lyttestation den 27. oktober blev det kendt, at franskmændene forberedte en ny operation. Regimentets tab i oktober beløb sig til 6 døde, 9 sårede og 6 savnede, herunder 1 død officer og to sårede.

Om morgenen den 4. november blev II. Bataillon afløst i Afsnit Nord af I., og forskød til Neu Striegau lejren og Woel (2. MG-Kompagnie).

Fra den 5. november blev fjenden særlig aktiv. Mellem kl. 10 og 1130 blev stillinger og løbegrave på steder jævnet med jorden af en kraftig beskydning med minekastere af alle kalibre, hvorefter skydningen blev fortsat i et roligere tempo. Regimentet trak af denne grund II. Bataillons minekastere frem og indførte kampberedskab, der først den 7. november ved middagstid blev ophævet. Den 8. november angreb imidlertid franskmændene efter et kort, heftig ildoverfald den forreste kampgrav ved 11. Kompanie i Underafsnit c, hvor de nedkæmpede en dobbeltpost.

Herom skrev brigaden i sin dagbog:

Der mærkedes en stadig stigende nervøsitet blandt tropper og fører. Det viser sig stadig tydeligere at divisionens gamle kampkraft ikke mere kan nås efter genindsættelsen i dette kampafsnit umiddelbart efter 5 uger i Flandern-slaget, og uden mellemliggende tilstrækkelig hvile.

Og nogle få dage senere skrev brigaden:

Enhedernes kampkraft er ringe. Ved forholdene i afsnittet er bedringer indenfor overskuelig fremtid ikke mulig. På grund af den vedvarende minebeskydning befinder stillingerne sig i en trøstesløs tilstand.

I morgentimerne den 14. november rykkede II. Bataillon ind i syd afsnittet. Denne dag lå mellem kl. 0400 og 0445 og igen mellem kl. 0600 og 0700 en kraftig mineild over stillingen. Kl. 1630 startede et kvarters heftig ildoverfald, så spærreild blev påkaldt. Gennem denne fandt en tilsyneladende allerede igangsat operation en førtidig afslutning.

Den 17. november gennemførte I. Bataillon fra nordafsnittet en patrulje. Kl. 1815 gik Leutnant d.R. du Buisson med en stødtrop fra 2. og fra 4. Kompanie frem mod en fjendtlig sappe for at tage den til fange. Den pågældende grav var imidlertid ikke besat og samtidig viste den foranliggende pigtrådshindring sig så kraftig, at patruljen blev angrebet med håndgranaten før det var muligt for den at arbejde sig igennem. Det nåede kort efter midnat tilbage uden at have lidt tab.

Stillingen befandt sig på dette tidspunkt i en generel meget dårlig tilstand. Udover dens hindring var den forreste kampgrav og løbegravene stærkt sønderskudte af den fjendtlige mineild, og anden kampgrav stærkt tilmudret. Regimentet havde endnu engang fået tildelt de værste afsnit, som brigadens dagbog bekræftede den 20. november med ordene:

Afsnit III (Infanterie-Regiment 60) er så stærkt sønderskudt, at den dårligt kan anses for forsvars mulig.

De 23. november overtog III. Bataillon det nordlige afsnit.

Særlig voldsom minekasterild lå den 29. november mellem kl. 0900 og 1100 og mellem 1400 og 1630 over det sydlige afsnit. Der blev derfor regnet med et angreb og kampberedskab indført. Da så kl. 19 en voldsom artilleri og mineild brød løs, iværksattes den påkaldte spærreskydning få minutter efter med godt resultat og ødelagde de franske udgangsstillinger.

Regimentets tab i november beløb sig til 16 døde, 64 sårede og 2 savnede.

Det triste vej fortsatte med en veksling mellem korte sol perioder, regn og senere også snefald. På ordre fra den øverste hærledelse begyndte 1. december forsøgene på gennem flyveblade at gøre franskmændene bekendt med indledningen af almindelige fredsförhandlinger med den russiske regering. Vore patruljer fastgjorde i løbet af natten blade på den fjendtlige pigtrådshindring, hvor så franskmændene hentede dem den følgende nat. Denne propaganda syntes imidlertid ikke at give noget resultat.

Der blev nu også givet den ordre, kamptropperne længe havde anset for nødvendig: rømning af den aktuelle del af graven under fjendens trommeild, og klargøring til modstød med de hertil øremærkede enheder.

For anden gang er det forfatterens pligt at beskrive Leutnant Lindners forbilledlige tapperhed:

Efter at have mistet sin højre arm drog Leutnant Lindner tilbage i felten. Efter megen besvær fik han gennemtruffet, at han blev sendt tilbage til sit gamle regiment. I begyndelsen af august overtog han 8. Kompanie. Hans dumdristighed gjorde ham snart igen vidt bekendt. Ofte hørte ham om patruljer, som han med nogle få af sine egne folk gennemførte mod den fjendtlige grav. Under brugen af håndgranater erstattede han den manglende højre arm med tænderne. På den måde gennemførte han den 1. december en patrulje ind i den fjendtlige grav og konstaterede, at den var besat af det franske infanteri-regiment 57.

En befaling fra den kommanderende general for V. Armeekorps, General der Infanterie v. Below¹⁾ fra den 4. december, hvori han ærede den tapre løjtnant med følgende ord:

»Jeg udtaler min særlige anerkendelse af Leutnant Lindner, der trods manglen af en arm har ført patruljer gennem det vanskelige terræn frem til den fjendtlige stilling«.

Senere ved Kimmel var Leutnant Lindner skyttegravsofficer og signalofficer under tilbage-trækningskampene mod slutningen af felttoget. En trist, tåget dag i oktober 1918 var han tæt på at falde i fangenskab på grund af sin dristighed: til hest bragte han flere kasser ammunition til fronten; først da han var mellem denne og de overfor liggende amerikanere, råbte nogle af hans folk til ham og advarede ham.

I Lindner legemliggøres, som en krigskammerat skriver, alle tyske og soldatermæssige dyder. Ægte troskab, glødende fædrelandskærlighed kombineret med gode militære egenskaber og tap- perhed. For sine kammerater og folk var han et strålende forbillede.

Den 3. december indtog I. Bataillon det sydlige afsnit. På denne og i de følgende dage satte det ind med frost.

Den 5. december blev der gennemført en operation under kommando af adjudant ved III. Bataillon, Leutnant d.R. Keller. Operationen var mellem kl. 0600 og 0700 rettet mod et fremspringende punkt i den fjendtlige stilling kaldt Senoux-støttepunktet. Angrebet forløb, da omhyggeligt øvet i øvelsesværket ved St. Maurice, planmæssigt og uden tab. Der blev ikke taget fanger, da franskmændene havde rømmet støttepunktet, da dette var jævnet med jorden af vore minekastere. Alligevel betød operationen for tropperne, der hidtil kun havde oplevet den ødelæggende virkning af de fjendtlige miner på deres egne stillinger, tilfredsstillelse ved at konstatere at også fjenden led på samme måde.

Gennem en omfattende patruljeaktivitet kunne det fastslås, at fjenden var blevet meget forsigtig, at alle frem-skudte poster var trukket tilbage og den forreste grav kun meget tyndt besat. Desværre faldt en patrulje fra 9. Kompanie, bestående af 1 underofficer og to mand, den 7. december efter kamp i hænderne på franskmændene. Denne dag satte det ind med tøvejr, hvilket 9 dage senere igen slog over i let frost. Kampaktiviteten svingede i takt med vejret, og betød en langsom bedring af troppernes kampværdi.

Brigadekommandør, Generalmajor v. Eberhardt blev den 9. december forsat til anden tjeneste og Oberst Rogalla v. Vieberfstein udnævnt til kommandør for 241 Infanterie-Brigade.

Den 13. december overtog II. Bataillon det nordlige afsnit og den 24. december III. Bataillon det sydlige. I jule- og nytårs dagene forholdt fjenden sig fuldstændig rolig.

Tabene i december måned beløb sig til 6 døde, 19 sårede og 3 savnede.

Månedens januar 1918 bragte i starten frost ned til $\div 10^{\circ}$, den 7. tøvejr med stærk regn, og herefter igen kulde ned til $\div 12^{\circ}$ og snevejr. Den 16. januar kom der storm og regn og efterfølgende frostfrit vejr med ofte tåge.

Regimentets styrke var 1.959 mand med en kampstyrke på 1.130 mand. Der blev gennemført øvelser med sammensatte kompagnier af træn-mandskab, oppassere og administrativ personel, for i tilfælde af et fjendtligt gennembrud at kunne forsvare de garnisonerede landsbyer.

Den 3. januar rykkede I. Bataillon ind i det nordlige afsnit, den 13. januar II. Bataillon i set sydlige. Selvom kampaktiviteten forsat var ringe, led sundhedstilstanden under det ofte dårlige vejr.

Om eftermiddagen den 13. januar lagde franskmændene øget aktivitet for dagen og ødelagde med 500 miner i tiden mellem kl. 13 og 17 den forreste grav i Underafsnit a og hindringen. Et angreb fulgte imidlertid ikke. Da de samme grave den følgende dag i det samme tidsrum igen på tilsvarende måde blev bombarderet, og dermed ikke længere var anvendelige, lod regimentet dem rømme den 15. januar.

Den 16. januar lagde fjenden kl. 1430 hele det nordlige afsnit under en kraftig mineild, og fra kl. 1755 øgedes den til en trommeild mod kamp- og forbindelsesgrave. Denne ild blev kl. 1820 lagt frem bag den forreste stilling, og samtidig gik fransk infanteri frem med en styrke på omkring en bataljon mod underafsnit b og den venstre fløj af Afsnit a. Da fjendens opmarch var blevet erkendt af fremskudte poster, kunne spærreild påkaldes i tide. Takket være artilleristøtten kunne vore musketerer og maskingeværskytter afvise franskmændene med store tab. Egen bataljon betalte prisen med 8 døde og 11 sårede.

Det franske fiasko betød stor ro den 17. januar, og først langsomt gik fjenden igen over til en mere livlig indsats.

Den 23. januar overtog III. Bataillon det nordlige afsnit. Det vejrbedingede hyppige tågeberedskab stillede yderligere en ny belastning af mandskabet.

Om denne periode skriver brigadens dagbog:

¹⁾ For ikke at forveksle med generalen af samme navn, den øverstkommanderende for 1. Armee og kommanderende general for vores gamle XXI Armeekorps i året 1914.

Kampværdiget begynder igen at lide under det ugunstige vejr, den dårlige underbringelse og den lange indsættelse. Påfaldende mange tilfælde af fravær uden tilladelse.

Den sidste bemærkning er bitter, men må alligevel ikke skjules, for det viste på en gang, at kvaliteten af enhederne var forringet, men på den anden også, at den krigsprøvede stambesætning strålede desto mere tydelig.

Uddannelsen af bataljonerne blev under de respektive 10 dages hvilepause fortsat med stor energi. Da forholdene i Combres-Afsnittet imidlertid var for vanskelig til at tillade længere, sammenhængende uddannelsesperioder, måtte regimenterne under 121. Infanterie-Regiment nøjes med at uddanne til de nære formål i stillingskrigen, og ikke samtidig også til bevægelseskrigen.

Regimentets tab i januar måned 1918 beløb sig til 10 døde og 18 sårede.

Kompagnierne, der hidtil havde rådet over 3 lette maskingeværer, modtog den 1. februar hver et fjerde våben. Vejret forblev hele måneden ubestemmelig og bragte megen regn. Lige så snart det var klart i luften, var de franske fly meget aktive. Derudover var i øvrigt den franske kampaktivitet moderat.

Afløsning fulgte 2. februar med I. Bataillon i det sydlige afsnit og den 12. gennem II. Bataillon i det nordlige. Endeligt overtog III. Bataillon den 22. februar det sydlige afsnit.

Da agent oplysninger forudsagde et nært forestående angreb, befalede divisionen den 18. februar forhøjet kampberedskab. Da imidlertid intet skete, blev den igen ophævet den 24. februar.

Regimentets stab i februar 1918 beløb sig til 18 sårede.

Den 1. marts blev brigadekommandør, Oberst Rogalla v. Wieberstein forsat. 241. Infanterie-Brigade blev herefter overtaget af Oberst Frhr. v. Seherr Thoss.

Det satte ind med snefald, der frem til den 2. marts lagde et foddybt snedække. Dagen efter indtraf et reelt tøvæjr.

Den 2. marts fra kl. 10 øgedes den sædvanlige ildaktivitet til hyppige ildoverfald med artilleri og minekastere mod regimentets og det højre tilstødende afsnit. Også adgangsveje og batteristillinger lå under heftig beskydning. Ildoverfaldene fortsatte natten igennem og de følgende dage. Alligevel blev afløsning gennemført i det nordlige afsnit tidligt den 4. marts, hvor I. afløste II. Bataillon.

Kort efter endt afløsning lagde fjenden fra omkring kl. 0830 en heftig og vedvarende kraftig ild over stillinger og bagterræn. En to timers trommeild under anvendelsen af tunge kalibre rettedes fra kl. 0930 mod stillingen og ødelagde foruden graven flere dækninger. Denne trommeild blev gentaget mellem kl. 1230 og 1500 og mellem kl. 1350 og 1645 så stillinger led yderst meget og alle hindringer forsvandt.

Mens tågen lå over området, lagde fjenden kl. 1645 ilden mod bagterrænet og skred til angreb. På grund af forlægningen af ilden påkaldte de forreste kompagnier spærreild. Denne begyndte øjeblikkeligt foran III. Bataillons afsnit, og afviste sammen med bataljonens maskingeværer det franske angreb på grundigt, at der allerede omkring kl. 17 indtraf relativt ro i det sydlige afsnit.

Fra det nordlige afsnit nåede anmodningerne om spærreild imidlertid ikke igennem til artilleriet. Det betød at fjenden havde let spil mod den gennem 5½ times trommeild ødelagte stilling, forsvaret af I. Bataillon. Angrebet løb 2. og en deling af 1. Kompanie på højre fløj over ende, mens besætningerne forsøgte at slippe ud af de små og smalle, for en stor dels vedkommende ødelagte, dækninger. Hvem der slap ud, satte sig voldsomt til modværge med håndgranater. Forsvaret standsede først da fjenden efter gennembrud af den til højre liggende Reserve-Infanterie-Regiment 7, angreb dem fra ryggen.

Der var ingen anden reserve end en stødtrop fra 2. Kompanie, der ikke desto mindre angreb med stor initiativ. Fjenden var formentlig af den opfattelse, at de havde opnået deres formål, og indlod sig ikke i flere kampe; han begyndte at falde tilbage. Herunder ramte franskmændene de stadig kæmpende to delinger fra 1. Kompanie i ryggen, og tvang dem til at vige ud til siden.

Så snart franskmændene var faldet tilbage besatte 1. og resterne af 2. Kompanie igen anden grav og sendte patrulje frem til den første.

Under kampene faldt Leutnant d.R. Reichert og Vizefeldwebel Hantke fra 2. Kompanie, hvorom bataljonens dagbog ærende skriver: »Kompagniet mistede med dem to tapre, og forbilledlige delingsførere«. Den hårdt sårede fører for 2. Kompanie, Leutnant d.R. Welkerling holdt med indædt energi sammen på resterne af sine folk.

Hvordan gik det til, at 1. og 2. Kompanie måtte kæmpe uden nogen form for støtte? Forklaringen ligger deri, at der helt bortset fra den herskende tåge og den manglende modtagelse ved artilleriet om påkald af spærreild, opstod endnu en, om end større ulykke: Umiddelbart ved starten af det franske infanteriangreb, altså mellem kl. 1645 og 1700 slog en granat ned i K.T.K. dækning (I./60). Den sårede bataljonskommandøren, Hauptmann d.R. Müllenbach og dræbte eller sårede en række øvrige officerer: bataljonsadjutant Leutnant d.R. Bertram, løbegravofficer Leutnant Bier, fører for 1. MG-Kompanie Oberleutnant Gebhart, fører for 2. MG-Kompanie Leut-

nant d.R. Schneider, fører for 4. Kompanie Leutnant d.R. Poppe, delingsfører ved 4/60, Leutnant d.R. Kania og forbindelsesofficeren til Feldartillerie-Regiment 241.

Under disse omstændigheder var der herefter ikke længere nogen føringsstab. Mandskab fra staben meldte om ulykken til Leutnant Resch, Fører for 3/60. Denne lod sit kompagni rykke frem og nåede kl. 1800 den forreste linje efter at franskmændene igen var forsvundet. Han organiserede en besættelse af stillingen og reorganiserede enhederne.

I. Bataillon mistede denne dag 25 døde, 41 sårede og 60 savnede. Blandt disse var 7 faldne og 3 sårede officerer. De savnede var for størsteparten blevet levende begravet i de sammenstyrtede dækninger.

Som resultat af tågen blev begivenhederne ved I. Bataillon først kendt at kommandøren for den til venstre tilstødende III. Bataillon omkring kl. 1840, på hvilket tidspunkt der allerede var for sent.

Trommeildens ødelæggelse af hindringerne og udfaldet af K.T.K. I/60 havde som resultat, at regimentskommandøren først omkring kl. 20 fik underretning. Han sendt herpå øjeblikkeligt II. Bataillon frem, der ved midnatstid ankom til afsnittet. Dens kommandør, Hauptmann Coermann, overtog kommandoen over afsnittet og lod den forreste linje besætte med 5. og 6. Kompanie. 1. og 2. Kompanie trak han tilbage. Sammen med 7. og 8. Kompanie kom den 5. marts begge disse kompagnier i hvilelejren Neu-Striegau.

Kampaktiviteten den næste tid faldt igen tilbage til det sædvanlige niveau. Den 8. marts fandt på krigskirkegården i St. Maurice begravelserne sted af de faldne fra den 4. marts under overværelse af divisionskommandøren.

De mangelfulde stillinger fik divisionen til at gennemføre omfattende forandringer af dens afsnit. I vores regimentsafsnit skulle der bag K.2 stillingen etableres en ny hovedmodstandslinje og en K.T.K. kommandostation længere tilbage ny etableres. Herigennem ville der blive opnået et større fortærræn, hvori postlinjen ville følge K.1 stillingen. Forpostbesætningen skulle kun bestå af en svag postering, kun lige netop stærk nok til at kunne afvise fjendtlige patruljer. Lige så snart der var tegn på et forestående angreb, skulle også denne del af fortærrænet rømmes, og alene spærreildsposter blive tilbage.

Den 13. marts overtog I. Bataillon igen det nordlige afsnit, mens II. Bataillon afløste III. i det sydlige. Fra den 15. marts fandt der ikke længere uddannelse sted ved reservebataljonen. Alle kræfter blev nu indsat i konstruktionen af den nye hovedmodstandslinje.

Den 24. marts kunne det 5. lette maskingevær tildeles kompagnierne. Dagen efter afløste III. Bataillon i Afsnit Nord.

Regimentets tab i marts måned beløb sig til 30 døde, 81 sårede og 60 savnede, herunder 7 faldne officerer og 3 sårede.

I de første dage af april opretholdt fjenden i et regnfuldt vejr en planmæssig mineild. Et fjendtligt forsøg på angreb den 2. april efter at der pludseligt kl. 1500 blev åbnet ild med alle kalibre, kunne gennem spærreild fra vores artilleri ødelægges i fødslen. Den 3. april forlod Hauptmann Martini, fører for III. Bataillon, regimentet for at overgå som bataljonskommandør i Infanterie-Regiment 394.

For at indbringe fanger gennemførte Leutnant d.R. Keller med mandskab fra alle tre bataljoner den 3. april en operation. Efter en kort ildforberedelse mod de fjendtlige grave med artilleri og minekastere, rykkede styrken kl. 1730 frem fra det sydlige afsnit og nåede indtil den 3. fjendtlige grav. Vizefeldwebel Petry 9/60 og Gebhard 3/60 bragte en usåret amerikaner med tilbage.

Efter at I. Bataillon den 4. april endnu engang havde afløst i det sydlige afsnit, indløb ordre til frigørelsen af 121. Infanterie-Division.

Den 9. april om eftermiddagen marcherede II. Bataillon fra lejren Neu Striegau over St. Maurice, Woel, Doncourt, St. Hilaire til Marchhéville, hvor den i 24 timer trådte i stedet for Infanterie-Regiment 111. Herefter fortsatte den over Harville, Allamount, Freiauville til Conflans.

Om morgenen den 10. april blev I. og III. Bataillon afhøst af henholdsvis I/Reserve-Infanterie-Regiment 217 og III/Landwehr-Infanterie-Regiment 18, og i første omgang placeret i hvilelejren. Den følgende dag marcherede den over Woel, Jonville, Hannonville og Mars-la-Tour, så regimentet den 11. april med II. Bataillon nåede Conflans, I. Bataillon nåede Jarny og Regimentets stab og III. Bataillon Labry.

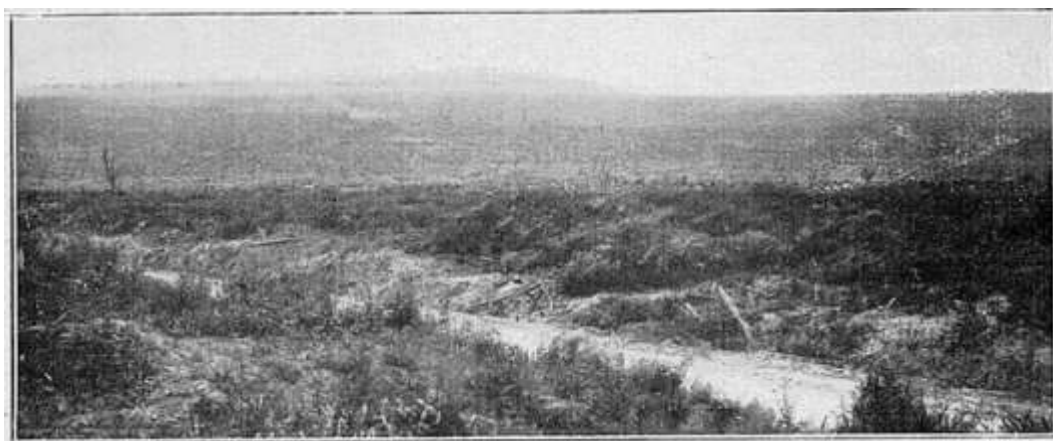
I disse landsbyer forblev regimentet frem til den 23. april. Der gennemførtes uddannelse efter direktiv fra Armee-Oberkommando C omkring Labry og i et øvelsesværk ved Friauville. Den 20. april samledes samtlige af regimentets officerer til en aften sammenkomst i Cornflans.

Efterfølgende blev regimentet transporteret mod et nyt bestemmelsessted: regimentsstab og de tre maskingeværkompagnier den 23. april kl. 20 fra Conflans, I. Bataillon den 24. april kl. 1030, II. Bataillon kl. 16 og III. Bataillon den 25. april kl. 17. Transporten gik over Montmédy, Sedan og Douai til Libercourt, 15 km syd for Lille.

Stillingsperioden på Combres-højderne mellem den 2. oktober 1917 og den 10. april 1918 havde til sammen kostet Regimentet:

72 døde, 209 sårede og 71 savnede.

Heraf var der af officerer 8 døde og 5 sårede.

Kemmel

(Skitse 17)

Det store slag i Frankrig, som den 21. marts var begyndt som et tysk angreb af stort omfang, havde indtil den 6. april revet et hul i det engelsk-franske stillingssystem mellem Arras og la Fère på 75 km bredde og op til 60 km dybde. Denne succes skulle fra den 9. april udvides med endnu et stort angreb i det 40 km brede rum mellem Barneton og la Bassée. Under forløbet af denne anden kampperiode blev Kemmelberg erobret den 25. april. Da angrebet herefter gik i stå, og franskmændene trak talrige reserver frem til støtte for den vaklende engelske hær, måtte man give afkald på en fortsættelse af offensiven i dette område, og den 29. april vende tilbage til skyttegravskrigen.

Den første af tre transporter med Infanterie-Regiment 60 ankom efter 20 timers transport den 24. april kl. 0430 til Libercourt (15 km syd for Lille). Regimentet marcherede herfra med I. og II. Bataillon og 3. MG-Kompanie til indkvartering i Pont-a-Marcq. Den 26. april rykkede den kl. 0700 til St. André og Lambersart, 2 km nord for Lille. Hertil ankom også denne dag den sidst ankomne III. Bataillon. Kl. 1630 havde alle dele af regimentet nået deres kvarterer.

Ved middagstid den 28. april tilgik befaling om, at 121. Infanterie-Division var underlagt Generalkommando X. Reserve-Korps, og at den inden kl. 2300 skulle være fremme i området Ploegsteert – le Gheer. Regimentet forskød bataljonsvis og nåede inden midnat til bivakpladserne – for I. Bataillon i Ploegsteert skov, for II. Bataillon ved Tourquet Berthe og for III. Bataillon nord for vejen Ploegsteert – le Gheer. I disse lå regimentet også de følgende dage i beredskab.

Den 1. maj kl. 15 tilgik befaling til, at 121. Infanterie-Division skulle afløse 4. bayriske Infanterie-Division i afsnittet Brulooze – Douvebeek. Infanterie-Regiment 60 skulle besætte venstre fløj fra vest for Lokerhof til Douvebeek vest for Dranoutre.

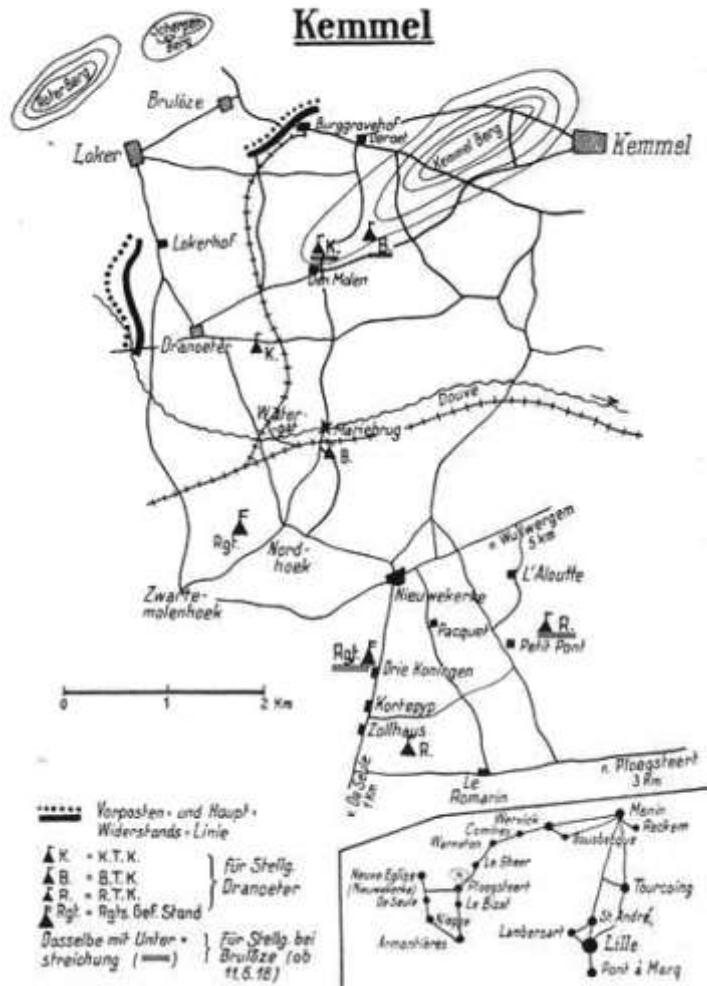
II. Bataillon marcherede den 2. maj kl. 18 fra bivakpladsen og nåede kl. 21 ad vejen de Seule – Neuvekerke til højderne ved Kortepyp, hvorfra vejvisere fra Infanterie-Regiment 371 skulle lede indrykningen i stilling. Selvom disse lokalkendte folk til dels manglede, lykkedes det kompagnierne at nå deres stillinger igennem det fjendtlige artilleris haglvejr af stål. 7. og 8. Kompanie besatte forreste linje, 6. Kompanie kom i reserve.

Leutnant Vonalt, daværende fører for 1. Deling i 5. Kompanie, beskriver rammende kompagniets indtagelse af stillingen:

Endnu vidste vi ikke, hvor vi ville blive indsat; vi brændte efter at få lov til at deltage i en stor offensiv. Så hed det endeligt den 2. maj »fremad«, og vi troede, at vores ønske nu ville gå i opfyldelse. II. Bataillon blev kampbataljon og 5. Kompanie bestemt til forreste linje.

Marchen frem skete i enkeltkolonne. I en lang slange marcherede kompagniet i starten uden de større forstyrrelser og tab, selvom franskmændene hele tiden lagde artilleri over området. Ankommet til vejkrydset ved Kortepyp, måtte vores kompagni, mens man ventede på vejvisere, i timer uden dækning udholde den fjendtlige ild. Vi var netop løbet ind i et fjendtligt ildoverfald. Luften brændte på grund af de eksploderende fosforgranater, et farverigt skuespil, og dog med en skræklig virkning. Jeg kan ikke beskrive, hvor ødelæggende disse granater, som vi her for første gang stiftede bekendtskab med, var på folkenes moral. Det lykkedes officererne med stor besvær at holde sammen på kompagniet, og undvige de enkelte ildoverfald. Tre mand kom væk fra kompagniet, herunder en kompagni ordonnans, der bar på den store Hindenburg-kikkert.

Da vejviserne ikke dukkede op, foldede kompagniet ud og gik frem over den sydvestlige skråning af Kimmelberg under kraftig artilleriild. Denne fremrykning kunne kun ske helt langsomt. Omkring kl. 0200 var vi fremme. Vi orienterede os om fjenden og gik så med vores skytte-linje frem til 40-50 meter fra fjenden og gravede os ned her. Smalle grave, 3-4 meter lange, langt fra hinanden, men godt fordelt i dybden blev hurtigt gravet.

I. Bataillon nåede kl. 2215 dens tildelte plads som beredskabsbataljon, og gravede sig ned ved Mariebrug og Watergat.

III. Bataillon blev som reserve placeret ved toldhuset Kortepyp, dels i gamle engelske barakker, men for de fleste i små i terrænet forefundne dækninger.

Der lå stærk fjendtlig artilleriild over stillingen og beredskabsbataljonens område, så kompagnierne i sidstnævnte bataljon ofte måtte skifte plads. Også III. Bataillon blev også beskydt i sin reservelejr og havde tab.

Den forefundne stilling bestod af en række kraterer på det sted, hvor det tyske angreb tre dage tidligere var gået i stå. Ikke kun stillingen, men også hele afsnittet var meget ugunstig. Fra den beherskede Mont Rouge (Rotten Berge) kunne fjenden se langt ind i området og delvis flankere stillingen. Da fjenden desuden rådede over et langt større artilleri, der konstant lagde ild over også områder, de ikke kunne se, led beredskab og reserver næsten mere end den forreste linje.

Kampbataljonen (II/60) havde den første nat i stilling ganske vist kun få tab, da fjendens artilleri var tilbageholdende af frygt for at ramme egne enheder, hvorimod styrken mod de bagved liggende områder var desto stærkere og dermed også tabene. I hovedmodstandslinjen meldte 2. MG-Kompanie om 1 død og 7 sårede, reservekompaniet ved K.T.K. om 3 døde og 7 sårede, mens ved K.T.K. selv og de her liggende signalenheder var 2 døde og 7 sårede.

Om forholdene i den forreste linje beskriver Leutnant Vonalt i en fortsættelse af sin beretning:

Vores stilling var gunst. Vi lå på en lang skråning – modstanderen for oven. Med de lette granater kunne vi ikke nås, og de tunge granater turde franskmændene ikke bruge så tæt på deres egne infanterilinj for ikke at bringe den i fare. Det franske feltartilleri skød hårpræcis, men der var kun få fuldtreffere. For det meste eksploderede granaterne i den af os opkastede jord eller fløj lige hen over os.

Lige så snart vi havde indrettet os i stillingen, sendte vi patruljer ud til begge sider for at komme i kontakt med nabokompagnierne. Til venstre lykkedes det os; her var omkring 300 meter ikke besat. Til højre kunne vi på trods af udsendte officerspatruljer ikke finde tyske enheder.

Snart blev det lyst, og vi kunne orientere os. Bag os lå Kimmel, mellem os og Kimmel lå den fransk besatte Lockerhof. På vores højre flanke, omkring 5 km væk, ragede Scherpenberg op, hvorfra det franske artilleri kunne observere og beskyde os. Derfor var vores stilling ikke strålende, men den gav os dog nogenlunde dækning, og det var foreløbig hovedsagen.

På trods af den frygtelige artilleriild, som vi dag og nat måtte holde ud, var stemningen fortsat på højde. Tre og tre eller fire og fire lå vi i vore jordhuller, og tog de franskmænd under ild, der lod sig se ved Lockerhof. Hjulpet af vores artilleri lykkedes det til sidst at fordrive fjenden fra Lockerhof, og dermed få vores ryg fri.

Indsættelsen ved Dranoutre var en slem skuffelse. Alle musketerer var rykket ind i Ploegsteert skoven fuld af kampglæde på baggrund af de gode nyheder om den store succes af den tyske forårsoffensiv, og med håbet om endeligt at kunne medvirke i den afgørende slutkamp til en sejrrig afslutning af krigen. I stedet for at være hammer var regimentet imidlertid igen ambolt.

Den 3. maj overtog regimentskommandøren kl. 0700 kommandoen over afsnittet. I det klare, solrige vejr lå den fjendtlige artilleriild fortsat på fuld kraft over stillingen og de bagved liggende områder. Det tav ikke et sekund og vekslede mellem forstyrrelses-, virknings- og trommeild. Heller ikke natterne bragte forandringer.

Efter at stillingskompagnierne natten til den 4. maj næsten hele tiden havde måttet bære gasmasker, steg den fjendtlige ild kort efter kl. 0500 til trommeild. Samtidig skød talrige fjendtlige maskingeværer fra højt liggende punkter mod kompagniafsnittene. Trommeilden fortsatte i tre kvarter mod vores og det mod nord tilgrænsende afsnit under Reserve-Infanterie-Regiment 7.

Umiddelbar herefter dukkede de førte fjendtlige stormbølger op i linjer med 2-3 skridts mellemrum. Den øjeblikkeligt påkaldte spærreild fra vores artilleri faldt med det samme. De ramte ganske vist ikke længere de forreste stormlinjer, men spærrede fuldstændigt fra de fjendtlige reserver og tilføjede dem store tab.

Den forreste angrebsbølge blev snart af infanteri- og maskingeværild tvunget ned i de kratere, hele angrebsområdet var oversået med. Alligevel arbejdede franskmændene sig med stor dygtighed frem fra krater til krater til omkring 50 meter foran stillingen. Her gik angrebet i stå, for nu ramte hver eneste skud fra forsvaret. Dette øjeblik udnyttede kompagniføreren til modstød med blanke våben. Anført af Leutnant Bender og Vonalt, Offizierstellvertreter Krüger, Vizefeldwebel Korn og Wunn fra 5/60, Offizierstellvertreter Stolpe og Unteroffizier Dorn fra 7/60 angreb et antal af deres folk. Hvem af franskmændene, der ikke faldt til håndgranaterne, blev taget til fange. De bageste bølger af fjender flygtede tilbage.

Det var i mellemtiden lykkedes en særlig dristig fjendtlig enhed at trænge ind mellem 7. og 8. Kompanie, og havde besat en gård bag fronten, hvorfra de med to maskingevær beskød flanken skråt bagfra. Men før de kunne glæde sig over succesen, angreb Leutnant Reiber med sin deling fra 8. Kompanie, og nedkæmpede dem under en kort kamp.

Foran 8. Kompanie på venstre fløj var fjenden blevet afvist af ilden. Fire tunge maskingeværer fra 2. MG-Kompanie under Leutnant Gutmann deltog heri fra den bagvedliggende hovedmodstandslinje med effektiv resultat gennem overskydning. Kompagnierne, der var sendt frem til modstød (6., 3. og 4.) viste sig unødvendige.

De fjendtlige tab var store; alene tæt foran fronten lå 150 døde franskmænd, mens artilleriets spærreskydning øjensynligt havde forårsaget langt flere.

Modsat havde II. Bataillon kun yderst få tab. 5. og 7. Kompanie havde tilsammen 6 sårede, mens 8. Kompanie overhovedet ikke havde tab.

Ud over 1 officer og 100 mand som fanger, erobrede bataljonen 7 maskingeværer. Divisions-kommandøren, generalmajor Bressler, sendte efterfølgende over telefon følgende udtalelse til vores regiment:

1 officer og 100 mand har regimentet taget til fange under afvisning af et stærkt fjendtligt angreb, primært gennem modstød mod den fjendtlige udgangsstilling. Jeg udtaler til regimentet for denne stolte våbenpræstation min lykønskning, tak og anerkendelse.

Leutnant Vonalt giver en prægtig beskrivelse af begivenhederne under disse kampe. Han skriver:

Så kom natten fra 3. til 4. maj, der endnu engang rigtigt viste vores afmagt i artilleri. Det var tydeligt, at fjenden ville angribe i morgen, for han ville ikke lade os komme til ro. Tusinder og atter tusinder af gasgranater og endnu flere brisantgranater kom denne nat ned over vores kompagniafsnit. Vores jordhuller var fulde af gas. For at undgå unødvendige tab havde vores kompagnifører, Leutnant Brubach, beordret, at der kun en mand i hvert hul måtte holde udkik. På skift gjorde vi vores pligt; de andre sov trods granaternes eksplosioner, hvinet af sprængstykker og temperingsrør, trods gas og helvedes larm, med gasmaske for ansigtet til man ikke længere kunne få luft, fordi filtratoren havde fået for meget vand. Så måtte den udskiftes, og så var man igen parat.

Et let maskingevær bliver begravet; det gør ikke så meget, vi har stadig fire andre.

Min oppasser Misterek, fra Oberschlesien, en kæmpe af en mand, holdt udkik om morgenen omkring kl. 0300. Med sin halvlange pibe i munden observerede han med isnende ro. – så eksploderede en granat på kanten af vores lille grav, hvor foruden min oppasser og jeg opholder sig to mand fra min deling. Jord regner ned over os, og som vi kommer på højkant står Misterek stadig lige så rolig som før. »Misterek, for pokker, kom dog ned!«, er der en der råber. Miskerek kikker endnu engang til alle sider, så siger han beroligende: »Hr. løjtnant, franskmændene er endnu ikke at se«. Og det på trods af, at et sprængstykke havde revet et ca. 10 cm langt stykke af hovedskallen; Misterek beholdt sin urokkelige ro og bemærkede kun, som han tog hjelmen af: »Den er gået ind foran og igen ud bag på«. Som jeg ville forbinde hans hoved, belærte han mig med ordene: »Hr. løjtnant, ved sår i hovedet må man ikke forbinde, for så brækker man sig, og så er det forbi«.

For os var det klart, franskmændene angreb. Kl. 0400 påkaldte vi derfor artilleristøtte ved hjælp af gule lyskugler. Det må have været omkring kl. 0500 at forløsningen endelig kom, og fjenden angreb. Øjeblikkeligt røde lyskugler op – spærreskydning.

I spring arbejdede de franske angrebsbølger frem dygtigt mand for mand, og enkeltvis blev de skudt ned af vore 4 lette maskingeværer og vores geværer. Spærreilden ligger i vores venstre kompagniafsnit for kort, midt mellem vores huller. En kort ophidselse, så går røde lyskugler op og artilleriet lægger ilden længere frem. Rolig, som under en øvelse, bliver der skudt. Snart ligger flere fjendtlige stormbølger fast foran os i spærreilden, og vover ikke længere at rykke frem. Ødelæggelsesild, spærreild og vores geværild har bragt angrebet til standsning foran vores kompagniafsnit.

Da det fjendtlige angreb omkring kl. 7 gik i stå, sprang vores prægtige kompagnifører Brubach op fra sit hul og gik til modangreb. 3 officerer, Korn og 8 til 9 mand gennemførte dette modangreb, mens andre folk blev ved maskingeværerne for at holde de franskmænd i skak, der var trængt ind til venstre. Et kort, kraftigt angreb på håndgranater indbragte os 12 mand over 100 fanger. Stor var vores glæde, da vi igen kunne tage vores Hindenburg-kikkert fra en franskmænd. Min oppasser Misterek lod sig ikke blive tilbage. Med et lommetørklæde på hovedet, ovenover stålhelmen, deltog han i modangrebet for at hævne sit sår; han var et forbillede af troskab og tapperhed. Under modangrebet havde vi kun få tab. En mand faldt og Vizefeldwebel Korn ble såret i armen. En lykkelig omstændighed for os var, at den franske venstre angrebsfløj var sammenfaldende med vores højre fløjkompagni.

Dagens primære helt, Leutnant Brubach, får af Leutnant Vonalt følgende ord som værdig eftermæle:

Med særlig ærefrygt tænker jeg på min daværende kompagnifører, den senere under tilbagerkningskampene faldne Leutnant d.R. Richard Brubach, som gennem sine forbilledlige urokkelighed, tapperhed og beslutsomhed, forvandlede det franske storangreb på vores kompagniafsnit til en strålende sejr for os. Jernkorsets I. klasse var dengang belønningen for hans tapperhed og for hans kompagnis præstation.

Efter det mislykkede angreb fortsatte det fjendtlige artilleri med dens aktivitet med skiftende forstyrrelsesild og ildoverfald, så der alene ved beredskabsbataljonen i tiden frem til 7. maj opstod 91 tab, herunder 4 døde. Da beredskabspladsen kunne observeres fra Mont Rouge (Roten Berge), krævede det om dagen stor dygtighed at undvige den fjendtlige artilleri.

Ved reservebataljonen (III/60) måtte af samme grund de engelske barakker, hvis placering var kendt af fjenden, rømmes, og byttes med nogle enkelte gårdruiner og en hulvej.

Fra midnat til den 8. maj afløste III. Bataillon i beredskab I/60. Efterfølgende overtog I. Bataillon kampstillingen fra II. Bataillon. På grund af den voldsomme fjendtlige artilleriild kom dog to deling fra 8. og en deling fra 6. Kompanie først tilbage den følgende nat. I. Bataillon placerede 4., 3. og 2. Kompanie i forreste linje.

II. Bataillon havde betydelige tab under marchen tilbage. Da reservestillingen lå under kraftig artilleriild, placeredes bataljonen omkring 500 meter længere mod syd. Men også her hamrede den fjendtlige ild, især aften og tidlig morgen, så det blev nødvendigt med hyppige skift af plads, hvilket igen gjorde hvil illusorisk.

I øvrigt var den fjendtlige ildaktivitet den 8. maj mindre end de forudgående dage. Trods det regnfulde vejr var der imidlertid stadig en omfattende opklaring fra luften. Upåagtet de eksterne dårlige betingelser, forblev stemningen i regimentet god; den følte sig stadig fuldt kampdygtig.

Allerede natten til den 9. maj bragte en livlig artilleriaktivitet franskmændene tilbage på tidligere højder. Denne dag beskød to tunge batterier, ledt fra luften, mellem kl. 17 og 22 kommandostationen for B.T.K., så den næste morgen kl. 0415 måtte flytte til en gammel dækning.

Efter en kraftig artilleriforberedelse foretog fjenden den 10. maj et angreb mod stillingen nord for regimentet, men blev afvist med overordentlig store tab. I. Bataillon påkaldte kl. 2200 spærreild, der punktlig startede og standsede fremrykning mod regimentets front. De allerede til modstød tilkaldte kompagnier (11. og 12.) kunne derfor igen sendes tilbage.

Den 12. maj forblev den fjendtlige artilleri om formiddagen moderat, for efter middag igen at vokse til det velkendte niveau. Alene B.T.K. registrerede fra kl. 14 over 200 tunge granater. Gården, hvorunder kommandostationen befandt sig, gik op i flammer.

Med tiden led kompagnierne ganske forfærdeligt under det dårlige vejr og den uophørlige artilleriild. Kampstyrken dalede. Desuden herskede der overalt en utrolig luseplage. Heller ikke kommandostationerne gik det meget bedre. For dem kom der endnu en særlig gene, som i brigadens dagbog fik følgende ord med på vejen: »Det skriftlige arbejde nærmer sig et eventyrligt omfang«.

Den 14. maj overtog III. Bataillon i de første morgentimer som kampbataljon og indsatte 9., 10. og 11. Kompanie i forreste linje. Til venstre sluttede Infanterie-Regiment 42 (216. Infanterie-Division) sig til, og til højre Reserve-Infanterie-Regiment 7. Da regimentets samtidig blev øget til venstre, betød det en ret tynd besætning. Under disse omstændigheder fik kampbataljonen af regimentet stillet 6. Kompanie fra beredskabet til disposition. Herved var K.T.K. i stand til at placere et reservekompagni bag højre (6.) og bag venstre fløj (12.). Kommandostationen blev samtidig flyttet til to dækninger langs vejen Kimmel – Dranoutre.

På grund af den stærke beskydning flyttede beredskabsbataljonen (II/60) længere væk fra banelinjen i jordhuller langs vejen Molen – Nordhoek. Også for reservebataljonen, placeret i små jordhytter overdækket med bølgeblik, var det nødvendigt med hyppige stillingsskift. Vejret denne dag blev igen solrigt og varmt.

Den 15. maj lå dag og nat kraftig ild over stilling og bagved liggende områder. Mindst ramt var den forreste linje, der på grund af nærheden til de fjendtlige stillinger, dårligt kunne nås af den franske artilleri. De følgende to dage mindskedes beskydningen en del, for så den 19. maj igen at svulme op til fulde raseri. Denne dag rykkede II. Bataillon i klart månelys ind i kampstillingerne, I. i beredskab og III. i reserve.

Natten til den 20. maj forløb særlig urolig. Allerede kort efter midnat påkaldte højre nabo, Reserve-Infanterie-Regiment 7 spærreild. Kl. 0645 begyndte fjenden en trommeild over en bred front, fulgt omkring 0800 af et dybt organiseret angreb med store styrker. Vores artilleris øjeblikkelige indsatte virknings- og spærreskydning standsede fjenden foran regimentets afsnit. Derimod trængte fjenden ind ved Reserve-Infanterie-Regiment 7, og kastede dette regiments venstre fløj tilbage til 500 meter sydøst for Loker. Herved stod vores højre fløj i fare for at blive omgået.

Trods den stærke artilleri- og maskingeværild forhindrede dog det dygtige og effektive indgreb fra deling Leutnant Männel fra 2. MG-Kompanie at fjenden komme blot et skridt længere frem. Leutnant Männels to maskingeværer skød 10.000 skud.

I. Bataillon blev under kampen trukket længere frem og også III. Bataillon blev truffet frem til B.T.K. Herunder led begge bataljoner kraftigt under artilleribeskydningen.

Eget artilleri var meget aktiv, og skød endnu kl. 22 flere spærreskydninger. Mindre glædeligt var, at vinden under gasskydningen af Loker, drev en del af »Blau Kreuz« gassen tilbage i egne stillinger, hvor den fremkaldte mange tilfælde af kvalme og forhøjet puls.

Da hærberetningen denne dag giver en forestilling om angrebets omfang, er den her gengivet:

Langs fronten fra Voormezele til vest for Dranouter indledte stærke ildkampe infanteriets angreb. Tyngden var rettet mod Kimmelberg og dens vestlige skråning. I flere bølger brød de indsatte franske tropper frem. Infanteri- og artilleriild tvang dem under hårde tab til at vende om. Lokale fjendtlige indbrud i vores kraterzone blev nedkæmpet af modstød. Øst for Lokar er der stadig en fransk position. Ifølge fangeudsagn stod engelske division klar som tredje linje. Da franskmændene ikke opnåede nogen form for resultat, som de ikke til indsættelse. Om aftenen og natten udviklede artillerikampen sig flere gang til største heftighed. Fornyede fjendtlige angreb om aftenen fra Loker og natlige del angreb nordøst for Loker blev afvist.

Den 21. maj bekendtgjorde en divisionsbefaling den forbilledlige holdning hos en tapper musketer fra vores regiment, der var faldet i engelsk fangenskab. I en pressemeddelelse fra den øverste hærledelse til den tyske presse, heder det.

I modsætning til ententens forkærlighed for meldinger om demoralisering af tyske fanger, har et for nyligt erobret engelsk dokument fastslået sandheden. I dette indrømmes de tyske fangers standhaftige nægtelse i at give nogen form for oplysninger. En tysk fange, Musketier Wienand fra 3. Kompanie Infanterie-Regiment 60¹⁾, er nævnt ved navn. Om denne hedder det, at hans opførsel krævede respekt og var i fuld overensstemmelse med de bedste traditioner af militærisk æresfølelse.

Om eftermiddagen den 22. maj startede en særlig heftig og vedvarende beskydning af området ved K.T.K. (II./60). Kl. 2200 blev kommandostationen ramt af en fuldt træffer, hvor 6 mand af bataljonsstaben blev dræbt, mens Kommandøren, Hauptmann Coermann, Leutnant d.R. Schreyer og forbindelsesofficeren til artilleriet blev såret.

Reservebataljonen, III/60, rykkede kl. 2230 ind i vores gamle 31. Infanterie-Divisions afsnit, hvor den fra III/Infanterie-Regiment 166 overtog den forreste stilling på begge sider af Burggravehof, 700 meter sydøst for Brulooze. Bataljonen havde oprindeligt fået opgaven gennem et angreb at lægge Infanterie-Regiment 166 front frem. Som den ankom fik den imidlertid at vide, at de planlagte linje allerede var nået, og kunne derfor kl. 0130 uden problemer gennemfører afløsningen. 9. og 12. Kompanie kom i forreste linje, mens 10. kom i første og 11. Kompanie i anden beredskab.

Stillingen ved Brulooze havde den store fordel, at den var smallere end den ved Dranouter, og at fjenden ikke havde opdaget den forreste linje af kratere, og derfor ikke beskød den. Beredskabsbataljonen blev ganske vist ofte beskudt, men havde kun få tab, da den kunne udnytte en godt dækkende skråning. Også K.T.K. III/60 var godt placeret i en hulvej.

Natten til den 23. maj kl. 0100 afløste III/Infanterie-regiment 354 vores II. Bataillon i kampstillingen ved Dranouter. Bataljonen rykkede herefter til 31. Infanterie-Divisions afsnit som reserve i stedet for I/Infanterie-Regiment 166. Den kom i kvarter i små huse og dækninger på begge sider af vejen mellem Neuwekerke og Kimmel, omkring 1 km fra dette sted. Da de mange batterier her, især om eftermiddagen, tiltrak sig tung fjendtlig beskydning, måtte kompagnierne også her ofte skifte kvarter.

Den følgende nat blev også I. Bataillon afløst i beredskab i det gamle afsnit af II/Infanterie-Regiment 354 og overtog fra II/Infanterie-Regiment 166 beredskabet i Brulooze-afsnittet, hvor den placeredes i dækninger på Kimmelberg.

Den 25. maj omkring kl. 0400 angreb fjenden med to kompagnier III. Bataillons stillinger, men blev afvist af infanteri- og maskingeværild. Spærreilden fra vores artilleri kvalte herefter alle yderligere angrebsforsøg. I aften-timerne fulgte afløsningen med III/bayrische reserve-Infanterie-Regiment 21.

Efter endt afløsning den 26. maj kl. 0100, samledes III/60 i Ploegsteert-skoven, hvor varm mad ventede. Mens oppakningen med lastbil blev transporteret, marcherede kompagnierne individuelt over Warenton, Comines, Warwick til Bousbecque på Lys, vest for Menin. Her blev der kl. 10 gået i kvarter .

Samtidig rykkede I. Bataillon ligeledes hertil, mens II. fulgte en dag senere, og først ankom den 27. maj kl. 0700.

Også de øvrige elementer af 121. Infanterie-Division var afløst af 16. bayr. Infanterie-Division, så divisionen nu lå i hvilekvarter omkring Roncq.

¹⁾ August Wienand fra Bruchhausen ved Brilon.

Under perioden ved Kimmel havde regimentet i maj måned haft tab på 86 døde, 417 sårede og 40 savnede. Af disse var 3 officerer døde og 15 såret.

Efter at regimentet frem til den 31. maj havde haft ro og den meget dårligt underbragte II. Bataillon var flyttet til Reckem, 7 km øst for Bousbecque, blev der mellem den 1. og 10. juni gennemført uddannelse. Herunder gjorde manglen på førere ned til gruppefører, sig meget mærkbar. Af erstatninger ankom 127 mand fra divisionsrekrutdepot, delvis maskingeværskytter.

Den 10. juni tilgik befaling om, at 121. Infanterie-Division endnu engang skulle indsættes ved Kimmel, hvor den skulle afløse 16. bayr. Infanterie-Division, der 14 dage tidligere var blevet dens afløser i Brulooze-afsnittet. Forkommando kørte kl. 1430 afsted med lastbil, mens regimentesstaben fulgte kl. 2030. Bataljonerne startede marchen kl. 2200 og nåede den 11. juni om morgenen den velkendte Ploegsteert skov, hvor den var i hvil dage over.

Kl. 2100 rykkede II. Bataillons kompagnier frem og afløste kort efter midnat III/bayr. Infanterie-Regiment 11 som kampbataljon ved Burgravehof. Afløsningen skete uden problemer bortset fra Minekaster-afdelingen, der blev ramt af et ildoverfaldt og havde tab. Bataljonen besatte hovedmodstandslinjen med 5., 6., 7. og 8. Kompanie, hvorfra der blev lagt forposter frem. En deling fra hver kompagni lå længere tilbage som stødtrop. De 8 tunge maskingeværere fra 2. MG-Kompanie blev delingsvis placeret i bagterrænet, de 3 minekastere gravet ned bag venstre fløj.

I den samme nat til 12. juni overtog I. Bataillon beredskabet på Kimmelberg, mens III. Bataillon som reserve placeredes på gårde og i barakker ved Petit Pont og Bacquet Hof sydøst for Neuwekerke. Den kunne kun beholde feltkøkkenerne, mens det øvrige træn måtte forskyde til Pont-de-Nieppe. Der var godt vejr.

I kampbataljonen havde hver mand 5 portioner kødkonserves med i stillingen. Vand og kaffe blev bragt frem af transportgrupper. Kampaktiviteten holdt sig indenfor moderate rammer, så kompagnierne var i stand til at påbegynde udbygningen af gravene. Først blev hurtig hindringer placeret foran postlinjen og hovedmodstandslinjen og jordhullerne forbundet med hinanden i grupper.

Natten til den 17. juni kom I. Bataillon i kampstilling, mens III. overtog beredskabet og II. Bataillon blev reserve. Da reservens kvarterer hurtigt kom under fjendtlig artilleribeskydning, måtte stab, 5. og 6. Kompanie hurtigt flytte. Det var stadig umuligt at eksercerer og gennemfører kampøvelser, da de fjendtlige fly var meget hyppige. De optrådte i eskadriller på op til 20 fly.

Natten til 19. juni gennemførte Leutnant d.R. Rose med en gruppe fra 4. Kompanie en patrulje mod den fjendtlige stilling. Den blev dog allerede opdaget foran den franske pigtråd, og Leutnant Rose såret. Som svar gennemførte franskmændene mellem kl. 0350 og 0500 et heftigt ildoverfald mod Kimmelberg.

Patruljeaktiviteten fortsatte de følgende nætter, men ud over et maskingevær, bragt tilbage af 9. Kompanie, blev der ikke opnået fanger eller bytte. Med en livlig aktivitet i luften og enkelte ildoverfald, specielt mod baglandet, holdt fjenden sig generelt indenfor normalens grænser. Frem til den 17. juni opstod der en gennemgående grav, hvor man bukket kunne gå.

Afløsning fandt sted hver femte dag, så III. Bataillon om morgenen den 22. juni, den 27. juni II. Bataillon havde kampstillingen. I juni beløb regimentets tabs sig til 16 døde, 61 sårede og 3 savnede, hvoraf 2 officerer var såret.

Fra den 1. juli blev divisionen trukket ud af fronten. Natten til 1. juli marcherede III. og I. Bataillon til feltbarnegården »Tommy-Ecke« ved Le Bizet, hvorfra de blev transporteret til Tourcoing, hvortil de ankom henholdsvis kl. 0900 og 1000. Natten til 2. juni fulgte II. Bataillon efter at være blevet afløst i stillingen af Infanterie-Regiment 106.

Regimentet kom i Tourcoing i borgerkvarter.

De samlede tab i perioden ved Kimmel (2. maj til 1. juli 1918) blev for regimentet: 102 døde, 480 sårede og 43 savnede, hvoraf 3 officerer faldt og 17 blev såret.

Regimentet forblev i Tourcoing i juli måned. Den var i starten bestemt som indgrebsregiment for X. Reservekorps. På grund af talrige tilfælde af influenza og den dermed følgende dårlige helbredstilstand, ophørte dette allerede den 4. juli. Den jernhårdt gennemførte uddannelse sluttede den 27. juli med en divisionsøvelse og en parade for den kommanderende general for X. Reservekorps, General der Infanterie v. Eberhardt.

Den 15. juli blev Stabsarzt dr. Dietrich forsat fra regimentet. Siden krigen start havde han været bataljonslæge ved II. Bataillon og var den 16. januar 1916 blevet udnævnt til regimentslæge. Oberleutnant d.R. Hans Fischer beskriver hans sympatiske personlighed med følgende ord:

Som bataljonslæge ved II/60 var han med fra første dag. Under træfningerne i Lothringen arbejdede han tæt på skyttelinjen uden hensyn til den fjendtlige ild. Hans beroligende snak trøstede de hårdt sårede og gav dem nyt håb. De lettere sårede forbandt han hurtigt med en spøg eller vits. Stabslægen var en rolig pol i II. Bataillons stab, en pragtfuld, altid hjælpeparat kammerat. Han havde forståelse for alle, og ingen kunne bande og skælde ud over den herskende situation som han.

Først i året 1918 måtte han forlade sit elskede regiment for at gøre tjeneste på et lazaret. Tung om hjertet. – Hans kammerater, hvortil han altid med glæde også talte mandskabet, takkede ham mere, end han var klar over.

I stedet for den alvorligt syge, på lazaret indlagte, Oberstleutnant Denicke, som havde ført regimentet i over to år, overtog Major v. Büнау den 21. juli kommandoen.

Hvor godt, hvileperioden ved Tourcoing havde været for enhederne, viser et feltbrev fra Gefreiter Johann Müller 27. 7. 1918:

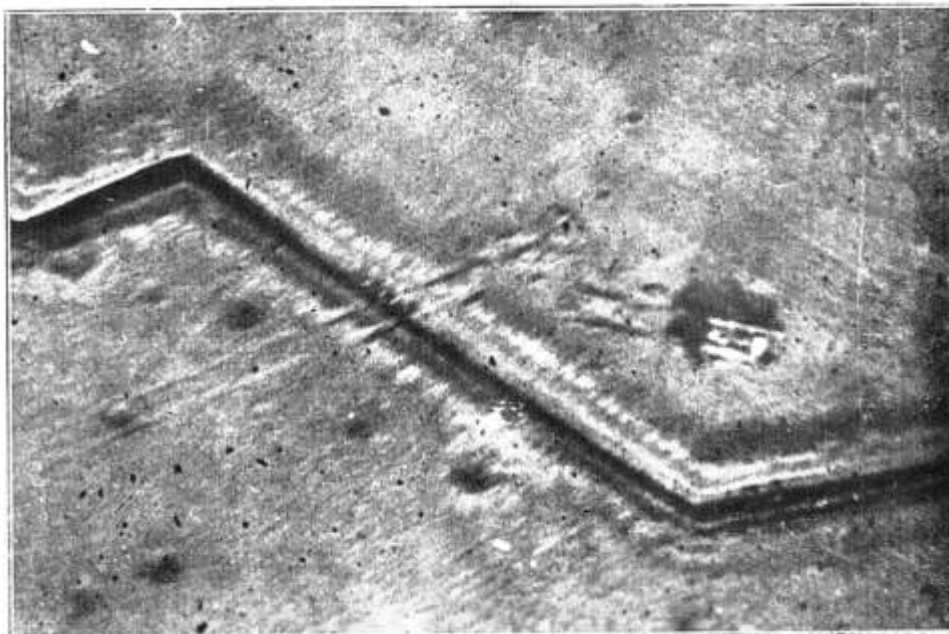
Grunden til min lange tavshed er det skønne liv her og en bundløs forsømmelighed. Det vil formentlig ikke ændre sig, så længe vi er her. Der er her så megen afveksling, at man hurtigt glemmer hjemstavnen og alt, der er forbundet hermed. Jeg er nået så langt, at jeg glæder mig, når der ankommer post uden at der er noget til mig, for så behøver jeg ikke svare. Jeg kan endnu ikke fatte, at vi bliver her så længe, og dog har vi i morgen allerede været her i 4 uger.

Stemningen i regimentet var under hvilet i Tourcoing meget optimistisk. Der herskede et glædeligt håb om at deltage i den næste store offensiv, for en lykkelig udgang af krigen var på dette tidspunkt stadig en selvfølge blandt tropperne. Om så mere skuffende var nyhederne om den succesfulde fjendtlige modoffensiv.

Den 31. juli kom ordre om transport til området ved Laon. II. Bataillon tog afsted samme dag kl. 2100, I. Bataillon den 1. august kl. 0900, regimentsstab med de tre MG-kompagnier kl. 18 og endeligt III. Bataillon den 2. august kl. 0320. Turen gik over Tournai, Valenciennes og Gise til Aulnois-sous-Laon (5 km nord for Laon).

Major v. Büнау

Slaget om Roye og ved Nordkanalen ved Nesle

(Skitse 18 og 19)

Efter ankomst til Aulnois i løbet af den 1. og 2. august 1918, kom regimentet i kvarter omkring Laon med stab og III. Bataillon i Semilly (lige syd for Laon), III. Bataillon i Ardon (øst for Semilly) og I. Bataillon på Ferme de Hordevoye, ved Chambry, 5 km nord for Laon.

Siden den 3. august havde 121. Infanterie-Division dannet indgrebsdivision for 9. Armee. Sammen med den underlagte I./Feldartillerie-Regiment 241 dannede regimentet Indsatsgruppe 3. Derudover gennemførtes uddannelse.

Den 8. august indløb marchbefaling. Bataljonerne samledes først i Semilly, hvorfra regimentet kl. 2215 rykkede ud mod vest. Den marcherede over Anicy og Coucy-le-Chateau til Pont-St.Mard (4 km sydvest for Coucy).

Ankomst hertil skete den 9. august ved middagstid. Samt I/Feldartillerie-Regiment 241 foldede regimentet herfra ud vest for Pont-St.Mard som indsatsgruppe for Korps Hofmann (Generalkommando XXXVIII. Reservekorps) under 9. Armee, med I. Bataillon i hulerne i bakkerne ved Guny, II. mod sydvest og III. Bataillon nordvest for Pont-St.Mard.

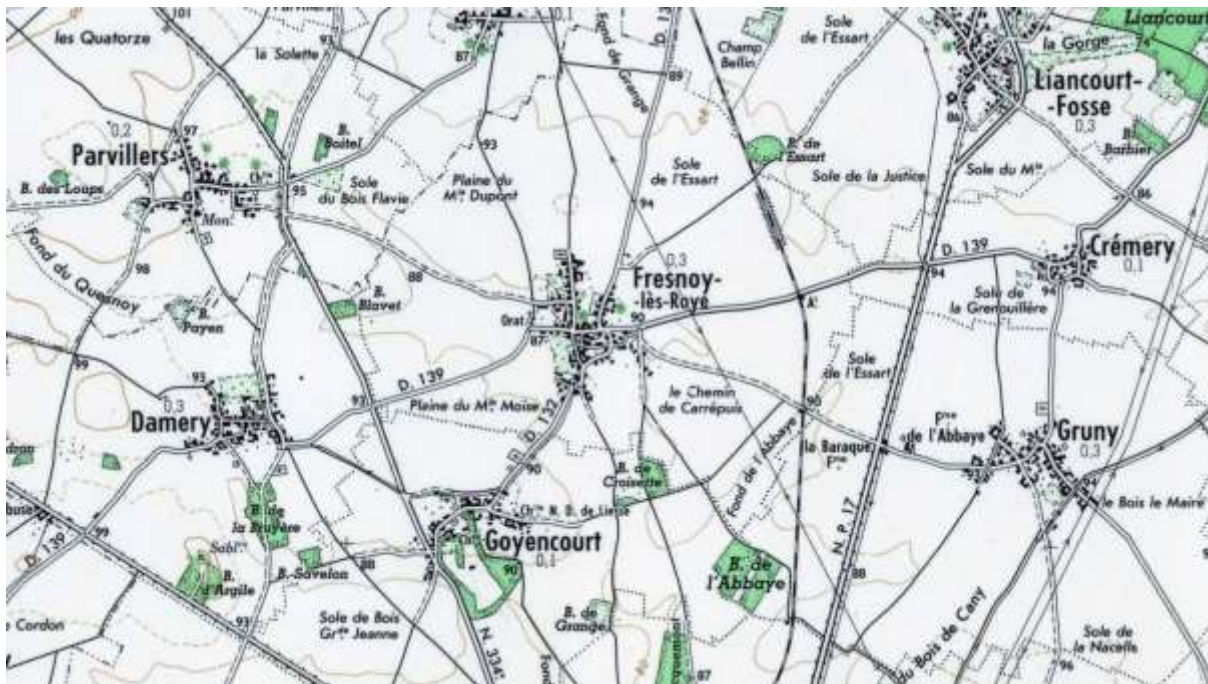
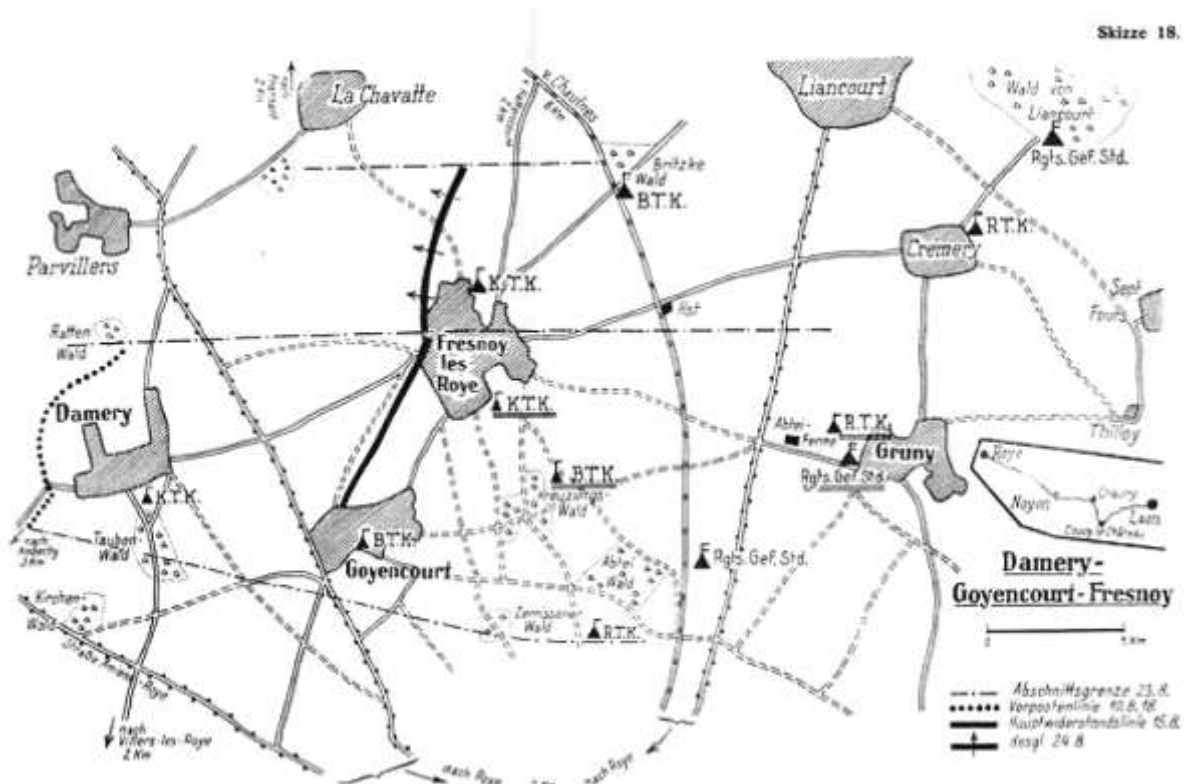
Allerede samme eftermiddag kom ny befaling til transport, denne gang med lastbiler. Transporterne skete kl. 2000 for II. Bataillon, kl. 2100 for Regimentsstab og III. Bataillon og kl. 2130 for I. Bataillon. Transporten gik mod nordvest over Chauny, Royon og Roy til 2 km nord for Roye, altså kendt område for regimentet fra efteråret 1914. Ganske vist var der i regimentet kun meget få tilbage, der allerede den gang havde kæmpet med regimentet.

Den 10. august kl. 0600 sad regimentet af lastbilerne på vejen Roye - Liancourt ved krydset med vejen Crémery - Fresnoy-le-Roye.

121. Infanterie-Division havde fået til opgave at dække højre fløj af 18. Armee og venstre fløj af 2. Armee, der den 8. august havde lidt nederlag og var gået tilbage. Den var underlagt Generalkommando I. bayriske Armeekorps, dvs. højre fløjgruppe af 18. Armee.

Straks efter ankomst besatte II. og III. Bataillon linjen Hattencourt – Fresnoy-le-Roye på højde med landevejen mellem de to byer. Til højre var der kontakt til Reserve-Infanterie-Regiment 56 og til venstre til Infanterie-Regiment 414 fra den ligeledes overførte 214. Infanterie-Division. I. Bataillon blev som reserve placeret vest for Crémery.

Kl. 1230 forlagde I. bayr. Armeekorps sin optagestilling længere frem i den omtrentlige linje vestkant Franfurt – vestkant La Chavatte – vestkant Damery – vestkant Villers-les-Roye. Regimentet beholdt venstre fløjafsnit af

Divisionen. dens nordlige begrænsning dannedes af linjen nordvest kant Damery – sydkant Fresnoy-le-Roy, den sydlige begrænsning gik syd for Damery – Goyencourt. Enhederne på fløjene var de samme.

II. Bataillon besatte linjen vest for Damery med 5. og 6. Kompanie, mens 7. som første beredskab placeredes i en grav sydvest for kirkegården i Damery og 8. Kompanie som 2. beredskab lå bag Tauben-skoven. K.T.K. selv lå i en dækning vest for kirkegården.

III. Bataillon placeredes som beredskabsbataljon i kældrene i Goyencourt og i grave vest for landsbyen, mens B.T.K. placeredes på slottet Goyencourt.

Derimod blev I. Bataillon trukket ud af regimentet på ordre fra I. bayr. Armeekorps, og underlagt en anden division med det stolte navn »Alpenkorps«. Sammen med I/Reserve-Infanterie-Regiment 56 blev den formeret i Abteilung Rengert, og placeret under kommando af bayr. Leib-Infanterie-Regiment. Om aftenen kl. 2300 indtog den en optagestilling øst for Bel-Aire-Ferme, da fjende var trængt ind i Hallu (5 km nord for Fresnoy-le-Roye).

I regimentets afsnit forløb natten og formiddagen den 11. august rolig. Kl. 1230 angreb imidlertid fjenden overraskende II. Bataillons stillinger med støtte fra fem kampvogne.

Kampvognene var af mindre størrelse og bevæbnet med revolverkanon og maskingeværer. Først kom en kampvogn alene frem mod midten af højre fløjkompagni (5/60). Det uvante syn virkede den grad overraskende på en del af folkene, at de løb derfra tilbage i landsbyen. Opildnet af eksemplet, deres tapre og handlekraftige fører, Feldwebelleutnant Drevers, åbnede flertallet dog en heftig ild mod den og en snart følgende, anden kampvogn. Desværre manglede den til panserbekæmpelse indførte SmK-ammunition ¹⁾, så ilden var uden virkning, selvom det dog lykkedes at holde det engelske infanteri i skak, der fulgte efter kampvognene. 5. Kompanie led væsentlige tab som kampvognen kom nærmere og skød flankerende. Feldwebelleutnant Drevers trak derfor sit kompagni tilbage til den vestlige udkant af landsbyen. Kort efter rykkede en tredje kampvogn frem mod 6. Kompanie i den sydligvestlige del af landsbyens fulgt af stærk infanteri. Kompagniet faldt tilbage mod bataljonens kommandostation (K.T.K.). Herfra lagde MG-Deling Vizefeldwebel Schennecke fra 2. MG-Kompanie kampvognen under ild og tvang den til at dreje af. Denne kampvogn blev senere fundet forladt i vestkanten af landsbyen. Den havde på grund af SmK-træffere mistet sin mobilitet. Også en af de to første kampvogne blev efterladt i en grav.

Yderligere to kampvogne forsøgte at trænge frem syd for vejen Andechy – Damery – Roye med en afstand på 500 meter imellem. De blev fra bataljonens kommandostation i alt ro allerede på en afstand af 1200-1500 meters afstand lagt under maskingeværild. Selvom disse kampvogne var af den store type bevæbnet med kanoner, virkede ilden fra maskingeværerne og et fremtrukket panserværnsbatteri så afgørende, at kun en af de to kampvogne kom til skydning med dens kanon; herefter vendte begge om og forsvandt.

I mellemtiden havde K.T.K. indsat sin bataljon, forstærket med 9. og 10. Kompanie, i et modstød. I et energisk angreb blev englænderne igen fordrevet fra 5. og 6. Kompanies grave. Derudover lykkedes det at rense et fortærræn på omkring 500 meters bredde, hvor der til sikring blev efterladt underofficersposter foran hovedmodstandslinjen.

Fra de erobrede kampvogne blev der bjærget 3 Hotchkiss- og 1 Lewis-maskingevær, der blev bragt i anvendelse af enhederne, idet der på vognene blev fundet tilstrækkelig ammunition.

Divisionskommandøren udtalte skriftligt (under den 12. august) følgende anerkendelse af regimentet:

Infanterie-Regiment 60 har under gårsdagens angreb bragt to fjendtlige kampvogne til standsning inden for vore egne linjer. Det er entydigt fastslået, at disse kampvogne blev uskadeliggjort af maskingeværild.

Jeg udtaler til regimentet herfor min lykønsning. Dette skal bekendtgøres til alle i regimentet.

(sign.) Bressler

Da 5. og 6. Kompanie havde lidt meget kraftigt, indsatte K.T.K. de ham underlagte dele af III. Bataillon i forreste linje, og skubbede også 7. Kompanie ind, så besættelsen af forreste linje heraf var 5., 7., 6., 10. og 9. Kompanie.

Hen under aften fulgte et fransk angreb i retning af vejen Amiens – Roye, altså skråt på fronten. Til dækning af venstre flanke indsatte K.T.K. yderligere 12. Kompanie, mens de tunge maskingeværer virkningsfuldt beskød venstre flanke på det franske angreb. Dermed bidrog regimentet til, at det dybt organiserede angreb i første omgang gik i stå, indtil vores artilleris spærreild ødelagde det.

12. Kompanie vendte herefter tilbage til egen bataljon.

Denne dag skulle den tyske division overfor Chilly – Hallu (5 km nord for Fresnoy-les-Roye) angribe disse landsbyer. Mens bayrisk infanteri fra Alpenkorps angreb Hallu, blev I. Bataillon som reserve øst for Bel Aire-Ferme (2 km øst for Hallu på landevejen Nesle – Chaulnes/Peronne – Roye) og rykkede i hælene på angrebet frem indtil selve vejkrydset. Kl. 2200 blev den frigjort fra Alpekorpsset og vendte som reservebataljon tilbage til regimentet, og placeredes i Kreuzungswald (Bois de Croisette) skoven øst for Goyencourt.

Tabene denne dag beløb sig til 11 døde og 35 sårede, herunder var 3 officerer døde og 3 såret.

¹⁾ SmK = Schuß mit Kern – panserbrydende ammunition, oa.

Natten til den 12. august herskede livlig artilleriaktiviteter fra begge sider. Dagen bragte omfattende aktiviteter i luften, artillerioverfald og træfninger i ingenmandsland. Da fjenden var brudt ind i højre nabodivision ¹⁾, måtte der den følgende dag forventes nye angreb. Ved mørkefald trådte 10. Kompanie tilbage til beredskabsbataljonen.

Tidligt på morgenen den 13. august erobrede fjenden Rattenwald (Bois de Payen) fra den til højre liggende Reserve-Infanterie-Regiment 7. Han blev imidlertid igen smidt ud af et modstød fra dette regiment, hvorunder de lette maskingeværer fra 5. Kompanie støttede flankerende. Om eftermiddagen trak kampbataljonen 6. Kompanie som beredskab tilbage til kældre og grave i den østlige udkant af Damery.

Den 14. august kl. 0600 fik fører for den stadig ved kampbataljonen indsatte 9. Kompanie, Leutnant d.R. Witte, med to underofficerer og 4 mand frem for at tage en fjendtlig post vest for vejen mellem Damery og Andechy. Det lykkedes at tage en canadier til fange. Derudover forløb dagen rimelig rolig. Et fjendtligt indbrud i fortærrænet lod sig efter en artilleribeskydning på 3 minutter igen fjerne. Fra kl. 1600 beskød fjenden Damery og Goyencourt med tunge kalibre. To timer senere lå også kraftig ild over venstre fløj af stillingen og den sydlige tilstødende nabo. Trods denne ild, der kl. 2045 yderligere øgedes væsentligt, fulgte intet angreb.

Natten til den 15. august blev hovedmodstandslinjen i I. bayr. Armeekorps sektor planmæssigt trukket tilbage. II. Bataillon frigjorde sig ved midnat ubemærket fra fjenden og faldt tilbage som reserve i gravene nordvest for Gruny, mens en deling pr. kompagni fastholdt den gamle hovedmodstandslinje som forpost stilling,

III. Bataillon indrettede sig indtil kl. 0430 i den nye hovedmodstandslinje mellem Fresnoy og Goyencourt og i det 800 meter brede fortærræn. Regimentets kommandostation forlagde kl. 0100 til Gruny. I. Bataljon gik i beredskabsstilling øst for Kreuzungswald (Bois de Croisette). Hele natten igennem lå en kraftig forstyrrelsesild over veje og landsbyer.

Kl. 10 begyndte fjenden at sonderer fremad, trængte fra nord ind i fortærrænet og erobrede Damery. Da regimentskommandøren erfarede dette omkring kl. 14, beordrede han en generobring. Til dette gav han K.T.K. III/60 rådighed over 1. og 3. Kompanie og 1. MG-Kompanie fra I. Bataillon.

Efter en artilleriforbereelse på 5 minutter blev angrebet iværksat kl. 1650. I hovedangrebet rykkede 11. Kompanie frem mod Damery fra Goyencourt, fulgt af 3. og 1. Kompanie. Som dækning af højre flanke rykkede 10. Kompanie samtidig frem fra Fresnoy i retning af nordkanten af Damery. Dækket af overskydning fra 1. og 3. MG-Kompanie kom hovedangrebet godt frem indtil den sydøstlige kant af Damery. Derimod blev 10. Kompanie tvunget til at standse på grund af maskingeværidl fra den nordlige side af landsbyen. Også hovedangrebet gik i stå kort før målet, da der fra Taubenwald (Bois de la bruyere) pludseligt kom et kraftigt engelsk angreb. Efter en hård kamp blev til sidst flere stormgrupper, der var trængt ind i Damery, igen presset ud. Kun Leutnant Resch 3/60, der med 25 mand på næsten beundringsværdig måde holdt fast, gik først tilbage på ordre. Som det blev mørkt blev tilbagetrækning gennemført under dække af de tunge maskingeværer.

I løbet af natten reorganiserede III. Bataillon sine enheder og trak de stadig disponible dele (1. og 3. Kompanie og 2 delinger af 1. MG-Kompanie) tilbage til sydkanten af Fresnoy. Der lå kontinuerligt kraftig artilleri over stillingerne, specielt hovedmodstandslinjen.

Den 16. august holdt fjenden regimentets stillinger under stadig beskydning, mens han omkring kl. 1100 rettede et angreb mod den sydlige nabo, 204. Infanterie-Division. Ved middagstid lykkedes det fjenden at kaste forpostbesætningen tilbage på vores til venstre stående nabo, Infanterie-Regiment 424, og kl. 1500 ligeledes at trænge ind i Goyencourt.

Fjenden stod nu på venstre flanke af vores hovedmodstandslinje, og gik uden tøven i gang med at rulle den op fra syd. Det lykkedes 9. Kompanie under kommando af den ofte omtalte Leutnant d.R. Witte at opfange angrebet i midten af stillingen, så den nordlige del af hovedmodstandslinjen forblev på regimentets hænder.

Herefter fik I. Bataillon ordre til at generobre den tabte del af stillingen. Den disponerede øst for Kreuzungskoven (Bois de Croisette) kun over 2. og 4. Kompanie og en deling af 1. MG-Kompanie, da resten allerede var afgivet til K.T.K. II/60 ved Fresnoy. Derfor tilgik 8. Kompanie fra II. Bataillon, der var trukket frem til Kreuzungswald.

Kl. 1615 iværksatte I. Bataillon fra Kreuzungswald med 2., 4. og 8. Kompanie og kæmpede sig inden kl. 18 frem til vejen Fresnoy-Goyencourt. 5. Kompanie måtte indsættes på venstre fløj for at lukke et hul, der her var opstået til naboregimentet.

Ved Infanterie-Regiment 60 var nu Reserve-Infanterie-Regiment 262 ankommet med ordre til kl. 1900 at iværksætte modstød til generobring af Goyencourt. For samtidig at generobre den tabte del af hovedmodstandslinjen, indsatte vores regiments kommandør, Major v. Büнау ligeledes resterne af II. Bataillon, og overdrog

¹⁾ Ved Parvillers-les-Quesnoy, 4 km nordvest for Fresnoy-les-Roye vandt danskeren Thomas Dinesen denne dag den engelske Victoria Cross som soldat i den canadiske hær. o.a.

kommandøren for bataljonen en blandet angrebsstyrke fra I. og II. Bataillon. Da det imidlertid ikke lykkedes Reserve-Infanterie-Regiment 262 at generobre landsbyen, blev vores regiments angreb flankeret beskudt herfra, og det lykkedes ikke at nå ret meget længere end vejen Fresnoy – Goyencourt. Alligevel arbejdede kompagnierne sig i løbet af natten skridt for skridt fremad.

I mellemtiden havde fjenden kl. 1930 angrebet Fresnoy med stærke kræfter. Regimentskommandøren sendte derfor 5. og 7. Kompanie fra Reserve-Infanterie-Regiment 7, han havde fået stillet til rådighed, frem til støtte for K.T.K. III/60. Denne indsatte begge kompagnier sammen med 1. og 3./60 i et modstød og havde kl. 2100 opnået, at Fresnoy og den nordlige halvdel af hovedmodstandslinjen var fast på tyske hænder.

Mens II. og halvdelen af I. Bataillon hele natten kæmpede for at retablerer herredømme over den sydlige halvdel af hovedmodstandslinjen, angreb Reserve-Infanterie-Regiment 262 tidligt den 17. august på ny Goyencourt og erobrede den. Nu skred også vores angreb hurtigt fremad og hurtigt var hele stillingen i hænderne på regimentet.

II. Bataillons krigsdagbog omtaler rosende signalenhederne, hvis arbejde under hele krigen måske var det meste byrdefulde, men kun sjældent nævnes i historien. Desto mere fortjener linjerne at blive fastholdt. De lyder:

Som under de hårde storkampdage ved Damery har telefon- og blinktelegraf grupperne også på disse hårde dage præsteret fremragende, og trods den stærke ild, lykkedes næsten kontinuerlig at opretholde forbindelsen med regimentet. Helt ganske særligt fremragende og urokkeligt opretholdt de også under modstødene, og senere under stærkeste ild samme dag, forbindelsen med forreste linje

Mens regimentet om morgenen den 17. august stod klar til at rykke frem fra hovedmodstandslinjen for at skaffe sig et nyt forterræn, iværksatte englænderne angreb mod Goyencourt med støtte fra kampvogne, og erobrede landsbyen fra den her indsatte Reserve-Infanterie-regiment 262.

Endnu engang hang vores venstre fløj igen i luften, og fronten mod syd måtte bøjes tilbage.

Sammen med to kompagnier fra III/Reserve-Infanterie-Regiment 56, som han havde fået stillet til disposition i nødstilfælde, lå kommandør Major v. Brünau kl. 12 med sin stab i graven øst for Kreuzungswald skoven.

Vores regiment mønstergyldige og heroiske holdning overfor det fjendtlige gennembrudsforsøg, foranledigede divisionskommandøren til at bekendtgøre 60'ernes indsats for divisionens enheder med følgende udførlige beskrivelse:

121. Infanterie-Division Ia nr. 1709

Divisions-Stabs-Q. 18.8.18

Den 16. 8. indsatte fjenden overordentlig stærke kræfter til et gevaldigt slag for at gennembryde vores front på begge sider af Avre. Angrebet rettede sig i Divisionens afsnit primært mod Infanterie-Regiment 60.

Efter en kort, men desto kraftigere ildforberedelse, trængte fjenden ved middagstid ind i det nyligt omkæmpede forterræn, trængte posteringerne tilbage og brød ind i Goyencourt ved venstre nabo. I et sejt forsvar fastholdt kampbataljonen (III./60) deres betroede hovedmodstandslinje. Foran dennes front brød de fjendtlige angreb sammen. Det lykkedes alligevel fjenden fra venstre naboafsnit ved Goyencourt at rulle kampbataljonen op fra syd. Et øjeblikkeligt iværksat modstød fra kompagnierne i beredskabsbataljonen (I.60) genoprettede til dels igen situationen. De krævede imidlertid også indsættelsen af reservebataljon II/60 at blive herrer over fjendens hele tiden gentagne forbitrede og hårdnakkede angreb. Samtlige angreb blev afvist. På grund af situationen ved venstre nabo blev begge de sydlige kompagniafsnit af Infanterie-Regiment 60 bøjet tilbage til afspærring af Goyencourt fra nord og øst.

Om morgenen den 17. august generobrede venstre nabo (Reserve-Infanterie-Regiment 262) Goyencourt. Infanterie-Regiment 60 sluttede sig til fremrykningen og opnåede igen fuld kontrol over hovedmodstandslinjen fra før det store angreb. Den var under etableringen af et forterræn, da et voldsomt fjendtligt angreb igen kastede naboregimentet ud af Goyencourt og endnu engang tvang Infanterie-Regiment 60 til at bøje sin venstre fløj tilbage.

Et angrebet, støttet af kampvogne, blev fuldstændig afvist. En kampvogn blev sønderskudt af regimentet, og besætningen taget til fange. Efter dette mislykkede angreb tidligt den 17. august havde fjenden ikke luft til fortsatte større angreb denne dag. Dette var det bedste bevis for størrelsen af hans nederlag den 16. august; han var ikke i stand til viderefører det med et gevaldigt stort ammunitionsforbrug og store kraftanstrengelse foretagne angreb.

Infanterie-Regiment 60 har æren af disse dage. Regimentets hæderverdige historie har fået tilføjet endnu en hædersblad. Det var kampe, der stillede de største krav til fører og mandskab. Kun en betingelsesløs hengivenhed og urokkelig angrebsånd kunne løse denne opgave. Regimentets præstation overstiger enhver ros.

Der må med sikkerhed forventes en gentagelse af de fjendtlige angreb. Jeg har tillid til min division, at den vil berede fremtidige angreb samme skæbne, som Infanterie-Regiment 60 på forbilledlig måde har gjort den 16. og 17. august.

(Sign.) Bressler.

Der lå vedvarende en kraftig artilleriild over hele regimentets afsnit, og overgik hen mod aften til en yderst heftig beskydning. I forventningen af et fjendtligt angreb påkaldte regimentet spærreild fra artilleriet. Denne startede øjeblikkeligt mod den nordlige og østlige udkant af Goyencourt; samtidig afspærrede fjernkampgruppen den østlige side af Damery og Tauben-skoven, ligesom vejene og sænkningen fra vest mod Fresnoy – Goyencourt.

Kort efter kl. 19 lagde fjenden pludseligt ilden bag vores stillinger, og angreb fra vejen Parvillers – Goyencourt over en bredde på 600 meter frem mod vores venstre fløj. Imidlertid blev angrebet allerede efter nogle få spring liggende under maskingevær- og artilleriild, og flygtede så tilbage til udgangsstillingen.

Artillerikampen fortsatte natten igennem. Kl. 2200 befalede brigaden, at delene af Infanterie-Regiment 60 og Reserve-Infanterie-Regiment 7 skulle afløses af III/Reserve-Infanterie-Regiment 56, men at staben ved Infanterie-Regiment 60 skulle beholde kommandoen over afsnittet. Vores bataljoner skulle herefter besætte Artilleribeskyttelseslinjen mellem Liancourt og Gruny.

Afløsningen kunne uden problemer gennemføres inden dagry den 18. august. II. Bataillon besatte gravene nordvest for Gruny, III. gravene i den vestlige kant af Crémery og I. Bataillon i den foranliggende egentlige beskyttelseslinje Liancourt-Abtei Ferme.

På grund af de ringe styrkemål, blev 3. og 4., 7. og 8., 10., 11. og 12. Kompanie slået sammen til 3 taktiske kompagnier. Hele dagen lå kraftig artilleriild over artilleribeskyttelsesstillingen og særlig over Gruny og Crémery.

Om aftenen den 19. august blev II. og III. Bataillon forlagt længere tilbage til grave mellem Sept Fours og Thilloy.

Efter at fjenden imidlertid kl. 1830 efter kraftig artilleriforberedelse havde angrebet Kreuzungs-skoven og her blevet afvist, fik I. Bataillon ordre til at afløse en halv bataljon fra Reserve-Infanterie-Regiment 7, der som beredskab var placeret øst for Kreuzungs-skoven.

I. Bataillon gennemførte afløsningen frem til kl. 0300 den 20. august og placerede sine kompagnier i grave øst for skoven. II. Bataillon afløste I. i artilleribeskyttelsesstillingen. Kl. 12 flyttede regimentet sin kommandostation, da den hidtidige kunne observeres fra jorden, omkring 100 meter længere mod nord til en dækning i vestkanten af Gruny.

Kl. 1530 angreb franske alpejægere efter flere timers artilleriforberedelse, Reserve-Infanterie-Regiment 56 front, men hver gang standset af en godt liggende spærreild.

Den følgende dag fulgte ikke yderligere angreb, men hyppige ildoverfald og forstyrrelsesild over de bageste områder. Regimentets kommandostation måtte den 22. august kl. 1630 forskyde til Thilloy.

Regimentet havde haft overordentlig store tab, specielt blandt officerer. I løbet af de to uger var den berøvet den bedste stamme af officerer og mandskab.

Især tænkes på Leutnant Keller, der som fører for 7. Kompanie fandt heldedøden. Blandt de unge officerer ved regimentet var han en af de mest fremragende og tapreste. Hver gang det drejede sig om en kamppatrulje, var han den mest succesfulde fører. Også fører for 1. og 2. Kompanie, Leutnant Schreyer og Leutnant Resch, der ligeledes i disse dage blev indhentet af soldatens skæbne, skal endnu engang fremhæves.

På grund af regimentets ringe mandskabsstyrke, beordrede divisionen den 23. august, at Infanterie-Regiment 60 skulle overtage det smalle midterste afsnit. I stedet skulle den her stående Reserve-Infanterie-Regiment 7 overtage det sydlige afsnit.

Gravstyrken ved regimentet var denne dag: 20 officerer, 87 underofficerer og 484 mand.

Natten til den 24. august blev forskydningen gennemført. II. Bataillon overtog fra III/Reserve-Infanterie-Regiment 7 som kampbataljon, mens III. Bataillon gik i beredskab og I. Bataillon rykkede ind i det nye afsnit som reserve. Regimentsstaben overdrog kl. 0430 kommandoen over det sydlige afsnit til Reserve-Infanterie-Regiment 7 og indtog kl. 0500 den nye kommandostation i skoven ved Liancourt.

Kampbataljonen indsatte 7., 6 og 5. Kompanie i hovedmodstandslinjen, der dannedes af en gamle tysk stilling, forsynet med dækninger og med pigtrådshindring, fordelte 2. MG-Kompanie bag ved, og holdt de 4 lette minekastere ved K.T.K. kommandostation. Forbindelsen til Reserve-Infanterie-Regiment 56 i nord og Reserve-Infanterie-Regiment 7 i syd blev etableret.

Leutnant Vonalt, som trods af at være såret i ryggen af et sprængstykke beholdt kommandoen over sit 7. Kompanie, beretter om stillingen:

Gamle skyttegrave, ind i mellem rugmarker, der tog vores udsigt og gjorde modstanderens angreb lettere. Kampkompagnierne og K.T.K. var placeret i underjordiske dækninger. I området bag os blev maskingeværdelingerne fra vores MG-kompagni fordelt. K.T.K. var placeret i en hulvej i den nordlige udkant af Fresnoy-

les-Roye midt bag bataljonen. Hulvejen gik ca. 200 meter bag vores forreste grave, parallel med disse. Også regimentets minekasterkompagni og et beredskabskompagni fra III. Bataillon var placeret på højde med K.T.K. Dag og nat lå der en frygtelig ild fra de tungeste kalibre over dækningen, hvor franskmændene formodede lå stabe og kommandostationer. Franskmændene kendte stillingen helt præcist, og havde den præcise afstand til de enkelte dækninger. Også den forreste linje blev holdt ender en uophørlig, voldsom beskydning. Af det fjendtlige artilleris aktiviteter og de fjendtlige patruljer, der nærmede sig vore stillinger, vidste vi, at et større angreb var forestående.

I løbet af natten til den 26. august øgedes beskydningen af regimentets afsnit yderligere. Især syntes fjenden at have udset sig vestkanten af Fresnoy. Vore artilleristillinger blev lagt under kraftig gasbeskydning. Med sikkerhed måtte et fjendtligt storangreb forventes. En patrulje fra 6. Kompanie, udsendt kl. 0400, kom 1½ time senere tilbage med melding om en stærk fjendtlig opmarch.

Om denne nat beretter Leutnant Vonalt:

Den 25. om aftenen lød befalingen fra bataljonen: »I nat sender kompagnierne patruljer frem indtil fjenden; ved fjendtligt angreb trækkes de tilbage, kompagnierne alarmeres«. Troppernes tilstand var ikke længere den allerbedste; Der måtte regnes med, at posterne forud for et fjendtligt angreb ikke kunne holde stand under trommeilden, og at første linje ville blive løbet over ende. Jeg overdrog føring af patruljen til min dygtigste underofficer i kompagniet, Unteroffizier Bauer. Jeg gav ham kun to mand med. Han havde ordre til at vige ud i tilfælde af et fjendtligt angreb og rettidigt at alarmerer kompagniet.

Om natten lå en frygtelig virkningsskydning over K.T.K. og de enkelte kompagni dækninger. Den 26. august om morgenen øgedes ilden sig yderligere. Hele vores forreste linje og beredskab lå under trommeild. Min kompagnidækning lå omkring 400 meter til højre for K.T.K. i samme hulvej. I dækningen lå stadig en deling tunge maskingeværer – For os, der kendte denne beskydning, var det en selvfølgelighed, at franskmændene ville angribe. Alle var parate. Fra kl. 6 stod jeg med min ordonnans på trappen til dækningen, gevær i hånd, håndgranater i bæltet, stålhelmet på hovedet, klar til at springe ud, og det samme var maskingevær besætningerne. Under beskydningen var det umulig.

Omkring kl. 0600 øgedes fjendens beskydning af hovedmodstandslinjen til trommeild, der fortsatte i 1½ time. Så angreb det fjendtlige infanteri, hjulpet på vej af tåge, tæt bag den fremad lagte ildvalse. De trængte kl. 0745 ved Reserve-Infanterie-Regiment 7 ind i Fresnoy, og brød kort efter kl. 8 igennem vores 5. og 6. Kompanie. K.T.K. II/60 blev herunder omgædet og faldt i hænderne på fjenden.

Det var imidlertid lykkedes 7. Kompanie at fastholde deres stilling, dvs. den nordlige tredjedel af regimentets afsnit. Den fik uden tøven i gang med fra nord at rulle fjenden op, der var trængt ind i 6. Kompanies grav. Den blev imidlertid snart angrebet bagfra og tvunget til at falde tilbage mod den nord herfor stående Reserve-Infanterie-Regiment 56. Her lykkedes det kompagniet, forstærket af to tunge maskingeværer fra reserveregimentet, at forhindre fjendens videre fremrykning fra Fresnoy gennem flankerende skydning.

Fører for 7. Kompanie, Leutnant Vonalt, der med sit kompagni ifølge krigsdokumentationen har æren for resultatet denne dag, beretter om kampene:

Det var omkring kl. 0700, da de første skud lod foran; det gik hurtigt ud af dækningen, op over skråningen på hulvejen og frem i linjen uden tab. Det fjendtlige angreb var allerede i fuld gang. Langs den forreste linje lå ikke længere artilleriild; til venstre for mit kompagniafsnit var franskmændene brudt igennem. Unteroffizier Bauer lå såret i graven. Han havde gjort sin pligt og ved at ofre sig, reddet kompagniet. En mand fra patruljen var død, den anden såret.

Til venstre er patruljen tilsyneladende ikke vendt tilbage. På et præcist fastlagt tidspunkt lagde franskmændene deres ild frem, og det franske infanteri sprang ind i den tyske grav. Hele bataljonen undtagen mit kompagni faldt i fangenskab. Også til højre for mit kompagni er franskmændene med en mindre styrke brudt ind. Endnu håber vi på de tunge maskingeværer bag os, og så begynder de da også at skyde.

Vi blokerer vores grav til højre og til venstre og forsvarer os til tre sider. Så bliver min ordonnans, Musiketier Pepinghaus, ramt i hovedet af vore maskingeværer. Jeg skal netop til at sende en anden ordonnans afsted for at opfordre maskingeværdelingen til at skyde højere, men så kommer fra retning af min kompagnidækning, hvor også maskingeværene er placeret, geværgranater susende. Så er der ikke længere nogen tvivl (vi har ingen geværgranater her fremme): franskmændene sidder ved vore egne maskingeværer i ryggen på os. Til venstre for os, ca. 200 meter væk, bliver bataljonen af franskmændene bragt væk i gruppekolonnen i en lang række. Vi kan intet gøre for vore kammerater. Vi kan endda genkende enkelte officerer. Mine folk bliver modløse. Jeg hører: »Hr. Løjtnant, det har ingen formål længere. Her kommer vi ikke ud fra« og lignende.

Vores situationen var virkelig kritisk, og der var kun ringe håb om, at vi kunne slippe ud. Dertil kom at vores artilleri ikke længere skød; hele artilleriet havde i løbet af natten forlagt deres stillinger ca. 7 km tilbage, og var endnu ikke færdig med at gå i stilling – For mig betød det nu at handle hurtigt. Det var mig fuldstændig klart, hvilken overordentlig betydning et fransk gennembrud over omkring 1 km bredde netop kunne

få i dette øjeblik. Vores samlede artilleri var i gang med stillingsskifte, og franskmændene kunne ved en hurtig indgriben opnå store resultater, desto mere, da der bag os kun lå sparsomme reserver. – Min opgave var tydelig. Jeg måtte med mine folk slå os igennem franskmændene bagud, og her søge at ramme ham i flanken. Hvert sekund var kostbar; ved gennemførelse af planen stolte jeg på, at jeg kendte stillingen bedre end franskmændene.

Der hvor til højre og venstre vores kompagniafsnit var afspærret, udviklede der sig en kort kamp på håndgranater, og jeg lod kun nogle få folk blive tilbage. Kompagniet gik gennem en forbindelsesgrav bagud. I spidsen var folk med håndgranater, dækket af to lette maskingeværer til

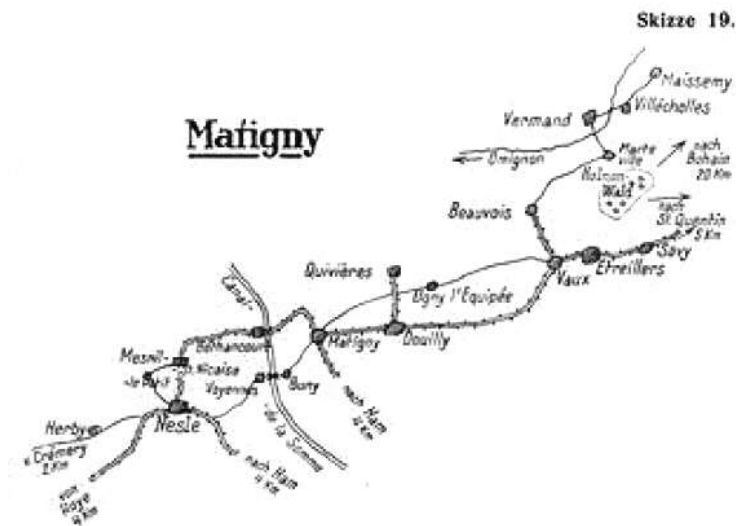
højre og venstre og med folk med håndgranater bag ved. Ubemærket når vi tilbage til hulvejen, hvor K.T.K. og min kompagni dækning var placeret. På den anden side fortsatte forbindelsesgraven bagud. Vi skulle over i denne forbindelsesgrav, men franskmændene holdt hulvejen besat. Også folkene, jeg havde efterladt i stillingen, var nu fremme, og der måtte derfor handles hurtigt inden franskmændene i hulvejen opdagede os. Et let maskingevær gik i stilling i udgangen af vores løbegrav og åbnede ild mod de overraskede franskmænd i hulvejen. Med nogle få skridt var mine folk forsvundet i løbegraven på den anden side hulvejen. Her gik endnu et let maskingevær i stilling, og i dække af ild fra dette, slap også de øvrige folk over hulvejen. Hurtigt blev løbegraven blokeret ved udgangen til hulvejen og en patrulje sendes frem. Kompagniet besatte løbegraven i omkring 200 meters bredde og åbnede øjeblikkeligt flankerende ild mod de tøvende fremrykkende franskmænd. Franske officerer, der til hest havde vovet sig helt frem til hulvejen, blev skudt ned. Patruljen kom tilbage og meldte, at graven stadig var besat af folk fra 56'erne, men at kompagnifører for disse er faldet med et skud i hovedet. Vi tager forbindelse med 56'erne, fandt et tungt maskingevær, der øjeblikkeligt bliver bragt i stilling, også MG-ammunition ligger overalt omkring og bringes til veje. Franskmændenes fremrykning bliver standset og de går i dækning.

Begge de tunge maskingeværer på min kompagnidækning, der stadig bruges af franskmændene, koster os store tab, særligt på vores højre; en Vizefeldwebel melder sig syg. Han er fuldstændig færdig med sine nerver. Med to maskingeværer åbner vi en overraskende ild mod min kompagni-dækning; kun et kort ildoverfald og fjenden er nedkæmpet. Fra dækningen, der ligger omkring 50 meter fra vores grav, kommer fører for vores MG-kompagni med nogle få folk springende og når vores grav, gule i hovedet som citroner. Min melding, som jeg i mellemtiden har sendt tilbage til min Regimentskommandør, hr. Major von Bünau, når ikke denne. Da min ordonnans tidligere kun havde bragt meldinger til K.T.K., vidste han end ikke, hvor regimentets kommandostation befandt sig, og bragte i stedet – da meldingen hastede – det direkte til division. Præcise skitser og de forskellige forslag til modangreb, som jeg havde vedlagt min melding, lod mig håbe, at vi ville blive befriet fra vores situation af et hurtigt indsat modangreb. Vore håb var forgæves, for vi vidste jo ikke, at der allerede var planlagt en tilbagetrækning af linjen omkring 7 km samme nat. Min ordonnans, en ung teolog ved navn Dexheimer, som trods såret af shrapnels, denne dag ydede det umenneskelige, bragte mig beroligende meldinger fra division: modangreb ville snart følge, jeg skulle forblive med mine folk osv.

Kompagnierne i beredskabsbataljonen (III/60) var med det samme trådt an til modstød, efter at nyheden om faldet af landsbyen var indløbet. De to kompagniers angreb mislykkedes imidlertid under den overvældende fjendtlige artilleri- og maskingeværild. Fører for det kombinerede 12. Kompanie, Leutnant d.R. Kückler, der med stor dygtighed havde anført angrebet, blev hårdt såret.

Da rømning af de hidtidige stillinger og tilbagelægning af fronten var planmæssigt forudset til den følgende nat, afstod divisionen for en generobring af Fresnoy, og overlod det til 241. Infanterie-Brigade af forsegle indbrudsstedet. Resten af II. og III. Bataillon lå i tilslutning til venstre fløj af Reserve-Infanterie-Regiment 56 med front mod syd, så der var et betragteligt hul til højre fløj af Reserve-Infanterie-Regiment 7. I dette hul kastede brigaden vores I. Bataillon og 2 kompagnier fra Reserve-Infanterie-Regiment 56.

Dermed var fronten igen sikret. Ganske vist forsøgte fjenden hele dagen at trænge ind i gravene på indbrudsstedet, og fik flere gange fodfæste, men hele tiden blev han igen kastet ud i håndgranatkamp med 7. Kompanie.

I dagbogen for 121. Infanterie-Division står optegnet, at Infanterie-Regiment 60 under kampene den 26. august i særlig grad udmærkede sig.

Resterne af II. og III. Bataillon blev af regimentet slået sammen til en midlertidig bataljon under Hauptmann Barth. Den bestod af 9. Kompanie under Leutnant d.R. Mitte, det sammensatte kompagni 10, 11, 12. Kompanie under Leutnant d.R. Jaegers og et af resterne af II. Bataillon dannet kompagni under Leutnant Vonalt.

For tredje gang var II. Bataillon næsten blevet udslettet på grund af dens heltmodige forsvar i en næsten forvivlet situation. Når det i modsætning til de ulykkelige dage på Somme og under Flandern-slaget, denne gang i det mindste lykkedes at redde et kompagni, var det takket være handlekraft og vovemod fra Leutnant Vonalt, som krigslykken fulgte.

Allerede kl. 16 45 kom befaling til tilbagetrækning. Reserve-Infanterie-Regiment 272 blev underlagt 241. Infanterie-Brigade for at besætte en mellemstilling vest for Nesle, hvor II/Reserve-Infanterie-Regiment 272 fik tildelt midten ved Grémery. Denne bataljon blev samtidig underlagt vores regiment, og indtog som kampbataljon kl. 1830 sin del af mellemstillingen.

Efterladende sig en patrulje i føling med fjenden, begyndte I/60 og Bataillon Barth ved mørkefald tilbagetrækningen. Efter at have passeret II/Reserve-Infanterie-Regiment 272 stillinger, gik I/60 i beredskab nordøst for skoven ved Herly, mens Bataillon Barth som reserve placeredes i slugten nord for Herly.

Om de sidste timer i stillingen og tilbagetrækningen beretter Leutnant Vonalt følgende enkeltheder:

Vores situation blev hele tiden mere kritisk; franskmændene beskød os nu også med en revolverkanon på korteste afstand fra højre flanke; vore tab blev hele tiden større, især af sårede. Men folkene holdt ud og fortsatte med at skyde, selvom de var sårede. Aftenen kom og vores håb om et modangreb og en generobring af vores grav forsvandt. Særlig smertelig savnede jeg forskellige effekter, jeg havde måtte efterlade i min dækning, som min brevtaske med alle mine penge, fotografier, breve, tøjkart, min nye felthue, nogle uldne tæpper osv. For en feltsoldat er det bittert at miste alle ejendele - minder, som man følger sig knyttet til, alt, hvad der har særlig værdi. Og sådan gik det også mig.

Som det blev nat forsøgte jeg med et par folk at trænge frem til min dækning, men kom under ild og måtte opgive planen om at hente mine ting. Franskmændene havde ved mørkefald trukket sine folk tilbage til hulvejen, og holdt nu denne stærkt besat. Omkring kl. 2100 modtog jeg befaling fra divisionen: »kompagniet frigør sig kl. 24 fra fjenden, efterlader en officerspatrulje til sikring af tilbagetrækningen, og frigør sig selv kl. 0300«. Hvad der var tilbage af vores II. Bataillon var en officerspatrulje, så vi forblev altså indtil kl. 0300, og gik så tilbage, ugeneret af franskmændene, indtil vi fandt et velfortjent hvil.

Leutnant Vonalt beretning mindes især Hauptmann Coermann og Leutnant Richard Brubach:

II. Bataillon var med denne dag ophørt med at eksistere. Den bataljonsbefaling, Hr. Hauptmann Coermann udsendte om aftenen før angrebet omkring udsendelsen af patruljer, beviser på bedste måde, præcist hvordan vores kommandør vurderede sine tropper. En yderst urokkelig officer, en foresat, som stillede langt større krav til sig selv end til sine officerer og mandskab. Et uovertruffet forbillede af pligttrøskab. Med hvilke følelser gik han i fangenskab, som vi havde lært at værdsætte som foresat og som menneske gennem alle de foregående års kampe? Hans officerer og mandskab kaldte ham Papa Coermann, når de snakkede om ham, han var overhovedet på den store familie, hvori der herskede en forbilledlig disciplin og tugt.

Og endnu en, kompagnifører for 5. Kompanie, Leutnant Richard Brubach skal nævnes - da den forreste linje blev løbet over ende af franskmændene, og alle overgav sig som fange, satte han sig vidt og bredt sig som den eneste til modværge og døde heltedøden. Knap et år tidligere var hans bror, Emil, der også førte et kompagni i regimentet, gået i forvejen. Begge vidste på forbilledlig måde at kæmpe og også at dø; uforgængelig ære være de døde, som begge med tapperhed satte deres eget minde i regimentets historie.

Den nye stilling var indtaget kl. 0400 den 27. august. Regimentsstaben havde allerede kl. 0030 oprettet en ny kommandostation i Mesnil-le-Petit nord for Nesle. Dagen forløb rolig og blev brugt til at reorganisere enhederne. Fjenden beskød i første omgang på fuld kraft den forladte stilling. Først omkring middagstid sonderede han forsigtigt fremad og besatte kl. 1600 Crémery. Hen under aften gravede han sig ned øst for Crémery - Gruny.

Imidlertid var der allerede kl. 1530 tilgået regimentet befaling om en fortsættelse af tilbagetrækningen til den anden side Somme. 121. Infanterie-Division skulle besætte kanalstillingen Béthencourt - Voyennes. Her overtog Reserve-Infanterie-Regiment 7 den højre og Reserve-Infanterie-Regiment 56 den venstre halvdel af divisionens afsnit. Vores regiments to bataljoner blev taktisk tildelt divisionens to øvrige regimenter med I. Bataillon til Reserve-Infanterie-Regiment 7 og Bataillon Barth til Reserve-Infanterie-Regiment 56.

Efter mørkefald marcherede de to bataljoner tilbage over Somme. Regimentets stab forlod Mesnil-le-Petit kl. 2030 og nåede Matigny kl. 2200. Kampbataljon II/Reserve-Infanterie-Regiment 272 fulgte sidst, og blev efter at have passeret Somme igen frigjort fra regimentet.

Den 28. august forblev regimentsstaben i Matigny uden taktisk anvendelse. I. Bataillon lå som reserve for Reserve-Infanterie-Regiment 7 i Marigny, Bataillon Barth lå i Buny i beredskab for Reserve-Infanterie-Regiment 56 og blev af denne indsat i skansning.

Mens disse landsbyer i løbet af natten kun blev ramt af nogle få granater, lå Matigny hele den 29. august under beskydning. De fremskudte poster fra Reserve-Infanterie-Regiment 7 gik i løbet af dagen tilbage over Somme; pionerer sprængte broerne.

Fra tidligt den 30. august lå kraftig ild over baglandet. En fuldtræffer ødelagde kl. 0400 kælderen til regimentsstaben og dræbte en ordonnans. Da staben stadig var uden taktisk anvendelse, fik den i første omgang tilbage til Ugny-l'Equipée og siden om eftermiddagen til en bivouak vest for Vaux.

Beskydningen af Matigny og det bagved liggende terræn fortsatte den 31. august. Kl. 1700 fulgte en yderst heftig beskydning af den forreste linje, især den til venstre tilstødende 82. Reserve-Division. Reserve-Infanterie-Regiment 7 afviste et fjendtligt angreb og tak I. Bataillon Infanterie-Division 60 nærmere til dækning af venstre flanke. På ordre fra Reserve-Infanterie-Regiment 56 besatte Bataillon Barth en optagestilling i den sydlige kant af Buny, efter at den allerede dagen tidligere havde sendt 9. Kompanie til Boyennes.

I august måned havde regimentet haft samlede tab på 105 døde, 426 sårede og 445 savnede. Af officerer var 13 døde, 25 såret og 15 savnet.

I de to første dage af september 1918 herskede forholdsvis ro. Natten til 3. september rykkede 25. Reserve-Division ind i 121. Infanterie-Division afsnit og afløste. Herefter vendte begge bataljoner tilbage til regimentet, og indkvarterede kl. 0600 i Savy. Her kom de i hvil, kun afbrudt af en regimentsappel.

Den 4. september dannede divisionen indgrebsstyrke. I den forbindelse marcherede begge vore bataljoner til den vestlige udkant af Etreilles 8 km øst for St. Quentin, og gik her i bivouak i området bag Simon-stillingen.

Da vores regiment sammen med Reserve-Infanterie-Regiment 7 som Detachment Müller om aftenen den 5. september skulle dække højre flanke af 18. Armee ved Holnon-skoven nord for Etreilles, rykkede begge bataljoner efter mørkefald ud af Simon-stillingen. Under forskydningen kom kommandøren for den sammensatte bataljonen, Hauptmann Barth, til skade og kommandoen overgik til Hauptmann Saal.

I. Bataillon nåede den 6. september kl. 0400 mellemstillingen Maissemy – Villécholle og sikrede broen over Omignon vandløbet. Bataillon Saal placerede sig som beredskab i en sænkning nord for Holnon-skoven. Om aftenen samme dag overgik imidlertid 121. Infanterie-Division til 2. Armee og marcherede til området syd for Bohain.

Begge regimentets bataljoner rykkede kl. 2230 ud fra Holnon-skoven til Staves (5 km syd for Bohain), hvor de ankom den 7. september mellem kl. 0500 og 0600. Her havde de hviledag.

Med ankomsten af forsprængte fra regimentet, blev der igen formeret tre bataljoner: I. Bataillon under Hauptmann Grundmann, II. under Hauptmann Saal og III. Bataillon under Hauptmann Proessdorf.

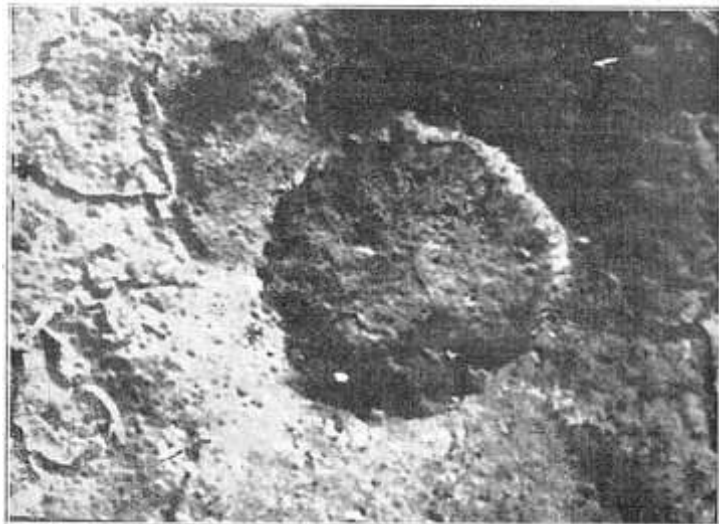
121. Infanterie-Division var nu underlagt IV. Reserve-korps i 2. Armee. Før afmarch den følgende dag blev til regimentet underlagt en pioner-enhed og III/Feldartillerie-Regiment 241.

Regimentet, minus pionererne, rykkede den 8. september kl. 0700 ud fra Staves; i Fresnoy-le-Grand sluttede III/Feldartillerie-Regiment 241 sig til marchkolonnen. Kl. 1030 nåede Detachmentet frem til Serain (3 km nordvest for Bohain) og kom her i kvarter.

Denne dag blev staben ved 241. Infanterie-Brigade som sådan opløst og medlemmerne som byggestab anvendt til anden formål. Resten af krigen var 121. Infanterie-Division under kommando af en til taktiske formål oprettet brigadestab.

Regimentets tab mellem den 1. og 8. september beløb sig til 7 døde, 17 sårede og 13 savnede.

De samlede tab under forsvaret af Somme-Oise mellem den 2. august og 8. september beløb sig derfor til 112 døde, 443 sårede og 458 savnede, hvoraf 13 officerer var døde, 25 såret og 15 savnet.

Slaget Cambrai – St. Quentin (Skitse 20 og 21)

Regimentets forplejningsstyrke var dalet til 40 officerer, 1.240 underofficer og mandskab og 235 heste. Den øgedes ikke under resten af krigen, da erstatningsmandskab manglede.

På grund af den vanskelige situation omkring erstatninger beordrede den øverste hærledelse bataljonerne omformet fra 4 til 3 kompagnier.

Det skete på følgende måde: Ved I. Bataillon forblev 1., 2. og 3. Kompanie, mens 4. Kompanie blev opløst og fordelt. Ved II. Bataillon skete en forstærkning af 5. Kompanie med dele af det opløste 4. Kompanie, 6. og 7. Kompanie smeltede sammen til et nyt 6., mens 8. Kompanie omdøbtes til 7. Ved III. Bataillon blev 9. Kompanie bestående, 10. og 11. dannede det nye 10. Kompanie, mens 12. omdøbtes til 11. Kompanie. På den måde var det kompagniet med det højeste nummer, der i alle bataljoner blev opløst. Antallet af lette maskingeværer i hver af de nye kompagnier blev 8.

Regimentet forblev i Serain (3 km nordvest for Bohain) indtil den 11. september. Denne dag forlagde den til Clary, hvor den fortsatte uddannelse frem til den 17. september. Om morgenen den 17. september blev der i området mellem Clary og Marez gennemført en divisionsøvelse, der afsluttedes med en parade for den øverstkommanderende for IV. Reservekorps, General der Infanterie v. Conta.

Den 18. september fik regimentet kl. 0600 ordre til marchberedskab. To timer senere blev den med lastbiler bragt til vejgaflen øst for Bony. Kamptræn blev flyttet til Beaurevoir, mens den store bagage forblev i Clary.

De første lastbiler nåede Bony kl. 0930. Regimentsstaben opslog sin kommandostation 500 meter nordøst for Bony kl. 1130. Regimentets kampstyrke omfattede på dette tidspunkt 26 officerer, 117 underofficerer og 652 mand.

Fjenden havde i IV. Reservekorps afsnit, hvorunder 121. Infanterie-Division var underlagt, tidligt om morgenen i et angreb kastet 38. Infanterie-Division tilbage til en linje fra vejkryds »Spinne« til Malakoff Ferme. 121. Infanterie-Division fik nu til opgave at trænge fjenden tilbage. Hertil blev Reserve-Infanterie-Regiment 56 indsat til højre og Infanterie-Regiment 60 til venstre.

Vores regiment gjorde klar til angreb med følgende opstilling:

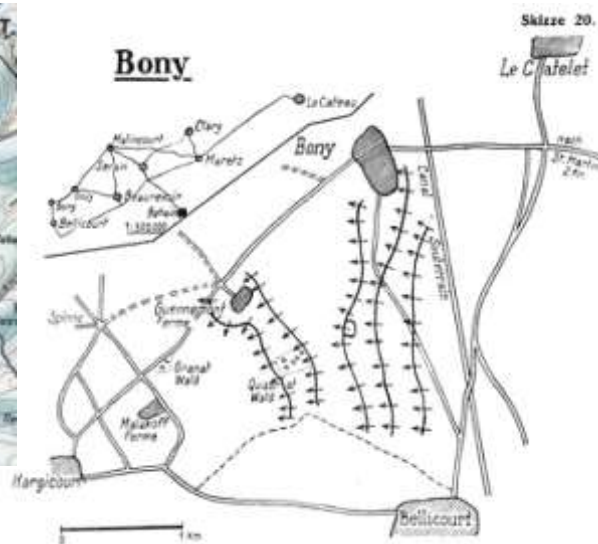
II/60 i forreste grav i kanalstillingen med højre fløj langs vejen Bony-Hargicourt, 5. og 6. Kompanie i første linje, 7. Kompanie bag venstre fløj, en deling maskingeværer ved hvert kompagni.

I/60 i den østlige grav i kanalstillingen syd for Bony, formeret til venstre til II. Bataillon.

III/60 syd for vejen St. Martin – Bony lige øst for kanalen.

Kl. 1715 fulgte ordren til angreb. Målet for kampbataljonen (II/60) var Malakoff Ferme. 7. Batterie, Feldartillerie-Regiment 241 fulgte bataljonen som ledsagebatteri.

I begyndelsen gik angrebet godt fremad. Kl. 1830 var højderne ved Guennemont Ferme nået. 5. Kompanie fortsatte herefter mod Granatwald, mens 6. Kompanie fik Malakoff Ferme som næste mål. Omkring 500 meter før gården blev der rettet en kraftig ild fra højre flanke, hvor Reserve-Infanterie-Regiment 56 ikke var nået på linje. Angrebet fik kl. 1945 i stå. Utrættelige forsøg på yderligere fremrykning mislykkedes overfor den kraftige artilleri- og maskingeværild. Bataljonen havde også måtte indsætte 7. Kompanie på højre fløj for at lukke det hul

hul, der var opstået på grund af Reserve-Infanterie-Regiment 56 manglende resultater, og for at lette regimentets fremrykning.

Kl. 2035 fik I. Bataillon, der var fulgt efter II., ordre till at viderefører angrebet på Malakoff Ferme. I ly af mørket afløstes først 5. Kompanie med 1. i skyttelinjen, da dette kompagni havde været involveret i de hårdest og mest tabsgivende kampe og var nedslidt. Dens fører, Oberleutnant d.R. Sedelmayr var hårdt såret. Herefter lod I. Bataillon den forreste linje øge til venstre med 2. Kompanie.

Før angrebet imidlertid kunne iværksættes, kom der kontraordre, der af hensyn til den samlede situation standsede yderligere fremrykning.

Selvom målet for angrebet, Malakoff Ferme, ikke var blevet nået, havde regimentets uimodståelige storm dybt ind i den fjendtlige zone, alligevel haft en afgørende betydning for slagets gang denne dag. Dette anerkendte den øverste hærledelse med taknemmelighed, idet de den følgende dag i hærberetningen rosede fremhævede vores regiment. De skrev:

Sammen med franskmændene angreb englænderne mellem Omignon floden og Somme. Under indsættelsen af stærke kræfter forsøgte de ved St. Quentin og nord herfor at gennembryde vore linjer. Kampene, der fortsatte helt frem til aften, sluttede fuldstændig mislykket for fjenden. Under heftige kampe blev fjenden trængt tilbage til hans udgangsstillinger. Østpreussiske regimenter og det *Elsass-Lothringske Infanterie-Regiment Nr. 60* udmærkede sig i særlig grad.

Til den 19. september befalede armeen organisering til forsvar. Fra kl. 0200 reorganiserede regimentet sig derfor på ny. I. Bataillon overtog alene forreste linje. Den havde til højre kontakt til Reserve-Infanterie-Regiment 56 og til venstre til den 5. bayriske Infanterie-Division. 3., 1 og 2. Kompanie kom i forreste linje med 2. MG-Kompagnie bag. II. Bataillon blev beredskab sydøst for Guennemont Ferme, III. Bataillon reserve i kanalstillingen. Imidlertid kunne 7. Kompanie på højre fløj af kampfronten ikke nå at blive afløst af 3. Kompanie før det blev lyst, og måtte blive i stillingen. Dagen var regnfuld og fyldt med en kraftig artilleriild mod stillinger og bagland.

Natten til den 20. september overtog regimentet samtidig en del af den højre tilstødende Reserve-Infanterie-Regiment 56, så højre fløj nåede bakkerne i sydkanten af Guennemont Ferme. Regimentskommandøren indsatte derfor II. til højre for I. Bataillon. II. Bataillon indsatte 5. Kompanie til højre for den stadig i forreste linje indsatte 7. Kompanie, placerede 2. MGK bagved og holdt 6. Kompanie som reserve ved K.T.K. sydøst for Guennemont Ferme. Hovedmodstandslinjen var nu linjen vestkant Guennemont Ferme – vestkant Quadrant skoven.

Fra Divisions-kommandøren, Generalmajor Bressler, udgik følgende befaling:

Efter at divisionen nu har overtaget afsnittet, har jeg tillid til, at divisionen, omend også svækket, som hidtil i alle dele restløs vil gøre deres pligt og skyldighed. Situationen betinger en restløs hengivenhed og undertrykkelse af enhver følelse af træthed. Jeg stoler her fuldstændig på førernes viljestyrke og på den gode ånd ved de velprøvede tropper.

Mellem kl. 0500 og 0600 lå særlig kraftig ild, blandet med gasgranater, over regimentets stillinger. De fjendtlige forberedelser til angreb blev imidlertid rettidig erkendt og ødelagt gennem en virksomt lagt virkningssskydning med vores artilleri.

I regimentets krigsdagbog står om denne dag:

Gennem A.K.O. er regimentskommandør, Major v. Büнау, på grund af regimentets fremragende præstationer den sidste måned, blevet tildelt ordenen Pour le mérite.

Ved et dejligt vejr bragte den 21. september endnu en storkampdag:

Efter 1½ times trommeild angreb fjenden kl. 0555 langs hele divisionens og nabodivisionens front. Besætningen i fortærrænet var under store tab trukket tilbage til hovedmodstandslinjen i løbet af beskydningen. Foran regimentets afsnit lykkedes det at standse fjenden med ild og håndgranater. I mellemtiden trængte han ved Guennemont Ferme ind i venstre fløj af Reserve-Infanterie-Regiment 56 og rullede herfra hovedmodstandslinjen op mod nord og mod syd.

Fra III. Bataillon, der var trukket frem til modstød, angreb 10. og 11. Kompanie i forening med dele af 6. og 7. Kompanie og erobrede frem til kl. 0830 totalt igen hovedmodstandslinjen i regimentets afsnit. Herefter fortsatte angrebet ind i Reserve-Infanterie-Regiment 56 afsnit, og havde kl. 0900 tilbageerobret samtlige grave frem til vejen mellem Bony og Hargicourt.

Da der herved stadig ikke var opnået tilslutning til Reserve-Infanterie-Regiment 56, blev halvdelen af 10. Kompanie og 4 maskingeværer fra 3. MG-Kompanie placeret nord for Guennemont Ferme som flankesikring. Disse støttede effektivt en kort derefter gennemført modstød af Reserve-Infanterie-Regiment 56, der sluttede med en genbesættelse af den resterende del af dette regiments oprindelige stillinger.

I løbet af eftermiddagen fulgte flere stærke delangreb rettet mod venstre kampbataljon I/60. De blev samtidigt afvist af infanteri- og maskingeværild.

Fjenden led denne dag store tab. Af fanger blev der til vores regiment indbragt 13 mand fra Royal Sussex Regiment.

Da I. Bataillon ved afslutning af kampene var stærkt svækket, stillede regiments-kommandøren om aftenen den stadig i kanalstillingen tilbageholdte 9. Kompanie til disposition.

De fjendtlige fly havde gennemgående vist sig meget aktive. Under formiddagens angreb fløj alene over regimentets afsnit 17 fjendtlige fly i lav højde, hvorfra de greb ind med maskingeværild. På trods heraf var regimentets tab få. Det fjendtlige artilleri blev også om aftenen og gennem natten meget aktiv.

I denne nat til den 22. september blev III. Bataillon i stedet for II. indsat som kampbataljon i højre afsnit. Da imidlertid 10. og 11. Kompanie allerede var indsat i II. Bataillon, og 9. Kompanie ved I., kunne samling af bataljonerne i første omgang ikke finde sted.

Ved I. Bataillon forblev 3., 1. og 9. Kompanie i forreste linje og 2. Kompanie i reserve. III. Bataillon besatte forreste stilling med 10. og 11. Kompanie, mens 7. Kompanie blev holdt tilbage som reserve. Samtlige tre MG-kompagnier blev fordelt i dybezonen, hvor de under kampene den 21. september var blevet placeret. Derfor kunne II. Bataillon kun føre 5. og 6. Kompanie som reserver tilbage til kanalstillingen. Til højre var der fortsat kontakt til Reserve-Infanterie-Regiment 56, mens Infanterie-Regiment 477 sluttede sig på til venstre.

Dagen var regnfuld. Særlig kraftig ild lå mellem kl. 1615 og 1630 over hovedmodstandslinjen. Regimentets kampstyrke beløb sig til 20 officerer, 87 underofficerer og 484 mand.

Natten til den 23. september blev bataljonerne retableret. Herefter stod I. Bataillon med 3. og 1. Kompanie, III. Bataillon med 10. og 11. Kompanie i forreste linje, mens 2. og 9. Kompanie blev holdt i beredskab bag deres respektive bataljoner. 7. Kompanie rykkede tilbage til II. Bataillon i kanalstillingen.

En kraftig beskydning af vores hovedmodstandslinje mellem kl. 16 og 1745 blev kraftigt gengældt af vores artilleri.

I løbet af den 24. september bekæmpede de to siders artilleri hinanden med stor heftighed, så infanteriets stillinger i mindre grad blev hjemsøgt. Derfor kunne gravene på trods af stor aktivitet i luften, ivrigt udbygges. Dog blev den største del af det opnåede resultat igen ødelagt af en planmæssig beskydning af hovedmodstandslinjen den aften, ledet fra luften.

De to følgende nætter forløb rimelig rolige. I dagtimerne var der hyppige ildoverfald. Vejret var igen klaret op.

Den 27. september blev af fjenden indledt med trommeild fra kl. 0530, forstærket kl. 0610 med røggammunion. Bag denne kunstige røg rykkede det fjendtlige infanteri med meget stærke kræfter frem til storm bag en fremlagt ildvalse. Ilden fra vore musketerer og maskingeværskytter afviste langs hele fronten dette angreb.

Som det var sket den 21. september, lykkedes det også denne dag for fjenden at trænge ind i venstre fløj af Reserve-Infanterie-Regiment 56 ved Guennemont Ferme, og herfra rulle hovedmodstandslinjen op mod nord og syd. Vore kompagnier måtte en overgang vige tilbage til anden grav. Kun på venstre fløj af regimentet lykkedes det 1. Kompanie at fastholde dens stillinger.

Et fjendtligt forsøg på også at trænge ind i anden grav blev afvist af et modstød fra 9. Kompanie. Samtidig gik 2. og 3. Kompanie i I. Bataillons afsnit og 10. og 11. Kompanie i III. Bataillons til angreb, støttet af 6. og 7. Kompanie, der i hast rykkede frem fra Kanalstillingen.

Takke være den formidable indsat fra fører og mandskab lykkedes kl. 0715 fuldstændigt at generobre hovedmodstandslinjen.

Den flygtende fjende i retning af Malakoff Ferme blev lagt under en ødelæggende maskingeværild, hvorunder også tre netop erobrede maskingeværer blev bragt i anvendelse. Fjendens tab var overordentlig store. 12 amerikanere blev ført tilbage som fanger.

Resten af dagen var som altid fyldt med artilleriild, mens de næste to nætter og den mellemliggende dag gik relativt rolig.

Regimentets strålende indsats fandt udtryk i følgende regimentsbefaling, udsendt om aftenen den 27. september:

Den 27. september var endnu en æresdag for regimentet. Alle tre bataljoner har præsteret fortræffeligt under forsvaret, i raske modstød slået fjenden på flugt, og vist, at vi er det fjendtlige infanteri overlegen. Jeg udtale min fulde anerkendelse til fører og mandskab for Jeres grundige og tapre indsats denne dag. Også signaldelingerne fortjener en særlig ros. På trods af den stærke fjendtlige ild reetablerede de hele tiden de ødelagte forbindelser på korteste tid, hvorved en hurtig formidling af befalinger og meldinger blev mulig, og dermed i væsentlig grad bidrog til det lykkelige resultat af kampene.

Den 29. september lagde fjenden kl. 0545 trommeild over vore forreste stillinger, hvor der som sædvanlig var iblandt talrige røggranater. Allerede under den korte beskydning iværksatte fjendtligt infanteri bag talrige kampvogne og dækket af røgen, et angreb på divisionsafsnittet og nabostillinger. Begivenhederne den 21. og den 27. september gentog sig. Fjenden trængte ved Reserve-Infanterie-Regiment 56 ind ved Guennemont Ferme og rullede højre fløj af vores III. Bataillon op mod syd. Tre gange blev fjenden igen kastet ud gennem kraftige modstød ført af Offizierstellvertreter Bähr, og tre gange tvang ilden fra vore tunge maskingeværer de fjendtlige kampvogne til at vende om. Men ved det fjerde indsatte angreb kl. 0845 havde III. Bataillon ikke længere tilstrækkelige kræfter til at imødegå de fjendtlige masser og deres talrige kampvogne, og blev presset tilbage mod syd.

I mellemtiden var fjendens første angreb med store tab blevet afvist foran venstre fløj af III. Bataillon og foran I. Derimod var han fuldstændigt brudt igennem det sydlige tilstødende afsnit, og var allerede kl. 0700 nået frem til kanalstillingen. Herved måtte I. Bataillon bue tilbage mod venstre og øge betydeligt mod syd, hvorved dens kampkraft betydeligt svækkedes. Bataljonen måtte derfor under det andet fjendtlige angreb, gennemført med nye kampvogne i støtte, kl. 0720 vige ud til anden grav af hovedmodstandslinjen. Her satte den sig fast.

Kl. 0900 fastholdt venstre fløj af III. Bataillon og den højre af I. Battalion stadig midten af den anden grav i hovedmodstandslinjen, mens højre fløj af III. Bataillon var trukket tilbage med front mod nord og venstre fløj af I. Bataillon med front mod syd. På dette tidspunkt havde fjenden allerede i det sydlige naboafsnit med kampvogne gennembrudt kanalstillingen.

Efterhånden trængt tilbage til bakkerne sydøst for Guennemont Ferme, holdt resterne af begge bataljoner ud under store tab. Ved I. Bataillon blev kommandøren, Hauptmann Grundmann såret kl. 10 og adjutanten, Leutnant du Buisson en time senere. Fører for 1. Kompanie, Leutnant d.R. Petri, faldt med skud i maven. Fører for 3. Kompanie, Leutnant d.R. Schaper, savnedes. Dermed var I. Bataillon omkring middagstid uden officerer.

Det overraskende og hurtigt fjendtlige gennembrud i det sydlige naboafsnit, havde bundet II. Bataillon i kanalstillingen. Da fjenden omkring kl. 10 forsøgte at rulle denne stilling op mod nord, opstod der heftige kampe, hvorunder II. Bataillon til sidst blev presset tilbage. Efter at så Pionier-Kompanie 241 og 3. Kompanie Infanterie-Regiment 87 blev stillet til disposition, fik II. Bataillon ved middagstid over til modangreb og rullede nu fjenden op fra nord mod syd og kastede ham ud af den erobrede del af kanalstillingen. Herunder blev Leutnant d.R. Arnemann hårdt såret af et skud i maven, en efter regimentskommandørens opfattelse fremragende tapper officer, som desværre døde af dette, hans femte sår.

Resterne af III. og I. Bataillon faldt på dette tidspunkt tilbage fra deres isolation i retning af kanalstillingen.

Regimentskommandøren placerede nu samtlige styrker i kanalstillings afsnittet under kommando af fører for III. Bataillon, Hauptmann Proessdorf til etablering af et frontalt forsvar. Kl. 1445 ankom I. Bataillon, Infanterie-

Regiment 87, hvis 3. Kompanie allerede var blevet indsat af regimentet. Regimentskommandøren placerede denne til afspærring af kanalstillingen mod syd.

Da omkring kl. 1515 nye angreb brød løs mod front og flanke på stillingen, kunne gravene efter hårde kampe fastholdes. Herunder lykkedes det Leutnant d.R. Amberg med et panserværnsgevær at sætte en fjendtlig kampvogn ud af spillet.

Kl. 1800 tilgik befaling fra divisionen, hvorefter der ikke længere skulle gennemføres modstød, men kanalstillingen herefter anses som hovedmodstandslinje. Samtidig fik regimentskommandøren, Major von Büнау, kommandoen over venstre naboafsnit, hvor kampbataljoner fra Garde-Grenadier-Regimenter 1, 2 og 4 var blevet indsat til genoprettelse af linjen. Kommandostation blev indrettet øst for Bony, den følgende dag dog i St. Martin.

Regimentet selv blev underlagt Detachment Müller (kommandør for Reserve-Infanterie-Regiment 7). Denne trak natten til 30. september vore bataljoner ud af kampfronten og placerede dem i de hidtidige Reserve-Infanterie-Regiment 7 reservestillinger i vestkanten af Bony. Derudover forløb natten og den følgende dag uden særlige begivenheder.

For at komme et nyt fjendtligt storangreb i forkøbet, lagde 2. Armee natten til den 2. oktober deres stillinger tilbage. Kanalstillingen blev rømmet fra midnat, og regimentet indtog en optagestilling i den vestlige kant af Gouy, en landsby, der først kom under fjendtlig artilleri hen på aftenen fra en meget tøvende følgende fjende.

Natten til 2. oktober blev vores regiment afløst ved Gouy af II. Bataillon Reserve-Infanterie-Regiment 87. Regimentet marcherede herefter til Malincourt.

Denne dag befalede 121. Infanterie-Division under hensyn til den hele tiden dalende frontstyrke:

241. Infanteri-Brigade sammenlægges til et Infanterie-Regiment. Brigadekommandøren overtager kommandoen over Infanterie-Regiment, 121. Infanterie-Division. Hvert regiment formerer en kampbataljon på 3 kompagnier (A, B og C), med 1 eller 2 maskingeværkompagnier. Disse forholdsregler omfatter kun i taktisk, ikke administrativ hensigt.

En yderligere divisions befaling kl. 23 supplerede den forrige med:

Der regnes med et fjendtligt storangreb den 3. oktober. Det af divisionens infanteri, der befinder sig i Malincourt, skal kl. 0400 var alarmparat for i yderste nødsfald at kunne blive indsat. De som kampbataljoner sammensatte enheder af regimentet rykker ud under kommando af en hidtidig bataljonskommandør. Den samlede kommando overtager Major v. Löbbecke.

I de tidlige morgentimer den 3. oktober trådte derfor kampbataljon Proessdorf sammen, bestående af kompagni A (rester af I. Bataillon), B (rester af II. Bataillon) og C (rester af III. Bataillon), et maskingeværkompagni (resterne af 1., 2 og 3. MG-Kompanie) og et minekaster-kompagni.

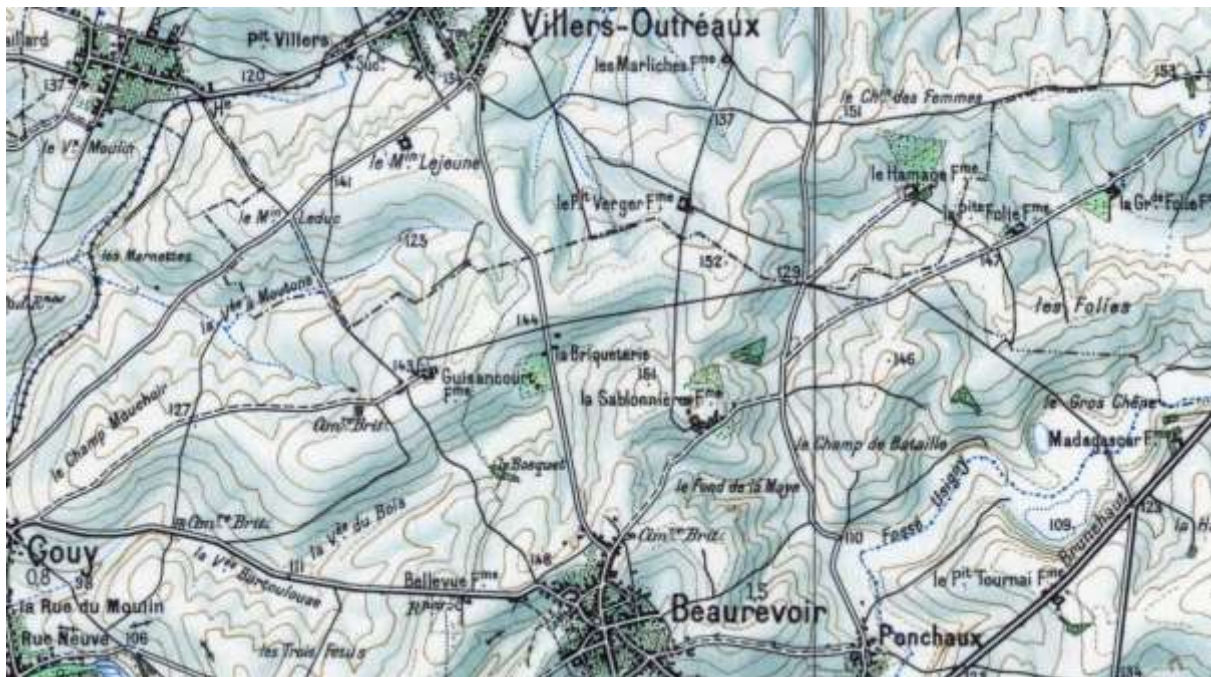
Da fjenden med succes havde angrebet ved Gouy-le-Chatelet, opstod hurtigt den situation, divisionsbefalingen havde forudset som nødstilfælde, og kl. 0930 kom ordren til kampbataljonerne om øjeblikkelig udrykning. Uden taktisk anvendelse forblev staben ved Infanterie-Regiment 60, men rykkede så kl. 1230 til Clary.

Kampbataljon Proessdorf rykkede mod Beaurevoir for at gå i stilling på skrånningen vest for Marliches Ferme med front mod Guisancourt Ferme. Efter ankomst meldte Hauptmann Proessdorf sig på Major v. Löbbeckes kommandostation (Reserve-Infanterie-Regiment 56) på Petit-Berger Ferme. Her fik han til opgave at trænge fjenden ud af Beaurevoir, hvor han netop var trængt ind.

Bag fremsendte, kraftige patruljer, rykkede bataljonen frem i flere bølger. Som de nærmede sig den nordlige kant af Beaurevoir meldte patruljer, at landsbyen allerede var tilbageerobret af 42. Reserve-Infanterie-Brigade. Da denne brigade fortsatte angrebet mod vest i retning Bellevue Ferme og anmodede om forstærkninger, blev Kompanie A fra I. Bataillon Reserve-Infanterie-Regiment 87 underlagt. Kompagniet medvirkede til den kort efter erobring af gården.

Hen under aften fik Hauptmann Proessdorf ordre til at lukke hullet i sænkningen mellem Guisancourt- og Bellevue Ferme. Han indsatte heri flere grupper infanteri og placerede 12 tunge maskingeværer og 3 minekastere bag disse. Resten af bataljonen beholdt han tæt på sin kommandostation, omkring 1 km nord for Beaurevoir og vest for Sablonnière Ferme.

Den 4. oktober kl. 0530 åbnede fjenden en kraftig trommeild og angreb kort efter den til venstre for bataljonen stående Reserve-Infanterie-Regiment 87. Kl. 0800 havde englænderne erobret Bellevue-Ferme, kl. 0900 trængte de også ind i Beauvevoir. Et modangreb med Reserve-Infanterie-Regiment 87, hvori også deltog Kompanie A under Leutnant Matthiessen, nåede først at blive iværksat om eftermiddagen, og blev virksomt støttet af maskingeværer fra Bataljon Proessdorf. Både landsbyen og gården blev tilbageerobret fra englænderne.

Ved midnat til 5. oktober fik Hauptmann Proessdorf befaling til at trække bataljonen ud og stille den til disposition for 119. Infanterie-Division i hulvejskrydset øst for Beauvevoir. I. Bataillon Reserve-Infanterie-Regiment 87 overtog stillingen og besatte den med den stadig underlagte Kompanie A. Bataillon Proessdorf indtog herefter den beordrede beredskabsstilling uden Kompanie A. Bataljonsstaben indrettede sig i Sablonnières-Ferme.

Mellem k. 0600 og 0700 trængte fjenden overraskende uden ildforberedelse samtidig fra tre sider ind i Beauvevoir og løb hovedmodstandslinjen over ende. Herved blev vores stadig indsatte Kompanie A afskåret og taget til fange. Fra retning Guisancourt nåede fjenden ubemærket ind på 300 meters afstand af Sablonnière-Ferme før alarmen: »Tommy er her!« lød. I sidste øjeblik blev angrebet afværget på strålende vis af ild fra 4 tunge maskingeværer under kommando af den velprøvede Feldwebelleutnant Grossmann

Førerne fra de i hulvejskrydset stående Kompanie B og C, Leutnant Carl og Leutnant Bender var, straks efter at kamplarmen var brudt ud ved Beauvevoir, gået lidt frem for at orientere sig. Herunder blev Leutnant Bender såret af maskingeværild. Leutnant Carl overtog herefter kommandoen over begge kompagnier og iværksatte på eget initiativ et modstød i retning af Beauvevoir. Kompagnierne trængte i hurtig løb ind i den nordlige del af landsbyen, passerede gennem den i vestlig retning og trængte englænderne så langt tilbage, at den gamle hovedmodstandslinje i hulvejen nordvest for Beauvevoir var nået. Herunder ydede vore maskingeværer fra Sablonnière Ferme en fortræffelig støtte, mens Reserve-Infanterie-Regiment 87 rensede Beauvevoir for englændere.

På underretningen om, at der i den sydøstlige kant af Beauvevoir, ved banegården, skulle holde to engelske kampvogne, sendte Hauptmann Proessdorf to lette minekastere og et panserværnsgevær under Leutnant Heumann afsted. Efter kort tid var begge nedkæmpet. Efterfølgende faldt begge minekastere imidlertid som ofre for den fjendtlige artilleri.

Efter at Kompanie B/C i den generobrede hovedmodstandslinje havde afvist tre engelske angreb, iværksatte fjenden kl. 1815 en kraftig trommeild. Det efterfølgende angreb mod vores front mislykkedes; da englænderne imidlertid kunne sætte sig fast i den sydlige del af Beauvevoir, afspærrede Reserve-Infanterie-Regiment 87 i den nordøstlige del af landsbyen med front mod syd.

Natten til den 6. oktober fik Hauptmann Proessdorf ordre til at trække sin efterhånden isolerede bataljon tilbage og rykke i et beredskabsrum på bakkerne nordvest for Sablonnière Ferme sammen med alle dele af Infanterie-Regiment 60 i hulvejskrydset og fra Reserve-Infanterie-Regiment 87 og 88. Denne forskydning kunne gennemføres inden daggry.

Endnu et engelsk overraskelsesangreb uden ildforberedelse om morgenen mislykkedes; det opnåede dog i det nordlige naboafsnit at indtage Guisancourt-Ferme.

Vores regimentsstab, der kl. 0600 skulle have afløst Stab Löbbecke (Reserve-Infanterie-Regiment 56), fik fra 21. Reserve-Division besked om, at staben ved 121. Infanterie-Division var opløst, men at tropperne selv stadig var indsat. Regimentsstaben marcherede herefter til La Cateau i kvarter.

Den 7. oktober gav 237. Infanterie-Brigade ordre til Hauptmann Proessdorf om, at de på tidspunktet endnu ved 21. Reserve-Division befindende dele af Infanterie-Regiment 60 og Reserve-Infanterie-Regiment 56 skulle trækkes ud og samles ved Les Folies. Hermed trådte Bataillon Proessdorf ud af IV. Reserve-Korps og overgik til Generalkommando zur besondere Verwendung 51, hvorunder 121. Infanterie-Regiment allerede siden den 5. oktober havde været underlagt.

Som beordret overtog Hauptmann Proessdorf kommandoen over resterne af Infanterie-Regiment 60 og Reserve-Infanterie-Regiment 56. Resultatet var to svage kompagnier, der tilsammen havde en styrke på 31 underofficerer og 179 mand inklusiv mandskabet ved minekasterne. Kompanie 60 blev ført af Leutnant Carl, Kompanie Reserve 56 Offizierstellvertreter Bähr. Bataljonen stod ved dagry som skillelinje kommando på den højre korpsgrænse vest for Les Folies.

Kl. 1330 trængte fjenden ind i venstre naboafsnit ved 2. Garde-Infanterie-Division og rullede hovedmodstandslinjen op til Genève. Situationen blev dog hurtigt retableret gennem indsættelsen af Armereserven, I. Bataillon Reserve-Infanterie-Regiment 25.

Hen under aften kom Bataillon Proessdorf igen under kraftig artilleribeskydning, hvorunder der igen opstod tab.

Den 8. oktober begyndte allerede kl. 0200 en yderst heftig trommeild over nabodivisionens stillinger (21. Reserve-Division), der fortsatte ind på formiddagen og fra kl. 0600 overså omfattede 119. Infanterie-Divisions stillinger. Kort efter angreb fjenden med meget stærke kræfter og talrige kampvogne. De fuldstændig opslidte kompagnier fra Infanterie-Regiment 87 og Reserve-Infanterie-Regiment 7, 46, 87, 88 og 96 strømmede tilbage over Bataillon Proessdorfs stillinger.

Bataljonen satte alt ind på at standse fjenden, og fastholdt sine stillinger trods den voldsomme artilleribeskydning indtil sidste øjeblik. Omsluttet til alle sider og uden nogen form for støtte blev den til sidst sprængt af englændernes fremrykning tæt bag en ildvalse.

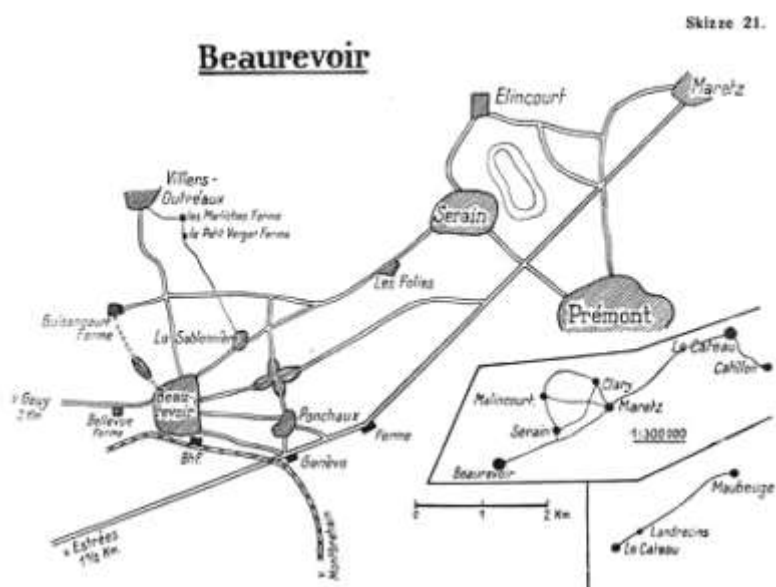
Staben Proessdorf gik tilbage over Serain og gik stilling halvvejs på bakkedråningen nordøst for denne landsby for her at samle mulige forsprængte. Der kom imidlertid ingen. Derimod dukkede tre jægerkompagnier op under Prinz zu Colms, der besatte bakken og indrettede sig til forsvar. 3. Batterie, Feldartillerie-Regiment 21 var forblevet i stilling ved bakken og beskød herfra det engelske infanteri, der satte sig fast i Serain, og to engelske eskadroner, der rykkede ind i Prémont.

Efter at Prinz zu Colms og hans jægere havde fast hold om bakken og til højre havde forbindelse til Infanterie-Regiment 96 og til venstre til Infanterie-Regiment 413, meldte Hauptmann Proessdorf sig kl. 1400 ved 237. Infanterie-Brigade, at han nu returnerede til 121. Infanterie-Division, da han ud over sin adjutant og sin oppasser ikke længere disponerede over nogen styrke!

Regimentets stab var denne dag kl. 14 flyttet fra Le Cateau til Vieux Mesnil, 5 km sydvest for Maubeuge, og havde her samlet trænet med undtagelse af tre vogne og et feltkøkken, der i Clary var blevet ved Bataillon Proessdorf.

I løbet af den 9. oktober samlede resterne af 121. Infanterie-Division ved Le Cateau og Landrecies. Resterne af regimentet samledes i Le Cateau og rykkede herfra til La Haute Rue (10 km sydvest for Maubeuge).

I kampperioden fra 18. september til 9. oktober 1918 havde regimentet haft samlede tab på 55 døde, 172 sårede og 115 savnede, hvoraf 5 officerer var døde, 10 såret og 5 savnet.

Herman-stillingen og tilbagetrækning til Antwerpen-Maas stillingen

(Skitse 22)

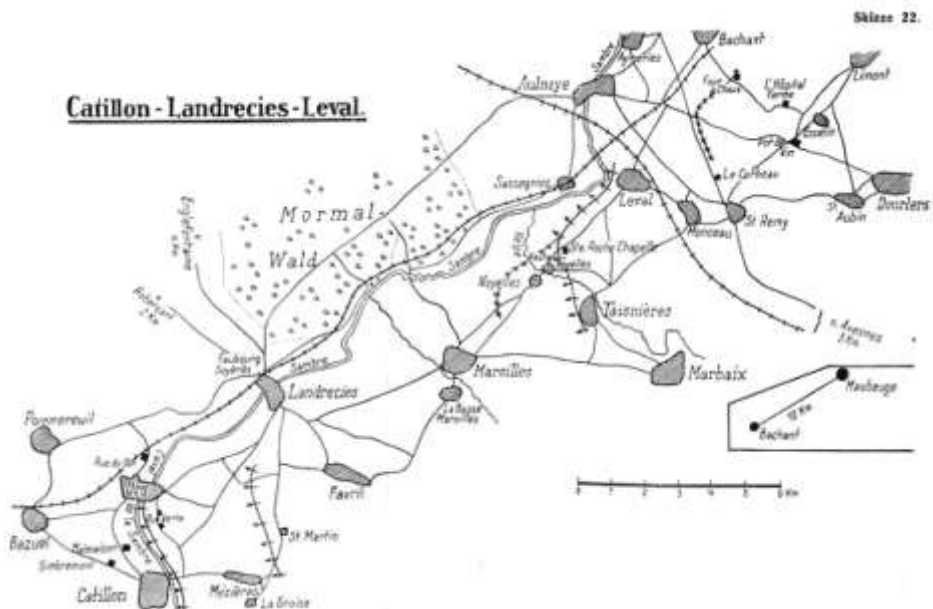
121. Infanterie-Division havde fået tildelt et rum vest for Maubeuge til hvil og opfriskning. Den 10. oktober marcherede de atter samlede dele af regimentet fra La Haute-Rue til Neuf Mesnil, 3 km sydvest for Maubeuge, for den ankom kl. 11 og blev i flere dage. 70 mand erstatningspersonel blev fordelt.

Regimentets forplejningsstyrke var 27 officerer, 898 underofficerer og mandskab, samt 211 heste. Mandskabsstyrken var altså yderst ringe, da der i disse tal var indeholdt styrken ved trænet, der fortsat var på organisatorisk regiments styrke.

Den 17. oktober kl. 1130 blev regimentet sat i alarmberedskab, da fjenden igen havde opnået fremskridt, og 121. Infanterie-Division kom i betragtning til et modangreb. Kl. 2300 kom der besked om, at divisionens infanteri skulle anvendes ved

Landrecies, og at derfor skulle formeres et Detachement Müller (Kommandør for Reserve-Infanterie-Regiment 7) bestående de tre regimenter under divisionen, formet som kampbataljoner. Vores regiment afgav Kampbataljon 60 under Hauptmann d.R. Wortmann, med Leutnant Denkhau som bataljonsadjutant.

Foruden kompagnierne A, B og C bestod bataljonen af et MG-kompagni under Leut-

nant d.R. Sachse med to tunge maskingeværer og et Minekaster-kompagni under Leutnant Heumann.

Bataillon Wortmann stod den 18. oktober kl. 0415 klar på banegården Sous-le-Bois, og kørte kl. 0530 afsted. Kl. 0710 nåede den Landrecies. Herfra marcherede den i godt vejr til Ors og blev kl. 1300 henvist til Gimbremont Ferme 1½ km længere mod syd, hvor den som reserve for Generalkommando z.b.V. 51 gik i bivuak. Pionier-Kompanie 241 og 160 blev underlagt bataljonen.

Staben ved Infanterie-Regiment 60, der var taget med til Ors, fik af divisionen besked om at returnere til Favril. Den gik den aften i mellemkvarter i Landrecies.

I løbet af natten beskød fjenden området mellem Bazuel og Sambre-Kanalen. Tidligt på morgenen den 19. oktober rykkede Pionier-Kompanie 241 ud til bygning af en tværstilling ved Pommereuil, og kl. 0700 rykkede også Pionier-Kompanie 260 hertil. Efter en kort overgang at være trukket frem til Sambre-kanalen, blev Bataillon Wortmann korpsreserve ved Gimbremont Ferme.

Staben ved Regiment 60 forlod kl. 1130 Landrecies og ankom kl. 1230 til Favril, for her efter ordre fra division med officerspatruljer at støtte Strassenkommandantur III Landrecies i forbindelsen med samling af omstrefere.

Den 20. oktober regnede det. Fjenden beskød Herman-stillingen med gas, og der blev fra vores side ligeledes svaret igen med gas.

Den 21. oktober forløb for Bataillon Wortmann endnu engang uforstyrret ved Gimbremont Ferme. Kl. 1730 fik den ordre til at besætte Hermann-stillingen øst for kanalen, fra 200 meter syd Ors sluse til 1200 meter vider mod syd. Bataljonen indtog stillingen kl. 1930 med Kompanie A til højre og Kompanie B til venstre. Kompanie C kom som reserve til Rue Verte. MG-Kompagniet placerede 5 våben i stillingen. Kampbataljoner Reserve 7 og 56, som vi havde afløst, rykkede tilbage i korps reserve, men efterlod deres forterræn poster foran afsnit Bataillon Wortmann. Bataljonen var nu underlagt Infanterie-Regiment 413. I løbet af natten holdt fjendtligt artilleri bagområderne under en livlig forstyrrelsesild.

Vores artilleri belagde den 22. oktober mellem kl. 0100 og 0300 de fjendtlige stillinger med gas, og afgav i morgentimerne flere lag effektskydninger, der af fjenden blev besvaret med en kraftig beskydning af stillinger og bagland. Trods det regnfulde vejr var der talrige fjendtlige fly i luften. Kl. 1700 frigav Bataljon Wortmann de forposter, der var efterladt af Kampbataljon Reserve 7 og 56, og indsatte i stedet en gruppe med let maskingevær og placerede desuden et tungt maskingevær ved Malmaison Ferme.

Natten til den 23. oktober lagde vores artilleri endnu engang gas over fjendens stillinger. Et kvarter senere, kl. 0115 iværksatte fjenden en kraftig trommeild, der fortsatte frem til kl. 0800, uden at hans infanteri rørte sig fra gravene. Han sonderede kun forterrænet med patruljer, som vores posteringer på ordre havde rømmet. Vejret denne og den næste dag var godt.

På ordre fra 121. Infanterie-Division forskød regimentsstaben til Taisnières, hvortil den ankom kl. 2000.

Efter af den følgende dag var forløbet relativt roligt lod Hauptmann Wortmann tidligt den 26. oktober igen Malmaison Ferme besætte med en let maskingeværgruppe. Denne gruppe blev kl. 0930 angrebet af fjenden og måtte, efter at have forbrugt alt ammunition, fortrække til den anden side kanalen. Herefter forsøgte fjenden sig på gården og satte sig også fast i det levende hegn 300 meter vest for kanalen. Hauptmann Wortmann skubbede herefter i hvert kompagniafsnit en let maskingeværgruppe frem til 50 meter foran fjenden. I øvrigt forløb dagen og den følgende nat rolig.

Heller ikke den 27. oktober var ildaktiviteterne større i den vedvarende gode vejr. Desto livligere var de fjendtlige fly. Omkring kl. 19 blev Bataillon Wortmann afløst af kampbataljon Reserve 7. Begge posteringer på den anden side kanalen blev dog på plads indtil tidligt den følgende dag, for at kunne hjælpe afløsningen på plads. Også maskingeværerne fulgte først i løbet af natten. Bataljonen gik i kvarter i St. Martin.

Regimentsstaben afgav Hauptmann Proessdorf til Louvroil, hvor han skulle overtage 200 mand erstatningspersonel til divisionen.

Efter en rolig dag i St. Martin blev bataljon Wortmann den 29. oktober genstand for et heftigt ildoverfald fra det fjendtlige artilleri. Fra kl. 1800 afløste den kampbataljon, Infanterie-Regiment 414 i kampstilling ved Catillon. Kompanie A kom i kampgraven, bag den de tunge maskingeværer og minekastgere. Disse dele kom under kommando af Reserve-Infanterie-Regiment 120, der på sin side var underlagt 121. Infanterie-Division. Hauptmann Wortmann blev imidlertid indsat som B.T.K. ved La Croise, hvor han beholdt B og C Kompagnierne.

Den følgende dag forløb med en meget livlig flyaktivitet og hyppige ildoverfald mod La Croise og bagterrænet.

Kommandoen over højre naboafsnit, der hidtil var blevet ført af Major Müller (Reserve-Infanterie-Regiment 7) blev den 31. oktober kl. 0800 overtaget af kommandøren for Infanterie-Regiment 60, Major v. Bünau, inklusiv kampbataljon Reserve 7 og 56.

Ildaktiviteten forblev ringe. Den øgedes natten til 1. november og igen efter daggry den 2. november. Denne dag blev Bataillon Wortmann mellem kl. 19 og 1930 afløst uden problemer af Reserve-Infanterie-Regiment 94 og Reserve-Infanterie-Regiment 82 fra 22. Reserve-Division og ankom kl. 0100 til Taisnières. Hertil ankom den 3. november kl. 0400 også regimentsstaben efter afløsning af staben Reserve-Infanterie-Regiment 71.

I den periode regimentet var indkvarteret i Taisnières blev denne landsby uregelmæssig genstand for beskydning og flere gange for bomber, nedkastet fra fly.

Den 4. november var udset til hviledag. Alligevel kom kl. 12 alarmbefaling, da fjenden havde angrebet 2. Radfahr-Brigade og var trængt frem til Faubourg Soyères og var trængt ind i den vestlige kant af Mormal skoven. Kl. 15 marcherede bataljonen afsted og stillede sig klar øst for Maroilles, hvor 7. Batterie, Feldartillerie-Regiment 241 stødte til som ledsagebatteri. Situationen var fuldstændig uafklaret.

Natten til den 5. november begyndte den generelle, planlagte tilbagetrækning af de tyske armeer til Antwerpen-Maas Stillingen. Stillingen foran vores front ved Ors og Catillon var fastholdt, mens fjenden nord og syd herfor havde presset det tyske forsvar tilbage. Kl. 0100 befalede 121. Infanterie-Division at infanteriet frem til kl. 0600 skulle indrette en optagestilling fra Leval til vest for Noyelles. I den forbindelse skulle kampbataljonerne indsættes som følger: Reserve 7 til højre, Reserve 56 i midten og Infanterie 60 til venstre.

Staben ved vores regiment opslog kl. 0700 kommandostation i Monceau og overtog kommandoen over divisionens infanteri. Kampbataljon 60 havde kl. 0800 indtaget den befalede placering og havde til højre forbindelse til Reserve-Infanterie-Regiment 56 og til venstre til Reserve-Infanterie-Regiment 414. Bataljonen lå med Kompanie A front mod vest i en stilling 1 km vest for Noyelles, hertil tilslutning til Kompanie B med front mod nordvest og med Kompanie C som reserve langs vejen Taisnières – Noyelles. Som besætning i fortærrænet havde A og B kompagnierne hver en Let MG-gruppe frem mod Sambre dalen.

Bagtroppen af den foran kæmpende 54. Infanterie-Division ¹⁾ trak sig om formiddagen kæmpende igennem og gik ved middagstid i stilling bag vores division. Først omkring kl. 17 lod de første fjendtlige patruljer sig se.

På ordre fra 121. Infanterie-Division blev hovedmodstandslinjen om aftenen i Bataillon 60 afsnit trukket lidt tilbage, så den nu løb fra St. Roche-Chapelle mod syd til lige øst for Haute Noyelles. Bataljonens forposter stod herefter i Haute Noyelles på broen over Helpe floden og nord for Noyelles.

Kl. 18 angreb fjenden overraskende mod Noyelles broen og tvang sikringen tilbage til den anden side vandløbet og til at sprænge broen. Fjendtlige forsøg på overgang blev standset. Herefter forløb natten rolig.

Den 6. november trængte fjenden kl. 0400 overraskende og uden nogen form for ildforberedelse ind ved Infanterie-Regiment 122 af den højre nabodivision (237. Infanterie-Division) og satte sig kl. 0730 i besiddelse af Leval. Kampbataljon Reserve 7 og 56, der dermed var truet i flanke og ryg, rømmede derfor ligeledes deres stillinger og gik tilbage mod St. Remy, hvortil også staben ved Infanterie-Regiment 60 flyttede sin kommandostation. Herefter måtte også Kampbataljon 60 falde tilbage mod området syd for St. Remy.

I mellemtiden var der fra divisionen udsendt befaling til, at infanteriet skulle falde tilbage til Pon-de-Vin for her at etablere en ny stilling. Denne linje forløb tilsyneladende fra venstre fløj af 241. Infanterie-Division ved Four-à-Chaux mod sydvest til vejkrydset Aulnoye-Dourlers – Aymerie-St.Remy og videre mod sydøst til le Corbeau.

Kl. 11 indrettede regimentsstab sig i l'Hospital Ferme og sendte begge de underlagte Pionier-Kompagnie 241 og 260 i retning af Bachant, for ved Four-à-Chaux at få forbindelse med 241. Infanterie-Division. Herefter besatte Kampbataljon Reserve-Infanterie-Regiment 7 linjen syd for Pionererne, og også Reserve 56 og Infanterie 60 rykkede ind i den nye linje. Kampbataljon 60 havde til højre forbindelse til Reserve-Infanterie-Regiment 56 og til venstre med 204. Infanterie-Division. Stillingen var etableret kl. 1600 uden nogen indblanding fra fjendtlig side.

Allerede kl. 18 beordrede en ny divisionsbefaling den fortsatte tilbagetrækning i rammerne af hærens generelle tilbagetrækning, fastsat til kl. 2100. Bevægelsen skete uden episoder og tab. Fra kampbataljonerne forblev i første omgang et kompagni i stillingen, og fulgte først efter kl. 0300, og efterlod igen en officerspatrulje til at holde føling med fjenden.

Den 7. november kl. 0500 nåede regimentet – som den af nemheds grunde efterfølgende vil blive kaldt – til Louvroil (lige sydvest for Maubeuge), hvor den gik i kvarter. Allerede om eftermiddagen fortsatte divisionen marchen mod Antwerpen-Maas stillingen; Regimentet rykkede over Rousies til Marpent (10 km øst for Maubeuge). Den 8. november nåede den Mont St. Genevière, den 9. november Lodelinsart ved Charleroi. Den havde på dette tidspunkt følgende organisation: Kompanie A (Leutnant d.R. Vierboom), Kompanie B (Leutnant d.R.

¹⁾ Del af denne division var 84. Infanterie-Regiment med garnison i Schleswig og Haderslev. oa.

Carl), Kompanie C (Leutnant d.R. Mitte), Kompanie D (Leutnant d.R. Schering), Machinengewehr-Kompanie (Oberleutnant Bretting) og Minenwerfer-Kompanie (Leutnant Heumann).

Som resultat af den revolution, der den 9. november brød ud i Tyskland, syntes jernbanelinjer at være truet af mytteri i enkelte enheder. Af den grund beordrede Generalfeldmarschall v. Hindenburg, som efter Kejserens abdikation, for at holde sammen på hæren, havde stillet sig til disposition for den nye regering, bevogtning af jernbanen med militære tropper. Til dette formål blev regimentet den 10. november indladet i Charleroi og transporteret til Namur. Hertil ankommet, besatte Kompanie A og B krigsforplejningsanstalt Ronet og de øvrige enheder banegården Jambes. Regimentets stab indrettede sig i Spy og oprettede her et samlepunkt for forsprængte.

Den 11. november ved middag trådte våbenstilstanden i kraft, modtaget af følelser, der ligeligt var delt af glæden om at komme hjem, med de bange anelser om fædrelandets fremtid. Regimentets bevogtningsopgaver fortsatte till den 15. november.

I den sidste periode af kampe mellem den 18. oktober og krigens afslutning mistede regimentet 2 døde, 23 sårede og 17 savnede, hvoraf 2 officerer såredes.

På trods af sin ringe styrke og sin sjælelige og fysiske udmattelse som følge af de næsten umenneskelige krav til kampe i de sidste måneder, havde vores regiment alligevel bevaret sit gode renommé under kampene i Herman-stillingen og under tilbagetrækningen til Antwerpen-Maas stillingen, og havde endnu engang bevist dens kampduelighed.

March til Tyskland

Den 16. november påbegyndte regimentet marchen hjem. Med en forplejningsstyrke på 28 officerer, 753 underofficerer og mænd, samt 215 heste, nåede den denne dag Rond Chêne, Brignol slot og Vedrin, den 17. november Boninne, den 18. Raméche, den 19. Andenelle på Maas, hvor der den 20. var hviledag. Den 21. november nåedes Tinlot, den 22. Cody, den 23. Septrouse, Awan og Aywaille, den 24. Sedor og Rouceveuve.

Den sidste regimentsadjutant, Hauptmann Klett, skriver om en episode fra denne ulykkelige november måned, der var til ære for både fører og tropper:

Altid, når jeg husker regimentets tilbagemarch fra Namur til Stassfurt, på mange måneder den sidste præstation vores stolte regiment måtte yde, og når så blikket vandre tilbage til hele det virvar, den sjælelige marchen, ubegribeligheden og søgen efter et holdepunkt, vender jeg hele tiden tilbage til hine Maas-bro ved Raméche i det tidlige dagry den 19. november 1918, hvor resten af regimentet i marchkolonne afventede regimentskommandøren.

Det var kun ganske få af den gamle garde, der stod her, de fleste af resten var først ankommet de sidste uger. Ingen oprørere, ingen mytterister iblandt, men alle væltet omkuld af de sidste dages begivenheder, rystet i deres tro på Tyskland, kun mangelfuldt underrettet om begivenhederne, som vi alle var dengang, og utålmodige over det uforståelige langsomme tempo i afmarchen. Hvem vil tage dem det ilde op, når de som de sidste foran en tæt efterfølgende fjende, næsten forsvars- og våbenløs, i et øjeblik modløshed tabte fatningen, og kravet om at komme væk fra sammenbruddet og hurtigst muligt komme hjem, tog overhånd. På denne baggrund rettede regimentets mandskabet på broen ved Naméche, gennem deres officerer, anmodning til kommandøren Major v. Bünau, om mod hærledelsens direktiver, så hurtigt som muligt at bringe dem hjem.

Det var et øjeblik, hvor det hele afhang af viljen til at fører og evnen til at lede. Og det vil blive uforglemmeligt for mig, hvordan Major v. Bünau – det har formentlig været det vanskeligste øjeblik for ham – trådte frem foran regimentet og gav folkene en kort orientering om situationen med nogle få knappe ord: at denne tilbagemarch var den sidste vanskelige prøve for disciplinen og de indre værdiger hos tropperne. I højere grad end det største slag i verden, hvilede opmærksomheden på den tyske hær, og efter denne ulykkelige udgang på krigen, ville billedet af den ubetingede og strikte disciplin i den tilbagerykkende hær vare længere i erindringen hos selv de mest hæderfulde kampstater. Med kort beslutsomhed satte major v. Bünau sig herefter i spidsen på regimentet og førte det, imod ordren fra marchgruppen, en halv dag for tidligt til næste kvarter i Andenelle.

Hvad denne beslutning betød for vores kommandør, har vi vel dengang alle følt, og højt agtet. Og regimentet takkede ham gennem en klippefast tillid, som indtil det sidste øjeblik ikke længere kunne rystes.

Den 25. november førte regimentet over Spa, Hohes Venn og den tysk-belgiske grænse til Malmedy, den 26. til Weismes og Quellfaine. Den 27. november var hviledag, og samtidig blev soldater med bopæl på venstre side af Rhinen hjemsendt.

Den 28. november nåede regimentet Wirtzfeld, den 29. Wallenthal og den 20. november kl. 0300 efter en natmarch til Euskirchen (Stab: Burg Beynau).

1. december bragte regimentet indkvartering lige syd for Bonn i Kessenich og Frauenberg, den 2. efter en march langs Rhinen til Heimerzheim, den 3. i Roisdorf. Herfra brød regimentet op samme dag og overskred mellem kl. 22 og 2300 Rhinen via en pontonbro ved Mondorf og fortsatte herfra marchen til Siegburg.

Tidligt den 4. december nåede regimentet sine indkvarterings områder ved Altenbödingen, Bödingen, Lauthausen og Schloss Allner (Stab). Her var der hvil indtil den 8. december. Den 5. december hjemsendtes personel fra den såkaldte neutrale zone (vest for Rhinen). Hermed sank forplejningsstyrken ved Regimentet til 24 officerer, 511 underofficerer og mænd, samt 212 heste. Kompanie D blev opløst.

Den 9. december overgik regimentet på ordre fra 18. Armee overkommando til den grænsebevogtning, der af 19. Reserve-Division og 121. Infanterie-Division var opstillet, og kom under kommando af Generalkommando z.b.V. 51. Tjenesten kom kun til at bestå af politimæssige afspærringer. Regimentets stab indrettede sig i Herchen på banelinjen Siegburg – Siegen, halvvejs mellem disse byer. Kompanie A bevogtede ved Sterzenbach, Kompanie B ved Mühleip og Kompanie C ved Stein.

Den 15. december blev regimentet afløst af Reserve-Infanterie-Regiment 7 og marcherede til Freudenburg. Her hjemsendtes den følgende dag de ældste årgange indtil Årgang 1895.

Den 17. december forlod regimentet 121. Infanterie-Division og marcherede nord om Siegen til Allenbach og Vormwald; den 18. december blev Birkenbach nået. Herfra kørte den følgende dag et forkommando til Stassfurt, hvor demobiliseringen skulle ske. Mandskabet og regimentsmusikken fulgte ligeledes med tog den følgende dag, mens den beredne del af regimentet med en styrke på 12 officerer, 165 underofficerer og mand og 150 heste fortsatte ad landevejen.

Denne del af regimentet nåede følgende etaper: 19. december Beckenberg, 21. Fankenau, 22. Niedermöllrich, hvor hele styrken den 24. december fejrede julefesten i landsbyens skole. Den 27. nåedes Melsungen, 28. Lichtenau, 20. Hohengandern syd for Göttingen og den 31. december Leinefelde.

Den 2. januar 1919 nåedes Mohra, Mörbach og Kinderode, den 3. januar Rossla og Bennungen, den 4. Gross Örner og Burg Örnet på østsiden af Harzen.

Fra disse lokaliteter marcherede regimentet den 6. januar til Stassfurt, hvor den ankom kl. 1500. Kort før byen ventede Ersartz-Bataillon og Musikkorps og sluttede sig til kolonnen. I byen holdt 2. Borgmester Hr. Grupe, en velkomsttale, hvortil Major v. Büнау kort svarede og udbragte et leve for byen Stassfurt. Herefter blev der indkvarteret i Stassfurt-Leopoldshall og Hechlingen, hvor demobiliseringen fulgte.

Og nu vil endnu engang min trofaste kammerat, Hauptmann Klett, den tapre soldat og beskedne, fornemme karakter, skrive de sidste bærende linjer om vores sidste regiments-kommandør, Major v. Büнау:

Hvad vores sidste kommandør i kampe og korte hvileperioder præsterede under regimentets hårdeste krigsår som fører og opdrager, vidnet hvert eneste blad i regimentets historien for denne tid. Hvad betydning han imidlertid havde i ugerne under tilbagemarchen og opløsningen af regimentet, kan ikke nedfældes i ord, men må leve videre i vore hjerter. At også Hr. Major v. Büнау gengældte den følelse af tæt samhørighed, fremgår af de ord, han ved afsked fra sit regiment nedskrev, men som vi først nu kan bringe til kendskab for medlemmerne af regimentet:

»Det er mig meget smertefuldt at skulle skilles fra regimentet. I den ganske vist korte tid, jeg havde æren af at fører regimentet, har der dog alligevel været så mange fælles svære, men også dejlige tider, at min skæbne på det inderste er vokset sammen med regimentets, og mine erindringer om denne tid vil altid forblive levnedes«.

Slutord

Det var en tornefuldt og blodig vej, vores regiment tilbagelagde under verdenskrigen. Ofte bar den sejrens laurbær om halsen, men i lange perioder måtte den udholde den fjendtlige overmagts hammerslag, uden at svigte.

Som en ung Siegfried tilrev den, druknet i begejstring, sejrene ved Vergaville, Lunéville, Cressy-Ognolles og Andechy; med begejstret kraft stemte den imod fjendens storm ved Flirey og i Pristerwald, og afsluttede stridighederne med en sejr ved Croix des Carmes. I helvedeskedlen ved Verdun fik den dybe sår, men uden at vige og uden at vakle. Under slaget på Somme gik $\frac{2}{3}$ af regimentet med ære til grund: opofrede sig på den yderst truede 2. Armee front, et offer så heroisk som legenden om Leonidas og hans spartanere. Trods sådanne svækkelser var den snart efter den mur af sten, som Brussilows offensiv knustes imod. Efter sne og is i den russiske vinter, gik det igen til Frankrig og var under slaget i Flandern i nye opofringer tæt på at forbløde. Derefter uden pause til kampe på Combres-højderne. I stedet for den håbede deltagelse i det som afgørende ansete offensiv i foråret 1918, igen forsvar og udholde ned nedtrykkende fjendtlige overlegenhed ved Kemmelberg, Damery-Goyencourt, ved Bony og ved Beaurecoir. Uden tilgang af friske kræfter og blødende af utallige sår gennemførte den til sidst tilbagemarchen med udslidte kroppe, men ubrudt holdning som en Xenophon.

Historien om vores regiment viser en kort gennemgang af vores hær under verdenskrig. Krigen blev tabt, men med ære; over dens sidste fase står Hindenburgs ord som overskrift i femte del af hans selvbiografi: »Over vores kræfter«

Men derfor er vores folks strid, vores regiments kamp og død ikke forgæves. Det vil vise sig i fjernrækkende følger så snart historiens lænker fjernes fra tyske hænder. Men det er op til os, i den nutidens nød, uden forbehold at bevare troen på den mission, som Gud har givet det tyske folk.

Af regimentets tidligere historie

Vores regiment blev den 5. maj 1860 opstillet som »20. Kombiniertes Infanterie-Regiment« af de tre landwehr-Stambataljoner Spandau, Treuenbrietzen og Potsdam, og fik den 4. juni 1860 navnet »7. Brandenburgisches Infanterie-Regiment Nr. 60«. Regimentsstab og I. Bataillon kom til Wriezen a.D., II. Bataillon til Königsberg R.M. og Füsilier-Bataillon til Straussberg som garnison.

Under felttoget mod Danmark i 1864 grundlagde regimentet sit gode renommé under den berømte storm på Dybbøl skanser. Efterfølgende fik den tildelt den ære, som chef af modtage General der Kavallerie Prinz Albrecht af Preussen, et medlem af det preussiske kongehus. Prinsen opretholdt tætte kontakter til sit regiment indtil sin død i året 1872.

Under krigen med Østrig i 1866 udmærkede vores regiment sig særlig under det blodige slag ved Königgrätz. Den fransk-tyske krig 1870/71 deltog den i slaget ved Gravelotte, i belejringen af fæstning Metz og Verdun, og i operationer med Sydarmeen, hvorunder dens præstationer hele tiden blev anerkendt som forbilledlig.

Efter krigens afslutning måtte tyske regimenter forlægges til det nyvundne Elsass-Lothringen. Også vores regiment blev ramt af denne skæbne. Regimentsstab og Füsilier-Bataillon rykkede til Weissenburg som garnison, hvortil også I. Bataillon efter midlertidig ophold i Bitch fulgte den 11. 9. 1871. II. Bataillon kom i første omgang til Zabern og Pfalzburg, den 9.9.1871 til Bitsch, den 1. 10. 1872 til Hagenau, 1.10.1876 igen Bitsch og først den 1.4.1897 forlagt til det øvrige regiment i Weissenburg.

En IV. Bataillon bestod midlertidigt mellem den 2. 10. 1893 til 1. april 1897 med garnison med regimentsstaben.

Den 27. 1. 1889 gav Kaiser Wilhelm II til minde om de store fortjenester, Markgraf Karl von Brandenburg havde ydet Kong Friedrich den Store, regimentet navnet på denne fortjenstfulde mand. Vores regiment har siden da haft titlen »Infanterie-Regiment Markgraf Karl (7. Brandenburgisches) Nr. 60«

I året 1891 modtog regimentet på ny en Chef i skikkelse af General der Infanterie v. Leszczynski, som til stædighed fulgte regimentet med stor interesse.

Tids- og kampkalender

1914	
02. - 07.08.1914	Mobilisering
08.08.1914	Jernbanetransport Weissenburg – Insmingen
09. - 19.08.1914	Grænsebevogtning i Lothringen
18.08.1914	Lauterfingen
20. - 22.08.1914	Slaget i Lothringen
20.08.1914	Vergaville
22.08.1914	Lunéville
23.08. - 11.09.1914	Slaget foran Nancy-Epinal
24.08.1914	Gerbéviller
25.08.1914	Giriviller
26.08.1914	La Hongrie
27.08.-11.09.1914	Moyen
05.09.1914	Bois du Haut de Bondal
11. - 17.09.1914	Marsch Moyen - Teterchen
18. - 22.09.1914	Jernbanetransport Teterchen - St. Quentin
23.09. - 06.10.1914	Slaget på Somme
24.09.1914	Ognolles und Cressy
02. - 05.10.1914	Fransart
06.10.1914	Andechy
07.10.1914 - 24.03.1915	Stillingskamp på Somme
07.10. - 10.10.1914	Andechy
11. - 13.10.1914	Fouquescourt
13.10.1914 - 25.01.1915	Chilly
31.10.1914	Lihons
24.01.1915 - 25.01.1915	Lihu - Lihons
24. - 25.03.1915	Jernbanetransport Nesle - Falkenberg
26.03. - 07.04.1915	Uddannelse
08.04.1915	Jernbanetransport Falkenberg - Ars/Rovéant
09.- 10.04.1915	Reserve ved Thiaucourt
11. - 29.04.1915	Stillingskamp nord Flixey
30.04.1915	Marsch til Prény
01.05.1915 - 01.03.1916	Stillingskamp i Priesterwald ved Croix des Carmes
08.06.1915	Stor fransk gennembrudsforsøg
04.07.1915	Storm på højdestillingen ved Croix des Cames
08.07.1915	Storm på franske stillinger
02.03.1916	Jernbanetransport Onville/Ars - Woippy/Macheren
03. - 04.03.1916	Hvil mellem Metz og Diedenhofen
05.03.1916	Jernbanetransport Macheren - Landres
06. - 08.03.1916	Uddannelse ved Mercy le Haut
09.03.1916	March til Billy sous Mangiennes
10.03. - 20.04.1916	Slag ved Verdun (ved Vaux)
17. - 18.03.1916	Angreb på stillinger nord for Vaux
31.03.1916	Storm på stenbrud nord Vaux
12.04.1916	Angreb på I-værk ved Fort Vaux
21.04.1916	Jernbanetransport Esch/Baxoncourt - Macheren
22.04. - 07.05.1916	Uddannelse mellem Metz og Diedenhofen
07. - 08.05.1916	Jernbanetransport Macheren - Fresnoy le Grand (nordøst St. Quentin)
09. - 18.05.1916	Uddannelse

19.05.1916	Jernbanetransport Fresnoy le Grand - Pont les Brie (syd Péronne)
20.05. - 23.06.1916	Stillingskamp vest for Péronne (ved Fay - Sonécourt)
24.06. - 09.07.1916	Slaget på Somme
24.06. - 01.07.1916	Dompierre
02.07.1916	Herbécourt - Assevillers
03. - 09.07.1916	Reserve øst for Péronne
10. und 11.07.1916	Marsch til Essigny le Petit
11. - 15.07.1916	Jernbanetransport Essigny le Petit - Brest Litowski
15. - 19.07.1916	Uddannelse
19.07. - 20.0.1916	Jernbanetransport Brest Litowski - Lesnaja (sydvest Baxanowitschi)
20. - 24.07.1916	Uddannelse
24. - 25.07.1916	Jernbanetransport Lesnaja - Lubitow (Syd Kowel)
25. - 27.07.1916	Kampe på Styr - Stochod (Marsch Lubitow - Ostrow)
28.07. - 04.11.1916	Slag ved Kowel
29.07. - 03.09.1916	Sydøst Sieniawka II. og III. Btl.)
05.08. - 03.09.1916	Øst Lowiszczce (I. Btl.)
03. - 10.09.1916	Reserve ved Ozierany
11. - 19.09.1916	Reserve ved Twerdyn
24.09. - 01.10.1916	Eierwald stilling syd Wojnin
27.09.1916	Storm på den russiske Eierwald-stilling nord for Korytnica
01 - 13.10.1916	Reserve ved Wojnin
14.10. - 04.11.1916	Dreifingerwald-stilling sydøst for Wojnin
18.10.1916	Storm på den russiske Indbrudssted
05.11. - 17.12.1916	Stillingskamp ved øvre Styr - Stochod
05.11. - 08.12.1916	Dreifingerwald-stilling
09. - 16.12.1916	Reserve ved Lokacze
17. - 19.12.1916	Jernbanetransport Rogazno - Schemotowschtschisna
20.12.1916 - 17.05.1917	Stillingskamp ved Narotschsø ved Gut Stachowzy
18. - 19.05.1917	Hvil ved Korki
20. - 25.05.1917	Jernbanetransport Schemotowschtschisna - Oudenaarde
26.05. - 10.06.1917	Uddannelse
11.06.1917	Jernbanetransport Ouedenaarde – Cambrai
12.06. - 08.08.1917	Kampe i Siegfried-Stellung sydvest for Cambrai
08.08. - 16.08.1917	Stillingskampe i Flandern - Artois
08. - 09.08.1917	Jernbanetransport Iwuy - Tourcouing
09. - 16.08.1917	Reserve ved Mouscron
16.08. - 23.09.1917	Slag i Flandern ved Zonnebeke
22.08.1917	Storkampdag
27.08.1917	Storkampdag
20.09.1917	Storkampdag
24.09.1917	Jernbanetransport Lauve - Sancourt
25. - 26.09.1917	Ruhe in Cambrai
27.09.1917	Jernbanetransport Sancourt - Mars la Tour
28.09. - 05.10.1917	Uddannelse
06.10.1917 - 12.04.1918	Stillingskamp mellem Maas und Mosel langs Grande Tranchée de Calonne
13. - 22.04.1918	Uddannelse ved Labry
23. - 25.04.1918	Jernbanetransport Conflans - Lille
26. - 29.04.1918	Slaget ved Kemmel (Reserve ved Lambresart und Ploegsteert)
30.04. - 31.07.1918	Stillingskamp i Flandern
1. - 23.05.1918	Dranoeter
22. - 26.05.1918	Brulooze
27.05. - 10.06.1918	Reserve ved Bousbecque
11.06. - 01.07.1918	Brulooze

02.07.- 31.07.1918	Reserve in Tourcoing
01.08.1918	Jernbanetransport Tourcoing - Aulnoye (nordøst Laon)
02. - 03.08.1918	Forsvarsslag mellem Marne und Vesle (Reserve ved Semilly)
04. - 08.08.1918	Stillingskamp zwischen Oise og Aisne (Reserve ved Semilly)
09.08.1918	Marsch Semilly - Roye
10.08. - 03.09.1918	Forsvarsslag mellem Somme und Oise
10.08. -27.08.1918	Slag om Roye und Lassigny
10.08. - 23.08.1918	Damery og Gonencourt
24. - 26.08.1918	Fresnoy les Roye
28.08. - 03.09.1918	Slag ved Nordkanal ved Nesle
04. - 06.09.1918	Kampe foran Siegfriedfront
07. - 08.09.1918	Marsch til Serain
09.09. - 08.10.1918	Slag mellem Cambrai og St. Quentin
09. - 11.09.1918	Reserve i Serain
11. - 17.09.1918	Reserve ved Clary
18. - 29.09.1918	Guennemont-Ferme
30.09. - 02.10.1918	Reserve
03. - 07.10.1918	Beaurevoir
07. - 08.10.1918	Sablonnière-Ferme
09.10. - 04.11.1918	Kampe foran og i Hermann-stilling
09. - 17.10.1918	Reserve ved Neuf Mesnil
18.10. - 02.11.1918	Ors-Catillon
03.11.1918	Reserve i Taisnières
04.11.1918	Beredskab ved Marviller
05. - 11.11.1918	Tilbagetrækningskamp foran Antwerpen-Maas-Stilling
05. - 06.11.1918	Noyelles
10. - 11.11.1918	Jernbanebevogtning ved Namur
12.11.1918 - 06.01.1919	Rømning af besatte områder og march til Tyskland
11. - 15.11.1918	Jernbanebevogtning ved Namur
16.11.1918	Start på tilbagemarch
03.12.1918	Overgang af Rhinen ved Mondorf mellem Kl. 22 og 23
09. - 15.12.1919	Grænsebevogtning ved Siegburg
06.01.1919	Indrykning i demobiliserings by Staßfurt

Foresatte myndighed

02.08.1914 – 25.01.1915	62. Infanterie-Brigade, 31. Infanterie-Division, XXI Armeekorps, 6 Armee. Fra 10.10.1914 2. Armee
26.01. – 24.02.1915	81. Reserve-Division, XXXXI. Reserve-Korps, 2. Armee
25.03.1915 – 17.12.1918	241 Infanterie-Brigade, selvstændige 121. Infanterie-Division
25.03. – 07.04.1915	Reserve for øverste hærledelse (O.H.L.)
08. – 10.04.1915	Reserve for Armee-Abteilung Strantz
11. – 29.04.1915	Garde-Ersatz-Division under Armee-Abteilung Strantz.
30.04.1915 – 02.03.1916	Armee-Abteilung Strantz
03.05.1916	Reserve for øverste hærledelse
06.03. – 21.04.1916	V. Reservekorps ved 5. Armee
21.04.1916 – 07-05-1916	Reserve for øverste hærledelse
08. – 17.05.1916	Reserve 2. Armee
18.05. – 10.07.1916	XVII. Armeekorps under 2. Armee
10. – 19.07.1916	Reserve for øverste hærledelse
20. – 24.07.1916	Heeresgruppe Leopold
25.07. – 16.12.1916	Heeresgruppe Linsingen
28.07. – 03.09.1916	19., hhv. 20. Infanterie-Division, X. Armeekorps
03. – 10. 09. 1916	Reserve for Heeresgruppe Linsingen
11. – 19. 09. 1916	Reserve for østrigske 4 Armee
20.09. – 08.12.1916	Forskellige dele af østrigske 4. Armee.
09. – 16. 12.1916	Reserve Heeresgruppe Linsingen
16. – 19.12.1916	Reserve for Oberbefehlshaber Ost.
20.12.1916 – 19.05.1917	XXI. Armeekorps, 10. Armee
20. – 25. 05. 1917	Reserve for øverste hærledelse
25.05 – 11.06.1917	Reserve 4. Armee
11.06. – 08.08.1917	IX. Armeekorps, 2. Armee
09. – 16.08.1917	Reserve Heeresgruppe Rupprecht, II. bayr. Armeekorps
16.08. – 10.09.1917	III. bayr. Armeekorps ved 4. Armee
10. – 23.09.1917	Gardekorps ved 4. Armee
24. - 27.09.1917	Reserve øverste hærledelse
28. – 30.09.1917	Reserve Armee-Abteilung C
01.10.1917 – 12.04.1918	V. Armeekorps ved Armee-Abteilung C
13. – 25.04.1918	Reserve for øverste hærledelse
26. – 27.04.1918	Garde-Reservekorps ved 4. Armee
28.04.-31.07.1918	X. Reservekorps ved 4. Armee
01.-09.1918	Reserve ved 9. Armee
09.08. - 06.09.1918	I. bayr. Armeekorps ved 18. Armee
06.09 - 04.10.1918	IV. Reservekorps ved 2. Armee
05. – 09.10.1918	Generalkommando z.b.V. 51 ved 2. Armee
10. – 17.10.1918	Reserve ved 2. Armee
18.10.1918 – 17.12.1918	Generalkommando z.b.V. 51 ved 2. Armee, hhv. 18. Armee (siden 13.11.)

Ranglister

Sidste rangliste i fredstid fra 6. maj 1914:

Officerer:

Chef: General der Infanterie v. Leszczynski

Kommandør: Oberst v. Tschirschnitz

Oberstleutnant v. Sieber

Majorer: Gassner (III), Ehlers (II), Geiseler (I), Becker (St.), Stüve (St.), Wagner (St.)

Hauptmann: Cron (10.), Frhr. v. Rotberg (2.), v. Gabain (7.), Tutt (Mgk.), v. Lelliwa (12), Schütz (1.) Martini (8.), Schmidt (11.), Winkel (3.), Creutz (6.), Jaehnigen (5.), Kockerols (4.), Dulheuer (9.), v. Bülow (St. III.), Seidenstücker (St. II), de Vivanco (St.I).

Oberleutnants: v. Bülow (Kr.sch. Engers), Brill (5.), Michel (4.), Müller (Mgk), Rdlich (9.), v. Brocke (10.)

Leutnants: v. Schrader (R.Adj.), Gengnagel (Bezkd. Saargemünd), Schreiner (2.), Droth (Adj.II), Weber (Gewehrprüf Kommiss.), Tobye (6.), Snal (Adj. I), Ackenhausehn (1.), Dingeldey (7.), Leist (10.), Schmitt (Mgk), Bruckrucker (9.) Roë (Adj. III), Klett (4.), Heisel (2.), Maut (1.), Wolff (12.), Camin (8.), Herbst (Mgk), Preith (5.), Ankenbrank (3.), Schrepfer (9.), Borndran (7.), Hammer (6.), Johl (11.).

Regimentslæge: Oberstabsarzt dr. Roack

Stabsarzt: dr. Dietrich (II), Dr. Grfabow (III)

Intendant: Oberzahlmeister Rass

Zahlmeister Hepting (II), Friedrich (III), Riemann (I)

Reserveofficerer:

Hauptmann: Rosack, Brauer, Glaubitz, Schmidt, Johannes

Oberleutnant: Steinbräckner, Voss, Bleber, Stier, Karcher, Ley, Pfannenschwarz

Leutnants: Scheib, Fritze, Sweireich, Brücklein, Wickum, Wegner, Wrtmann, Stübel, Koch, Meul, Barth, Se-gering, Bendler, Brügelmann, Jostgen, Duschek, Clesius, Hüsgen, Schmetzer, Mayer, Eybisch, Janz, Fischer, Schmidt, Petry, Ecker, Jäger, Kath, Pohlhausen, Ritsche, Karfstedt, Both, Hagenguth, Schessler

En del af de anførte officerer trådte ved mobiliseringen over i andre enheder.

Stillingsbesættelse ved mobilisering

Regimentsstab:

Kommandør: Oberst v. Tschirschnitz
 Adjutant: Oberleutnant v. Schrader
 Fører for store bagage: Leutnant d.R. Fremery (Dragoner-Regiment 7)
 Regimentslæge: Stabsarzt d.R. Dr. Köhler

I. Bataillon:

Major Geiseler
 Adjutant Leutnant Saal
 Forplejningsofficer: Leutnant d.R. Scheib
 Intendant: Zahlmeister Niemann
 Bataljonslæge: Underarzt Dr. Allot

1. Kompanie: Hauptmann Schütz
 Leutnant d.R. Wortmann, Leutnant d.R. Clesius, Leutnant Maul, Leutnant d.R. Hagenguth
2. Kompanie: Hauptmann Müller (Georg)
 Leutnant d.R. Barth, Leutnant Hensel, Leutnant d.R. Ecker
3. Kompanie: Hauptmann Winkel
 Leutnant d.R. Jäger, Leutnant Ankenbrank, Leutnant d.R. Dahlhoff
4. Kompanie: Hauptmann Kockerols,
 Oberleutnant d.R. Ley, Leutnant Klett, Leutnant d.R. Eybisch, Leutnant d.R. Cunz.

II. Bataillon:

Major Ahlers
 Adjutant: Leutnant Droth
 Forplejningsofficer: Leutnant d.R. Petry
 Bataljonslæge: Stabsarzt Dr. Dietrich
 Unterarzt d.L. Dr. Schalk
 Intendant: Zahlmeister Heptin

5. Kompanie: Hauptmann Jaehnigen
 Leutnant d.R. Barth, Leutnant Herbst, Leutnant d.R. Ritsche, Leutnant d.R. Scheper
6. Kompanie: Hauptmann Creutz,
 Leutnant d.R. Bücklein, Leutnant Wolff, Leutnant Hammer, Leutnant d.R. Karstedt
7. Kompanie: Hauptmann v. Gabain
 Leutnant d.R. Segering, Leutnant d.R. Fischer, Leutnant Borndran, Leutnant d.R. Both
8. Kompanie: Hauptmann Martini
 Leutnant d.R. Sweirich, Leutnant Camin, Leutnant d.R. Scheffler

MG-Kompanie: Hauptmann Tutt
 Oberleutnant Müller, Leutnant Schmitt, Leutnant Breith

III. Bataillon:

Major Becker
 Adjutant Leutnant Roë
 Forplejningsofficer: Oberleutnant d.R. Wickum
 Bataljonslæge: Stabsarzt d.R. Dr. Apel
 Unterarzt Prenzel
 Intendant: Zahlmeister Friedrich

9. Kompanie: Hauptmann Dulheuer
 Oberleutnant d.R. Stiere, Leutnant d.R. Janz, Leutnant Schrepfer, Leutnant d.R. Rath
10. Kompanie: Hauptmann v. Bülow
 Leutnant Leist, Leutnant d.R. Meyer, Leutnant d.R. Schmidt, Leutnant d.R. Pohlhausen
11. Kompanie: Hauptmann Schmidt
 Oberleutnant d.R. Betz, Leutnant d.R. Sedelmayr, Leutnant d.R. Duschek, Leutnant Johl
12. Kompanie: Hauptmann v. Leliwa
 Oberleutnant d.R. Pfannenschwarz, Leutnant Buchrucker, Leutnant d.R. Foeth

Stillingsbesættelse ved stabene under krigen

Regimentsstab:

Regimentskommandør:

- Oberst v. Tschirschnitz († 20. 8. 14)
- Oberstleutnant v. Balluseck (21. 8. – 24. 9. 14, såret)
 - fg. Major Ahlers (24. 9 – 22. 10. 14)
 - fg. Major Bauernstein (22. 10. – 12. 11. 14)
- Oberstleutnant Rayle (12. 11. 14 – 20. 4. 15 †)
 - fg. Major Ahlers (30. 11. 14 – 25. 12. 14)
 - fg. Major Fischer (15. 12. 14 – 12. 1. 15)
 - fg. Major Geiseler (20. – 23. 1. 15)
- Oberstleutnant Digeon v. Monteton (23. 4. – 8. 6. 1915)
 - fg. Hauptmann Lienau (8. – 10. 6. 15)
 - fg. Major Bielefeld (10. – 12. 6. 15)
- Oberstleutnant v. Bagenski (12. 6. 15 – 1. 7. 16)
 - fg. Major Wagner (7. – 15. 8. 15)
 - fg. Major Geiseler (15. – 31. 8. 15)
 - fg. Major Wagner (18. – 19. 3. 16)
 - fg. Major Berger (19. 3. – 12. 4. 16)
 - fg. Major Schilling (12. – 21. 4. 16)
 - fg. Major d.R. v. Puttkamer (1. – 8. 7. 16)
- Major, fra 18.8.17 Oberstleutnant Denicke (9.7.16 – 14. 7. 18)
- Major v. Büнау (21. 7. 18 – 6. 1. 19)

Regimentsadjutant:

- Oberleutnant v. Schrader (- 28. 3. 15)
- Oberleutnant Gengnagel (29. 3. – 31. 8. 15)
- Leutnant, fra 25.11.16 Oberleutnant Breith (1. 9. 15 – 20.10.17)
- Oberleutnant Herbst (2.11.17 – 11.8.18)
- Oberleutnant Klett (14.8.18 – 6.1.19)

Regimentslæge:

- Oberstabsarzt d.R. Dr. Köhler (- 19.7.15)
- Oberstabsarzt dr. Tissot (19.7. – 5.9.15)
- Stabsarzt d.L. Dr. Remy (15.9.15 – 15.1.16)
- Stabsarzt Dr. Dietrich (16.1.16 – 15.7.18)
- Stabsarzt d.R. Arnold (fra 15.7.18)

Maskingeværofficer ved staben:

- Hauptmann d.R. Worthmann (25.9.16 – 9.10.18)
- Oberleutnant Bretting (- 9.10.18)

Kommandør for I. Bataillon:

- Major Geiseler (- 12.1.16)
 - fg. Hauptmann Rockerols (28.3. – 13. 4.15)
 - fg. Hauptmann Lienau (2. – 5.5. og 8.5. – 10.6.15)
 - fg. Oberleutnant d.R. Wortmann (11.-16.7.15)
 - fg. Oberleutnant d.R. Wittkow (16. – 18.7.15)
 - fg. Hauptmann Graese (18. – 29.7.15)
 - fg. Hauptmann Schlenzka (29.7. – 15.8. og 18-20.10.15)
 - fg. Hauptmann Martini (30.10. – 8.11.15)
- Hauptmann Lienau (20.1. – 6.2.16)
- Hauptmann Martini (7.2. – 10.4.16)
 - fg. Hauptmann d.R. Wittkow (18. – 21.3.16)
- Hauptmann Gengnagel (10. – 13.4.16)

Major z.D. v. Loebell (13.4.16 – 25.1.17)
 fg. Oberleutnant d.R. Ehl (7. – 15.7.16)
 fg. Hauptmann Iwand (1. – 6. 9.16)
 fg. Hauptmann Albasnd (28. – 30.11.16)
 fg. østrigske Major Zareczky (2. – 17. 12. 16)
 Hauptmann Koch (25.1. – 8.2.17)
 Hauptmann d.R. Schiering (8. – 22.2.17)
 Hauptmann Albrand (22.2. – 16.7.17)
 Hauptmann v. Bülow (17.7. – 6.12.17)
 Major Herbig (10.12.17 – 20.3.18)
 fg. Hauptmann d.R. Müllenbach (15.2. – 4.3.18)
 Hauptmann d.L. Kolb (20.3. – 12.5.18)
 Oberleutnant d.R. Sedelmayr (13. – 31.5.18)
 Hauptmann Graf v. Oeynhaus (5.6. – 17.8.18)
 Hauptmann Saal (17.8. – 3.9.18)
 Hauptmann Grundmann (3. – 29.9.18)

Kommandør for II. Bataillon:

Major Ahlers (- 24.12.14)
 fg. Hauptmann v- Gabain (24.9. – 22.10.14)
 fg. Hauptmann Winkel (1. – 16.12.14)
 fg. Hauptmann Martini (16.12.14 – 265.1.15)
 Major Kuhn (26.1. – 5.5.15)
 Hauptmann Lienau (5.5. – 10.7.15)
 Freiherr v. Maerker (9-5- 0-6-15)
 Major Schlenzka (11. – 24.7.15)
 fg. Hauptmann d.R. Bittkow (7. – 15.8.15)
 fg. Hauptmann Martini (15. – 30.9.15)
 Hauptmann Lienau (8.4. – 31.5.1916)
 Hauptmann Gengnagel (1. – 7. 6. 16)
 Major d.R. v. Puttkamer (18.6. – 30.7.16)
 Major v. Zingler (9.8. – 17.12.16)
 fg. Hauptmann Detleffen (1. – 27.10.16)
 fg. Hauptmann Martini (27.10. – 5.11.16)
 Major (Østrig) Zareczky (17.12. 16 – 12.1.17)
 Hauptmann d.R. Ley (12.1. – 23.2.17)
 Hauptmann d.L. Coermann (23.2.17 – 26.8.18)
 fg. Hauptmann d.R. Müllenbach (23.2. – 20.6.18)
 Hauptmann Saal (27. 8. – 2.10.18)

Kommandør for III. Bataillon:

Major Becker (- 20. 8. 14 †)
 Hauptmann v. Leliwa (20.8.14 – 27.1.15)
 Hauptmann Martini (27.1. – 14.9.15)
 fg. Hauptmann Iwand (10.6. – 22.7.15)
 Hauptmann Graese (15.9.15 – 18.5.16)
 Hauptmann Grundmann (18.5. – 1.7.16)
 Hauptmann d.R. Wortmann (3.7. – 1.8.16)
 Hauptmann Albrand (2.8. – 2.11.16)
 Hauptmann Martini (6.11. 16 – 3.4.18)
 fg. Hauptmann v. Bülow (19.6. – 17.7.17)
 fg. Hauptmann Füchte (31.10. – 22.11.17)
 Hauptmann d.R. Barth (3. – 12.4.18)
 Hauptmann d.L. Proessdorf (12.4. – 1.10.18)
 fg. Hauptmann d.R. Barth (16.8. – 5.9.18)

Kommandør for Kampbattillon Infanterie-Regiment 60

Hauptmann d.L. Proessdorf (2. – 17.10.18)

Hauptmann d.R. Wortmann (17.10. – 9.11.18)

Hauptmann d.L. Proessdorf (10. – 19.11.18)

Hauptmann d.R. Wortmann (fra 20.11.18)

Organisation og bevæbning

2. 8. 1914	Infanterie-Regiment 60 med tre bataljoner og et maskingeværkompagni mobiliseres; Bataljoner på fire kompagnier, MG-kompagni med 7 maskingeværer
23. – 25. 3.1915	Aflevering af Gevær Model 98, udlevering af Gevær Model 88
21. 4.1915	Formering af regiments minekasterenhed
14. 7.1915	Tildeling af Festungs-Maschinengewehr-Abteilung Diedenhofen
18. 10. 1915	Udlevering af gasmasker
6. – 9.11.1915	Ombevæbning til Gevær Model 98
11.11.1915	Afgivelse af Festungs-Maschinengewehr-Abteilung Diedenhofen
20. 2.1916	Tildeling af Maschinengewehr-Scharffschützen-Trupps 20 (3 maskingeværer)
6. 6.1916	Forøgning af antal maskingeværer til 12 ved MG-Kompagniet og 6 ved Maschinengewehr-Scharffschützen-Trupps 20
16. 9.1916	Afgivelse af 9. Kompanie til nyformeret enhed
23. 9.1916	MG-Kompanie/60 nedlægges. I stedet oprettes et MG-Kompanie ved hver bataljon med hver 6 maskingeværer (1., 2. og 3. MG-Kompanie). Maschinengewehr-Scharffschützen-Trupps 20 forlader regimentet
25. 9.1916	Der oprettes en funktion som Maskingeværofficer ved regimentets stab
16.12.1916	Indførelse af stålhelmet
1. 1.1917	Antal minekastere øges så hver bataljon får en Minenwerfertrupp på 4 lette minekastere.
24. 4.1917	Hvert kompagni modtager 4 sigtekikkerter
1. 6.1917	Granatkastere indføres
24. 6.1917	Der indføres lette maskingeværer ved alle 12 infanterikompanier. Først med hver 3, fra den 1.2.18 hver 4; fra 24.3.1918 hver 5 og kort efter hver 6 våben.
3.7.1917	Indførelse af meldehunde ved regimentet
10.8.1917	Forøgelse af antal tunge maskingeværer ved de tre MG-Kompagnier til hver 10.
1. 3.1918	Opstilling af en signaldeling ved regimentsstaben og ved de tre bataljonsstabe.
1.9.1918	Opstilling af et Minekaster-kompagni
9.9.1918	Reducering af de tre bataljoner fra 4 til 3 kompagnier med hver 8 lette maskingeværer.
2.10.1918	Sammensmeltning af alle tre bataljoner til en kampbataljon med tre infanterikompanier, et maskingeværkompagni og et minekaster kompagni.

Æresliste

Nedenstående er udarbejdet af Leutnant d.L. Kossatz på baggrund af regimentets krigsstamruller og krigsranglister.

For sit tyske fædreland faldt under verdenskrigen som medlem af Infanterie-Regiment Markgraf Karl (7. Brandenburgisches) Nr. 60:

	110	officerer
	274	underofficerer
	3.540	mand
Totalt	3.930	kammerater

Desværre har det ikke været muligt at gengive samtlige navne på disse vore helte i regimentshistorien. Det ville kræve omkring 100 sider, og ville dermed i stor grad overskride de forudsatte rammer. Derfor er herunder kun nævnt officerer og Portepæe-underofficerer ved navn og med angivelse af dødsdag. Disse data afviger hyp-pigt fra de i regimentshistorien angivne datoer, da de døde i krigsdağbøgerne først indføres på det tidspunkt, hvor de tilgår. I enkelte tilfælde kan begge datoer fastslås.

Baum				Major	
Birkenstock				Major	
Bolkmann				Major	
Bollmer				Hauptmann	
Denkhaus	Rolf		1919	Leutnant	
Frühjahr	Michel	11.11.1111	1915	Hauptmann	
Funck				Major	
Müller	Karl			Oberstleutnant	
Vivanco	Richard de		Efterår 1918, Heudecourt	Hauptmann	UK Neuville-St.Vaast
Becker	Eugen		20.08.1914	Major	Morhange: 2/136
Duschek	Alexander		20.08.1914	Leutnant d.R.	Morhange 3/97
Gebel	Albert		20.08.1914, Vergaville	Feldwebel	Morhange fællesgrav
Jaehnigen	Hans		20.08.1914	Hauptmann	Morhange 2/143
Pfannenschwarz	Otto		20.08.1914	Oberleutnant der Reserve	Morhange 3/82
Schauff	Heinrich		20.08.1914, Vergaville	Feldwebel	Morhange fællesgrav
Schlegelmilch	Ernst		20.08.1914, Vergaville	Feldwebel	Morhange fællesgrav
Schmidt	Friedrich		20.08.1914	Hauptmann	
Tschirschnitz	Georg von		20.08.1914	Oberst	Ved IR 75 Bremen
Dulheuer	Erich		22.08.1914	Hauptmann	
Kelsch	Franz		22.08.1914	Vizefeldwebel	
Wolff	Hellmuth				
Pesch	Johann	17.04.1892	22.08.1914, Vergaville	Leutnant	Såret – Morhange 2/145
		24.08.1882	23.08.1914, Einville	Vizefeldwebel	Gerbeviller, fællesgrav
Fischer	Hermann		29.08.1914	Vizefeldwebel	
Breith	Theodor		01.09.1914	Oberleutnant	Briuelles-sur-Meuse 5/115
Creutz	Franz		01.09.1914, Saargemünd	Hauptmann	Såret. Morhange, fællesgrav
Rippler	Detlev		05.09.1914	Leutnant	
Seidenstücker	Konrad		05.09.1914, Le Grand Rein	Hauptmann	Ste. Marie-aux-Mines, fællesgrav
Stüve			07.09.1914	Major	
Lueder	Karl		18.09.1914	Hauptmann	St. Etienne-à-Arnes 8/538
Wagner	Max		18.09.1914	Oberleutnant d.R.	Chauny 4/268
Hayungs	Johannes		24.09.1914	Leutnant d.R.	
Noe	Wilfred		27.09.1914	Leutnant	Såret 24.9.14
Kath	Heribert		04.10.1914	Leutnant d.R.	Muille-Villette 1/449
Robock	Johann		06.10.1914	Vizefeldwebel	
Runge	Karl Friedrich		14.10.1914	Offizier-Stellv.	
Wolf	Wilhelm		16.10.1914	Vizefeldwebel	
Funk	Fritz		31.10.1914	Leutnant d.R.	
Funke	Paul		31.10.1914	Leutnant d.R.	
Kattenditt	Alfred		31.10.1914	Vizefeldwebel	
Lohmeyer	Wilhelm		31.10.1914	Offizier-Stellv.	
Schramm	Wilhelm		31.10.1914	Vizefeldwebel	
Argelander	Wilhelm		07.11.1914	Major	

Böning	Karl		05.01.1915	Leutnant d.R.	Menen G/1728
Mebes	Wilhelm		30.01.1915	Offizier-Stellv.	St. Quentin, 2/9
Ackenhausen	Otto		13.04.1915	Oberleutnant	
Meinhardi	Johannes (James)		13.04.1915	Leutnant d.R.	Thiaucourt-Regnieville 19/308
Phillip	August		13.04.1915	Vizefeldwebel	
Rohde	Albert		13.04.1915	Leutnant d.R.	Thiaucourt-Regnieville 20/311
Leßmann	Wilhelm		17.04.1915	Vizefeldwebel	
Pape	Robert		18.04.1915	Leutnant d.R.	Thiaucourt-Regnieville 18/324
Eybisch	Hugo		20.04.1915	Leutnant d.R.	Thiaucourt-Regnieville 18/321
Rayke	Camillo Friedrich Karl		20.04.1915	Oberstleutnant	
Schenk	Heinrich		21.04.1915	Leutnant d.R.	Bouillonville, 2/17
Kockerols	Wilhelm		24.04.1915	Hauptmann	Såret 13.04.15.
Werner	Alfons	24.01.1895	02.05.1915	Leutnant d.R.	Landstuhl Städ Friedhof F/4/2
Zeller	Joseph		13.05.1915	Leutnant d.R.	
Oesting	Anton		30.05.1915	Leutnant d.R.	Fey, Grab 985
Balensteyer	Peter		08.06.1915	Leutnant d.R.	
Petry	Otto		08.06.1915	Leutnant d.R.	
Schery	Bernhard		08.06.1915	Leutnant d.R.	
Klein	Alfred	09.10.1886	18.06.1915	Leutnant d.R.	Wetter/Ruhr Friedhof 9/10
Born	Otto		04.07.1915	Vizefeldwebel	
Hüner	Wilhelm		04.07.1915	Leutnant d.R.	Thiaucourt-Regnieville, 8/85
Koch			04.07.1915	Vizefeldwebel	
Mathy	Heinrich		04.07.1915	Vizefeldwebel	
Pieckhaus	Walter		04.07.1915	Vizefeldwebel	
Schneberger	Friedrich		04.07.1915	Offizier-Stellv.	
Plauth	Heinrich		05.07.1915	Leutnant	Såret 4.7.15; Krigskg. Kusel
Bergmann	Heinrich	Ahlshausen	09.07.1915	Leutnant d.R.	
Carstens	Adolf		11.07.1915	Leutnant d.R.	Såret 4.7.15; Trier Haupt GI/50a
Hartmann	Otto		23.08.1915	Leutnant d.R.	Seesen
Heß	Hans	14.01.1898	20.10.1915	Leutnant d.R.	Saarbrücken Hauphof Grab 34
Liebe	Max		04.11.1915	Leutnant d.R.	Såret 8.6.15. Thiaucourt-Regnieville
Paege	Hans		29.02.1916	Leutnant d.R.	Thiaucourt-Regnieville – 9/29
Frohwerk	Wilhelm		12.03.1916	Vizefeldwebel	Azannes II 3/461
Gärtner	Werner		14.03.1916	Leutnant	
Laakete	Josef	11.02.1894	14.03.1916	Leutnant d.R.	Bocholt Neuer und Alter C4/1/10
Müller	Hans		14.03.1916	Leutnant d.R.	
Lemmes	Karl	Wiebelskirchen	15.03.1916	Leutnant d.R.	
Urschel	Otto	24.06.1894	16.03.1916	Leutnant d.R.	Saarbrücken Hauptfriedf. Gr. 32
Gettkowsky	Franz		17.03.1916	Vizefeldwebel	
Schulde	Karl	29.07.1895	18.03.1916	Leutnant	Saarbrücken - Grab 28
Meißner	Otto		28.03.1916	Offizier-Stellv.	
Dahlhoff	Wilhelm		30.03.1916	Leutnant	Longyon – 4/84
Schmidt	Edgard		22.04.1916	Leutnant d.R.	
Frisch	Peter		16.05.1916	Leutnant d.R.	Mennevret – 2/232
Wollny	Christian		18.06.1916	Vizefeldwebel	Maissemy – 3/807
Paeder	Franz		27.06.1916	Offizier-Stellv.	
Groß	Heinrich		01.07.1916	Leutnant d.R.	
Ruhfus	Adalbert		01.07.1916	Leutnant d.R.	
Meyer	Georg		08.07.1916	Vizefeldwebel	
Gleichmann	Wilhelm	08.12.1895	22.07.1916, Gotha	Leutnant	Flyver
Lilienthal	Hugo		30.07.1916	Vizefeldwebel	
Ouednau	Fritz		06.08.1916	Leutnant d.R.	
Hoffmann	Gottfried		23.08.1916	Feldwebel	
Bornfelde	Heinrich		27.09.1916	Offizier-Stellv.	
Gang	Karl		27.09.1916	Leutnant d.R.	
Peters	Friedrich		27.09.1916	Vizefeldwebel	
Schultze	Günther		27.09.1916	Leutnant	
Sponsheimer	Fritz		27.09.1916	Leutnant d.R.	
Leimbach	Hans		29.09.1916	Leutnant d.R.	
Freudenberger	Albert		10.10.1916	Leutnant d.R.	
Kiel	Karl		14.10.1916	Leutnant d.R.	
Mahnke	Friedrich	Neu-Schutschun	14.10.1916, Galizien	Leutnant d.R.	
Wittich	Richard		16.10.1916	Leutnant d.R.	
Esser	Robert		19.10.1916	Leutnant d.R.	
Becker	Albert	Wiebelskirchen	16.11.1916	Leutnant d.R.	

Melsheimer	Otto	07.04.1892	10.01.1917	Leutnant d.R.	Saarbrücken Haupt – G-49
Melsheimer	Otto	07.04.1892	10.01.1917	Vizefeldwebel	
Jaeckel	Bruno		14.03.1917	Leutnant d.R.	
Buchrucker			16.08.1917	Oberleutnant	
Grunewald	Ernst	27.01.1895	19.08.1917	Leutnant d.R.	Langemark B/12016
Lange	Karl		22.08.1917	Vizefeldwebel	
Schrepfer	Hans		22.08.1917	Oberleutnant	Langemark B/2879
Horn	Ernst		25.08.1917	Vizefeldwebel	Menen L/2879
Bohé	Karl		06.09.1917	Leutnant d.R.	Langemark B/12192
Liowsky	Josef		16.09.1917	Vizefeldwebel	
Brubach	Emil		20.09.1917	Leutnant d.R.	Langemark B/11891
Curland	Albert		20.09.1917	Leutnant	
Hartenfels	Wolfgang		20.09.1917	Leutnant	Savnet, Langemark – fællesgrav
Meroth	Adolf		20.09.1917	Leutnant	
Mittendorf	Hermann		20.09.1917	Leutnant d.R.	Langemark – B/11890
Ott	Ernst		20.09.1917	Leutnant d.R.	Savnet
Paffrath dr.	Karl		20.09.1917	Oberarzt	
Schmitz	Rudolf		20.09.1917	Leutnant	Savnet
Werle	Paul		20.09.1917	Leutnant d.R.	Savnet
Wilkening	Heinrich		20.09.1917	Leutnant	
Kohagen	Werner		09.11.1917	Vizefeldwebel	
Bertram	Walter		04.03.1918	Leutnant d.R.	St. Maurice-Sous-les-Cotes 2/94
Bier	Otto		04.03.1918	Leutnant	St. Maurice-Sous-les-Cotes 2/93
Gebhardt	Karl		04.03.1918	Oberleutnant	St. Maurice-Ss-les-Cotes 1/104
Hantke	Fritz		04.03.1918	Vizefeldwebel	
Kania	Georg		04.03.1918	Leutnant d.R.	St. Maurice-Sous-les-Cotes 1/82
Poppe	Maximilian	04.03.1883	04.03.1918	Leutnant d.R.	St. Maurice-Sous-les-Cotes 1/81
Reichert	Georg		04.03.1918	Leutnant d.R.	St. Maurice-Sous-les-Cotes 2/72
Schneider	Goswin		04.03.1918	Leutnant d.R.	St. Maurice-Sous-les-Cotes 2/73
Welk	Aloys		05.05.1918	Vizefeldwebel	
Luppe	Josef		08.05.1918	Vizefeldwebel	
Gasch	Conrad		10.05.1918	Vizefeldwebel	
Sadlach	Gottlieb		10.05.1918	Offizier-Stellv.	
Weber	Wilhelm		10.05.1918	Vizefeldwebel	Illies-Nord 1/ 226
Bölker	Fritz		12.05.1918	Vizefeldwebel	
Kolb	Georg		12.05.1918	Hauptmann d.L.	Menen E/3520
Gutmann	Friedrich		18.05.1918	Leutnant d.R.	Pont-de-Nieppe – 2/125
Lawrenz	Albert		07.08.1918	Vizefeldwebel	
Keller	Walter		11.08.1918	Leutnant d.R.	Manicourt – 2/125
Wiederhold	Friedrich		11.08.1918, Rethovillers	Leutnant d.R.	Roye-St.Gilles - 1/143
Wilkens	Hans		12.08.1918	Leutnant d.R.	
Gras	Jakob		14.08.1918	Leutnant d.R.	Roye-St.Gilles – 2/143
Unruh	Franz		14.08.1918	Leutnant	
Brotte	Wilhelm		15.08.1918	Leutnant d.R.	
Gödde	Wilhelm		15.08.1918	Leutnant d.R.	
Loose	Wilhelm		15.08.1918	Offizier-Stellv.	
Drewes	Theodor		16.08.1918	Feldwebelleutnant	
Steiner	Walter		16.08.1918	Leutnant d.R.	
Schreyer	Karl		19.08.1918	Leutnant d.R.	Muille-Villette – 1/253 – IR 70
Kloh	Walter		20.08.1918	Leutnant d.R.	savnet
Resch	Erich		22.08.1918	Leutnant	Manicourt – 8/453
Brubach	Richard		26.08.1918	Leutnant d.R.	
Markgraf	Friedrich		17.09.1918	Leutnant d.R.	Le Cateau – 4/2355
Buscher	Josef		21.09.1918, Clary/le Cateau	Leutnant d.R.	Som UK Selvigny
Wiedenhöver	Wilhelm		27.09.1918	Leutnant d.R.	
Burmeister	Georg		29.09.1918	Leutnant d.R.	
Petri	Wilhelm		29.09.1918	Leutnant d.R.	savnet
Reinartz	Paul		29.09.1918	Leutnant d.R.	
Thiele	Otto		29.09.1918	Vizefeldwebel	
Waupner	Hermann		29.09.1918	Vizefeldwebel	
Kliemchen	Robert		01.10.1918	Leutnant d.R.	
Schröder	Karl		05.10.1918	Vizefeldwebel	Selvigny 1/484
Zechlin			25.10.1918	Leutnant	
Arnemann	Ernst		31.10.1918	Leutnant d.R.	
Nitsche	Adolf		29.11.1918	Leutnant d.R.	
Amos	Curt		07.02.1919	Leutnant	

Fordeling af tab

Udarbejdet af Leutnant d.R. Kossatz på baggrund af krigsstamruller.

Enhed	Faldet	Såret	Savnet	Total
Officerer	110	186	42	338
Underofficerer:				
Regimentsstab	-	12	-	12
1. Kompanie	19	62	2	832
2. Kompanie	21	26	3	50
3. Kompanie	16	81	19	116
4. Kompanie	23	99	1	123
5. Kompanie	28	75	13	116
6. Kompanie	13	29	7	49
7. Kompanie	17	49	5	71
8. Kompanie	18	92	3	113
9. Kompanie	13	40	5	58
10. Kompanie	16	69	21	106
11. Kompanie	18	61	5	84
12. Kompanie	18	35	2	55
KG-Kompanie	6	24	3	33
1. KG-Kompanie	5	19	2	26
2. MG-Kompanie	7	13	1	21
3. MG-Kompanie	6	71	4	81
Signal-kompagni	2	7	2	11
Minekaster-Komp.	-	18	3	21
Total	246	882	101	1.229
Blandt de savnede er 28 med sikkerhed konstateret døde; de korrekte totaltal				
	274	882	73	1.229
Mandskab:				
Regimentsstab	-	6	-	6
1. Kompanie	203	862	30	1.095
2. Kompanie	240	597	107	944
3. Kompanie	210	748	108	1.066
4. Kompanie	202	642	26	870
5. Kompanie	281	927	322	1.530
6. Kompanie	262	615	294	1.171
7. Kompanie	196	635	250	1.081
8. Kompanie	176	811	254	1.241
9. Kompanie	232	703	117	1.052
10. Kompanie	194	739	195	1.128
11. Kompanie	266	806	156	1.228
12. Kompanie	208	738	92	1.038
KG-Kompanie	21	92	37	150
1. KG-Kompanie	23	71	41	135
2. MG-Kompanie	31	73	42	146
3. MG-Kompanie	49	234	64	347
Signal-kompagni	4	79	13	96
Minekaster-Komp.	4	70	17	81
Total	2.802	9.448	2.165	14.415
Blandt de savnede er 744 med sikkerhed fastslået som døde. De korrekte tal				
	3.546	1.421	2.165	14.415

Fordeling af totaltal:

	Officerer	Underofficerer	Mandskab	Total
Faldne	110	274	3.546	3.930
Såret	186	882	9.448	10.516
Savnet	42	73	1.421	1.536
Total				15.982

Procenttal af tab:

Organiseret styrke den 2. august 1914: 86 officerer, 284 underofficerer, 3.005 mand

Faldne: 110 officerer = 128 % af styrketal
274 underofficerer = 97 % af styrketal
3.546 mand = 118 % af styrketal

Sønderjyske tab ved Infanterie-Regiment 60

39 sønderjyder eller personer med fast bopæl i Sønderjylland, vides med sikkerhed at være faldet ved regimentet. Som det fremgår af datoerne, er sønderjyder formentlig først kommet til regimentet i foråret 1915 i forbindelse med tilgang af personelerstatninger.

Navn		Født	Fødested	Død	Dødssted	Kompagni	Grad
Clausen	Peter	28-12-1886	Bov	29-05-1915	Villey	4	Ersatz-Reservist
Bannick	Ernst Hermann Karl	15-07-1888	Kiel	09-06-1915			Landsturmmann,
Rosenlund	Anders Christian	18-08-1891		04-07-1915	Priesterwald	2	0
Toft	Hans Peter	18-02-1885	Brændstrup	06-07-1915	Priesterwald	10	Ersatz-Reservist
Abild	Christopher	09-05-1883	Højer	08-07-1915	Priesterwald	9	Landsturmmann
Christensen	Johan Marius	30-08-1888	Randerup	08-07-1915	Priesterwald	9	Landsturmmann
Findahl	Christen Nissen	19-04-1887	Brøndlund	08-07-1915	Priesterwald	10	Landsturmmann
Jensen	Niels	29-06-1892	Tyrstrup	08-07-1915	Priesterwald	10	Landsturmmann
Jørgensen	Peter	20-11-1887	Almsted	08-07-1915	Priesterwald	11	Ersatz Reservist
Langelund	Frederich Matthesen Christensen	06-03-1883	Vellerup	08-07-1915	Priesterwald	11	Landsturmmann
Lauchstädt	Franz Joseph	05-03-1891	Hamburg	08-07-1915	Priesterwald	11	Musketier
Oster	Søren Jensen	15-06-1881	Vester Lindet	08-07-1915	Priesterwald	10	Landsturmmann
Clausen	Peter	07-09-1882	Kværs	15-07-1915	Priesterwald	2	Landsturmmann
Sørensen	Laust	06-06-1885	N. Sejerslev	20-07-1915	Priesterwald	5	Musketier
Johannsen	Knud Christian	07-01-1891	Ladelund,	06-08-1915	Regensburg	10	Ersatzreservist
Fabricius	Peter	20-02-1891	Abild	28-08-1915	Noveant	11	Ersatz Reservist
Schmidt	Jacob Matzen	27-09-1887	Nørre Løgum	24-11-1915	Priesterwald	4	Landsturmmann
Weimann	Christian August Oscar	11-12-1881	Aabenraa	07-03-1916	Aabenraa	11	Musketier
Christiansen	Jens Jørgen	04-07-1884	Høgslund	12-03-1916	Verdun	1	Landsturmmann
Ley	Matthias Christensen	21-11-1884	Grønmark	12-03-1916	Vaux	3	Ersatz Reservist
Rasmussen	Rasmus	26-05-1885	Broager	14-03-1916	Verdun	4	Landsturmmann
Jebens	Hans	00-00-1885	Dithmarschen	17-03-1916	Vaux	12	Landsturmmann
Andersen	Peter	08-09-1883	Skelde	18-03-1916	Vaux	11	Landsturmmann
Platz	Hans Jensen	14-04-1883	Stepping	22-03-1916	Pierrepoint	4	Landsturmmann
Jørgensen	Christian Hansen	10-07-1890	Abild	27-09-1916	Korytnica	1	Landsturmmann
Schütt	Johann Friedrich	11-10-1883	Eckernförde	28-09-1916	Kremasz	11	Landsturmmann
Hansen	Jørgen	23-07-1881	Frøslev	01-10-1916	Kremasz	1	Landsturmmann
Madsen	Jesper Hansen	27-01-1883	Lerte	17-03-1917	Verdun	7	
Møller	Christian Christensen Lausen	10-07-1886	Kær	22-03-1917	Prontki	3	Ersatz Reservist
Aabeling	Hans Møller	09-02-1880	Vinum	03-05-1917	Boiry	9	Landsturmmann
Petersen	Hans Frydendal Christian	19-01-1885	Mølby	07-05-1917	Boiry-ND	2	Landsturmmann
Hansen	Hans	26-10-1880	Broager	09-06-1917	Aurillac	3	-
Reese	Heinrich Bendix	22-09-1883	Tønder	22-08-1917	Flandern	4	Landsturmmann
Jepsen	Peter Hansen	22-04-1891	Hajstrup	06-09-1917	Zonnebeke	10	Ersatz Reservist
Busslapp	Johann Otto	23-08-1883	Libiau,	20-09-1917	Zonnebeke	1 MGK	Schütze
Petersen	Jens Peter	12-08-1887	Todsbøl	04-03-1918	Tranchee de Colonne	1 MGK	Schütze
Madsen	Peter	12-06-1895	Hajstrup	25-03-1918	St. Leger	5	Musketier
Jessen	Hans	16-10-1888	Nørborg	16-09-1918	Serain		Musketier
Schwarzer	Max			ikke oplyst		1	Unteroffizier

I de tyske »Verlustlister«, der angiver alle tab i den tyske hær under 1. verdenskrig er 91 Sønderjyder eller folk med bopæl i Sønderjylland fundet. Dette tal kan være større, da listerne i slutningen af 1917 ophørte med at angive regimenter, men udelukkende navne.

Flere af navnene fremgår flere gange, da de eksempelvis først er erklæret savnet, for siden at blive meldt taget til fange.

Abild	Christopher	Højer		9	26-07-1915	Faldet
Andersen	Hans	Boiskov		1	26-07-1915 02-03-1916	Let såret Hårdt såret
Andersen II	Peter	Skelde		11	17-04-1916	Faldet
Blom	Jes	Tønder	09-12-1886	4 5	10-08-1916 03-12-1918	Let såret Let såret
Bossen	Anton	Rudbøl		7	12-05-1916	Hårdt såret
Branderup	Hans	Götterup		10	26-07-1915	Hårdt såret
Baagoe	Nis	Skodsbøl		10	26-07-1915	Let såret
Carstensen	Martin	Tønder		7	17-04-1916	Let såret
Christensen	Johann	Tønder		9	26-07-1915	Faldet
Christensen	Peter	Fjelstrup	22-02-1989	10	11-11-1915 10-08-1916 02-12-1916	Let såret Savnet krigsfange 1.7.16 - Somme
Christiansen	Jöns	Tønder		1	17-04-1916	Faldet
Clausen	Andreas	Kværns		MGK	12-05-1916	Let såret
Clausen	Hans	Sveitrup		3	26-07-1915	Let såret
Clausen	Peter	Flensborg		4	25-06-1915	Faldet
Clausen III	Peter	Kværns		2 2	26-07-1915 13-08-1915	Hårdt såret Død Feltlazaret 2
Damm	Hans	Bovrup	11-05-1881	11 11 11	26-07-1915 10-08-1916 21-11-1916	Let såret Savnet Krigsfange – 2.7.16 - Somme
David	Peter	Bylderup		7	10-08-1916	Let såret
Ebsen	Bendix	Tønder		5	26-07-1915	Let såret
Fabricius	Peter	Tønder		11 11	14-09-1915 05-10-1915	Let såret Død feltlazaret 2
Fiendahl	Christen	Haderslev		10	26-07-1915	Faldet
Grundahl	Jörgen	Haderslev		10	17-04-1916	Let såret
Hansen	Hans	Åbenrå		9	26-07-1915	Let såret
Hansen	Jürgen	Flensborg		1	21-11-1916	Hårdt såret
Hansen	Jörgen	Åbenrå		1 1	13-08-1915 10-08-1916	Let såret Let såret
Hansen I	Christian	Åbenrå		11	26-07-1915	Hårdt såret
Hansen II.	Peter	Helved		11	15-07-1915	Let såret
Hansen III	Hans	Broager		3 3	26-07-1915 13-12-1918	Let såret Død sygdom; Krigsfange 09-06.1918
Hausen II	Peter	Helved		11	17-04-1916	Let såret
Hausen III	Johannes	Tønder		11	12-05-1916	Let såret
Hundebøl	Christian	Fohle	04-10-1890	10 10 10	10-08-1916 30-10-1916 03-10-1919	Savnet Rettelig krigsfange Krigsfange - Somme 1-7-16
Höttges	Karl	Ulkebøl		3	14-09-1915	Let såret
Ingemann	Hans	Sønderborg		10	08-11-1916	Let såret
Iversen	Hans Peter	Sveirup		4	14-09-1915	Let såret
Jensen II	Jeppe	Tønder		11	10-08-1916	Savnet
Jensen II	Niels	Haderslev		10	26-07-1915	Faldet
Jepsen	Peter	Haderslev		10	12-05-1916	Let såret
Jessen	Markus	Løjt Kirkeby		1	12-05-1916	Let såret
Jessen III	Hans	Nordborg		3	03-12-1918	Død af sår 22-9-18
Johannsen	August	Tønder		1	13-08-1915	Let såret
Johannsen	Knud	Tønder		10	26-07-1915	Let såret

Johannsen II	Johann	Varnæs		9	09-09-1916	Let såret
Ingemann	Hans	Sønderborg		3	17-04-1916	Let såret
Jørgensen	Christian	Tønder		1	30-10-1916	Faldet
Jørgensen	Julius	Aastrup		10	26-07-1915	Savnet
Jørgensen	Peter	Sønderborg		11	26-07-1915	Faldet
Karberg	Holger	Augustenborg		1	26-07-1915	Hårdt såret
Krab	Jürgen	Mastrup		10	26-07-1915	Hårdt såret
Langelund	Friedrich	Haderslev		11	26-07-1915	Faldet
Ley	Mathias	Sønderborg		3	17-04-1916	Faldet
Madsen	Jasper	Haderslev		7	17-04-1916	Let såret
				7	26-07-1915	Savnet
				7	13-08-1915	Ikke savnet - såret
Mamsen	Christian Hansen	Bovlund		10	12-05-1916	Let såret
				10	08-11-1916	Let såret
Martensen	Julius	Horsbøl		5	14-03-1916	Død sår - Feltlazaret. 2/121 ID
Mau	Friedrich	Åbenrå		3	14-09-1915	Hårdt såret
Mylin	Jans	Tønder		7	17-04-1916	Let såret
Nikolaisen	Klaus	Nordborg		3	26-07-1915	Hårdt såret
Nissen	Asmus	Ullerup		7	17-04-1916	Let såret
				7	08-11-1916	Let såret
Nygaard	Christian	V.Lindet		11	10-08-1916	Let såret
Oster	Sören	V.Lindet		10	26-07-1915	Faldet
Petersen	Peter	Nolde		3	11-11-1915	Hårdt såret
Petersen I	Jes	Tinglev		7	10-08-1916	Savnet
				7	30-10-1916	Savnet
				7	03-10-1919	Krigsfange 1.7.16 Flaucourt/dompierre
Petersen I	Johann	Tønder		5	13-08-1915	Død af sår feltlazaret. 2
Petersen II	Hans	Åbenrå		9	02-03-1916	Let såret
Petersen IV	Peter	Åbenrå		3	14-09-1915	Hårdt såret
Petersen IX	Jakob	Røllum		2	17-04-1916	Let såret
Petersen VII	Karl	Skelde		3	13-08-1915	Hårdt såret
				3	14-09-1915	Rettelig kun let såret – ved enhed.
Platz	Hans	Stepping		4	17-04-1916	Død af sår på lazaret.
Rasmussen	Rasmus	Broager		4	17-04-1916	Faldet
Raßmussen	Peter	Tønder		7	10-08-1916	Savnet
Reese	Bendix	Tønder		4	17-04-1916	Let såret
Rosenlund	Anders	N.Jerstal		2	26-07-1915	Savnet
Schmidt	Jakob	Nordreløgum		4	15-12-1915	Faldet
Schmidt XI	Hans	Åbenrå		9	10-08-1916	Hårdt såret
Schwarzer	Max	Sønderborg		1	26-07-1915	Faldet
Swendsen	Peter	Tønder		11	15-07-1915	Let såret
Sörensen	Laust	Tønder		5	13-08-1915	Faldet
Sörensen	Mathias	Tønder		11	17-04-1916	Let såret
				11	03-12-1918	Ej faldet - fangenskab
Toft	Hans	Brendstrup		10	26-07-1915	Faldet
Weimann	Oskar	Åbenrå		11	17-04-1916	Sygehus Åbenrå
Winther	Bende	Åbenrå		4	12-05-1916	Let såret
Schmidt XIII	Dins	Trasbøl	22-07-1889	11	26-10-1918	Savnet
				11	05-09-1919	Krigsfange 15-8-18 Soyencourt

